

Entrevista a ADORACIÓN DIEZ HERNANDO

E.- 5 de octubre de 1999, primera sesión a Adoración Diez.
Así que a ver cómo estamos...

Mira, mi familia fundamentalmente es una familia de la tierra de Castilla, de un pueblo de Guadalajara, que por necesidades de que somos 10 de familia... los hermanos mayores tienen la necesidad de salir del pueblo para ganarse la vida. Entonces inician en aquella época, pues las ciudades que podían ser más atractivas Madrid, Valencia o Barcelona. Mi hermano mayor junto con mi hermana vinieron a Barcelona y a lo largo de un periodo o de 8 o 10 años fueron trajeron a todos los demás hermanos. La última remesa que podríamos llamar, porque yo soy la pequeña de los 10 hermanos, me llevo 20 años con el mayor, pues vinimos los tres pequeños y mi madre. Claro, venir a Barcelona coincide pues con la época de los años 60, y también se casa mi hermano mayor, se casó en aquella fecha. Y sufrió... vamos a ver, como, como... la más pequeña de la familia, dijéramos que mi familia estaba muy centrada en la subsistencia y en salir adelante con la familia que tenía. Entonces bueno, como yo era pequeña poco caso se me hacía desde el punto de vista pedagógico. Vamos, ninguno. Me tenía que arreglar sola las amistades, las relaciones, la infancia, todo. Y entonces te encuentras con el problema de la lengua. Pero vamos, eso es relativo, porque yo era muy pequeña y entonces empecé la escolarización aquí en Barcelona. Y de alguna manera me fue fácil asimilar el catalán. Y de hecho donde fuimos a parar aunque era el barrio del Carmelo, un barrio fundamentalmente obrero y de emigrantes, hay una gran cantidad de gente de la Seat. También es verdad que te relacionabas mucho con gente catalana, porque vivían allí gente que tenían torres, porque allí eran huertos antes. Y mi familia compró ahí un terreno en una de esas torres. Y mi hermano mayor que era constructor hizo un bloque de pisos. Entonces mi relación siempre era pues que mis vecinos colindantes que eran catalanes nacidos en Barcelona, de toda la vida de Barcelona. Pues el tema del bilingüismo me fue bien. Lo asimilé porque era pequeña y la enseñanza fue en castellano en aquella época. Pero no tuve mucha influencia de mensaje fascistas ni nada. Lo del "Cara al Sol" ni lo llegué a cantar. Era una escuela dijéramos oficial, un colegio oficial, pero no tenía/

E.- Público.

Sí, público, pero no tenía la influencia de los colegios de monjas ni nada de eso. El profesorado era... hombre lo de la sección femenina había que hacerlo. Pero no noté yo que había una presión directa de la incidencia, de la mentalidad de los colegios públicos de la religión. No tuve yo esa sensación de que hubiera una fuerte presión. Yo "Cara al sol" nunca lo canté. La gente de mi época en algunos colegios no sé si lo cantaba. Allí no hubo necesidad. O sea que soy consciente de que no tuve una gran... tal como la gente tiene una reacción a ese equipo de educación estricta, en el caso mío no la hubo. Y además tuve una gran suerte, porque cuando yo... me parece que tenía 15 años, la maestra que teníamos que era una mujer enamorada de la enseñanza, pues no sé, a la gente nos veía por allí con mayores ganas de estudiar o de trabajar, nos estimulaba y nos daba clases después de las horas del trabajo, después de, después de la jornada normal de colegio. Si acabábamos a las 6, pues la mujer se quedaba con nosotros hasta las siete, y entonces nos hacía repaso y tal. Entonces llamó a mi padre, me acordaré siempre porque no me lo quiso firmar mi padre eso, llamó para que yo estudiara bachiller elemental, yo y otras crías más. Entonces mi padre como en aquella época me tenía que firmar el permiso el cabeza de familia que era el padre, pues como mi padre tuvo una experiencia de infancia que era muy negativa, de que le habían burlado una herencia por un problema de firmas, pues entonces nunca quería firmar nada. Y se negó en rotundo a dar la autorización para estudiar, para estudiar, ya ves tú que era, el bachiller elemental. Entonces ante la insistencia de esta maestra que era mujer muy persistente y una mujer muy dedicada a la enseñanza...yo creo que venía de la época de la República, después lo entendí. Es una mujer un poco, un poco ella, un poco personalista, pero a la vez una persona muy dada. Pues entonces no entendió porqué mi padre no quiso firmar eso, y yo tampoco nunca lo entendí. Y entonces fue cuando al no poder hacer eso pues me estuve preparando para hacer comercio, secretariado, ¿no?, cosas de administrativa, taquigrafía, un tipo de estudios comerciales dedicado un poco para la oficina. Y entonces lo hacía por las tardes. Entonces recuerdo que cuando fui a cumplir, no tenía todavía 14 años, hubo una empresa que hacía una selección de personal, que era La Matesa, que es una empresa ----- que después se procesó. Hice un examen psicotécnico, no, normal. Pasé el psicotécnico y me seleccionaron para la entrevista –todo esto dirigido por esta maestra. No había cumplido los 14 años, entonces la pega era que cuando te tenía que contratar a los 14 años pues a mí me disfrazaron prácticamente. Me pusieron un moño, un traje, unos zapatos de tacón, un collar de perlas de mi hermana, para aparentar más mayor de lo que era. Entonces la persona que nos entrevistó, era del mismo carácter así como la maestra, una mujer de ese estilo con el moño...parecía de la misma escuela. Y le dice "mire, yo tengo un problema, a mí me ha pasado esto. Yo no cumplo al edad hasta el día 20 de abril". Y la mujer no sé si es que le caí en gracia o le pareció muy sincero lo que yo le dije...y dice "bueno, tú no te preocupes tú haz el examen psicotécnico, bueno, la entrevista personal que te hacen

cuando pasas el examen, y no hay ningún problema. Ya tendremos en cuenta este dato y ya te diremos algo". Sí, sí, a la semana siguiente, "mira, te tengo seleccionada y lo único que tendremos que esperar a hacerte el contrato". Y efectivamente, el día 25 de abril me hicieron el contrato. O sea cumplí los años... no, te digo esto porque esta empresa para mí marcó mucho en mi vida. Claro, en una persona de muy corta edad, pero una empresa la puntera en Cataluña, en un tipo de trabajo que yo creo que era grande para mi edad y para mis posibilidades, era una empresa con mucho futuro. Porque yo estuve trabajando allí 4 años, 4 años, y durante el tiempo que estuve allí pude hacer el bachiller elemental famoso que mi padre no me quiso autorizar. Y cuando tenía 14 años lo pude hacer en el Estonac. Iba a clases de inglés y tenía muchas actividades culturales en la empresa. Tenía como un área social que yo lo aproveché mucho. Entonces ¿qué pasa?, que cuando yo tengo el problema de esta empresa, la gente que habíamos entrado de esta promoción nos indemnizaron. Nos indemnizaron, nos dieron una buena indemnización y pasé al paro. Entonces como tenía el problema del inglés que llevaba 3 años, y tenía el problema que tenía que acabar el cuarto y la reválida, y tenía mucha actividad, pues dije "pues yo me tengo que ir a Inglaterra y así acabo el problema del inglés". Yo lo solucionaba todo así. Todo esto yo sola, mi familia al margen. Mi familia no decidía. Como yo me ganaba la vida todo lo decidía yo sola. Total, otra segunda pega con mi padre. Como no era mayor de edad, que no tenía los 18 años no me autorizaba el pasaporte. Es que no había manera. No me podía ir a Inglaterra porque no tenía el pasaporte. Y era un drama. Me lo tenía que firmar él, el cabeza de familia, no había cambiado la normativa en ese aspecto. Porque ahora puede ser también la madre, pero no, en aquella época era el padre. Todo era un problema con este tema. Total, que al final mi hermana intercedió en ese tema, una hermana que tengo mayor, la anterior a mí. Y bueno, le interesaba porque también se iba a casar y pensaba "esta más vale que haga algo porque sino después quién va a cuidar de los padres". Porque entre otras cosas mis padres los manteníamos los hermanos que trabajábamos. Todo el sueldo que ganábamos se entregaba en casa. Pensaba "ésta más vale que se quite ese problema de encima, porque sino vamos a tener problemas con ella". Y finalmente mi padre accedió. Cosa que no me la creí nunca. Mi hermana fue culminante su intervención. Sí, sí, y me pude ir. Entonces todo mi contacto en todo este tiempo, yo entro en contacto con un grupo cristiano que influyó mucho en mi vida, porque era también un poco este grupo estaba también pues, como había ido a la asociación política de por medio, pues la Iglesia jugó un papel importante en la época antifranquistas. Y entonces lo que no se podía organizar porque no estábamos legalizados, vía iglesia se podían organizar cosas. Entonces este grupo cristiano; Comunidades Cristianas, en un momento dado, pues creo que era en el año 70, organizó una, una acampada en el Figaró de 2000 personas... algo impensable en la convocatoria de jóvenes cristianos, de 2000 personas. Y se fletó un tren directamente un tren en la estación del Arco de triunfo solo con nosotros. Y eso a través del episcopado de aquí de Barcelona. O sea que realmente para aquella época fue una marcha que la filmamos y todo. Era increíble, porque 2000 personas de jóvenes cristianos de comunidades. Era una manifestación en definitiva. Pero claro, todo eso en comunidades cristianas y tal, después se empezaron a canalizar un poco en contacto con la HOAC, con el movimiento obrero. Toda la formación cristiana de esta gente... realmente pues me permitió a mí entrar en contacto con el movimiento obrero. Yo marché a Londres con la idea de hacer un curso y volver. Como a mi familia le habían pagado una indemnización en la empresa, el paro lo había estado cobrando 3 meses... me fui tranquilamente. Me fui además a un congreso de cristianos a -----, de jóvenes cristianos en autostop. Me parece que llevaba el billete de avión de París a Londres, no sé si llevaba 100.000 pesetas, no llevaría más. Pero muy bien, porque fuimos en autostop. Allí estuvimos en una, en un congreso de cristianos, después seguimos en autostop hasta París, y ahí como todo el mundo tiene contactos con todas partes estuvimos en una residencia de estudiantes que estaba sin estudiantes, regida por monjas, porque era verano, era el mes de agosto. A un precio irrisorio, pero irrisorio. Me parece que era 250 pesetas dormir y desayunar. Nos tiramos 2 semanas en París, y ya finalmente cogí el día 17 de agosto el vuelo que me permitía ir a Londres. Y allí iba de canguro. Pues ya me enteré, escribí a una familia de ---- que era una familia inglesa, y estuve con esa familia, me apunté en una escuela. Y en aquella época en Londres había un gran movimiento sobre el Che Guevara, las acciones internacionales por derechos humanos. Y todo esto me interesó mucho, ¿no?, desde la vertiente cristiana. Y estuve pues en contacto con esta gente. Claro, pues esta gente me influyó bastante. Fui a parar a una familia tradicional. Él era ginecólogo y ella pues ama de casa. Y la verdad es que cada mi mentalidad de izquierdas era mucho más clara, y me acuerdo un problema que tuve con esta familia, al margen de todo esto, ¿no?. pero lo que sí que es verdad es que me defendí con el poco inglés que tenía, le dije que cómo con mi mentalidad y como ya me empezaban a conocer podían entender que yo me hubiera llevado mi cenicero y un mechero de murano, autor de la casa. Un poco más y me echaron de la casa. Pero eso ya es un tema que es igual, era un tema... pero vamos, en aquella época yo mi mentalidad de izquierdas decía yo "es que es absurdo que yo coja un cenicero de cristal de murano, porque para qué lo quiero yo". es que me acuerdo que dije "pero bueno, es que esta señora está idiota perdida. ¿para qué quiero yo esa tontería?". Y la verdad es que me sirvió bastante a nivel de contactos de gente, porque a raíz de ese incidente con la familia esta, me fui a la agencia, expliqué el incidente que me había pasado, me busqué la vida, me fui a una facultad de oftalmología, haciendo 4 horas de jornadas que era en la cocina. Pasé de au-pair a trabajar en al facultad de oftalmología que teníamos alojamiento gratis y pagaban el doble. Y

entonces allí pues estuve haciendo un trabajo en el comedor de self-service, que recogías los platos, los ponías otra vez en la cocina, en las horas de las comida, ¿no?. Y estábamos en contacto con los estudiantes y con la gente de izquierdas, los movimientos de izquierdas que había en Londres. Todo eso me permitió ver un campo muy distinto de a nivel internacional de cómo se estaba moviendo. Y había una gran influencia de centro América. Todo el tema de, la influencia del Che Guevara, todo el tema cubano. O sea, todo esto era algo que para mí era, lo había visto, oído aquí en España, pero cuando lo vi allí lo vi mucho más claro, porque había mucha gente de fuera. Había, en Londres había mucha gente de muchos países. Entonces esto te permitía estar en contacto con todo esto. Acabé luego en Cambridge en junio, y me vine para España.

E.- ¿En junio de qué año?

Pues no sé si era el año 72 o 73. Supongo que el 72. Porque mi hermana se casaba el día 14 de julio, y me dijo “se te acabaron ya las posibilidades, porque aquí hay que seguir al pie del cañón”. Y además me escribió una carta fulminante. Me dijo “igual que te eché un cable para que te fueras, ahora te toca volver”. Y sí, sí.

E.- ¿Para cuidar de sus padres?

Claro, era la pequeña yo, ha quedado yo. Por lo demás mi padre era un hombre que pasó a invalidez y el SUVI, y le quedaba una pensión muy pequeña. Y siempre los hermanos habíamos contribuido a la familia, ¿no?. Entonces al volver aquí a España, recuperé claro, toda la influencia con las comunidades cristianas, con la HOAC, toda esta gente pues lo recuperamos como grupo. Seguía integrada en el grupo éste de comunidad cristiana. Íbamos a, estuvimos trabajando en el Campo de la Bota, estuvimos en el Carmelo montando un club de jóvenes, uno de estos de actividades, tipo esplai con jóvenes. O sea, había todo ese movimiento de la vertiente social que no lo habíamos dejado, seguí trabajando en esto. Y a nivel personal fue una cosa circunstancial, la verdad es que no fue decidido por mí. Yo tenía muy claro que tenía que cambiar radicalmente mi tema profesional. Toda la mentalidad de influencia de las corrientes revolucionarias de Sudamérica, lo tenía tan claro que yo el tema profesional era secundario. La verdad es que era secundario. Entonces yo eché currículums en varias empresas, pero quería acabar el bachiller. Me quedaba quinto, sexto y reválida. Y entonces eché en varios sitios solicitud con el inglés que llevaba y tal, y me llamaron en 2 o 3 empresas pero el horario no me era compatible, porque además unas eran fuera de Barcelona. Una de autopistas era en Martorell o sé donde, con el horario nocturno de las clases que tenía cerca de casa, en Monturiol. Y la rechacé. Dije no, porque yo no puedo hacer lo que quiero hacer. Y entonces una vecina nuestra que también estaba relacionada con el mundo del cristianismo, dice “oye, mira, hay una, en la empresa del barrio, ella trabajaba en el departamento de personal, y también esta chica estaba conmigo en el Instituto, es vecina pero estaba en el instituto. Esta chica trabajaba en personal en la Industria Cosmos, que era del barrio. Y le dije “¿y a qué hora plegáis?”, y dice “a las 5”, “¡ah! pues me va fantástico, porque a las 6 empezamos las clases en el Monturiol, me da tiempo de tomarme un tentempié”. Y nada, nada, me fui a trabajar. Pero claro, a raíz del, esta es una empresa de 400 trabajadores cuando yo entro, que había sido originariamente empresa, empresa de hombres, porque había sido empezando por carpintería. El mueble del tocadiscos de madera, entonces se produce como una revolución a nivel del aparato y ya se fabrica con plástico en plan maleta, y se empieza ya un proceso de producción en cadena que es cuando empiezan la contratación de personal para las cadenas de montaje. Entonces claro, la chica me dice “bueno, en oficinas no hay ninguna plaza, pero si no te importa hay en las cadenas de montaje”, y el sueldo era incluso más alto que en las de oficina, porque con la prima de producción todavía estaba mejor. Y digo “pues muy bien, no tengo ninguna manía, me pongo a trabajar en producción”. Lo que pasa es que claro, en aquella época se, no se hacía mucha selección, ¿me entiendes?, porque como, como había necesidad de mano de obra... si no te gustaba un trabajo, te ibas a otro y no pasaba nada. No había una selección de personal, ni siquiera ni como la que me hicieron en La Matesa; fíjate lo que te digo. Rellenas los datos y te llaman. Y como la que te hacía la selección era la Ana Agüera que estaba en persona y tal, pues me coló. O sea, no me preguntaron ni los estudios que tenía ni nada. Pero claro, cuando yo me empiezo a relacionar con la gente y el problema que hay, pues claro, el primero que detecta que no encajo muy bien en todo aquello es el encargado. Y dice “bueno, pues a esta la vamos a poner de comodín”. De comodín es una cadena de montaje, cuando una va al lavabo, cuando una va al medico, cuando una llama que no puede venir porque se ha encontrado mal, pues te colocas tú en la fase de producción y hay que sacar el mismo rendimiento. Entonces bueno, ya les iba bien. Me metían ahí y yo sacaba, el rendimiento 85 lo sacaba. A lo mejor había 20 fases, y a veces estaba en la fase uno, a veces estaba en la fase del final...donde me metieran. Total, a raíz de todo esto, empezaba el movimiento de Comisiones. Yo relacionada con la HOAC, había muchas reuniones a nivel de, de, de la iglesia de San Andrés del Palomar. Empezamos con todos esos movimientos cristianos, porque aquella iglesia estaba metida todo el mundo; desde las Comisiones hasta la gente de Cristianos por el Socialismo. Todo el mundo estábamos allí en aquella iglesia. Claro, contactamos con toda esta gente, y gente de, de, del

movimiento de Comisiones le dice “oye, en vuestra empresa no tenéis a nadie y tal y cual” y “bueno, hay un antiguo, hay un jurado de empresa”, y dice “bueno, pues nada pues se convocan elecciones y te presentas”. Y ahí empezó todo el tema.

E.- ¿Quién se lo dijo de Comisiones eso?

Pues mira, era uno que estaba en la Pegaso, y después otro que estaba no sé si en la Standard, gente de la Standard. El de la Pegaso era del MC, y el de la Standard era del PSUC, del PC. Y claro, a raíz de todo eso empezamos a relacionarnos con las células de base. Creamos una célula ahí de Comisiones, que estaba ilegalizado en la empresa. Y teníamos pues reuniones clandestinas de estas. Y la verdad es que durante todo este tiempo tuve que compaginar toda esta actividad que teníamos los fines de semana que era tremenda con las clases de bachiller nocturno. Era una locura, era una auténtica locura porque no había forma. Pero la verdad es que en la Cosmos se creó un clima muy favorable en la negociación colectiva y permitió hacer toda una serie de cuerdos con la empresa. Bueno, la empresa era un poco paternalista, eso es verdad. O sea, la dirección de Cosmos, el accionista mayoritario era un hombre muy paternalista. Y además tenía un sentido... no es que te dijera que era un hombre de izquierdas, pero tampoco era un hombre de la dictadura, catalán... que había subido por la explosión del producto que fabricaba, pero muy relacionado con los antiguos trabajadores. Entonces qué pasa, que te encuentras con una dirección que tampoco es rígida en el sentido represivo no lo es, con un movimiento de mujeres muy fuerte en toda la empresa, porque pasamos de una plantilla a 400 trabajadores, de los cuales 100 eran, eran hombres y 300 mujeres. O sea, realmente, toda la mano de obra que se fue contratando eran mujeres, porque eran montajes de cables...todo el ensamblaje de tocadiscos, soldadura. Todo esto lo hacían las mujeres con más facilidad, y los hombres hacían el mueble. Entonces en ese ambiente sí que es verdad es que hay un buen clima para crear una serie de reivindicaciones...no diría feministas, sino de la mujer, de la mujer, que como el convenio colectivo del metal era de ámbito provincial, se crean una serie de pactos que te permite pues negociar una serie de cosas interesantes a nivel de, de la mujer. Que ahora yo las había leído y madre mía, si habíamos avanzado mucho más que ahora en algunas cosas. Sobretudo en el tema de asistencia, preparación al parto, o en temas de, de enfermedad del hijo, todo el rollo ese del aborto también lo supimos llevar bastante bien. Cuando se hizo lo del aborto y tal, la gente se pudo volver a trabajar. O sea, toda una serie de cosas que yo creo que se fueron haciendo que para la mujer estaban bien, pero el sector de hombres de La Cosmo decía que el comité de empresa no les representaba. Que representaba más que nada a las mujeres. Tuvimos ciertos problemas de, eso de, generacionales con ellos.

E.- ¿Generacionales?

Sí, porque claro, la gente contratada era gente joven. El sector de hombres era más mayor. Entonces no admitían que les representaran mujeres, porque para ellos las mujeres en su casa está muy bien, ¿sabes?. O sea, no admitían eso. Entonces hubieron problemas de ese tipo en las asambleas, porque había mucho movimiento asambleario, todo lo hacíamos por asambleas. Y realmente hubo problemas. Se contrató a un jefe de personal que era del OPUS. Y eso también nos trajo problemas, porque claro, al ser la empresa más grande y tener más, y tenía que tener mayor rentabilidad se pusieron los mecanismos de cronometrajes. Y ya empezó la represión hacia las personas. Antes de legalizarse las Comisiones Obreras nosotros actuábamos a través del jurado de empresa. Entonces claro, yo formé parte del jurado de empresa. Pero, ¿qué pasa?: problemas a la hora de hacer el ejercicio de las horas sindicales, porque precisamente la legislación franquista tenía muchas horas, pero porque la gente no hacía mucho uso de ellas. Y cuando tú haces uso de ellas pues no le convence a la empresa. Entonces empezaron por quitarme del puesto de trabajo de las cadenas, para que no hiciera contacto con al gente y no influenciara. Para que no tuvieran malas influencias. Me sacaron de ahí. Me pusieron a hacer motores, motores de tocadiscos. Lo de los motores, pues mira, no fue mal, porque los motores se hacían más...a ver, como yo tenía horas sindicales que emplear, el argumento que me dieron es: “como no podemos contar contigo siempre porque tienes horas sindicales puedes ir haciendo la producción de motores que se van a instalar en las cadenas de montaje porque es más corta en tiempo y vas preparando, y vas adelantando en programación”. Entonces me separaron de la sección de las mujeres. Nos pusieron en un sitio en la sección de mecánica que es donde estaban los hombres, pero el jefe de esa sección era una persona encantadora, un padre de familia numerosa, y me dice “mira nena, amb mi no vull que tinguis problemes. Jo sé lo que tú fas, ho respecto, però ens hem de posar d'acord. Jo sé que aquí tindràs problemes perquè són tot homes però amb mi no. tu quan t'hagis d'anar m'ho dius i poses hores sindicals. I amb mi no tindràs cap problema”. Y fantástico, porque claro, yo tenía mis 40 horas mensuales para hacer la actividad, yo hacía mi trabajo, con el encargado me llevaba de coña. Venía la gente: yo los atendía; marcaba mis horas sindicales. Y además la sala del comité estaba en la sección de mecánica arriba de las escaleras, y decía “senyor Petit, he marcat, que vaig a d'alt”, “molt bé nena”. De putísima madre. Y pensaban, “pues no hemos hecho nada con esta mujer, porque fíjate, se lo ha montado de coña, encima de coña”. ¿Me entiendes?, porque todavía era mejor. Tenía algunos

problemas con los hombres de la mecánica, pero claro, no se atrevían tampoco a meterse conmigo. O sea, no. me respetaban bastante.

E.- -----

Sí, porque ellos no entendían que una mujer dominara la situación, o que tuviera... que la gente viniera a consultarme. Pero hubieron 2 o 3 accidentes en la fábrica de hombres que me salieron bien a mí por casualidad, y se solucionaron. Y entonces no sé quien dijo "¿ves como no simplemente soluciona los problemas de las mujeres?, también está solucionando tu problema". Porque no sé qué pasó ni me acuerdo exactamente el tema. Yo recuerdo que a raíz de esos 2 o 3 problemas que hubieron de los hombres los pudimos solucionar, la sección de mecánica empezó a entender que lo que estábamos representando el comité no era solamente a las mujeres, sino que realmente estábamos a todo el conjunto de trabajadores. Lo que pasa es que había más mujeres. Había siempre reivindicaciones que eran lógicas. Los temas de la lactancia y todo esto, esto les traía locos. Y digo "pero si tú no has parido hijo, tú no das de mamar". Cosas de estas, ¿me entiendes?. Pero poco a poco fuimos limando ese tema, y la verdad es que yo creo que se logró un clima bastante bueno. Después también tuvimos la suerte de que tenían un conjunto de gente muy majo, con ganas de trabajar. Y vendieron el miedo a ser del comité, se integraron en el comité. Y claro, a raíz que habían salido de giras pudimos ya contactar pues con la comisión. Pues ya te digo una célula de Comisiones Obreras. Éramos menos del comité y además creamos la figura de Comisiones en la fábrica. O sea, que realmente...íbamos a reuniones a la calle Bailén, bueno, también en Meridiana. Y todo esto a nivel de movimiento sindical pues estábamos metidos en la fundación de las Comisiones Obreras del metal. Que primero eran programas, programas de actividad. Y entonces en aquella época pues había una serie de empresas puntera, como era la Ingra, la de la Pepi...¿cómo se llama?...la -----, la Lavis. Todas estas empresas del sector que estábamos coordinadas, y había bastante mujer. La verdad es que hubo bastantes mujeres. Eso nos permitió organizarnos. Y yo creo que el salto más cualitativo que se dio, a todo esto yo iba compaginando en mi movimiento de comunidades cristianas, las reuniones como cristianos., todo, todo eso o se perdía. Porque yo era la cristiana además de Comisiones. Me decían "esa cristiana dónde está?". Me llamaban la cristiana en aquella época me acuerdo. Y el tema del movimiento de Comisiones, para mí la época de mayor, yo creo que de mayor fuerza, fuerza con el apoyo de la gente además, que yo sentí del movimiento obrero, fue cuando se tomó la decisión de las candidaturas democráticas. Hubo en la, en el año 75 había que tomar una decisión: o participar en el proceso convocado pro el Sindicato Vertical o ir a copar, ir a copar esos puestos. Y entonces yo creo que ahí Comisiones aceptó. Porque fue la erupción. Allí sí que realmente yo creo que se produjo. Si antes estábamos algunos miembros del comité de empresa o jurados de empresas, estábamos como camuflados. Y entonces se dice bueno, pues Comisiones se introduce y va a mina eso. Hubo sectores que no estaban de acuerdo. Realmente fue la ocupación real. O sea, allí se produjo la ocupación nuestra. Porque bueno, fue una participación masiva. Y claro, la gente del Vertical, la gente del Vertical quedó desbordada, quedó desbordada en todos los sentidos. Los cargos de las antiguas uniones de técnicos y trabajadores que funcionaban, estaban acostumbrados a ir a Madrid con dietas, que te pagaban dietas y todo. Iban nada...4 privilegiados por el gremio, por el tercio familiar, por el tercio de técnicos, por el tercio de no sé qué. Claro, tú ibas allí y todo el mundo iba. Pues claro, se aprovechó esa estructura del Vertical para hacer toda la fuerza posible contra la dictadura. Y hubo manifestaciones en Madrid cuando ocupamos lo del tercio familia. Me acuerdo que en el Sindicato, al época de Marcelino Camacho, que realmente se organizó desde, desde/

[FINAL CARA A, CINTA 1]

[INICIO CARA B, CINTA 1]

O sea, se aprovechó una convocatoria que había en Madrid para realmente coparlo. Y todo esto estuvo en todo el Proceso 1001. Desde la vertiente sindical yo creo que se estuvo gracias a toda esta organización que es tuvo. Hombre, paralelamente había todas las organizaciones política, que era el motor de todo esto. Y otros movimientos cristianos, pero fundamentalmente yo creo que claro, que el motor impulsor de esto era el partido comunista y el MT y algunos partidos que había también más radicales. Pero vamos, yo creo que se pudo canalizar precisamente porque se aprovechó esa organización que había del Vertical para canalizar toda esta fuerza que había del Sindicato. A mí me parece que fue positivo. Estuvimos participando en todo este proceso de ocupación de este Sindicato, de este edificio de la Vía Layetana. Y la verdad es que yo creo que sí, que eso fue acertado. A raíz de ahí ya vino toda la legalización y todo el movimiento.

E.- ¿_____?

El copar el Vertical. Realmente yo pienso que se dio un giro de 180 grados a toda la actividad sindical. Nos enteramos que había aquí esta casa del vertical, que están montados en empresas y que los conozco yo, pues ellos mismos te reconocen que aquello fue una oclusión. Muchos de ellos, claro, eran como funcionarios y después claro, al desaparecer la ----- sindical con el proceso democrático, que ya tenía toda una clientela y tal... Pero como nos conocíamos de los antiguos jurados de empresa, pues por aquellas cosas de al vida me los volví a encontrar en mi departamento. Pero bueno, eso pasó bastante tiempo. Yo personalmente, que con toda esta trayectoria de la empresa pues seguí llevando adelante mis estudios de bachiller, y claro, yo estaba muy en contacto, en aquella época no estaba el Sindicato, entonces estábamos muy en contacto con los despachos laboristas. Un despacho que poco se dirigió en mi empresa era el despacho de Salvadores, que ahora tenemos el hijo trabajando. Y a mí este hombre me impactó mucho. Bueno, me influyó en mi vida yo creo este hombre. Él no sé si lo sabrá pero a veces se lo había dicho. Pero claro, nosotros teníamos algún problema, y íbamos a su despacho y hacíamos demandas. Bueno, no sé si hacíamos 200 demandas en ese despacho. Porque en aquella época hacíamos demandas por todo, por cualquier cosa. Pero tenía la virtualidad de ser un buen negociante este hombre. Entonces agotaba las conversaciones hasta incluso 1 hora antes de entrar en el juicio con la empresa. Y realmente pues ya digo, que teníamos una empresa paternalista porque muy poco pleitos llegamos a hacer; contados. Porque agotábamos la negociación hasta el máximo y hacíamos documentos de virguería para evitar el pleito, ¿no?. Y claro, realmente toda esa influencia mía con estos despachos también, yo creo que me influyó a mí personalmente. Pero claro, yo cuando estaba estudiando y tal a mí me gustaba estudiar biología, yo no quería hacer derecho. Es que no se me ocurría ni por el forro. Es que no se me ocurría. No sé, pensaba que había cumplido un papel en la empresa, estaba el movimiento obrero en todas las consecuencias por mi mentalidad de izquierdas y tal, pero no me veía yo haciendo de abogado porque es que a mí no me gustaban las letras. No me gustaba nada. Pero después a nivel de instituto tuve una buena influencia de profesional del nocturno, y nos pidió lo del libro blanco. Todo el rollo de la ley del libro blanco, la reforma de la ley básica de educación. Entonces participábamos en todo ese movimiento. El profesorado que había, era un profesorado muy comprometido. Salí delegada de curso. Y bueno, realmente tuvo un movimiento estudiantil muy fuerte, en los bachilleres, ¿no?. Y...sí, mira, tengo una anécdota de cuando se consiguió aquello de los delegados curso que estábamos en los claustros, que podíamos incidir en los claustros. Yo era de ciencias pero me había compenetrado muy bien con una profesora de lengua, de literatura española y otra de latín. Que era la gente pues que impulsaba un poco todo este movimiento allí en el Instituto. Y claro, se estaba mi examen y no encontraba. Porque claro, todos, todos me buscaban en letras. Todos. Y digo "no, es que cómo me vais a encontrar". No sé qué tenía un problema de un examen y tal, que estábamos revisando y tal, se buscaba el mío y digo "¿pero cómo me vais a encontrar si yo soy de ciencias?". Nadie me asociaba. Nadie con ciencias. Y digo "sí, sí, yo soy de ciencias". Por eso digo, que la anécdota fue que nadie me asociaba y a mí me gustaba. Y además yo cogí ciencias por la biología. Yo funciono mucho..."quiero esto. ¿Qué hay que hacer para esto?: esto. Pues yo lo hago". Si hay que hacerlo pues hay que hacerlo. Pues..."que hay que acabar el inglés", pues me voy a Londres; "que hay que trabajar aquí", pues trabajo aquí. No tenía yo aquello en la escala de valores...diferente o clasista. Si yo veía que una cosa quería conseguirla, pues ponía los mecanismos para conseguirla. Me daba igual los que fueran. Me pasó cuando decidí lo de ciencias, pues porque yo quería hacer biología y estaba en la rama de la ciencia, no por otra cosa. Pero en cambio, yo por mi forma de ser, sintonizaba más con la gente de letras, y como además también nos reuníamos con los profesores por el rollo de la ley del libro blanco... pues ahí se montó un Cristo de narices también. Porque realmente fue una época que en la sociedad habían muchos movimientos que estaba por cambiar las cosas, y lo notabas en cualquier ámbito que te movías. Yo creo que fue fuerte. Entonces yo quería hacer ciencias, yo quería hacer biología. Pero me acuerdo que fui un día al despacho de Salvadores, pues para recoger una demanda teníamos que firmar el comité de empresa. Y me dice – me parece que me llamaba Dora- "oye, Dora, que me ha dicho no quien que no vas a hacer derecho", y digo "¡ah!, no", "es que esto no puede ser", y digo "¿cómo que no puede ser?". Porque él sabía que yo estaba estudiando. Porque a veces decía "no puedo ir a tal reunión porque estoy en clase, ¿puedo ir a buscar a otra hora la demanda?". Porque claro, si me iba a las 6 al Instituto no me daba tiempo de ir a buscar las demandas allí y tal. Y dice "no, no", y digo "no sé quien te lo habrá dicho", "me lo ha dicho el no sé quien", "¡ah!, pues sí, sí, no pensaba hacerlo", "bueno, pues cometerás un grave error porque es una pena, tú sabes que yo hice derecho en la cárcel", a sus 40 y pico de años. Es un hombre que hizo derecho cuando le detuvieron, aprovechó el tiempo. Y me decía "es una pena que tus experiencias sindicales no las aproveches en beneficio de la clase obrera. ¿pero tú qué vas a hacer en un laboratorio analizando ratas?. Vamos, es que no te veo". Y digo "pues yo no sabía bien bien, pero yo pensaba coger esto. Me parecía bien. Ya me lo pensaré". O sea, una cosa...es la persona que más me influyó en hacer derecho fue Salvadores. Eso lo tengo clarísimo en mi vida. Es que no me lo había planteado, peor como era tan directo, y me dio unos argumentos tan de peso para mí, que nada más que encontrar mi influencia cristiana, de estar al servicio de la gente...Pues pienso que a lo mejor puedo cubrir mejor el servicio haciendo esto. Y es verdad, que no pinto nada en un laboratorio. Porque el trabajo de biología o es la docencia o a ver de qué empresa te coge para hacer yo qué sé. Hoy en día yo creo que hay más ayudas pero en aquella época o te metías

en un laboratorio no sé dónde o en algún hospital a hacer algo, ¿o qué hacías?. Nada. Total, que en aquella época pues yo empezaba a salir con un sindicalista de al Estándar y me lo planteé. Él también era sindicalista y él tenía clarísimo que yo qué hacía de bióloga. No hacía nada. Pero la decisión fue mía, y pienso que no me influyó tanto él como Luis salvadores. Él fue la persona que más me influyó en la decisión. Y así fue como empecé a hacer derecho. Siguiendo el movimiento obrero de una Cosmo, y compaginando mis estudios de derecho. Claro, era difícil porque había que compaginar todo el tema del nacimiento de Comisiones, que había que estar en las reuniones, la célula que teníamos en la fábrica, la facultad. Era bastante, bastante kafkiano, porque no sabías al final...a veces tenías que elegir entre una reunión y otra, porque no podías asistir a todas. No tenías el don de la ubicuidad. Pero bueno no se, yo pienso que fue positivo el poder llegar a un equilibrio de estas cosas, por una parte tenía sentido hacer la carrera de derecho, pero claro, si hacías derecho en aquella época, también en el movimiento estudiantil había una gran conciencia política, sobretodo en la facultad de derecho. Y entonces yo en aquella época me, me metí en el PSUC. Creo que era el año 75 cuando yo, y había también pues eso, reuniones de célula, del barrio. Pues eso, y entonces entré en contacto con la célula política de, de, de la facultad de derecho, que había gente de mañana y gente de la noche en aquella época. Y profesores de la facultad de derecho que también estaban en el PSUC. Y entonces hacía bastante actividad allí. Y en la empresa, yo seguía trabajando en la empresa, y además nos cogió un traslado de empresa. Pasó del barrio del Carmelo se trasladó a Granollers. Esto creó bastante, bueno, la empresa ya estaba en Granollers, lo que pasa se creo que hasta el cabo de los dos años no se trasladó físicamente el personal de Barcelona a Granollers. Después se negoció todo el tema del traslado, con una serie de compensaciones que yo creo que fueron también interesantes. Ahí se tuvo una gran, una gran incidencia de tener en cuenta pues los tiempos de las horas del médico, el tiempo de la lactancia... todo este tema lo tuvimos que llevar bastante bien elaborado. O sea, en aquella época habíamos conseguido pues que la, el autocar salía a las 6 de la mañana, pues para el personal que tenía las horas de lactancia, pues salía a las 8 de la mañana en coche. O sea, una serie de cosas a nivel d la mujer, porque había mucha mujer, gente muy joven que se había casado con hijos y tal, que realmente no lo contemplaba el Estatuto ni la Ley de relaciones Laborales. Pero que se pactó con al empresa, había mucha movilización. Y yo creo que esos pactos fueron interesantes a nivel de documentos valían la pena, porque yo pienso que ahora estamos peor que antes en ese aspecto, ¿no?. No conozco yo tantos pactos de empresa que negocien a este nivel de plantillas reales, porque eran pactos de empresa a nivel de la plantilla que tenías. Todo eso fue interesante. O que un coche por ejemplo llevara a la gente hasta la estación, con coche de la empresa para ir al médico, al especialista. Porque claro, la gente era del barrio del Carmelo de Barcelona, que cogía un autocar y se desplazaba allí. Pero tenía que volver por necesidades familiares, no iba a cambiar de médico en Granollers. La gente de Granollers sí, pero la gente de Barcelona no tenía mucho sentido de que cambiara, porque además estaba empadronada en Barcelona. Y todo esto pues se tuvo que negociar, y yo creo que con bastante acierto, que Luis Salvador nos fue asesorando. Y ya digo, que negociábamos mucho. Había un pacto de empresa, y a parte que estábamos involucrados en la negociación del convenio del Metal, formábamos parte de la comisión de ----- . Pero realmente yo creo que sí, la cuestión sindical fue una época buena que se consiguieron muchas cosas. A nivel político, estaba todo el movimiento de Comisiones que rompió pues con la legalización, ¿no?. Y yo estaba metida pues a nivel del partido también. Mi actividad era a nivel de partido. Todo este me, pues yo me casé estando en la facultad de derecho tuve un hijo que después falleció a los 6 meses. Y en el último año también ya de carrera tuve a mi hija, y circunstancialmente una hija compañera del gabinete jurídico de Comisiones vino a ver a mi hija. O sea, éramos amigos del grupo de cristianos, el grupo 2000 famoso en esa época. Y trabajaba aquí en el gabinete. Esa persona procedía también de los despachos laboristas, porque los despachos laboristas después se integraban en el Gabinete Jurídico de Comisiones en el año 78. Mi hija nació en el 80. Y entonces yo había acabado derecho, y mi empresa tuvo un expediente de regulación de empleo y fue cuando salí. Era parcial, después hubo un cierre de la empresa que lo llevé yo. Entonces cesé, porque también había acabado la carrera. Y recuerdo que esta persona me dice "oye, tenemos un preaviso de cese de una abogada, si te interesa y nos lo confirmas pues esperamos a que te encuentres ya bien repuesta y tal, y te guardamos la plaza". Y así es como yo empecé a trabajar yo en Comisiones. Una cosa circunstancial, o sea, había acabado, tenía una cría pequeña, me esperaron. Entonces Solé Barberà que hacía una visita en el Metal, por cierto fui a parra el Metal. Preferí el Metal, acabé en el Metal, que hacía una visita y ya era un hombre mayor y hombre que normalmente se entendía que podía hacer otro trabajo más, más puntual, no tanto de la visita el día a día, atendiendo a tanta gente. Empecé yo a cubrir yo su visita. Y cuando me examiné ya en, tuve el examen de Mercantil en el mes de junio, estuve pasando visitas de Juan Solè Barberà y ya en agosto fueron vacaciones, y en el mes de septiembre ya me incorporé. O sea, que prácticamente seguí con la misma dinámica, nada más que ----- la vertiente sindical, pues en la vertiente...De echo, toda la cuestión, a mí me ha marcado muchísimo yo creo el Sindicato, por distintos motivos y además de manera circunstancial. O sea, reconozco que originariamente no tenía yo aquello una... ¿cómo decirte?...otra gente está ligada con el movimiento obrero a través del partido, más años en la fábrica. Bueno, yo estuve en La Cosmo 8 años. Bastante tiempo. Pero siempre fue una cosa dijéramos... no sé, yo creo que fue una cosa, irme mentalizando a medida de que pasaban las cosas alrededor. Porque era

tanta la influencia que tenías de los acontecimientos sociales que vivías, que era imposible no meterte en los sitios. Te vas a Londres, te enrollas con aquella gente, vienes allá te enrollas con los otros, te vas a estudiar y también hay movimiento allí. O sea, en el estado español había una, había una efervescencia democrática por todas partes, que era difícil que ningún sector de la sociedad no tuviera ganas de cambio. En cualquier estamento tenías. O en las asociaciones de vecinos ni te cuento. O sea, la inyección de las asociaciones de vecinos a nivel de barrio... se creó un grupo laboral en el Carmelo, hicimos seminarios. Bueno, la gente del partido se metió ahí a fondo, y realmente yo creo que sí que era una labor muy buena, porque además el Carmelo era un barrio obrero con un caldo de cultivo suficientemente bueno como para llevar una buena labor. O sea, había mucha gente del partido, y después mucho sindicalista y militante del partido que, que se volcó en el barrio.

E.- ¿De la asociación?

A través de la asociación de vecinos se creó un grupo laboral. Después a nivel de comunidades cristianas había unas 2 o 3 comunidades de base que también estaban muy ligadas con el movimiento obrero, que era gente cristiana pero un poco iniciados ya en el movimiento de cristianos con el socialismo. Mucha gente de la HOAC que originariamente habíamos estado en la iglesia de san Andrés del Palomar, con el padre Botey y toda esta gente. Después yo los he ido viendo metidos a nivel de Comisiones. Hay mucha gente que formó parte de Comisiones, de aquellos movimientos obreros cristianos. Y en ese, en esa circunstancia también estaba yo, porque tenía por una parte la incidencia de la comunidad cristiana, con la iglesia y con todo el movimiento de base cristiana, que estaba dijéramos empujando fuerte y haciendo valer los privilegios que tenía la iglesia de convocatoria de masas, que es muy importante. Yo creo que eso contribuyó muchísimo al movimiento democrático en España. Y por otra parte, como había entrado directa en el movimiento obrero con La Cosmo y con la célula de Comisiones, pues por otro lado ya teníamos todo el movimiento ya montado. O sea, que era bastante obvio que, si tenías un mínimo de convicciones políticas acababa en el partido. El problema es que durante mucho tiempo tenía así como 2 personas que me intentaba meter. Una del partido y otro en... que era el PSUC y otro del MC. Y bueno, al final, yo creo que fue mucho la influencia en el barrio que tuvo el PSUC, también.

E.- ¿Quiénes fueron?

Ambrós y después Ocaña, que fue mi marido después. Pero vamos, yo creo que fue también la influencia en el barrio que era muy fuerte el partido, también había el MC pero había muy fuerte influencia del PSUC, lo un poco te decidió a formar parte de esta gente, ¿no?. En el barrio además la célula del PSUC era bastante amplia, y yo creo que fue de los primeros locales del partido que sin estar legalizado se fundó. O sea, se alquiló como un piso normal. Un piso que estaba a nombre de mi marido, y allí se hacían las reuniones del partido. Incluso cuando se organizó ya se cogió un local dijéramos más amplio, tipo local comercial. Y la verdad es que había muchísima gente afiliada. Unos 600 así, mucha gente para un barrio así. Realmente una fuerte afluencia. Después se fue ya, se fue -----, pero al principio todo el mundo ----- y como lo que tenías más accesible era eso, pues venía todo el mundo. Pero realmente, yo creo que sí, que ahí ha habido un trabajo fuerte en ese barrio, que permitió después recoger toda una serie de acción de la gente. Es de los barrios obreros más próximos. Porque también está Nou Barris, toda esa zona y ahí ya hay más variedad, más variedad de empresas. En ----- tiene muchísima gente de SEAT, muchísima. No sé si es que coincidió que como la gente cuando emigraba aquí, venía a Cataluña, venía uno de un pueblo y todos iban llegando. Conseguía uno un puesto de trabajo y los demás también iban. No sé si es que era por esa especie de cadena, pero realmente había un montón de gente de la SEAT también.

E.- ¿_____?

Sí, sí, creaba... imagínate las luchas de la SEAT, los despedidos de la SEAT. Yo creo que eso también le dio bastante...

E.- Como decías que las asociaciones de vecinos...

Las asociaciones de vecinos tenían una gran incidencia. Era donde confluía todas las fuerzas políticas que había en el barrio, ¿no?. Yo creo que había todas: cristianos, MC, todas las formaciones políticas allí estaban, y procurábamos entendernos. Sí, yo creo que nos interesaba un poco a todos. En aquel momento que podía más la voluntad de derrocar la dictadura por parte de la gente, que cualquier distancia ideológica. Porque las cosas que se podían hacer, las alternativas no distanciaban tanto, quiero decir que eran seguidas por la gente y era fácil ponerse de acuerdo. Después ya como era aquella época de los seminarios marxistas y todo esto, yo creo que cada uno se pegaba la paliza mental que quisiera. Porque mira que palizas nos dimos todos. Yo creo que era, no sé si eran obsesiones psiquiátricas casi

casi al final. Porque claro, era un poco bestia pelearse en una sesión y que te fuera explicando lo de Marx, lo de Engels, el capitalismo, luchas de clases. Por más que hubiera los libritos de la Marta Harnecker que eran muy simplistas pero era una paliza. Era un auténtica paliza. Yo decía “sí, sí, madre mía, como sigamos aquí vamos a ir todos en el psiquiátrico”. No, no, era una cosa dura. En aquella época teníamos, pues en el año 77 podría ser, que hacíamos seminarios de todo esto. Teníamos bastante la militancia en las fábricas y en el instituto también, que además seminarios de marxismo.

E.- ¿Con qué objetivo?

Pues eso, pues la gente de los partido que entraba, pues hacía todo un proceso de mentalización o de entendimiento de la lucha de clases, de la ideología. Pues la gente del MC era más promovista, pues nada, daba un seminario sobre eso. Los del partido sobre el PC. Yo realmente te lo digo, no sé como decirlo, pensaba que era una comedura de coco. A veces tenía la sensación “esto yo... esto es de psiquiatra”.

E.- ¿Lo pensabas entonces?

Sí, lo pensaba. Y cuando lo vi clarísimo, eso lo vi clarísimo cuando se legalizó el partido, acudieran los --- ---- del partido. Allí acudían toda la gente. Mira, antiguamente la gente tenía los confesionarios para ir a confesar, pero como eso no estaba bien visto porque la gente era atea o agnóstica, ¿qué pasa?, que ya has dejado de ir a los curas a explicarle su vida. Y yo cuando he ido a los plenos del Carmelo del PSUC, tengo la sensación de que voy a una sesión psiquiátrica. Porque la gente explicaba cosas de su vida. Sí, sí, la inclusión de la legalización de los partidos, o sea, las intervenciones de la gente, era algo realmente, era la necesidad que tenía la gente de explicar sus problemas. Y yo digo “yo no subo en mi vida a un pleno más. Yo lo siento, tengo que estudiar. ¿Yo cómo voy a ir a un pleno a escuchar la vida personal de cada uno cuando llevo de un examen?. Es que yo lo siento mucho, si hay que hacer algo se hace, pero yo no voy a unos plenos” –se lo dije al responsable, a Fernando- le dije “mira, yo lo siento mucho/

E.- ¿Fernando?

Sí, el responsable del Carmelo. “yo lo siento mucho, hay convocatoria pero yo te digo que no. Si hay que hacer algo concreto se hace, pero para mí, para subir a escuchar lo que cada uno está explicando de su vida, no creo que sea la función de un pleno”. Pero era inevitable. La gente tenía necesidad de apuntarse a un partido porque se había legalizado. Y mucha gente de la que se apuntó después desapareció, porque era una necesidad del momento. Realmente yo creo que no, no, que no, que no era gente, se había juntado ahí porque era una necesidad personal. Pero en cuanto esa fiebre bajó, pues el partido quedó con al gente convencida o la gente del movimiento obrero, la gente que estaba comprometida que tenía que llevar a cabo su función. O sea, que aquella efervescencia tenía que pasar. Es que vamos...y yo personalmente, no sé si era muy simplista o no, pro yo dije “mira, yo como sigamos con este ritmo de plenos, yo la tarde de un sábado la necesito para estudiar. Porque yo voy al trabajo todos los días, estudio todas las noches, me levanto a las 6 de la mañana, yo estudio los fines de semana. Y si quiero aprobar la carrera a mí no puedo ir a los plenos”. Y le dije “mira Fernando, si hay que hacer algo, si hay que repartir octavillas ya quedaremos”. Porque claro había que hacer trabajo en aquella época, porque había que hacer trabajo de ir al metro, repartir. Pero eso ya lo hacíamos como Comisiones. Aquello Comisiones Obreras ya lo teníamos ya canalizado, lo que pasa es que también se canalizaba en los barrios. Y digo “pero bueno, si yo lo tengo canalizado por mi empresa y tal, no voy a ir a Horta para coger el autocar a las 6 de la mañana para irme a Granollers”. Cosas así, ¿no?. Pero vamos, estábamos vinculados. Yo creo que sí. Lo que pasa es que coincidían actividades, y entonces tenías que decidir en cual de ella te tenías que meter.

E.- ¿Y en la ciudad?

No, el mismo trabajo que se hacía a nivel de barrio se hacía a nivel del Sindicato. O te decidías por un lado o te decidías a otro. Se hacía mucha actividad sindical, pero si ay estabas convocado pro otro lado, lo que no podías hacer es dos cosas a la vez. Yo creo que mi vinculación fue más con Comisiones, aunque había un seguimiento del barrio de la actividad que había, y además quizás por la propia, por tener allí ya relación con Comisiones, con el sindicato del metal que estábamos creando el Sindicato, porque estábamos como comité de empresa metidos en el tema, porque había toda una actividad sindical muy grande cuando se copó las candidaturas democráticas del Vertical, y teníamos que ir cada dos por tres haciendo uso de las horas sindicales allí. Y realmente yo creo que ahí se cumplía una faceta que era buena. En verdad es que no podíamos estar en tantos sitios. La verdad es que si yo creo que estaba más vinculada a las Comisiones Obreras. Para acabar además incluso trabajando en ellas, sin comerlo ni beberlo. La verdad es que pensaba que era una etapa de mi vida que había cubierto, pero

claro, de la misma forma que me hizo ver Luis Salvadores que tenía que hacer derecho en vez de biología, después pensé “si hay un puesto en el Gabinete, y he hecho la carrera para defender a los trabajadores, al menos que me incluyas allí, ¿no?”.

E.- ¿Y cuál era tu idea cuando tú estabas haciendo derecho?

Sí, pero yo en aquella época cuando yo estaba haciendo derecho, como hubo una gran incorporación de los despachos laboralistas para crear el Gabinete de Comisiones, y se integraron allí, pues... ya estaba copado para mí. Ya había la plantilla necesaria. Yo acudía al Gabinete de Comisiones cuando se creó, porque dejamos de ir al despacho de Luis Salvadores porque cerró el despacho y se incorporó la gente allí. Entonces bueno, yo iba allí como sindicalista y con mi empresa, con los problemas de mi empresa, ¿no?: el cierre que hubo y todo esto. Y la plantilla estaba cubierta, no había demanda. Tampoco tenía sentido “no, no, a mí que me admitan”, ¿por qué me van a admitir?.

E.- No, me refería a qué expectativas tenías haciendo derecho, que no me refería a estas solo.

Hombre, yo quería ser, yo quería hacer laboral porque para eso había estudiado, pero como em coincidió también los últimos 2 años de carrera cuando se cerraron los despachos laboralistas, y se integraron en el Sindicato mucha gente pues pense “bueno, a lo mejor tengo posibilidades”. Entonces pensé “bueno, como tengo 18 mese de paro por delante, pues haré alguna oposición”. Pensaba hacer alguna oposición. La verdad es que tenía por delante todo un tiempo que me permitía también estudiar, porque en aquella época, hubo una época que hubo mucha gente que estaba en el paro en los año 80. Había muchas empresas, había muchos cierres de empresas, por lo tanto, ha habido muchísima gente como yo con conocimientos administrativos, ha habido muchísima gente, o sea que tampoco...Y de abogado no me van a llamar, que había un montón aquí de abogados. O sea que...y pensé “pues haré alguna oposición”. Y fue circunstancial, fue venirme a ver Montse, que vino a ver la niña, me vino a saludar y tal y me dice “¿qué vas a hacer?”, y yo digo “pues no sé, alguna oposición”, y dice “pues mira, hay un preaviso en una chica que marcha”/

[FINAL CARA B, CINTA 1]

[INICIO CARA A, CINTA 2]

Y que realmente no fue una cosa dijéramos premeditada “bueno, yo estoy estudiando porque quiero tal”. En ese momento me hacía una cierta ilusión claro, integrarme en uno de esos despachos laboralistas, porque el derecho laboral donde mejor se ejercía era desde esos despachos. Había bastantes: había los Fina, había el de Luis Salvadores, había el colectivo Ronda. O sea, que yo tenía noción de muchos despachos que se dedicaban a laboral. Veía que era un campo amplio porque había mucha demanda también. Todo el mundo quería reclamar, todo el mundo quería. Al menos “ya que he hecho derecho al menos que haga algo que valga la pena”. Pero como en la época justo cuando yo cesé de la empresa, había el problema de que había muchas fábricas que cerraban y tal, y había la plantilla estaba bastante cubierta, pues pensé “pues también podría aprovechar para ir a alguna oposición”. Y la más atractiva que a mí me parecía era esta de inspector de trabajo o controlador de empleo, todo relacionado con el mundo laboral. Entonces mira, la circunstancia hizo que en aquel momento me hicieran esta oferta, y me dice “si te comprometes les digo que te esperen”. Y así fue. O sea, que no estuve nada de paro, 3 meses, que además eran de baja por maternidad. Es fuerte. Y nada, yo que quería un año sabático. Siempre decía “a mí no me importa que me despidan de La Cosmo porque lo tengo muy bien, porque como mi aspiración ha sido Cuba, pues si me despiden como no encontraré trabajo en ninguna parte porque estaré marcada como sindicalista, y en aquella época lo del currículum y los informes funcionaban mucho. Y a la gente que la reprimían o la encarcelaban, después no encontraba trabajo en ninguna parte, pues yo decía “¡ah! pues yo lo tengo divino, porque yo tengo muchísimas ganas de ir a Cuba y a mí si por lo que sea en La Cosmo, porque en La Cosmo lo pasábamos canutas: detectives, la policía nos perseguía...Tremendo. Por todas partes las ----- que hacíamos las citas de seguridad...Yo siempre decía “bueno, a mí aunque me despidan de La Cosmo, como ya saben quien soy y lo que hago, ya saben que soy del partido”. ¡Si lo sabían todo!. Porque después me enteré que el abogado de la empresa que ahora ha fallecido había sido del PSUC. Es fuertísimo. El abogado que llevaba nuestra empresa era del PSUC, por eso era tan fácil en nuestra empresa llegar a acuerdos sin necesidad de llegar a pleitos. Salvadores lo sabía pero yo no sabía que ese hombre era del PSUC. Y nadie lo sabía en general. Fíjate, hasta la empresa había contratado, porque era un hombre que era una gestoría lo que llevaba ese hombre, llevaba una gestoría y llevaba empresas, pero era un hombre de izquierdas. Pero lo debería llevar tan, tan callao que yo no lo sabía, me enteré después. O sea que imagínate, teníamos toda una persecución y todo este lío... y además la empresa, hombre, el jefe de personal de la del OPUS sabía perfectamente quien era yo, porque además entre otras cosas, mi hermano, un hermano mío, en el año 76 cuando el referéndum...mi hermano estuvo allí en Barcelona, mi hermano vivía en Cuenca

porque la mujer era de Cuenca. Y entonces por un problema de enfermedad que se le curó aquí en el Hospital de San Pablo estuvo 2 años aquí en Barcelona. Y coincidió cuando yo estaba en mi casa, mi hermano se había casado y yo estaba la única que estaba en mi casa aportando económicamente para mantener a mi familia; mi padre y mi madre. Vino a mi casa a vivir, y la mujer y los hijos estaban en Cuenca, porque tenía fiebres maltas, que se lo había transmitido una granja que tenían en el pueblo y eso. Entonces este hermano mío/

E.- ¿Fiebres qué?

Maltas. Este hermano mío que nunca había estado relacionado con la política, nada, mi familia no ha estado ninguna relacionada con la política en el sentido de ningún partido ni nada de nada. Vino aquí y coincidió en el barrio del Carmelo con toda la efervescencia de todo ese grupo laboral que te digo yo. y claro, como el tratamiento se hizo muy largo pues mi hermano que tenía el carnet de primera, pues se, cogió un trabajo de chófer de autocares. O sea, que en aquella época era fácil conseguir trabajo. Además tenía que enviar dinero a la familia. Y vivía en mi casa.

E.- ¿No le impedía la enfermedad ésta trabajar?

No, era un tratamiento que tenía que hacerle pero podía trabajar. Estuvo 2 años en Barcelona, y claro estaba viviendo en casa de mis padres, y yo también vivía en casa de mis padres. Y lo más divertido es que este hermano mío se metió en el grupo este laboral, se hizo miembro del comité, se hizo del partido antes que yo, y empezó a meterse en los movimientos del partido y bueno, y fue represaliado de aquí. O sea, lo detuvieron. Ya te digo, encima yo me vi vinculada más con el partido por, por mi hermano. Que claro, tuvimos que con Salvadores a sacarlo, con Solé Barberà. Ya te digo, a él también le detuvieron en la cárcel. Por mi familia he tenido que intervenir directamente con ellos.

E.- ¿No has estado detenida?

No. Apaleada en manifestaciones muchas veces, pero afortunadamente yo no pisé la comisaría por mí misma, sino la pisé para otros, para sacar a otros. Pero detenida no. mira, lo de Puig Antich por un tris jeh!. Me cogió una persona en volandas, me llevó a la portería y me metió pa dentro. Y la chica que estaba a mi lado fue la que detuvieron. Ibamos cogidas. A mí me metieron pa dentro, y el brazo se soltó y a la otra la cogió la policía. Tuvimos que ir después por la noche a sacarla. Aquello fue...aquello de Puig Antich fue tremendo. Aquello yo creo que fue lo más impactante. La cantidad de gente que pasamos por allí impresionaba, jeh!. Y cuando dieron la orden de pegar, todo el mundo recibimos porque la gente aguantó allí como pudo, pero cuando vio aquellas porras... Vamos, con lo de aquello de San Cugat fue importante, ¿no? pero cuando el entierro de/

E.- ¿El qué?

La Asamblea de Cataluña. Cuando entramos en San Cugat aquello estaba ocupado por la policía. Es que había muchísima gente. Había mucha policía, pero yo creo que estábamos equilib, más o menos fifty por fifty, jeh!. Porque San Cugat que es un pueblo pequeñísimo, se inundó de sindicalistas, de todo quisqui. Los trenes iban abarrotados y la policía con sus furgones. Y aquello fue espectacular. Pero lo de Puig Antich fue muy, muy emotivo. Yo pensé que no iban a cargar. Yo había ido a otras manifestaciones que preveía que cargarán, lo preveía. Con tanques. A nivel sindical ni te cuento, porque Madrid cada vez que íbamos, los tanques nos venían piñeando. Tenías que tener ropa de recambio porque siempre acabábamos piñeados por los tanques. Cada vez que copabas el vertical, a la salida con el Camacho y compañía, como había concentraciones siempre los tanques por allá. Además íbamos pa una reunión de estas del Sindicato. Salías y ya estaba la policía. Como te vieran con Camacho. Y ya digo, yo siempre llevaba de recambio ropa, porque siempre acabábamos piñeados con los famosos tanques. Pero en Madrid no me cogieron ni una sola vez, mira que fuimos veces, jeh!. Primero con el Vertical que teníamos dietas y todo eso. Nos pagaban dietas y todo. ¿Qué más queríamos?. Cogíamos el tren, volvíamos. Perfecto. Nos reuníamos con Camacho, comíamos con ellos. Todo. Muy bien. Pero era a costa del Vertical que nos pagaba las dietas porque éramos del jurado de empresa, de los antiguos jurados de empresa. En aquella época las reuniones eran clandestinas. Después cuando ya cada vez que había algún problema había concentraciones de los sectores de la industria, sí que aparecía la policía con sus tanquetas y con las pelotas de goma. Y mira, íbamos Atocha como podíamos para coger el tren y para Barcelona. Porque acabábamos todos dispersos, y nos entonces nos íbamos viendo todos cuando cogíamos el tren. Pero a mí nunca me detuvieron en Madrid. Y bueno, agresiones no, porque eran...a mí no me tocó ninguna pelota nunca. Agua, agua por un tubo. Sí que es verdad. En cambio aquí sí. En San Cugat es que era muy difícil no recibir allí. Porque era una localidad tan pequeña, y copada por la policía. Y después en esto de lo de Puig Antich, lo que pasa es que fue muy emotivo. Yo creo que fue, para mí fue de las, yo creo de las demostraciones de la ciudad de Barcelona más impactante. O sea,

porque era tal el respeto de la gente que parecía mentira que hasta los policías estaban, los tenías al lado, ¡eh!, pero estaban impresionados. Yo les miraba a la cara y pensaba que no podían pegar. O sea, estaba realmente, yo los vi con caras no sé, de asombro. Lo que pasa es que les dieron órdenes, eso es verdad, y reciben las órdenes de pegar y se acabó. Y realmente, pero vamos, la gente pasando por la tumba dando la vuelta, y bajando por Montjuic...era, era un río de gente. Era muchísima gente. Yodo aquello estaba copado, pero la gente pasaba igual. Y gente de todas las clases sociales, porque yo vi gente de todos los sectores sociales. Por eso te digo que parecía mentira que pudieran cargar, porque había gente mayor y señoras mayores que iban con su clavel a depositarlo en la tumba. Es que parecía mentira que realmente pudieran cargar. A mí, yo no reaccioné. Y empecé a correr. Y por suerte ----- 2 o 3 veces palos en las piernas, en los brazos, con eso, con las porras que traían. Porque además hacían como una descarga. Y entonces cuando oímos eso empezamos a correr. Pero la gente íbamos cogidas, y bajando por allí, por aquella zona, una de esas porterías de la calle Lérica me parece que era, me supieron pa arriba, en una portería, me cogieron pa arriba. La compañera mía Mª Ángeles se la llevó la policía. Pero la policía tenía a tanta gente que coger que tampoco sabía qué hacía. Y veo que se la llevan y que a mí me cogen por otro lado. Y digo "a mi ya me han pillao". Y era una señora de la casa que veía la manifestación desde su casa, y a la gente le daba alojamiento. Vamos, yo salía a las tantas de la noche, y entonces habían unas citas de seguridad, y ya nos dijeron que habían detenido a Mª Ángeles y fuimos a la comisaría. En fin, toda la noche allá hasta que la pudimos sacar. Bueno, y tomando la conversación sobre mi hermano, mi hermano que en la vida había estado en el movimiento obrero, que nada, que era una persona que se fue al pueblo cuando se casó y montó una granja. Viene aquí, se ----- en el barrio, se me mete a nivel político –pero es que además era muy lanzado- y bueno, se subió, una vez se subió a una grúa de no sé cuantos metros de la construcción a poner un cartel del Proceso 1001, porque no tenía problemas de vértigo. No lo encontrábamos después, se había ido a casa. Y voy a casa y me lo encuentro. Mira, todo el mundo movilizándose por las comisarías por si lo habían cogido. Muy lanzado, mi hermano era muy lanzado. Entonces se fue al pueblo ya curado, y entonces allí en Cuenca era muy difícil el partido. Estuvo en contacto con la gente de Madrid y creó una célula del partido, y durante muchos años es responsable político de Cuenca. En el año 76 cuando el referéndum, yo no podía votar en el referéndum, porque a mi hermano éste lo habían detenido, acusado de la muerte de un taxista de Fuerza Nueva. Mi hermano el trabajo que cogió cuando volvió allí a Cuenca, era conductor de un autocar de una empresa de Cuenca que hacía una ruta, que recogía a críos de los diferentes pueblos pa llevarlos a un pueblo más amplio a la escuela. Cada pues los recogía y los devolvía, porque a lo mejor no había suficiente niños en un pueblo como para tener maestro. Entonces se iban a un pueblo cabeza de partido, y hacían una ruta. Allí la Fuerza Nueva tenía bastante fuerza. Y hubo un problema entre ellos, y apareció muerto un taxista y le cargaron el muerto a mi hermano. Entonces lo detuvo la Guardia Civil, entonces me llamaron aquí, me llamaron concretamente a la empresa. Me llamó el jefe de personal que era del OPUS, que "mira, nos ha llamado tu familia que a tu hermano le han detenido, tu hermano Pablo el responsable del partido de...No tengas ningún problema, si quieres te lo doy por escrito. Te doy un permiso retribuido. Y bueno, yo digo "no, no, usted me da un permiso, retribuido nada". Y sí, sí, estuve una semana en Cuenca perseguida por los del Somatén, vigilada a cualquier sitio que íbamos. Hubo una respuesta muy buena, muy buena de la gente. Era la primera manifestación que se hacía. Hubo un escrito de los padres de la ruta que hacía mi hermano, una concentración en el ayuntamiento... porque no hay cárcel allí. Primero lo recibieron en el cuartel de la Guardia Civil, que lo hostiaron a palos. Pero en plan Guerra Civil, con los mismos métodos. Aquello no había avanzado. Si ves la película de la Guerra Civil, aquellos métodos. Y después vino la Cristina Almeida que vino de Madrid, fuimos a buscarla. Y lo llevaron al calabozo dl Ayuntamiento. De allí se concentraron una serie de personas, familiares de los niños que mi hermano hacía la ruta, con un escrito pidiendo la libertad y tal. que eso ¡vamos! era insólito en Cuenca. Eso era impensable en Cuenca, que hubiera manifestación no tenía sentido porque aquello era muy reducido, era la cuna de Fuerza Nueva. Y sí, sí, la semana que estuvimos allí estuvimos las 24 horas vigilados por la Brigada Político- Social y la gente del Somatén. Durante toda la semana. Y a la semana pudimos sacar a mi hermano. Y después el que llegó, bueno, lo absolvieron, no había cargos, no había al final pruebas de nada. Y al cabo de 2 años se supo que había matado al taxista otro de Fuerza Nueva. Y el juicio se celebró me parece que hace 4 años o así. Pero en aquella época yo creo que fue un revulsivo importante también. Fue la época del referéndum que yo no pude votar. Que decíamos que "no" al referéndum. Y mira por donde que me lo tuve que pasar en Cuenca. Pero realmente es curioso porque mi familia no había nadie de ningún partido, ni de izquierdas, ni de derechas. Sino que era una familia que bastante tenía con sobrevivir. Con 10 hijos imagínatelo en un pueblo, para dar de comer a 10. Era muy difícil. Y con escasas tierras. Y entonces yo creo que mis hermanos todos eran un poco la supervivencia de ganarse la vida. Y ahí van todos. No sé, supongo que un sentido de la justicia. Un sentido lo deben tener; innato de ellos mismos. Porque mi hermano éste en concreto le cambió su vida. La verdad es que a raíz de todo esto le cambió su vida. Y 2 hermanos míos que vinieron conmigo a Cuenca, uno de ellos tenía una carpintería, un negocio, una empresa, y estaba angustiado por las letras que le vencían y que no le pagaban. Cada vez que él tenía que pagar, o sea, era un hombre inmerso en, en una crisis de esas que va cayendo, y angustiado, con úlcera de estómago y tal. y me acuerdo que la experiencia le marcó tanto, de este tema

de Cuenca, que al volver decía “yo no sé porqué he estao tan preocupado por las letras. Pues si da lo mismo. Si me quitan el negocio, pues si es igual... ¡vamos! comparao con lo que he visto”. Sí, sí y cambió de vida mi hermano éste. Cerró el taller, y acabó teniendo en el pueblo el campo, haciendo ecologismo como yo digo. En serio, mi hermano cambió a raíz de esa experiencia. Realmente empezó a ver la vida de otra. Y bueno, a simpatizar con la gente del partido, no era militante pero votaba al partido. Tenía una cierta tendencia, ¿no?. Yo creo que fue una influencia positiva para mi familia, porque ese un tema que no se discutía en mi familia para nada. Yo hacía mi vida al margen; a ver si me entiendes. Mientras no me metiera con ellos, ya podía hacer lo que me diera la gana, porque toda la información me la había hecho yo sola con mis amistades. Bastante faena tiene mi madre con dar de comer a tanta gente, como para preocuparse si yo quería hacer esto o quería hacer lo otro. Bueno, pues tuve unas influencias de amigos que me favorecieron. Pero mi familia pues no se metía en todo esto. Sabían que era del partido, que mi marido era del partido, pro no se tocaba ese tema.

E.- No se hablaba.

No se hablaba. Era un tema que se quedaba al margen. había una relación familia, pero ese tema nada. Y a raíz de mi hermano y de la detención de mi hermano, yo creo que hubo un mirar desde otro punto de vista la gente del partido. Mi hermano mayor por ejemplo que es un industrial, es un hombre que le costaba entender la actitud de al Cristina Almeida. Dice “¿cómo es posible que esta mujer que es abogado, que está en Madrid, que llegamos a las 2 de la madrugada, estaba medio dormida, nos hiciera una cafetera, se duchara, se vistiera y se fuera con nosotros a las 4 de la mañana para allá. Que legamos allí, que habló con esta, que habló con el otro, me entiendes”. O sea, esa forma de actuar tan desinteresada. Mi hermana pensaba que no existían personas así en el mundo. No lo sabía. No los había visto actuar, ¡vamos!. Y se quedó muy sorprendido. Y dice “bueno, pero a esta mujer habrá que pagarle, porque si es abogado y ha hecho todo esto...”. Y ya le dijo que no, que lo cubría. Na más llegar al despacho de atocha, que después hubo el asesinato. Allí fuimos a parar a buscar a la Cristina. Ella estaba en su casa y nos dieron la dirección de su casa. Y entonces mi hermano está muy agradecido. Pensó que la familia tenía que agradecerle algo. Y va y le envió al despacho un cheque. Y me llama la Cristina, y me dice “¡oye! Me ha llegado una cosa. Hemos detectado que eras tú porque llevas los mismos apellidos”. Y le digo “mira, este es mi hermano que, mi hermano si te ha dao ese dinero es que le sobra. Que se lo va a llevar Hacienda todo. Tú déjate, que se lo quede el despacho”, le dije yo. “Él lo ha dado muy a gusto y muy contento. Si mi hermano no tiene hijos, y todo lo que tiene se lo va a llevar Hacienda. No te preocupes”. Pero mi familia tiene contacto con la política a raíz de hechos puntuales, porque lo que sí tenía muy claro lo de familia. Como habíamos pasado tantas necesidades, o al ser tantos hermano y tener que procurar por ellos, el sentido familiar sobretodo el mayor un poco asumió el papel del padre porque fue el cabeza que dejó el pueblo primero con mi hermana mayor. Y se ganaban allí la vida, e iban trayendo a los demás hermano. Un poco hacía de cabeza de familia, porque mi padre y mi madre llegaron en la última hornada. Entonces realmente el que asumía un poco el clan familiar yo creo que fue él. Y aún sigue ejerciendo, lo que pasa es que tiene hijos y...Entonces ese sentido familiar, le hace conocer a la política desde un mundo de vista distinto. O sea, la empieza a entender desde un punto de vista más humano, ¿no?. Y bueno, son gente que ahora por ejemplo pues sí, yo creo que vota a izquierdas, ¿no?. En el sentido de que se identifican más. Pero nunca ha habido una militancia. Luego sí ha habido una mayor comprensión, una mayor actitud más positiva hacia los partidos. A mí me decían que estaba loca: “esta está loca. Se va a Londres, hace no sé qué, y ahora va y se mete en una fábrica”. No lo entendían. Mi hermano decía “a ver, tú porqué te has ido a Londres”, “pues pa ganar dinero”, y decía “¿y ahora por qué tienes la duda de acabar el bachillerato?. Pues no te entiendo –este hermano mayor mío- es que no te he entiendo”. Y digo “bueno, me es igual. No me entiendes. Me da lo mismo”. Yo iba a la mía. O sea, tenía buena relación con mis hermanos, pero aunque no me entendían, como no se metían en mi vida. Yo tomaba mis propias decisiones, pues...

E.- ¿Él qué pensaba para ti?

Él pensaba que si yo me iba a Inglaterra y había estudiado ingles, y había trabajado en una empresa, en un despacho, en una empresa importante puntera en Barcelona, volvería e iría a otra empresa importante. Yo qué sé lo que se pensaban ello, ¿no?. y voy y digo “no, no, como no es compatible con mi horario no quiero ese trabajo, me voy a este otro”. No le cabía en la cabeza a mi hermano eso. Había cambiado mi escala de valores, y tenía otras prioridades y no me importaba que por esas prioridades, pues coger un trabajo que me permitiera dar un sueldo en mi casa y yo seguía haciendo mi vida. Y eso mis hermanos no lo entendían. O sea, todo este cambio de mentalidad mío, por la influencia cristiana, después en Londres por los movimientos revolucionarios de Sudamérica. También Amnistía Internacional allí en Londres tenía un impacto en aquel momento fuertísimo, pero fuertísimo. Creo que es la organización que marcó mucho en aquella época también. Y además estaba muy vinculada a movimientos de ETA y todo esto. Había vinculación. Bueno, todo esto te va configurando una forma de entender la vida, y que el trabajo es un medio, no es un fin en sí mismo. Y vas cambiando. Entonces

claro, pasas de un estudiar para trabajar, al revés, un trabajar para poder seguir estudiando. Y entonces claro, es un cambio cultural que no entiende mi familia, ni lo entiende nadie. No, pero yo personalmente pienso que ha sido la influencia primero del grupo éste cristiano, porque yo empecé con este grupo a los 14 años el grupo dos mil. es un grupo cristiano que se integró después en Cristianos por el Socialismo, que se movía a nivel de juventud. Y después mi influencia con la HOAC, ya directamente a través de trabajar en La Cosmo, con el nacimiento de las Comisiones Obreras.

E.- El nacimiento como Sindicato.

Comisiones Obreras sea, fue estar en un momento determinado circunstancialmente en el momento oportuno. Pudiera haber no estado. ¿Qué determinó que estuviera?, el trabajo que elegí. Pudiera haber no estado. Sino llego a coger el trabajo de La Cosmo, y me voy a una oficina y sigo haciendo lo del inglés, y sigo estudiando, hubiera hecho biología a lo mejor. Fue a raíz de que vengo, me meto allí, los despachos laboristas, los problemas...empiezo ya otra visión de la realidad. Porque si no me hubiera todo el movimiento obrero. Fue esa decisión.

E.- ¿Qué visión tenías entonces?

Pues yo tenía una visión cristiana, del servio a la gente. Pero que era importante la formación personal, el estar bien preparado para el trabajo; lo veía como un valor. En mi escala de valores era ser un buen profesional, y para eso había que prepararse. Había que tener una serie de conocimiento que yo creo que te permitían pues hacer un trabajo en mejores condiciones. Como tenía el problema de que mi padre no me había dejado estudiar el bachillerato en su día, pues dije "pues ahora lo hago yo porque me da la gana, que tengo más de 18 años. y ahora lo hago porque quiero. Sin la autorización de nadie. Sin que nadie me diga lo que tengo que hacer o me tenga que autorizar". Yo en aquella época ya había cambiado la ley, y no hacía falta. Pero en fin, yo ya era mayor de edad también. Había conseguido que me firmaran el pasaporte. Y esa fue, pero después a través del grupo cristiano un poco, veía que la vida no solamente era trabajar y ganarse bien la vida, sino que había unos valores más cristianos del servicio a los demás que tenía sentido incluso a través del trabajo. Eso fue un poco lo que me motivó también. O sea, si uno puede trabajar y a la vez hace un servicio, pues no todo el mundo tiene ese privilegio, porque yo era muy consciente de que la gente se iba a trabajar para ganarse la vida. Y que no es nada gratificante ponerte durante 8 horas una pieza en un sitio. Que eso lo he vivido directamente. Era muy aburrido. Soldar cada día los mismos cables. Si alguien me dice que el trabajo en cadena le enriquece, está loco. La gente va allí porque tiene que ganar un sueldo al final de mes, no porque le enriquezca. Entonces claro, si encima tenías la posibilidad de trabajar en algo que te gustara, y era un medio de ganarte la vida, pues yo creo que era una persona privilegiada. Y ahora aún más soy más consciente de la realidad, de que todavía es más claro que el 95% no tiene esas realidades, que tiene que trabajar para ganarse la vida. Y que el trabajo tampoco es un valor en sí mismo. Muy poca gente tiene acceso a un trabajo que encima le guste y se gane la vida. Son gente privilegiada. Y un poco fue el tema ese. y un poco el contacto con despachos laboristas yo creo que influyó mucho. Esa gente daba todo. Ibas a la hora que fueras, te atendían. A las 10 de la noche todavía estaban recibiendo visitas. Yo decía "esta gente... esta gente no duerme". Porque además a parte de llevar el tema sindical, esos despachos también asistían a la gente detenida. Los defendían del TOP, del Tribunal de Orden Público. No solamente llevaban la vertiente sindical de los trabajadores, sino que hacían otra defensa de la gente que detenían por la clandestinidad. Y esa gente acababa en la consulta, y yo había ido con ellos a comisaría a sacar a uno o a otro. Y le daban las 12 o la 1. Y al día siguiente tenían un pleito. Esta gente...yo me maravillaba, y yo decía "¡qué capacidad de trabajo tienen!". Yo estaba realmente, al principio cuando los vi trabajando me impresionaba. Decía "esta gente cuando duerme". Porque es que realmente una época que me tocó a mí vivirla directamente, que yo los veía con los despachos a rebosar de gente. Porque como no había donde reunirse... pues los despachos eran el lugar de reunión. Las células de Comisiones nos reuníamos allí, o te dejaban la iglesia. Pero en los despachos laboristas también. Decías que ibas a hacer una consulta laboral o a hacer una demanda, y se iba todo el comité a reunirse. Se aprovechaba para todo. Estaban ocupados las 24 horas del día yo creo. O sea, que realmente esto te... vivir ese día a día con toda esa situación yo creo que te influye. Te influye. Tiene un contenido. A mí personalmente, claro, allí 8 años allí en contacto con esa realidad, yo creo que llega un momento en el cual que te planteas, ¿no?. tiene un sentido, ¿no?. Esa fue una de las conclusiones que saqué. Yo iba tomando siempre decisiones en función siempre de la realidad que me iba llevando. Tampoco tenía una idea preconcebida de las cosas. No he tenido. En fin, no sé, eso es relativo. Tienes un momento que tienes que vivirlo y tienes que reaccionar. Reaccionas con lo que eres. Claro, impregnas toda una serie de valores que en aquel momento eran fundamentales para poder tomar esas decisiones. Pero yo creo que sí, que merece la pena haber vivido ese momento. no es que lo añore, ¡cuidao!. Pero bueno, había una serie de valores que creo que ahora pues a lo mejor no están tan a flor. Ahora pues, yo creo que el movimiento sindical, sin ánimo de nostalgia ni nada, pues que está más funcionariado, es un espíritu diferente. Y no sé si se está dando con una solución. Los problemas de hoy

son distintos a los de la otra época, ¿no?. Pero habría que buscar otra manera de respuesta sindical a los problemas. No hay que anclarse del pasado, porque en aquel momento era una situación histórica y yo creo que ha sido una respuesta histórica. Y eso ha pasado, y ha pasado. Y no es que se añore, porque a nadie le gusta que le paguen palos por ir a una manifestación. Pero claro, a raíz de legalizarlo todo. Todo una serie de valores que se estaba propugnando, o se han ido dividiendo y se han cambiado por otros.

E.- ¿Valores cómo cuales?

Pues mira, de la solidaridad, el servicio, la sociedad más justa, menos consumista, menos el mirarse a uno mismo, mirar más la colectividad, valores culturales.

E.- ¿Esos son valores que se tenía asumido antes de legalizarse?

Sí, se notaba en la gente que participábamos en todo esto, y la sociedad en sí. La gente que se acercaba al movimiento democrático tenía muchas cosas en común, muchos valores. Y había una, algo que los unía, que era derrocar la dictadura. Porque estaba privándonos de esas libertades y de esos valores. Claro, estábamos más sensibles a ellos. Claro, con la democracia, con la legalización, esa misma gente ha ido para mí, se ha ido perdiendo de sus valores en primer lugar. Se han puesto otros. Se lo han ido cambiando.

E.- ¿Cambiando en función de?

De...yo qué, de...de las necesidades personales, la profesionalización de la gente, la edad. También puede que la edad influyera la edad, la gente cuando/

[FINAL CARA A, CINTA 2]

[INICIO CARA B, CINTA 2]

Quiero decirte que, ¿tú crees por ejemplo gente que ha estado contigo codo con codo, ahora en cargos de la Generalitat, en cargos del PSC, en todas partes?. Es curioso, ¿no?. La ves con cargos, pero "si este tío militaba conmigo en el partido, en la célula". Yo no sé, son opciones personales, pero quiero decirte que se han instalado en una situación de poder. Pues claro, todo el mundo cuando el PSOE subió al poder, pensaba que esos valores se iban a, yo qué sé, a concretar, o se iban a comunicar más, o se iban a extender más, que se iba a defender algo más. Y fue frustrante ver que no se defendía nada de todo eso. Y que había entrado en las mismas contradicciones que nos estábamos quejando de la derecha. Y que había la misma corrupción, el mismo favoritismo. Claro, ir viendo codo con codo, como todo eso iba sucediendo, con gente muy cercana. Te iba minando, te iba decepcionando. Porque antes todos éramos uno, todos a una. Pero después cada uno se estableció en su partido. Claro, de cosas así, por eso te digo que para mí el cambio de valores, son valores que la gente los debe tener pero en vez de ponerlos en primer puesto, han pasado al décimo o al octavo. Y no, y claro, han puesto otros en el lugar. Pues el ganar más, el tener una posición económica, el cuidarse más de uno mismo...yo qué sé. Una serie de valores que la gente antes los tenía elevados en otro lugar. Y ahora los tienes en primer lugar. Y eso es lo que yo pienso. Eso es una parte, en cuando a la gente que hemos luchado juntos. Pero también de lo que veo a nivel del movimiento obrero, concretando más a nivel del Sindicato de Comisiones. No se puede llegar a aquello, porque la vida fue aquello y no se puede extrapolar. Eso lo tengo clarísimo. Pero por otra parte se está cayendo en una serie de vicios funcionariales, que se está perdiendo la vocación y la razón de ser. Yo esa es mi opinión. No es tanto el problema por ser más de izquierdas o menos de izquierdas, porque en todas partes cuecen habas. Hay gente instalada en todas partes. Sino que realmente se mantenga el espíritu del sindicato de estar al servicio de los trabajadores, y dar unas alternativas aunque sean distintas. Son distintas las que hay que dar. Pero con unas ideas claras. Y yo tengo la impresión de que no está sintonizando con la realidad social. La gente del mercado de trabajo es distinto, pero la juventud pasa, pasa de nosotros, pasa del sindicato. Hay muy poca gente joven en el Sindicato, porque no hemos dejado una herencia como lo hemos dejado. Porque no se enganchan porque no sabemos contar con ellos, no lo sé, pero hay que dar un hueco a eso. Porque la juventud no está, no está por las acciones sindicales, está por otros movimientos: ecologistas, okupas. No tienen un sentido del trabajo que teníamos nosotros, estoy de acuerdo. Lo ven como algo pasajero. No tienen una, saben que en la empresa no van a estar más de...contrato permanente, no tiene la concepción de permanente como nosotros. La gente tenía muy claro lo que era un punto de estabilidad. Hoy en día la gente joven pasa bastante; como sabe que no es su empresa, y que le van a dar trabajo para 6 meses. Cómo enganchamos a toda esta gente, cómo la identificamos con el Sindicato. No, no hay una sintonía. Hay muy poca gente joven, hay gente joven ¡cuidao!, pero no hay la gente joven que

debería haber, porque se van a otras partes. Entonces no damos un mensaje adecuado, estamos fuera de lugar, no sabemos conectar. ¿Qué pasa?, el Sindicato es un sindicato de servicios. Yo estoy en uno de esos servicios, en el servicio jurídico. Yo creo que sí, que es necesario, porque tiene que defender a los trabajadores. Pero el mensaje sindical, el conectar con la gente es lo que falta. A mi criterio, es lo que falta. Yo no sé si realmente sabremos dar ese vuelco, pero como yo noto que nos estamos funcionalizando, hay mucho corporativismo, pues no veo que las cosas vayan a ir a mejor en este aspecto. Tendría que haber una revolución interna, que no sé, como no la hagan los jóvenes... lo que están incluidos dentro de los carrozas. Pero los carrozas no por la edad sino por los años que lleva dentro. No es que esté desanimada, es que pienso que, que nos hemos dejado perder la oportunidad de avanzar. Tengo esa impresión. Pero bueno, eso está muy ligado con todo el movimiento obrero y con todo el mensaje del partido. Te has quedado sin esperanzas. O sea, se derrumba el muro de Berlín, se derrumba la Unión Soviética, China ya no hablemos. Todos los puntos de referencia que tenías en el mundo, de hacer un mundo distinto se te está derrumbando. T cambian también todos esos esquemas. A ver, si la desmoralización global con el día a día del Sindicato en el que trabajas y en el que crees, que tampoco ves que conectéis. ¡Madre mía!, apaga y vámonos. Va todo junto, porque uno no es, uno es uno solo, la persona es una sola, y su estado y su actitud está influenciada por todo. Todo este entorno que es decepcionante. Y ves en el Sindicato también actitudes que tampoco son de lo más estimulantes, y dices “¿a dónde vamos a parar?”. Y yo no quiero ser resentida de nada, porque mira, yo pienso que lo que hemos hecho está bien hecho. No me quejo de no haber dormido en mis años, porque no dormía más que 4 horas. Porque no se podía trabajar 9 horas, estudiar 4 y cuando estudiábamos y el transporte. Dormía 4, porque si acababa la facultad a las 10:30 y me levantaba a las 5 para coger un autobús. Imaginate lo que yo dormía. No, me da igual todo eso que hice, lo hice convencida porque tenía que hacerlo. Personalmente me siento, no me siento resentida ni nada. Pero me sabe mal que ahora la herencia que les hemos dejado a la juventud, empezando por mis hijos, no sé... dices “¡madre mía!, tanto esfuerzo y ahora aquí esta gente van a perder esa escala de valores”. No la tienen el valor de la solidaridad, la ayuda a los demás, el sacrificio/

E.- ¿Has procurado transmitir en tus hijos esos valores?

Sí, pero ya sabes “que en casa de herrero, cuchara de palo”. Mira, yo creo que el tema de los hijos, el tema educacional, como hay muchas etapas... a ellos les influyen más gente de fuera que tú mismo. Lo único que sirve aquí es el acento, la coherencia persona, que eso siempre queda. Yo he tenido muchos problemas con mi hija de carácter y generacional, porque somos las dos iguales y chocamos mucho. Y siempre discutimos, porque además eso ya desde la adolescencia ¿quién no discute?... porque te lo discuten todo. Pero ahora he llegado a una conclusión de que cada uno tiene que actuar de acuerdo con sus convicciones. Y procurar torear lo mejor que pueda. Y transigir aquello que hay que transigir, pero lo que no hay que transigir no se transige, ¿no?. y ya está. A ver quien no tiene problemas generacionales. Todos con sus hijos tiene con sus hijos. A todo el mundo le pasa lo mismo. Y digo “menos mal, lo conservaremos todos aquí”. Claro, porque claro, tú piensas “bueno, son muy egoístas”. Les haces ver que no se tiene que ser así, que la vida cuentan los demás, que uno tiene que valerse por él mismo. Y el trabajo es una forma también de tener libertad, no depender de los demás. Eso lo tengo clarísimo, desde que tengo 12 años, no 11, ya me ganaba la vida envolviendo caramelos con 12 años. me pagaba los estudios envolviendo caramelo. Pero yo pienso que son épocas distintas la de nuestros hijos. Tampoco es cuestión de que, que... pero es que hay valores que hay que mantener. Si los aceptan, sino ya nos encontraremos. Ya con el tema de los hijos es frustrante también, todo el mundo está igual, y bueno, mira, como no seamos capaces a nivel social de dar una respuesta... es que los tenemos desenganchados. Qué hijo de la gente de izquierdas del movimiento obrero, poquísimos... están metido en las Juventudes o están... nada, casi ninguno. Cuéntalo. Casi nadie. Están por otros movimientos. Ahora la gente además está muy metida en lo del consumismo. En viajar, en okupas, aquí y allá. Todo menos trabajar. Todo. Es otra historia. El trabajo no es un valor para ellos, es una carga. Si se puede vivir sin trabajar mejor. Pero es otra historia. Y antes por ejemplo el valor del trabajo, ¿no? como la dignidad de la persona. Todo esto te... Ahora el trabajo cuanto menos mejor y más lejos. Es verdad. Al menos yo lo detecto en mis hijos, y en los hijos de mis amigos. La gente joven que veo. No han tenido necesidad, porque los padres han trabajado, y se les facilita todo tipo de cosas. Claro, si trabajan la familia los dos, quieren dar a los hijos estudios y todas estas cosas. Pienso que a lo mejor estamos fallando en algo. No lo sé. Yo por eso digo que no me quiero comer el tarro, porque na más me faltaba a mí el preocuparme de subir a uno. A lo mejor con el paso del tiempo, a lo mejor te llegas a entender con los hijos. Pero lo que es ahora, de momento nada. Cada uno por su lado. Tú eres el suministro económico. Les pagas la universidad, les pagas los viajes, les lavas la ropa, haces la comida. Y para de contar. Conseguir que colaboren en casa porque les salga a ellos, eso no hay manera. Que me lo digan a mí. No es que tire la toalla pero no lo veo claro. O sea, que bueno, señora... las 7.

[FINAL CARA B, CINTA 2]
[INICIO CARA A, CINTA 3]

E.- Jo he repassat la sessió de l'altra dia i així, i m'agradaria molt que em parlessis de la teva família d'origen.

¡Ah, vale!, d'això no vam parlar, només vam dir... Vale. Sí, sí, és que jo no pensava, com que vam fer una cosa tal com sortia, després suposo que hi hauran aspectes que voldràs que parlem més.

E.- Això, una de les coses és aquesta.

A veure, nosaltres, la meva família és una família d'un poble de Guadalajara, d'un poble de Guadalajara. Un poble agrícola, de grans extensions agrícoles. Crec que és el primer poble que es va fer la concentració parcel·laria; com anècdota. I a llavòrens és un poble on no hi havia lloc per nosaltres, com a la majoria de puestos, ¿no?, perquè amb els tractors i la concentració parcel·laria necessitàvem terra, i la gent que no tenia terra pues no es podia guanyar la vida. Con que, érem 10 germans. Jo soc la petita de deu. Pues clar, ens vam començar a guanyar la vida pues cuidant al, d'alguna manera el bestiar dels demés, vull dir, o la terra. Treballant pels altres, ¿no?. Però amb l'afluència ja de la maquinària tampoc feia falta, la veritat. Els meus germans van començar a fer el servei militar, i es van començar una mica a buscar la vida. Els més grans/

E.- ¿Em pots dir els noms i així...?

El meu germà gran es diu Alfredo i la meva germana gran, la que segueix es diu Felisa. I aquests dos van vindre a Barcelona. Ella es va col·locar a treballar a casa d'un notari a fer, bona, vivia allà i feia feines. Concretament crec que estava a la cuina. Estava d'ajudant de cuina. Imaginat una casa gran de l'Eixample de Barcelona, on vivien tres o quatre persones al servei. Ella estava a la cuina ajudant a la cuinera. I el meu germà a la mili era pastor el meu germà gran. I a llavòrens ell havia après a llegir i era autodidacta. I a llavors a la mili va aprofitar pues poder fer estudis perquè allà es podien fer: d'albanyileria. I a llavòrens clar, la seva vida, la seva professió va ser aquesta. Però bueno, quan va arribar a Barcelona pues va començar a treballar a les obres. I diguéssim que aquests dos van arrossegar a la resta de la família. Cada germà que anava fent la mili o s'anava fent gran, anava venint, anava venint. Clar, el meu germà gran vivia en una pensió. La meva germana aquesta vivia a la casa on treballava. Però en un moment donat aquesta germana es va casar, i amb una venda que es va produir d'una finca que, que va heretar el meu pare, petita, no era gran. Es va, amb aquests diners es va poder comprar un solar a Barcelona, al Carmel, per fer una casa. Diguéssim que tota la família va contribuir a la construcció d'aquesta casa. Tots, ¡eh!, vull dir... tothom treballava i després...fins jo que era la petita quan vaig arribar, també vaig col·laborar. portant totxanes I tothom va pringar. Clar, al menys, perquè la última tongada pràcticament, els dos primers pisos de la planta baixa estaven fets. Però fins que es va pujar tota la casa, pues una casa de 5 pisos, deu pisos en total. Cinc de replà...això ho van els meus germans pues els caps de setmana i quan venien de treballar. Vull dir, el meu pare va entregar aquests diners per poder comprar el solar, i a partir d'aquí pues s'anaven fent ----- família. Clar, quan jo vaig arribar també va coincidir que un germà gran es va casar. La meva germana aquesta que es diu Felisa també s'havia casat. De fet jo tinc un nebot que té 3 anys menys que jo. Amb aquesta boda no vam arribar a veure-la nosaltres. Va ser la boda d'aquest altre germà. I jo recordo d'estar visquent mentre es feia la casa a la casa del meu germà aquest, de la meva cunyada. Jo era la seva filla. Quan jo vaig arribar a Barcelona, la que es va encarregar una mica de, jo què sé, de les vacunaciones, de apuntar-me a l'escola. Tot una mica...donar-me alimentació. La única que va tindre cura de mi, era aquesta, aquesta cunyada meva i aquest germà meu. Que havia estat visquent a casa d'ells. Entre altres coses perquè no hi cabíem al pis on vivia; tanta gent. Sempre hi havia una mena de moviment/

E.- Perquè...¿on estava el -----?

La família?, al Carmel. El meu germà també viva al Carmel, vivia dos carrers més avall. Tot era diguéssim al barri, però com no hi havia físicament lloc per tanta gent, jo estava a casa del meu germà. Quan es va casar una altra germana, ja vaig poder jo ser en el seu llit, perquè som 4 germanes i 6 germans. La una ja estava casada quan jo vaig arribar, i l'altra es va casar.

E.- Digui'm els noms perquè sinó em perdo.

La Felisa és la més gran. La Nunci, que és la Anunciación, és la quarta. Elvira és la antepenúltima. És la tercera començant per avall. Hi ha un germà entremig entre ella i jo. Elvira és la més propera a mi, però ens portem 7 anys. Com germanes després estic jo. Germanes son 4. Però al resta són germans. Som 6 i som la tira, perquè com a representatiu està aquest gran, que d'alguna manera... i el Pablo que et vaig parlar que va tindre les febres maltes. Bueno, pues aquest en el rànking crec que és el, és el que va per sobre de la Elvira, el quart començant per avall. L'Alfredo, el Pablo, el Marcelino, que es diu igual que el

meu pare, el Julio...jah! em deixo el Virginio. El Alfredo, el Virginio, el Marcelino, el Julio, el Pablo y Miguel. Vull dir, significatiu diguéssim a la vida, tenim bona relació. La veritat és que una mica funcionem com família. Ignacio, el company nostre d'aquest del gabinet dice "sembleu la mamma i la família italiana". Quan li parlo dels meus germans es peta de riure. Pues això. La veritat és que hem funcionat sempre bastant com a família "tots a una". Quan algú li passa algo tothom acudeix. Vull dir, i una mostra d'això és quan van detenir al meu germà. Tota la família van deixar lo seu i van marxar i es van tirar una setmana allà, i tothom va deixar les seves obligacions. En això sí que hi ha hagut resposta. Familiar bastant. Sobretot aquest germà meu gran perquè és una mica, jo crec que és una mica el pare. Jo sempre he tingut aquesta sensació. Sempre ha estat preocupat per un o per l'altre. I de fet, clar, com va ser el primer que va vindre a Barcelona. El meu pare, és que tot té a veure amb el meu pare també. El meu pare és fill d'una família rica del poble, però era fill il·legítim. el va tindre la meua àvia, el va tindre de soltera. I era el seu fill. Quan es va casar amb una altra família també rica del poble, els hereus legalment en aquell moment van ser els fills legítims, els del matrimoni. I el meu pare no va tindre herència, per això no volia signar res, perquè no sé quin rotllo tenia. No sé mai entès què ha passat, però a aquest home li va marcar això. Perquè clar, és un home que s'ha criat en una casa bé, amb un gust una mica refinat. És un home dels pocs que va cultivar la música del poble. Té un clarinet i tocava a la banda del poble. Amb unes bones costums, però amb unes necessitats increïbles, perquè clar, tindre 10 fills és un problema si no tens o una família que te respongui o una gran capacitat de treball. Bueno, pues el meu pare, un home que jo sempre he repetit, és que és una persona que ha tingut uns modals refinats, una educació amb una situació bé. Però que no tenia capacitat per afrontar el problema que tenia. Li va agafar també l'època entre guerres. Vull dir, va agafar el servei militar, i després va començar la guerra civil. O sigui, que es va tirar crec que 6 anys fent el servei militar. Primer el servei militar, i després quan d'allò... torna a la guerra. I clar, és un home que va està molt de temps fora de casa. Qui havia de respondre a tot això?. Mentre va viure la nostra àvia per part del meu pare no hi havia problema. Ella era la que feia qualsevol cosa perquè nosaltres no tinguéssim problemes de res. I de menjar i de tot. Perquè com era casa seva, podia respondre. El problema va ser quan va morir, que tots vam quedar al altres, als nostres cosins, ¿no? diguéssim, per part del meu pare. Allí va venir el problema. Perquè ara en aquests moments aquesta gent tenen mig poble que és d'ells. Vull dir, realment és així. Per això et dic, que tenen unes grans propietats però que el resta de la gent...Allà viuen bé, en aquest poble viuen bé a lo millor 50 famílies. La resta han tingut que emigrar perquè no tenen com viure. I això va ser, no sé perquè li va tocar al meu pare una vinya, que no sé ben bé de què era aquesta vinya. Sé que en dir en aquell moment 70.000 pessetes eren moltes pessetes a l'any 60. I amb això crec que es va poder comprar el solar per fer la casa a Barcelona. Això sempre ho va portar el meu pare. Però clar, el meu pare és una persona sempre de gustos –això sempre ho deia la meua mare: "muy pobre para el gusto tan delicaço". Clar, estava acostumat a ha agradar-li lo maco, i no s'acostumava a que s'havia d'aprendre a viure amb poca cosa. I amb això clar, per contra el meu germà gran era una persona molt sacrificada, sempre una persona molt treballadora, incansable. Jo crec que una mica li va robar protagonisme al meu pare. Entre que va estar una sèrie d'anys des de que nosaltres vam venir, des de que ells van a Barcelona fins que tota la família vam aquí arribant, pues igual van passar jo què sé 4 o 5 anys segurament. No m'en recordo molt bé com va anar. Nosaltres vam venir als anys 60, però ells ja feia temps que estaven. Què passa?, que d'alguna manera ell va assumir aquesta responsabilitat, i a llavors ja no tenia la influència del meu pare, els seus fills. I és clar, tots es va guanyar la vida com va poder. Tothom es va espavilar. Tots els meus germans, tots s'han guanyat la vida com han volgut. Vull dir, gent que s'ha espavilat. A més, era una època que també hi havia molta feina, i feines suposo que oficis, en el món de la construcció, lampistes, fusters. Tot això han treballat. A la mili sempre van aprofitar per fer cursos de coses d'aquestes, que s'aprofitava. Que després servia per poder treballar. La seva formació fonamentalment ha estat, una part a l'escola al poble, però que als dotze anys ja van tindre de deixar-ho. I després van acabar de formar-se a nivell professional a la mili, al servei militar. Perquè d'alguna manera, era un lloc que havies de passar, pues jo què sé, 18 mesos, però que podies fer mecànica, electricitat, o albanyileria. Podies triar. I això els hi va servir com punt una mica de sortida professional. S'havien de buscar la vida per aquí, perquè no tenien cap altres coses. Estava ja tot copat. Per això dic que l'origen de la meua família, és una família que està en un poble. Nosaltres vivíem, nosaltres i altra família que també tenia molts fills, que tenia ben bé 11 fills que eren fills d'un guàrdia civil...a l'hospital, a l'antic hospital del poble es va partir. Es va dividir en dos, i l'ajuntament ens el va donar per poder viure. O sigui que vivíem a l'antic hospital del poble, perquè tenien moltes habitacions. I allà vivíem. Però jo sempre recordo haver anat a casa de la meua àvia. La mare del meu pare. Perquè la mare del meu pare vivia a la plaça del poble, un carrer que dona allà, i que per mi era un palau la casa. Era l'antiga posada del poble. Clar, per mi era molt gran. Ara quan he anat a vegades, penso "si que la veo grande". Clar, era una casa que tenia habitacions perquè la gent es duxtés, tenia les cuines a baix, per deixar el cavalls. En aquella època el que tenia una posada, una casa i un pati tenia molta cosa, perquè tenia de tot. Tenia bestiar. Eren rics en el sentit de la paraula. I menjar mai els havia faltat als meus germans. Perquè era la meua àvia la que subministrava tot això fins que va morir. I quan va morir, es van de buscar la vida per un altre lloc. En canvi el meu pare també va venir aquí a Barcelona. Recordo que va treballar un temps a Tramvies de Barcelona. Però menys mal que va estar, va cotitzar

abans del 67, perquè va tindre una petita malaltia, i com que estava afiliat al SOVI, va poder jubilar-se una prejubilació als 60. Però clar, una prejubilació que era una misèria. Per això tots els germans petits hem contribuït una mica al manteniment de la casa sempre; tots. No al 100% perquè els meus germans ja es guanyaven la seva vida, però a una certa edat tothom hem contribuït al manteniment de la casa, perquè el meu pare tenia una pensió petitíssima. És un 60% d'una base reguladora súper petita, o sigui que realment, ell quan va vindre aquí a Barcelona pues ja li va agafar gran i no estava en condicions de fer una feina pues com els altres. Els meus germans eren més joves, no?. I una salut que sempre havia tingut una mica feble el meu pare, suposo. I que realment la vida se la van guanyar els meus germans aquí a Barcelona. Van tindre que guanyar-se la vida, però clar, el suport també material de la família pues era la meva mare i el meu pare. D'alguna manera jo recordo sempre casa meua pues unes olles increïbles, una taula molt gran amb molta gent al voltant. Clar, perquè érem molts. Entre els que érem i alguna que altra àvia que sempre apareixia. Pues la tira de gent a la taula. Sincerament, això no es veu avui en dia. Sempre, era una sensació d'anar a una casa on hi havia sempre molta gent. A tot arreu. Fins els diumenges per la tarda recordo, que jo em quedava a estudiar, el meu germà Julio és el més anarco, així i li agradava la música i la pera i tot això. Jo pensava que havia hereditat això del meu pare. Lo del clarinet i tot això. Pensava "mira, aquest és el que és més afí al meu pare". Tot i que no s'avenien gaire, però en aquestes coses pensava jo que sí. Un diumenge a la tarda que tots s'anaven al bar o al cine, no?. Era lo típic d'anar-se. I o em quedava a estudiar, i ens fèiem companyia el meu germà i jo. Jo estudiant i ell amb el seu magnetòfon Ingra gravant música i fent partitures, i tocant l'acordió. Es passava els diumenges amb la música tot solet. Però mai estava buida aquella casa. Sempre a qualsevol hora hi havia gent. Sempre, sempre, a tot hora. I bueno, tothom hem tingut ben clar que havíem de col·laborar a la casa des de ben petits. Tothom ha col·laborat. encara que cadascú ha fet la seva vida i tenir molta independència per treballar, per decidir lo que fa, lo que es compra, lo que no es compra. La veritat és que hem tingut molta autonomia, però hem sigut molt conscients que havíem de contribuir al manteniment de la família. Primer, en la construcció de la casa, i després a lo que és les coses quotidianes. Vull dir, a comprar el menjar. Jo recordo de petita amb la meua mare. En aquell temps no hi havia mercat, hi havia el mercat de Horta que quedava molt avall. Pues lo que fèiem era amb la meua mare m'anava amb el 25, baixaven al mercat de Gràcia, pujaven amb el 25 i baixant la muntanyeta del Carmel carregats. La gent de les parades ja coneixia a la meua mare. I sempre amb el tema del idioma mai he tingut cap problema. "¡Ay! Señora Julia que tengo estos tomates, se los voy a dejar a muy bien precio porque tiene mucha colla". ¡Au! La caixa de tomàquets, el carro. Que realment la meua mare feia molta economia. Jo reconeixo que feia virgueries perquè per donar de menjar a tanta gent... La veritat és que sí, és una dona incansable. I quina era petita al poble, també me'n recordo la meua mare portar-me ella en un cubell d'aquests grans ple de roba, baixant des de casa, des de l'hospital que estava a la part alta del poble, a la part baixa, amb mi de la maneta agafada –això en un matí- es tirava i es portava menjar per mi i per ella. Tot el dia rentant roba als lavaderos que hi havia públics allà. I pujava per la tarda amb tot ple de roba, i quan arribava a casa posar-se a dormir perquè li feia mal tot. S'havia tirat tot una jornada rentant roba. I és l'únic temps que jo he vist a la meua mare que es va de posar al llit, perquè estava realment esgotada. Perquè clar, jo era la petita i no anava a l'escola perquè era molt petita, m'havia de dur fins allà, i quan venia la meua germana i així, pues s'havia de posar a fer el menjar, perquè la meua mare estava al llit. Ma mare diu que la rentadora "la lavadora es el mejor invento que ha hecho esta gente". I tot i que era una persona molt incansable, molt forta, vull dir, sempre ha tingut molt clar que "si ----- las primeras no hubiéramos tenido tantos hijos". Ma mare ho tenia claríssim, perquè clar, tota la seva vida se l'havia passat cuidant fill i després als nets. Una cosa...Jo recordo el dia que li va donar l'infart, que va haver l'incendi del Alfacs, d'aquí a Tarragona, aquí al càmping. Jo estava treballant aquí a Comissions i li dic a la meua germana "escolta, jo vaig cap a la residència"/

E.- A qui li va donar?

A la meua mare li va donar un infart i la van ingressar d'urgències allà al Vall Hebrón. I agafo la línia 3 i me'n vaig jo directe. Ja tenia d'haver-hi el incendi d'aquest càmping, i jo pels passadissos: "un familiar de Julia Hernández", i dic "jo mateixa", "mire, es que nos tenemos que llevar a todos los enfermos porque vienen ambulancias del càmping Los Alfaques a la unidad de quemados i es col·lapsaran perquè ja no tenen suficients mitjans. Els hem de posar a altres hospitals de Barcelona". I li vaig dir a la meua mare, i bueno, qüestió de tres quarts d'hora ja estàvem en ambulància i anàvem cap a la Creu Roja. I jo em va impactar perquè la meua mare diu "¿per para qué tanto gasto, si yo en la vida ya he hecho todo?, porque ya te he criado a Josep, pues ya he cumplido todo lo que tenía que cumplir". I Josep és el meu fill petit. O sigui, la meua mare tenia un sentit de la obligació i del servei que deia que perquè es molestaven amb tant de gasto amb una ambulància amb ella, si en la seva vida ja havia fet tot el que havia de fer. I que la deixéssim tranquila, que si moria no passava res.

E.- Quina edat tenia?

83, el meu pare va morir als 75. Vull dir, que realment, fins a l'últim moment, clar, per ell l'últim net que

era el meu, ja ho havia complert tot. 21 nets, imagina't si havia desfilat també ella. Per ella ja havia acabat. Realment una persona tota la vida treballant. Jo sempre recordo a la meva mare treballant. Perquè sempre estava treballant, clar, aquest tipus de persones així que ho donen tot, no tens temps per discutir si m'has de comprar això o no m'has de comprar això. Tu mateixa a la casa ja veies que no podien comprar-t'ho, que si volies alguna cosa te la havies de subministrar per tu mateixa. Vull dir, jo vaig començar a guanyar-me la vida amb 12 anys, perquè volia comprar-me els llibres de comerç, i com que si no em buscava jo la vida ningú m'ho facilitaria. Pues una veïna de davant de casa que el marit treballava en una casa de caramels, portava caramels per embolicar. I era una senyora del barri. I jo i la filla d'aquest senyor que era amiga meva, pues mira, pels matins de 7 a 9 embolicant caramels. Després m'anava a l'escola. Plegàvem a les dotze, i fins a les 2 que ella dinava, sortíem fins a les 2 a embolicar caramels. De 2 a 3 dinàvem. A les 3 m'anava allà. Si feia les classes de comerç, que vaig començar a aquesta edat més o menys als 12 anys, feien 3 dies a la setmana: dilluns, dimecres i divendres. Pues els dimarts i dijous també embolicàvem caramels. Clar, com que pagàvem a tant el quilo, em penso que era una pesseta el quilo, no m'en recordo bé, hi havia varis models. Pues això reunia uns calers. Que havia de comprar-me una cosa, m'ho comprava amb aquells calers. Que m'havia de comprar una faldilla: m'ho comprava amb aquells calers. Els llibres; amb això.

E.- -----

Sí, com que no podien comprar-me les coses que necessitava, pus jo li vaig dir "pues ja m'ho guanyaré jo". M'anava jo a embolicar caramels a casa de la Mari Carmen. I mira, tenia ja com apuntat els que feia, i quan aquest senyor li pagava l'empresa ens pagava. I la mestra, a lo millor em deixava els llibres i l'havia comprat ella. Quan em pagava lo dels caramels li pagava. Anava bé amb aquest aspecte. Tenia la col·laboració tant dels veïns com de la mateixa mestra, que si ens hi feia falta un llibre ella comprava, i jo li pagava que em pagaven els caramels. Vull dir, que la meva mare era conscient de que tot això m'ho havia guanyat jo, perquè jo no demanava a casa res. Clar, i el primer sou meu que va entrar als 14 anys, pues aj va anar bé. Perquè en aquell temps guanyava jo de 8 a 10.000 peles. Això era un bon sou en aquell temps. Casi més que el meu germà. El meu germà que anava davant meu, que treballava al Sepu o a una d'aquestes, a un magatzem, el Sepu crec que era, guanyaves menys que jo. Però sempre tots hem col·laborat amb la família i la veritat és que la família s'ha tingut de veure necessitada sobreviure. No hi ha havia temps per discutir si això ho deixes de volguer això és que no hi havia. I després també havies de contribuir una mica a, a les tasques de la casa. Una altra cosa. Jo m'anava amb el grup de cristians i tot això, però la meva germana era implacable. La Elvira, aquesta... que era la cuinera i la que... aquesta és la que portava la casa, que és una altra Alfredo, però per la part de baix. A mi me veis a les 12 de la nit d'un divendres, i em volia anar de convivències d'aquestes d'exercicis i tot això, tenia que netejar el menjador. La làmpara del menjador, els mobles, deixar-lo entonces que és el que em tocava a mi. A mi em tocava fer això. A casa no em deixaven marxar si no ho feia. A les 12 de la nit el divendres, a sobre de la taula, una làmpara que recordo que tenia no sé quants vidres, amb alcohol i aigua, netejant-la i els mobles amb vinagre i oli, perquè sinó no em deixaven anar. Clar, i totes les sabates dels meus germans. Durant molts anys netejant-les. Era la meva feina. I hi havia sabates per un tubo. Totes em tocaven a mi; les de vestir, perquè les de treballar no. són bastants, eh!. Sis parells són bastants parells. I el meu pare també. Quan era petita era la meva feina. I després lo del menjador. Lo de la cuina no, lo de la cuina s'encarregava la meva germana. Bueno, la meva mare cuinava, però els diumenges la meva germana és la que ho feia més be. Jo realment tota la infantesa que he tingut, ha hagut molta relació familiar, però tots fèiem la nostra vida. Sempre que tu respectessis les normes de funcionament de la casa, i complís lo que tenies que complir, si t'anaves amb un o amb un altre, era el teu problema casi bé. Això, te una vertent que jo crec que és positiva perquè mira, no s'hi ficaven. Però també pot ser negativa, perquè si se t'acudeix anar-te'n amb gent que et porta per el camí de la droga i tal, no se n'entera ningú. Vull dir, em vaig ajuntar amb una gent que era cristiana i tot això... i mira, molt bé, però m'hagués pogut trobar amb altra gent, i m'hagués pogut anar igual; suposo. No sé. En aquells moments no hi havia tant, lo del món de la droga és més d'ara. En aquell temps no crec jo que la gent.. no es veia massa l'ambient aquest de drogues i tot això. I bueno, eren més ambient pues d'això, de moviments cristians, hi havia lo de la HOAC, que jo també vaig tindre contacte, tenia una formació bastant cristiana i a la vegada també amb la natura. No sé. Estava bé. De la família et puc dir això, dels records que tinc.

E.- I em dius que no hi havia problemes mentre tu estaves complint la teva feina, com s'havien establert aquestes?

Pues, a veure, per la manera de ser dels nostres pares, i també una mica per la, les responsabilitats naturals que anàvem agafant. Pues d'alguna manera, a nivell de coses a casa, la meva germana és la que partia el bacallà. Aquesta és al que decidia. A veure, perquè ella gran, la Felisa, quan jo vaig anar a Barcelona ella ja estava casada. Tenia una casa seva. Tot i que era molt de família, era molt familiar, súper familiar. Pues aquesta germana va morir als 27 anys. I això va ser, pel meu pare va ser molt fort.

Jo crec que això li va afectar molt. O crec que el meu pare aquesta germana meva, era una mica la persona en al que més confiava. Jo crec que és la que més l'entenien. Sempre, això ho diu la meva germana que és fallida, que és la que ha viscut. Jo quan vaig arribar, vaig viure poc amb ella. Però era molt familiar, aquest era una mica el esperit de la família. Era capaç d'unificar a tothom. I el germà gran. El Alfredo, era una mica al que fotia -----, era el més treballador, incansable. Però l'esperit familiar, el que era capaç d'unificar era aquesta altra, la Felisa, no?. Vull dir, tot i casada i tot, exercia a casa meva, dirigia el cotarro; vamos. Què passa?, que quan... va ser la primera persona que van operar de cor de la vena aorta a l'Hospital Clínic de Barcelona. Va ser una operació experimental i es va quedar a la operació. Això el meu pare no ho va poder assimilar. I una mica la que va substituir aquest pare dintre de la família va ser al Elvira. Tenia el mateix caràcter, la mateixa manera de ser, molt familiar. I va ser ella la que va agafar una mica aquest paper. En canvi, l'altra, la Nunci, com que érem molts com ja et vaig dir, al poble, que no hi cabíem tots, hi havia uns tiets que no tenien fills, i se la van quedar. No era adoptada, mai la van adoptar, però físicament viva a casa d'aquests tiets. I diguéssim que viva amb la família, però amb una altra casa del costat. I clar, diguéssim que teníem menys incidència amb la família.

E.- ¿Però va venir a Barcelona també?

Sí, va venir a Barcelona. Va venir a Barcelona, va ser modista i es va casar amb un pastisser. Té un negoci de pastisseria i tal. Sí que estava amb la família, però no va tenir la incidència que va tenir ni la Felisa amb els grans, ni la Elvira diguéssim dintre de la família. Llavors clar, quina gent manava a casa?... pues jo crec que el meu pare no tenia autoritat, ell se sentia patriarca però no tenien autoritat. Ho tenia més el meu germà gran. De fet els meus germans feien més cas amb ell. Tot i que cadascú feia lo seu. Això és veritat. I dintre de casa, la meva mare feia, però la que portava una mica la direcció és la meva germana.

E.- Tothom col·laborava a les tares de la casa?/

[FINAL CARA A, CINTA 3]

[INICIO CARA B, CINTA 3]

E.- Preguntava si tothom col·laborava en les feines.

No, aquesta participació no, estaven molt clares les feines d'uns i d'altres. Les dones la casa, i els homes fer la casa, perquè s'estava construint la casa físicament, la obra. A llavors clar, rentar, planxar, netejar, la cuina, compara. Tot això ens ho carregàvem, jo dic ens ho carregàvem perquè jo també col·laborava, la meva mare fonamentalment, la meva germana i jo.

E.- La teva mare no treballava fora?

La meva mare sempre cuidant els fills. Sempre. Cuiant, rentant, netejant.

E.- No havia fet mai cap feina remunerada?

No. del poble es va casar molt jove, i del poble aquí a Barcelona, vindre amb 10 fills pues la feina era poder tirar endavant, no?. En el sentit de rentar, netejar, i tot això. Però clar, com que hi havia feina perquè érem molts, pues clar, la meva germana va dir "aquí a col·laborar". Però clar, teníem una visió molt clàssica de les tasques de la feina. I ens tocava pringar pues a les noies. Que es casa una: pues li tocava l'altra. Quan es va casar la meva germana Nunci, jo recordo que feia, treballava en un taller de costura, i jo sense, en secret li havia d'ajudar a fer coses de cosir. No sé, lo que em diguéssim. O sigui, gràcies a ella sé cosir, si no no sabia. Perquè ella havia d'acabar una faldilla o havia d'acabar un traje, a mi em tocava ajudar-li. En la obra, havien de pujar maons i no sé què els caps de setmana; a pujar maons. Ens tocava. Tothom pringant. Els grans fent parets, i els altres pujant els totxos i lo que havia maons. i el meu germà pues fent allà el morter. O sigui, que realment no se'm qüestionava si jo havia de fer-ho o no, a mi em donaven l'ordre i s'ha acabat. I havies de fer-ho. Lo que passa que clar, jo reconeixo que no, que lo que és la obra quan jo vaig arribar podíem fer algo, però jo era molt petita. Per més que pogués fer, lo que és l'obra, la obra la van fer els meus germans. Això està claríssim. Els grans. Jo no podia fer gran coses. Pujar totxanes, això sí. Totxanes per les escales. O amb la grua. Després m'en recordo que vaig fer servir una vegada la grua. Una mica més i m'emporto al meu germà, perquè al final van col·locar una grua i es pujava el material tenies d'apretar un botó, i em vaig equivocar, i tela. No va passar res greu no sé perquè. Perquè es treballava els caps de setmana. Els meus germans treballaven durant una jornada de 8 o 10 hores. I s'havia de fer la casa els caps de setmana. O sigui que realment, després ja es va fer la casa, i jo ja era més gran també. Pues em vaig començar a muntar el meu ambient. Però tot i així tenia problemes per deixar-me sortir. A les 10 a casa. Problemes a les 10 a casa,

el problema de què no et deixo sortir un cap de setmana perquè no pots dormir fora de casa.

E.- Qui t'ho deia això?

El meu pare. Va ser el meu pare. A més a més, com que no tenia autoritat sobre la resta, s'havia de fer valer l'autoritat sobre mi que era la petita. Algo havia de fer, perquè ell mateix penso que se sentia el patriarca però no mana. Això és veritat. Cadascú feia, i jo recordo una vegada que m'havia d'anar d'excursió a Santa Fe del Montseny. Haviem d'agafar el tren a l'estació d'Arc de Triomf. I vaig preparar tot, i la motxilla i tot, i la meua mare va treure el despertador i em va pujar a la seva habitació la motxilla. Jo em vaig despertar, i em vaig donar compte que res, i me'n vaig anar. I arribo a l'estació del tren. Tothom encara s'està rient, amb una bufanda, unes xiruques, amb unes bosses de plàstic que m'havia agafat de la cuina. Tu imaginat, hivern a Santa Fe del Montseny nevat, i amb un anorac, una bufanda i 2 taronges. I res més. Ho havia agafat de la cuina. I dos bosses de plàstic, perquè vaig pensar "les xiruques si em poso una bossa de plàstic no se'm mullaran". Mira, tothom... el tren ja havia començat a arrencar i no venia jo. Vaig pagar el bitllet dintre del tren, perquè se m'anava. I suposo que vaig anar a un vagó i ells estaven a un altre. Vaig travessar no sé quants vagons. I em veuen arribar amb les taronges, la bufanda... es petaven de riure. Pues aquell dia el meu pare va trucar al policia per dir que m'havia anat de casa. I la resposta que li van dir, dice "mire, como su hija hay un montón. Ya volverá". Des d'aquell moment va deixar de pensar, "Bueno si la policia me dice eso pues ya volverá".

E.- Quants anys tenies aleshores?

Deuria tindre jo 15 anys, 15 anys. És que va ser allò ja apoteòsic. Perquè tot i que m'havien fet tota aquesta funció, me'n vaig anar. I a més a més, truca a la policia i li diu això, pues ell va pensar "pues què cony faig jo aquí ja?". Amb tant mala fortuna que ens vam quedar aïllats a Santa Fe del Montseny, perquè va haver una tempesta de neu, i no ens vam poder baixar. I jo treballava... vam telefonar de que ens havíem quedat aïllats allà a un refugi, i vaig tindre de trucar a la feina de que no podia baixar. Vam baixar dimarts per la tarda, ens van baixar uns jeeps de la policia de, la Guàrdia Civil. Quan vaig arribar a casa meua el meu pare no em parlava en temps. Però no em va fote ni bronca ni res. Va pensar "ja, amb aquesta ja no en podré gran cosa, perquè si ha fet això...". Jo vaig trucar a casa de que passava això. I bueno, a llavors ja anava trampejant jo. El tema dels horaris també era un problema. Per tothom. Lo que passa és que clar, si jo feia nocturn, i arribava a casa a les tantes de la nit estudiant, com es possible que durant els dies de cada dia sortia a les 10 i mitja de l'escola, i arribava a casa meua a les 11, i els caps de setmana que no tenia classe ni tenia feina, tenia que arribar a les 10. Era un absurd, no?. I poc a poc anaves guanyant aquest terreny, no?. Anaves arribant tard, sempre amb bronques. De vegades rebies una que altra hòstia, a vegades ja estaven dormint i no s'enteraven, i així. I així anava. Sí, sí, guanyant terreny. I ja està. I és que realment és una mica absurd que tu surtis els dies de cada dia d'estudiar a una hora, i has d'arribar a casa, i en canvi els caps de setmana et diguin que has d'estar a les 10. Jo amb el meu pare amb això...ell també una mica ho entenc, perquè ell s'havia sentit una mica que seguint el patriarca de tants fills, pues per circumstàncies de la vida ni havia tingut res per la família seva, perquè s'havia sentit molt, jo crec que molt menyspreat el fet de no ser fill legítim. Això era bastant injust. I per altra banda, a la necessitat de buscar-se la vida, que tots els fills se l'havien d'haver de buscar perquè allà ni hi havia res al poble. I quina autoritat tenia per manar sobre el meu germà gran, si ja portava fora de casa no sé quants anys i s'hagués pogut anar per el seu aire sense -----, i en canvi estava aguantant a casa, contribuint a la família?. Això també és important, perquè clar, entre el meu germà i jo eren 20 anys de diferència. I el meu germà casat i tot, no va deixar mai la família.

E.- Com sigui, que després de casat encara seguia portant la família.

Home! És el que feia la casa. Era el constructor. Era el director d'obres. Jo estava a casa seva. Dinava i dormia i tot allà. La meua cunyada se'm feia càrrec de mi. Era una persona molt responsable, perquè altra hagués dit "bueno, os apañeis, yo me he casado y es mi vida". I seguia cuidant, no?. Per això dic una mica que era el patriarca, perquè aquest paper clar, li va condicionar d'una manera. I amb els petits que era amb el que més havia tingut contacte, el meu pare, clar perquè estàvem al poble, suposo que ell es veia en la obligació de que no se li escapessin com els altres. Però clar, vist l'exemple del altres, els petits vam fer el mateix; buscar-se la vida. Això és lo que va passar. Perquè el meu pare tenia un esperit bastant, sí, jo diria bohemí, de músic. Era una persona que, a veure, li agradava menjar bé però si no menjava tampoc...no sé com dir-te. A veure, de gustos refinats en algunes coses però no li donava massa importància al tema de les coses. Jo crec que estava condicionat per l'educació de la meua àvia. Que aquest personatge va marcar molt a la meua família. Tots els meus germans tenen un record d'ella. Jo poc, perquè era molt petita, però jo tinc un record d'una casa molt gran, un gran moble amb molt calaixos maquíssim, i una caixa de ballarines que donava voltes el dia que va morir. M'en recordo perquè estava jo i feia música, i aquella caixa va desaparèixer, no sé qui se la va quedar, no?. Coses així. Perquè clar, la casa de la meua àvia havia sigut de tota la meua família. Però jo tinc records molts petits,

jo tenia 3, 4 anys quan va morir.

E.- T'han parlat per això de la teva àvia?

Sí, tots els meus germans tenen un record d'aquesta àvia... més que de l'altra. L'altra va morir abans.

E.- L'àvia materna.

Sí, de la meva mare. Era una persona molt religiosa, sempre anava a missa, molt feble. És curiós, la meva mare és una persona molt forta, i la seva mare era una persona religiosa, feble en el sentit de caràcter. No hem tingut contacte amb ella els nets. En canvi l'altra àvia, tothom recorda aquella casa, fins i tot jo que soc la última, que tinc molts pocs records perquè era molt petita. Però tots els meus germans aquella casa, jo què sé, tothom ha passat allà hores i hores donant-li de menjar. Al meu germà per exemple, que tenia problemes perquè no volia menjar la llet de la meva mare, i la meva àvia va comprar una bossa i no sé què, perquè a la meva mare li poguessin treure la llet i no sé què. Recordo una història que explica el meu germà. I una senyora que havia perdut un nen, i va donar de mamar al meu germà. Coses d'aquestes. Tot relacionat amb la meva àvia, com la persona que incidia d'una manera directa en la criança d'aquests net. O la meva àvia anava darrera de un dels meus germans, donant-li de menjar pel poble. La gent se'n recorda. Clar, aquesta àvia meva com que veia que érem els més necessitats, s'hi abocava. I en canvi, amb els fills dels altres, com que era família, vull dir, que podia, no s'hi abocava tant. El meu pare va tenir una germana que són els meus cosins els fills d'aquella senyora.

E.- La seva germana?

La seva germana. Però a la nostra família era un altre món. I la meva àvia es va abocar a la meva família en vida. Va donar lo que podia donar. Perquè clar, ella manava a casa seva mentre visqués. Després suposo que, però ja dic que el meu pare li devia passar algo amb la seva germanastra que jo no he entès ben bé. Ara el meu germà va anar al poble per esbrinar el arbre genealògic i vol mirar alguna cosa. Devia passar algo, que li van fer signar alguna cosa, perquè el tema de que no volgués signar en el tema del batxillerat. Però és que no era això, no va voler signar res. Les escriptures de la casa no les va voler signar al notari. Imaginat. Van tindre els meus germans problemes amb això. Vull dir, no volia signar res. Sembla com si li haguessin tret algo i no volia firmar res. No sé si les nòmines de l'empresa les signava. Ara no ho se. Però és veritat, no ho volia. Per això el problema que tenia jo de, que mira quina xorrada, el cap de família era ella, i jo no vaig poder fer el batxillerat perquè ell no va voler signar. És bastant serio, eh!. Jo crec que tenia 10 anys quan va passar això. Després ja vaig fer el batxillerat quan ja treballava, a l'Estonac, pel meu compte. Ja no m'havien de signar res, ja treballava i ja estava emancipada. El que passa és que aquestes coses marquen. Però bueno, jo crec que el meu pare estava marcat per a seva situació familiar, i ens va influir a tota la família. En canvi la família de la meva mare jo no tinc cap record. Bueno, quan jo vaig néixer ja havia mort la meva àvia. Però els meus germans no parlen mai d'ella. No hi hagut contacte.

E.- I la teva mare tampoc et parlava?

No, la meva mare sempre deia que era una dona molt religiosa, que deixava el menjar a la cuina per anar a missa, i després ho donava a tots socarrimat. I que, coses d'aquestes. Perquè deia: "con lo religiosa que era mi madre y yo no piso ni la iglesia". La meva mare, és veritat, estava en contra dels cures i dels capellans, perquè deien que "vivían de los demás, a costa de los demás". Y los reyes tampoco le gustaban, porque dice que vivían con lo que le dábamos el pueblo, y que primero tenían que trabajar los reyes". Era una de les coses que tenia claríssimes, no estava d'acord en que nosaltres haguéssim de mantenir al rei. I deia "este parece bonachón, pero no me gusta porque hay que mantenerlo". Estava en contra. Era antimonàrquica, però no per definició política, però on sé per quina raó sempre estava en contra dels reis, perquè deia que no treballaven. I els capellans igual, que no treballaven. I home, hi ha capellans, hi ha monjes que sí que treballen. Fan una labor. I ella deia "no, no, pero yo hablo de la iglesia. No hace nada, nada más que robarle a la gente". Era com una cosa que tenia capficada, però no era antireligiosa ni res, simplement que no. A veure, el meu pare i la meva mare eren persones religioses en el sentit que religió catòlica, apostòlica ni res. Era gent de base, gent amb unes necessitat, i s'ha acabat. I poca influència d'això. A mi la influència cristiana em va venir pel grup de cristians que em vaig trobar quan tenia 14 anys. Ni pel col·legi, perquè mai vaig anar a un col·legi de monges: res. En canvi altra gent amics meus, que si als Escolapis, que si aquí, que si allà. Tothom estava ja del règim... jo no vaig tindre aquesta influència de petita, ni per part dels meus pares ni per part de les escoles. Jo vaig descobrir la religió més tard, als 14 anys o així. D'una manera diferent, amb ----- de base, amb gent que donava la vida pels demés, que això ho tenia molt clar. I aquests testimonis d'aquesta gent a mi em van impactar i a mi em van fer pensar.

E.- Com vas contactar?

Pues una cosa molt, jo és que jo soc molt de telèfon, de chiste. Té alguna propaganda, jo estava en una reunió de la HOAC allà a la parròquia, perquè era d'un grup sardanista de la parròquia. I hi havia una propaganda: "Grup 2000. Grup de joves...". Feien una propaganda, bueno, per inscriure's en un curs. Fèiem un curs i posava : "edat 14 anys. Presentació del DNI". I jo volia fer aquest curs perquè m'interessava Sant Cugat. Es feia en un seminari. I vaig trucar i vaig dir "oye mira, yo no tengo todavía los 14 años, pero los voy a cumplir pronto, ¿puedo hacer el cursillo?". I es van petar de riure. Es van petar de riure. I me dijeron "bueno, ¿cuándo los cumples?", "pues mira, para abril". Y bueno, digo "pues yo el carnet lo tendré a partir de esa fecha", y me dicen "¡ah! bueno, ahora te vuelves a inscribir". Si vieras lo que se llegaron a cachondear de mi después..."la del carnet". Pues mira, vaig entrar en contacte a través d'una propaganda, perquè hi ha gent que hi treballava a nivell de barris. I es va fer un seminari amb activitats, teràpia de grups, moviments cristians a Sant Cugat. Va ser un curs que va durar 3 mesos.

E.- Tu deies que ja estaves dins de la HOAC?

Sí, jo tenia contactes amb gent de la HOAC a través de la parròquia. I aquest mateix grup de cristians, amb el qual em vaig integrar i vam fundar això del club pilot, i teníem reunions periòdiques i tal. Es feien activitats que eren la gent de la HOAC. De la mateixa gent de la parròquia que jo havia conegut directament, pues després a través del club pilot i de tot això del barri, també fèiem activitats conjuntament.

E.- I a dins de la parròquia com arribes?

A la parròquia com arribo?, a través del grup de sardanes. Hi havia una ----- de les sardanes, coneixia a un senyor que era català i era d'allà del barri. Estava, portava una coral allà a la parròquia del Coll, a Nostra Senyora del Coll. I el coneixia del barri, era veí. I dic "bueno, ara montarem -aquest noi feia una coral allà- ara muntarem un grup de sardanes, t'interessa?", "¡ah! sí, venga. M'agrada". I vaig pujar amb ell. I vaig estar a la coral un temps cantant a la coral d'aquest noi, perquè era un noi que el coneixia. Assajàvem i cantàvem allà a la missa, i després els dissabtes al matí fèiem classes de sardanes. I per la tarda, havien activitats d'allò dels boy scouts i de gent de la HOAC, que és reunia a la parròquia. Jo anava els dissabtes a la parròquia, no a la missa sinó a les activitats que feien. I després amb aquesta mateixa parròquia vam muntar el club pilot, el club 2000 nostre. Pues recollint gent jove del barri i fer activitats típus d'esplai. Clar, va tenir molta incidència a la parròquia, a les activitats de la parròquia. No les activitats pròpies eclesiàstiques sinó les activitats que es feien. Hi havia local, hi perquè no estava prohibit reunir-se allà. Si eres d'una coral no passava res. Si eres d'un grup de sardanes tampoc, si eres boy scouts tampoc. Pues segons on t'associaves pues sí, estava prohibit. Al voltant de la parròquia pues hi havia molta gent. Igual que això del barri pues tot queda una mica dintre nostre.

E.- Si no hagués estat a la parròquia on preferies haver anat a fer aquest tipus d'activitats?

Amb gent.

E.- Coneixia algun altre puesto o...?

Mira, allà a l'Estonac, quan jo vaig entrar a treballar als 14 anys, jo vaig entrar a fer el batxiller elemental a l'Estonac aquí al carrer Aragó. Jo treballava a Diagonal-Passeig de Gràcia a l'edifici del Banc Atlàntic, que ara és...bueno, el que està el llapis. La famosa confluència de Passeig de Gràcia. Allà, al Banc Atlàntic. Llavors baixava a les classes d'anglès que les tenia al Passeig de Gràcia cantonada València, i sortint d'allà ja me n'anava a l'Estonac que feia el batxillerat. I allà també a nivell de l'Estonac que és una escola de monges, també hi havia coses d'activitats per fer, i a través d'aquí també de seguida contactes. Perquè hi ha un curs d'això, uns exercicis d'allò, unes activitats de tal, i com que estàs ja ficada amb l'ambient pues t'apuntes. Crec que hi havia per exemple exercicis espirituals de no sé què, classes de ioga, classes tècniques d'estudi, que jo recordi, o coses així, no?. Conferència col·loqui a càrrec de no sé qui sobre el tema la revolució sexual. No sé, coses així. No sé, eren molt emancipats allà a l'Estonac, com que era una residència de noies, pues allà em feien les classes, entrava i havien la tira de coses per apuntar-se. Et podies apuntar-te a lo que volguessis. Allà també vaig fer una relació d'amigues que he mantingut durant tota la meua vida. Vull dir que la gent que a nivell d'estudis he coincidit, després ho mantens com una relació personal. Gent que estava al partit, després t'enteraves que estava al partit però al principi no et deia res. També és important perquè gent que jo m'he trobat a quart, que la he conegut via estudis, al cap dels anys he sapigut que estava al partit, i jo d'entrada no t'ho havia dit, perquè després hem coincidit, hem treballat a despatxos laboralistes. I tot quadrava. Pues al començament ella anava a l'Estonac i jo anava a l'Estonac. I només érem amigues. Vull dir, però com que vivíem al mateix barri, pujàvem juntes, ens esperàvem per pujar i baixar, després educàvem per

estudiar. Vull dir, el contacte amb la gent també és molt important a través dels estudis, quan tu comences una activitat a nivell d'estudis és molt fàcil relacionar-te, i a partir d'aquí tindre la informació de coses que pots fer. I aquestes són les influències diguéssim que tens, no familiars sinó d'entorn. Jo recordo -----, perquè jo després me'n vaig anar a Anglaterra i aquestes mateixes persones me les vaig trobar a Monturiol. I em van dir que s'havien apuntat al Monturiol, jo també em vaig apuntar al Monturiol; clar. Estava al costat de casa. El institut del barri, per fer cinquè, sisè i COU. Teníem el Estonac i que després vam passar cap allà.

E.- Com és que estudiaves a l'Estonac?

No, a l'Estonac vaig anar perquè sabia que feien classes nocturnes de batxillerat, i com que no l'havia fet...i plegava a les 5 de la tarda en aquesta empresa La Matesa. Feia de 5 a 6 anglès, i de 6 a 10 feia el batxiller. i a les 10 agafava el metro cap a casa, i arribava a les tantes. És que no perdia temps, perquè de València al carrer Aragó tenies 3 minuts. No hi ha més. Sortia i m'anava directament a les classes. Vull dir que, era per això, perquè em vaig enterar que feien nocturn, i a mi m'anava fantàstic perquè no perdia temps. I bueno, pues això. Ho vaig fer en 3 anys, també ja portava 3 anys fent anglès, i deia "mira, me'n vaig a Londres a aprendre l'anglès i així és una cosa que he fet". I així me'n vaig anar, per eliminar matèria. Vaig pensar "elimino matèria". No m'ho vaig pensar massa. No sé, érem molt conscients de pagar-t'ho tu, que avui en dia penses "mare meva". No ho veia tant... em va sortir bé. M'hagués pogut també sortir malament, pro res.

E.- Te'n vas anar sola?

No, sola no, perquè jo vaig aprofitar una trobada a Cluny de cristians, de joves cristians que hi havia, i me'n vaig amb gent allà. Lo que passa és que després d'allà o no em tornava cap a Barcelona; sinó que jo m'anava cap a París, i tenia un bitllet d'avió per anar-me'n a Londres. Jo o vaig anar sola, vam anar uns quants. No, per exemple érem més gent, lo que passa que la gent deia "ens trobem a la plaça de l'ajuntament d'aquesta ciutat". Perquè clar, com feies autostop... i ens esperàvem allà. I a l'endemà seguíem, perquè això va trigar... eren bastants quilòmetres. De Barcelona a París. Es va fer en dos etapes, una etapa que va ser Cluny que esta a Carcassonne no? Cluny esta a Avinyó, vas pujant i és un centre cristià. Aquest any encara hi ha trobades. Té bastant influència de l'església, però tenen una ideologia una mica més progressista, o més puritana. No, puritana no, són més oberta. I clar, allà conflúia molta gent. En aquell moment era un moment important perquè les aspiracions de al gent a través de l'església tenien sortida. I jo vaig anar allà pues res, aprofitant que m'anava a Londres: "¡ah! després me voy pallá i després ya me voy pa mi sitio".

E.- Quan va ser la primera vegada que vas pensar anar a Londres?

Jo pensava anar a Londres. Ho vaig estar rumiant quan tenia 17 anys, perquè clar, jo veia que estudiar anglès no servia aquí si no anaves al país. Perquè pots aprendre gramàtica, pots aprendre vocabulari, però no t'enteres de res si no vas al país. Perquè jo vaig a la gent estrangera que venia aquí, que parlava i que no m'enterava de res. Ho veia claríssim que si no anaves al país a practicar, no sabien l'anglès. I llavors me'n vaig anar. Perquè en 3 anys ja estava cansada de donar-li a l'anglès. I vaig dir "amb els estudis que tinc de comerç, si trec un títol d'anglès, pues tindrè una feina millor". Aquest va ser el plantejament que em vaig fer.

E.- Ja havies acabat comerç?

Sí, vaig acabar comerç quan vaig començar a treballar. Als 14 anys. Vaig començar a estudiar als 12, i després als 14 vaig fer estudis de comerç, mercantil, taquígrafia, mecanografia; tot això. I vaig aprovar en una empresa, La Matesa. I era una empresa que tenia també molta activitat social i classes d'idiomes. I em vaig apuntar a l'anglès. I durant 3 anys vaig estar fent l'anglès, compaginant-lo amb el batxiller. I clar, és que si volia fer el batxillerat eren moltes hores, si a més a més havia d'afegir l'anglès, com que també la empresa aquesta se'n va a norris, ens van acomiadar i vaig estar a l'atur. Pues vaig dir "bueno, com que tinc l'atur i m'han pagat una indemnització... deixo la indemnització als meus pares, me'n vaig a Londres -jo pensava anar-me 3 mesos- i acabo de fer l'anglès, practico l'anglès i tal, i torno, i torno a la feina remunerada amb anglès. Aquesta és idea que jo tenia. Perquè vaig pensar que era una forma d'acabar d'estudiar això i trobar una feina. El que passa és que allà pues les influències d'esquerres i tot aquest moviment em va influir. Jo tenia molt clar que havia d'acabar d'estudiar, que si lo de la feina si em guanyava la vida era secundari i si era amb anglès o sense anglès. I vaig canviar una mica l'escala de valors. I vaig dir "pues mira, si això se m'ajusta al meu horari ja em va bé". No hi havia massa diferència no creguis, de treballar en una fàbrica i treballar en una oficina, de sou, no mes que hi havia primes de producció...no hi havia massa diferència de sou. Casi be era el mateix.

[FIN CARA B, CINTA 3]
[INICIO CARA A, CINTA 4]

E.- Tornant una mica al tema abans de la teva família, t'ha parlat mai el teu pare de la seva infància, dels seus pares?

No, tot lo que sé és a través dels meus germans.

E.- Amb ells sí que els explicava?

No, els han viscut, més que explicat l'han viscut. No t'he explicat tal com era el meu avi i tot això?, tot això de que era fill il·legítim... vull dir, converses de pare a fills, el meu pare no ho ha tingut amb els seus fills. No hi havia aquest tipus de comunicació.

E.- Quina era la relació que tenia amb vosaltres?

Amb el meu pare?. Pues una relació una mica...d'autoritat, sí. Ell mantenia l'autoritat. Tenia la seva forma de veure les coses. No la compartia jo, jo anava a la meva. El veia en bastants coses bastant tancat, amb idees molt clàssiques respecte a la dona. La dona a casa, a fregar. Lo típic. Matxista 100%. Però a més a més matxista molt inconscient, perquè la que manava era la meva mare. És molt relatiu això de matxista, perquè el meu pare i la meva mare sempre si avenien molt bé. Són persones que anaven juntes, sempre sortien. Vull dir, com a parella molt bé, s'hi avenien molt. Però la que portava una mica la casa era la meva mare, perquè el meu pare no tenia ni punyetera idea de lo que era la economia de la família, ni punyetera idea. I encara que ell es pensava que era el patriarca de la casa, la que sabia lo que entrava i lo que sortia era la meva mare. Vull dir, no sabia lo que li havia donat un ni lo que li havia donat l'altre. Era la meva mare la que s'encarregava de tot. Està claríssim. Nosaltres els diners li donàvem a la meva mare el que guanyàvem. És difícil, no és fàcil tenir una relació de diàleg amb els fills. Opines sobre coses que passen, no? i bueno, amb la mentalitat del meu pare era el més clàssic. De dretes, mentalitat de dretes, de coses tradicionals: "yo te digo esto porque soy tu padre, porque te he mandado". Coses així que dius bueno, te lo crees.es tu problema vull dir callados y ya está. Ell deia "eso es porque lo digo yo. pues punto redondo". Y bueno, "tu segueix dient lo que vulguis que jo faré lo que cregui convenient". I així anava tothom. Tots els meus germans havien fet el mateix, pues jo que era la petita imaginat si no anava a fer el mateix.perquè tenia una escola vamos per saber lo que havia de fer Callar i fer. I amb la meva mare que era més comprensiva en el sentit de que ella podia entendre més les nostres necessitats, al no enfrontar-se amb el meu pare, pues feia lo que podia la pobre. I "que tu padre te ha dicho que no te vayas"..."bueno, pues me voy"..."¡oh! No sé qué", "pues es igual, te quita la mochila", "bueno, pues me voy igual, y me voy". Y qué va a hacer la pobre dona, entens?. Feia una mica de matalàs entre ell i jo, perquè tenia molt clar lo que havia de fer, i la meva mare patia. Però no hi havia diàleg, eh!

E.- Amb la mare tampoc?

Amb la meva mare hi havia una preocupació perquè estigués bé, perquè veia que dormia poc, perquè feia moltes coses. "vas a caer enferma, no sé qué", sempre em deia, no?. Vull dir, "y esta gente te está influenciando, son más mayores que tu". Sempre... hi havia més contacte, sabia més el que jo feia perquè jo li deia "vaig aquí o vaig allà". Jo crec que sabia lo que jo feia, no?. i suposo que pensava "bueno, pues esta gente seguro que no es tan negativa para ella". Se'n fiava bastant, perquè em veia molt segura de lo que jo volia fer. Jo crec que sí, que sempre s'havia refiat de mi. Però bueno, no... amb algunes coses compartia lo que jo deia. Jo crec que compartia. Pensava...eren molt crítics amb l'església Catòlica. I tot això...i segons quines coses li semblava bé lo que deia si si. Sí, en algunes coses sí. Bueno, i a més a més, lo més divertit de tot això és que la meva família durant un temps, el club pilotó i el grup 2000, quan es va traslladar. Estàvem al carrer Llíria, 24. Quan ho van deixar, aquell local, que era un pis de lloguer que pagaven res, 5000 pessetes imagina't quina pena. Es van instal·lar a l'edifici dels meus pares a baix. Al sótano. Perquè el carrer el van tapar, el van urbanitzar, i va quedar soterrat un pis; el que havíem viscut originàriament nosaltres. Pues allà va estar instal·lat el Grup 2000 i una revista que publicaven.

E.- Per què els van...?

Bueno, perquè allà teníem aquells locals que no hi havia res, i li vaig al meu pare que si podien instal·lar-se allà, i ens vam instal·lar. No pagaven lloguer ni res. I bueno, la policia va entrar i ens va confiscar tot. Bueno, vam tenir un merder. Clar, perquè resulta que per la època de...ja estava més ficat en política i tal, pensaven que allò era...un d'allò, com que hi havia una revista que editàvem per a l'església, pensaven que tenien una d'allò de propaganda. I va vindre la policia i ens va registrar tot. Bueno i els

papers del partit que teníem una mica compromesos, em van avisar de que venia la policia i tal, i vaig anar jo amb una maleta com si anés jo de viatge, a casa del meu germà gran a portar-li els del partit els folletos. Tot lo que havia allà era cosa de la revista. No van poder trobar res. Clar, em van avisar, i jo amb una maleta com si m'anés de viatge, dos carrers més avall, a casa del meu germà a guardar la propaganda política. Vam estar bastant temps allà. Vull dir, pues jo dic que la meua família no tenia visió de si feia mal, o si feia, si la policia las... no eren tan conscients del perill que s'hi ficaven, i col·laboraven no generosament ni contents, no, però deixaven fer. No s'hi oposaven d'una manera. Jo els hi vaig dir "mira estamos trabajando en el barrio, necesitamos esto, necesitamos un local y tal, como abajo está vacío nos podemos instalar". I no va passar res. Allà ens vam instal·lar 5 o 6 anys sense cap problema. Vull dir, en aquest aspecte bé, però, jo feia la meua vida. No sabia ni lo que hi havia. El meu pare no sabia ni lo que hi havia allà abaix. Per això quan va venir la policia es va quedar paradíssim. No van trobar afortunadament, però perquè em van avisar. I jo no sabia a on portar-lo, i me dice mi madre "vete a casa de tu hermano a llevárselo. Te lo puesto aquí en una maleta". I jo vaig mirar, vaig veure tota la propaganda que teníem i tal, vam recollir tot, vam fer una mirada a baix, i me'n vaig a casa del meu germà. I quan va vindre la policia jo no hi era a casa, vaig arribar més tard. I això, ens van cridar a declarar, i tot això. Vam dir que érem un grup cristià que treballàvem al barri, que fèiem activitats pels nanos, tota la qüestió religiosa, no?. I ens van portar a declarar i no, no, no va passar res. ¡Ah! i el capellà de l'església que era un tio del OPUS, un tio de dretes, sí, sí, ens reforçar. Va dir "que res, que érem molt bons joves, que treballàvem pel barri, que fèiem una molt bona labor".

E.- No sabia l'activitat que fèieu?

¡Com que no!... un tio de l'OPUS, què penses que no l'ha de saber...?, lo que passa és que no era un tio que tingués molta mala fe. Havia sigut d'aquí de l'Episcopat d'aquí de Barcelona, i llavors el van posar a la parròquia del barri, i ens coneixia d'abans del carrer Llúria. Ja ens coneixia. I ens va ajudar a finançar coses, i ens donava diners. Bueno, hi havia bona relació amb ell, no?. Per això dic, que sí, sí, va vindre a declarar, i va dir: "no, no, mire, esto es de la revista, que esta gente es de un grupo de jóvenes cristianos, que están haciendo una muy buena labor en el barrio": súper bé. Jo no m'imaginava que aquest tio respongués així. La seva declaració va ser... Realment la família meua estava pujant tot això, però no d'una manera conscient de que sap que estàs en un partit. No, no, hoy veien com..."bueno, no estaban mal, son buena gente". I clar, després et vas ficant en més coses que el grup 2000 ja era Comissions, la cèl·lula de Comissions. Era una altra història. Però tot lo que era allò, allà vam fer bastants planfets, eh!. Perquè clar, teníem allà per imprimir la revista. Teníem plantilles i teníem de tot. I feiem octavilles per un tubo pel barri. I hi fèiem allà. Clar, tal com teníem això, això el teia algú a casa seva. Los fotolitos i tot això ho tenien ells. Nosaltres teníem allò per editar la revista, tot lo que hi havia allà era de la revista. Però s'havia de fer una octaveta... allà venies, muntaves, s'imprimia. I es repartia. Vull dir, que realment els meus pares no sabien que s'editaven octavetes d'això. Ni idea, vamos... ni punyetera idea. Quedava tot net. És que tothom es buscava la vida a veure on es ficava les coses, i es feien les llibreries, perquè aparentment la gent no tenia perquè pensar que fos una altra cosa. Vull dir, que hi havia un apoyo logístico. això pero bueno. Què més?

E.- Així em dius que amb el teu pare no parlaves de la seva vida?

No, la veritat és que no, les converses eren coses puntuals. Jo estava sempre fora de casa. Jo arribava a les 11 cada nit a sopar, i me llevava a les 6 del matí. No venia a dinar, era difícil parlar amb el meu pare, eh!

E.- La teua mare tampoc t'explicava o no t'havia explicat coses quan era petita?

No, no, no. Ella mai explicava res de la seva família ni de la seva vida. Ella opinava sobre coses puntuals o coses quotidianes. Tenia un record molt amarg al poble, ho havia passat molt malament. I no li agradava tornar al poble. Deia que estava molt bé a Barcelona. No li agradava, perquè hi havia patit molt. La idea d'anar al poble a visitar la família no li ha agradat mai.

E.- Havia patit molt?

Home! Amb una situació de tants fills casar-se, el meu pare 6 anys fora, i un fill cada 10 mesos. Com s'ho feia per poder-los donar de menjar a tota aquesta gent?

E.- Perquè els teus pares ja, o sigui, els teus pares estan casats...?

Pues sí, es van casar amb 22 anys, jo crec. I el meu pare se'n va anar a la mili. I després de la mili li va agafar la Guerra. I per això clar, imaginat estar en un poble i cada 18 mesos un nano... imaginat el follón que tens i sense una persona que et pugui subministrar l'aliment. Home, el meu pare venia, intentaven

fer –quan tenia permís, no?- jo crec que era la meva àvia la que més col·laborava; la que mantenia tota aquesta família. Però això li va passar amb molta gent, perquè la Guerra va agafar molta gent a la mili. No crec que hagués molt de menjar en aquell temps. La gent buscava el menjar, i després s'ho repartien. Jo en aquell temps no havia nascut encara. Però sí, van passar molta gana, perquè era el 39. El 39 era una família que tenia 5 o 6 nanos, eh!, i no hi havia res al país, eh!. Llavors els records que té ma mare d'aquella època és molt, no és bo. I és una mica lo que et donava pues la gent. Tothom estava igual, lo que passa és que els que tenien més fills pues era pitjor, no?. Per això et dic que la meva mare d'allà del poble, no... no té, gens no volia parlar ni tenia ganes de...A vegades havíem dit d'anar al poble i deia "¡ah! pues a mi me da lo mismo". De fet, estava més jove la meva mare que la seva germana que estava al poble.

E.- Estava més jove? Semblava més jove?

Sí, semblava més jove. Encara viu allà al poble. Són els tiets que tenim, que quan anem a veure'ls. Però per part de la meva mare, eh!. Però la seva família pues no...Bueno, té una germana, que havia sigut bessona però va morir l'altra, i té un germà petit, un germà petit que és de la mateixa edat que el meu germà gran. És veritat. Vull dir, el fill primer de la meva mare, el meu germà Alfredo, és del mateix any que el seu germà petit. És veritat. No sé, però es portarien poc temps. Sí, perquè és un home que està molt envellit també. Aquest no està al poble, està a Cartagena, i va tenir 5 fills. I aquest va molt al poble, aquest va molt al poble. Pero vamos que...coneixo als germans de la meva mare, però als avis...no sé ni com se diuen. L'àvia es diu Victòria, però l'avi ni t'ho sé dir. Jo no l'he conegut mai. En canvi, per part del meu pare, el marit de la meva àvia, el padastre del meu pare es deia Jesús, i la meva àvia es deia Germana. Aquests sí que tinc més records, o tinc més informació per la meva família, en canvi els altres no m'en recordo. No sé, qualsevol dia anirem a veure, el meu germà cada vegada que hi va vol mirar l'arbre, d'on venim nosaltres, però ara té temps. Sí, perquè sempre anem una mica a corre cuita. I el meu germà gran està molt interessat en anar i veure tot això. Qualsevol dia ho farem ara que s'ha jubilat, suposo que es dedicarà a viatjar i a fer aquestes coses. Ara s'ha jubilat el meu germà gran. O sigui que ja...ara tindrà problemes de salut; ara veuràs. Quan es jubila, té problemes de salut i no pot viatjar. Bueno, vingal

E.- Una altra cosa que volia saber, als 14 anys entres a treballar a La Matesa, fins aleshores, lo que m'havies explicat que havies estat embolicant caramels, no?

Sí, dels 11 als 14 feia jo aquestes feines auxiliars, fora de l'horari de l'escola. I com que era -----tants caramels, tants quilos tant me pagaven, i ja està.

E.- Com és que entres a La Matesa a treballar?

Pues perquè era...hi havia un departament de selecció de personal, hi havia una convocatòria, jo em vaig apuntar, vaig passar la prova, vaig passar el psicotècnic i vaig fer la entrevista. I l'entrevista va ser quan li va dir que no tenia encara els 14 anys. I en va dir "no, no, no te preocupes porque si sales seleccionada, pues entre que se te hace la revisión médica y tal, pues no hará problema".

E.- I llavors quina feina entres a fer allà?

Pues amb un departament de programació. A la oficina. Màquina, escrits. Un departament. Portava una mica feina d'oficina. Ens encarregàvem de fer la programació de fer la programació de telers-----que normalment es venien a sudamèrica. S'exportaven bastant. i el negoci de La Matesa saps quin era?, que la empresa – per això va caure- aquesta empresa la que va inventar el telar sense lançadera, tenia una subvenció del govern, perquè cada telar que exportava. i inflava els números, deia que exportava 100 per tindre una subvenció per aquests 100. Però en realitat exportava 50. I aquí estava el follon. Al Vilardell el van enxampar per això; el del espanyol. Sí, sí. Així va ser com el van enxampar. I la van tancar aquesta empresa.

E.- Va ser molt sonat això.

Sí...sí, encara hi ha coses de la fàbrica. La fàbrica estava al carrer Homero, i les oficines estaven al Passeig de Gràcia cantonada Diagonal. Al Banc Atlàntic; a d'alt de tot.

E.- No hi havia contacte amb la fàbrica?

Amb la fàbrica?, sí, havia pujat moltes vegades, perquè jo estava a programació, i jo moltes vegades havia d'anar al carrer Homero a que em diguessin quina era la producció de vista, i fèiem uns estadillos de lo que s'havia de produir, i programar a 2 anys vista això, la producció i les escoltacions. I també tenia

que donar uns partes. S'havia de portar al jefe que tenia allà, i era un treball un tipus d'oficina. Portar una mica la programació de producció. Els programes de producció.

E.- Parla'm una mica més de l'empresa, com funcionava...

La empresa aquesta era una empresa model, era una empresa model de funcionament, i realment si no hagués passat això dintre d'un cert estil de catalana, crec que anaven amb la voluntat de poder una mica exportar. I de poder que sortís al circuit d'empresa tèxtil d'elaboració. Lo que es feia era posar una innovació tecnològica important. Però el problema que tenien, suposo que era de crèdits també, i que era molt ambició el programa. I es van veure involucrats en un frau. Com que el govern potenciava les empreses que exportessin, amb una bonificació. En comptes de finançar-se amb els bancs, van pensar que aquest era "la gallina de los huevos de oro". I aquest va ser el problema que va tenir. Una empresa que va arribar a tenir 3.000 treballadors, se'n va anar a norris. Va trigar, eh!. La primera tongada van fer fora a la gent que tenia menys antiguitat –jo vaig ser d'aquelles- i després ja va acabar, diguéssim van ajustar una mica la plantilla, i després jo vaig seguir pels diaris, pues tot el descobriment del frau...el van empresonar al Villareyes. Vull dir que, era una família molt important de Barcelona, així catalana... industrial, catalana, no?. I els van embargar totes les propietats, tota la empresa i tot això. Realment era una empresa d'una plantilla considerable. I tenia gent a nivell de laboratori d'investigació, cosa que hi havia molt poca. Allà al carrer Homero hi havia un laboratori que investiga aquest tipus de maquinària que era puntera amb el mercat europeu. S'exportava a sudamèrica i també s'exportava a França, Holanda. A molts països. A Itàlia. Era una empresa importantíssima a Catalunya perquè significava el futur, el progrés. Passar una indústria tèxtil catalana clàssica de confecció de teixits, amb el la lanzadera a passar a un tipus de teler que era automàtic. I que funcionava amb electricitat, no?. I feia peces. Jo vaig veure al carrer Homero les peces que es feien. Jo vaig comprar i tot peces d'allà. No sé en quin moment van dir que... que s'havien fet allà unes proves de teixit, i que es posaven a la venta pels empleats. I vaig comprar. I mantes també. Mantes d'aquestes acríliques que no pesaven res. Les primeres que es van fer. Les vaig comprar jo allà al carrer Homero. Vull dir, que feien coses que ara ja estan molt esteses, però en aquell moment era un empresa molt, molt puntera. I després tenia uns serveis molt...Jo lo que no entenia és com tenien serveis de cursets de natació, d'equitació, de gimnàsia, d'anglès, d'alemany, de francès, d'italià, de rus. Feien lo que es deia les activitats socials. Sense pagar res. On hi havia la selecció de personal, al carrer València cantonada Passeig de Gràcia, allà era el local social, on es feien les activitats aquestes de classes d'anglès. On em van fixar a mi, que em vaig presentar per fer la selecció. Pues allà després anàvem a fer classes per la tarda. Imaginat. I feien una psicotècnic i una revisió mèdica increïble. Era una empresa molt moderna en aquell moment. Jo crec que era una de les més modernes de Barcelona. Jo sempre pensava "d'on treuen els cuartos per fer tot això?". I clar, els cuartos sortien d'aquí, del govern, de les subvencions del govern. I es veu que devien de justificar. Jo no sé com ho deuriem fer, però va durar bastant temps això. Jo vaig plegar, i encara, jo crec que vaig plegar a l'any 70...i encara va durar La Matesa abans del 75.

E.- I a quin any havies entrat?

A veure, 53 i 14...al 67. Em vaig anar al 67. Si tinc la cartilla de la Seguretat Social, el tinc amb el sello de Matesa, que va ser la primera; maig del 67 vaig entrar. Imaginat. Vaig estar, vaig estar. Pues deuria estar fins al 70. I el 70-71 me'n vaig a Londres. No me'n recordo de les dates però ja em quadra.

E.- Com van ser aquests 4 anys?

Pues, a veure, era molt joveneta. Tota la gent que ens voltava era gent molt més gran. Perquè estava, estava aquest departament estava adjunt a la direcció, la direcció general de la empresa. Llavors, no ho sé, era una mica com la petita. Tenia noies allà secretàries de direcció, tècnics, enginyers tècnics, el departament de màrqueting, el departament comercial per allà. I jo estava en un departament que només era jo sola i el jefe de programació, però tenia molt bona relació amb la gent. Llavors com que tampoc feien molta activitat, pues a mi em demanava algú "joye! Ves a buscar tal cosa", "o ves al carrer Homero que s'han d'anar a buscar uns planells que m'han de trucar de no sé què", i jo m'anava. Era una relació bastant de...No, no es ficaven amb mi, vull dir, que jo vaig aprendre molt amb ells; amb la gent, no?. Feia la meva feina que em manaven, i no sé, tot i que era bastant petita en el sentit de petita d'edat, no si van fiar en el sentit de...em respectaven bastant. Jo feia la meva feina, arribava a la meva horta i plegava. Tothom hi sabia que anava a classes d'anglès i que m'anava a estudiar. Tothom ho sabia, per lo tant, hores extres no he fet mai. Mai he treballat els dissabtes. Mai. Perquè en aquesta empresa ja model en això. Tothom treballava i aquest era una jornada de dilluns a divendres. Mai es treballava, per això els dissabtes podíem anar a fer equitació, natació. Jo vaig anar un dia a equitació, i em va tirar un cavall, i vaig dir "fora".

E.- Les activitats socials i de no treballar els dissabtes, provenia de la direcció?

Sí. Això ho comentava molt la direcció. Jo vaig anar a cavall, la veritat és que vaig anar perquè una secretària em va dir “no...que te lo pasarás muy bien, que es muy bonito, es un sitio muy bonito”, i vaig dir “¡ah! bueno, para ir a verlo cómo es, igual hay que llevarse una ropa adecuada”, i em diu “¿Tu no tienes esos pantalones elásticos que, de la nieve?”. Pues els de la neu que tenia, unes botes, i em vaig anar, i em va tirar el cavall al terra i s’ha acabat. Mai més. Vaig caure, plaf!. Va començar a correr, i fora! Em vaig tirar. Aquell dissabte vaig dir “s’ha acabat”. Una noia que es veu que li agradava això dels cavall, “vente que te lo pasarás bien, que es muy bonito y tal, que los caballos son muy bonitos”, “vale, vale, ya te acompaño para verlo”. I s’ha acabat. Ja no vaig anar mai més. Però hi havia molta gent que feia equitació. I es car, eh!. I era lo que jo deia, “aquesta gent com poden pagar aquestes classes d’equitació?”, perquè aquesta gent anava a classes d’equitació, a aprendre a muntar.

E.- Quina gent?

La gent del personal. Secretàries de direcció, enginyers, els jefes de departament. Allà tothom anava. S’anava allà a prendre un aperitiu allà al bar del club.

E.- Però era una cosa reduïda a aquest grup de treballadors de despatx... o era una cosa oberta/?
Era oberta a tothom. Lo que passa és que en la pràctica jo crec que només anava la gent de les oficines. Vull dir, clar, els demés treballadors no veia jo gent de producció. I jo penso que era una intrusa. No, jo només vaig anar una vegada, perquè a mi no em va agradar això dels cavalls. I vaig provar i vaig veure que tampoc era lo meu, i s’ha acabat.

E.- Però a apart d’això de l’equitació, la gent en general sí que feia servir aquests/?

Feia servir molt els idiomes, les classes d’anglès, d’italià, alemany. Molt. Les classes sí. Perquè sortíem a les 5, pues anàvem cap allà, i estava ple. Les classes dels idiomes la veritat és que sí. I teníem professors nadius, i ho feien bé. Ara, jo crec que érem 20 a la meva classe. Anglès era la més gran d’alumnes, eh!. Per exemple, alemany hi havia pocs, italià també hi havia bastants. Francés no m’enrecordo. Però la d’anglès era la més plena. Hi havia... ja et dic, feien dilluns, dimecres i divendres una hora, i dimarts i dijous una hora i mitja. La gent que volia fer dimarts i dijous feia una hora i mitja i feien tres hores. Nosaltres fèiem tres hores, dilluns, dimecres i divendres. I tots el dies hi havia classes. Vull dir, que era una activitat bastant forta. I allà en aquell local també pues fèiem activitats de conferències amb els clients, amb els proveïdors, cursets pels venedors, tècniques de màrqueting. A vegades havia baixat a portar programes de cursets que donaven els venedors, “¡joye! Dorita vente que...va ésta –la chica ésta que estaba en el departamento de marketing-. Acompáñame que hoy empieza un cursillo con los vendedores”. Jo m’anava amb ella allà, al carrer Valverde al Passeig de Gràcia cantonada València, i a on feien les classes d’anglès com que eren seients així molt macos i molt decorat, deixàvem els programes a l’entrada. I que feien activitats de formatives, eh!. O sigui, una empresa d’aquells anys, feien culturals, de promoció de gent, de màrqueting. Vull dir, aquell local el tenien llogat, el tenien bastant rentabilitzat, eh!. Perquè feien molta cosa. Tenien aquell, el del carrer Homero que era on estava la fàbrica, i les oficines que estaven al Banc Atlàntic. Vull dir, que...ara crec que està el Deutchsbank. Ara està el Deutchsbank allà. Aquell alemany. Allà està/

[FINAL CARA A, CINTA 4]

[INICIO CARA B, CINTA 4]

Aquesta empresa d’alguna manera, jo crec que tenia un sistema d’empresa bo, jo crec que era bo. Bo des del punt de vista empresarial, i feia uns serveis. Vull dir, va ser innovador perquè eren molt poques les empreses que dissabte no es treballava. De dilluns a divendres, i menjàvem en 1 hora. I ens donàvem uns tiquets restaurants; això és molt interessant perquè ara hi ha moltes empreses que ho fan, però al mateix temps et donaven –bueno, al carrer Homero hi havia menjador, perquè es menjava en 1 una hora, es menjava de 1 a 2- i com que la gent d’oficines no teníem restaurant ens donaven un tiquet, i podíem anar del voltant uns 8 o 10 restaurants que tenien concertats a un preu, i tu entregaves el tiquet. I ja està, per menjar. Estava súper bé. Vull dir, un dia no t’agradava aquell, com que podies anar a un altre que estava a l’altra cantonada pues t’anaves. T’havies enfartat d’aquell menjar. No és veritat, ens repartíem una mica també, perquè si nem tota la gent en un restaurant els hi col·lapsem-----menjador. No és que hi hagués tota la oficina però a lo millor 40 o 50 persones entre tots, segurament entre enginyers i tot alló. Eren 3 plantes. Érem dos plantes d’oficines, i la direcció general en plantes...Eren 2 plantes, no? pues a la part comercial, la part de programació, la part d’enginyers que feien això del prototipus, el prototipus que es feien. I al oficina de programació estava al costat. Pues aquesta gent tenia com a model -----, no era molt normal que tinguessis tu un tiquet restaurant per anar allà. Teníem 1 hora per dinar. A mi m’anava molt bé perquè jo dinava en mitja hora. Jo dinava en mitja hora,

jo no trigava tant. Em portava uns apunts d'escola, de l'Estonac. Els passava a màquina allà, i aquella horeta que tenia jo, i a vegades m'havia portat un bocata, si havia de fer alguna cosa, repassar si tenia un examen. Em portava un bocata i em quedava a estudiar al migdia quan d'allò. I m'anava a estudiar. Quedava l'oficina sola, no hi havia ni Déu, i em posava al meu departament a estudiar. Vull dir, estava bé, a nivell d'empresa estava molt bé. Era una empresa model. Tenia no un servei de menjador, tiquets restaurant!. Perquè clar, com que van instaurar la jornada continuada amb 1 hora per dinar, menjàvem a les 9, de 9 a 1, i de 2 a 5.

E.- A la fàbrica era igual?

A la fàbrica...? Hi havia menjador.

E.- Menjador però...

La gent menjava allà. Em penso que hi havia 2. Que també treballaven per la tarda; matí i tarda. Però tampoc treballaven els dissabtes. Feien torns. Al carrer Homero feien 2 torns. I llavors lo que teníem és menjador per menjar. La gent no sortia. Ja no tens el bocata. Un menjador per menjar. A lo millor feien de 6 a 2, i a les 2 tenien per menjar allà mateix i ja s'anaven. I a les 2 entrava l'altre torn fins a les 10. Jo sé que hi havia torns, perquè estaven tot el dia. Els dissabtes també tenien festa. Feien jornada continuada. I la gent d'oficines fèiem una mica fins a les 5. També fèiem 8 hores però d'aquesta manera. La veritat és que jo crec que en aquell temps no hi havia moltes que tinguessin dissabte festa. Va començar en aquell temps a fer-se. Jo sempre, sempre he treballat matí i tarda, mai he tingut jornada continuada, mai. I els dissabtes festa. Al contrari del meu marit, que sempre ha tingut jornada intensiva. I fins fa uns anys treballava els dissabtes. Primer a ----- i després la Telefònica, sempre a les 3 havia plegat, i jo mai, és que mai. Des de que tinc 14 anys. Imaginat. Sempre he tingut aquesta jornada així de... perquè a La Cosmo també, dinàvem a una hora i plegàvem a les 5. I a les 6 començàvem l'escola.

E.- Com et vas assabentar del frau en aquesta empresa?

A veure, quan jo estava allà, jo en principi no vaig detectar res. Hi havia problemes, hi havia problemes de plantilla. Em van fer un expedient. No sé si havia comitè o no hi havia comitè. I en aquell moment et juro que jo ni em vaig enterar. I llavors van posar la gent que tenia menys antiguitat. Clar, jo era de les que quedava d'entrar, portava 3 anys. Van fer un expedient de regulació d'ocupació, i me van enxampar a mi. I ja hi havia ----- en aquell temps. I bueno, ens van fer fora. Ens van donar una indemnització. Altre gent, altre gent van negociar amb una empresa que es deia Industrial Montalfita, que encara crec que està a la Ronda Sant Pere. Que era família o coneguts del Villareyes. I hi ha gent que la van recol·locar de la oficina –secretàries i tot això- en aquesta empresa. Però a mi no em va tocar això. Sé que alguna gent van arribar de Matesa i la van recol·locar en una altra empresa. Però a mi tampoc m'interessava perquè jo em volia anar a Londres estudiar anglès.

E.- La decisió d'anar-te'n a Londres ja la tenies?

Ja, Ja la tenia clar. Vaig dir "mira, així cobro l'atur, em donen uns calers. A la meua família li deixo els calers que em van donar 100 i pico mil pessetes, que en aquell temps eren molts diners, 120 o una cosa així". Tres mesos que em vaig fora, és que el meu salari. I em vaig anar. Entens?. Era una solució perquè si jo deixava de portar a casa meua era un problema, però com que em van pagar una indemnització, els hi vaig donar i vaig dir "ara és al meua ocasió per anar-me". A mi m'anava bé que me paguessin una indemnització, que em deixessin lliure, acabar l'anglès i tornar. Lo que passa és que en comptes d'estar fins al Nadal, que era la idea que jo pensava, pues em vaig apuntar a un curs d'anglès a Cambridge. Vaig aprovar el trimestre aquell, i llavors vaig pensar "pues mira, podria acabar-ho", i me vaig quedar fins al juny. I vaig acabar el curs. Perquè jo pensava que era una pena que ja que ja havia fet 3 mesos i que l' havia passat, podia tenir un títol i llavors amb un títol era millor sempre, no?. En aquell temps era millor tindre un títol. I vaig acabar fins als exàmens. Després no ho vaig fer servir per res, però bueno. El tinc allà en un calaix, però en aquell temps pues mira. Jo veia que era millor. Llavors al Nadal, per reis vaig vindre aquí, vaig vindre a Barcelona, vaig parlar amb els meus pares. Va vindre la dona aquesta, l'au-pair, perquè estava enamorada d'un industrial català. Una història rocambolesca. Una cosa raríssima. I va vindre a saludar als meus pares. I jo vaig venir, li vaig pagar el viatge, i ella em va pagar una part del viatge perquè va portar un regal pel industrial aquest.

E.- Aquest industrial...

Mira, jo vivia amb una família anglesa. Ell era ginecòleg, i s'enrotllava amb les ATS del l'hospital. Ella és una mestressa de casa, i s'havia enrotllat amb un industrial català, que viu aquí a Barcelona a l'Eixample, al carrer Passeig de Sant Joan cantonada Rosselló. En aquells pisos de la Caixa. Llavors, ella com que

volia sempre noies de Barcelona, per què? Perquè eren l'enllaç amb aquest tio. Hi havia de portar no sé quin detall, allò de murano i el rotllo aquell... el va comprar per aquell tio. I luego va desaparèixer, que després va aparèixer. El tenien en una maleta. L'havia amagat perquè no els veiés el marit. Pues jo quan jo vaig vindre de viatge, perquè dir als meus pares que em quedava fins al juny, no vaig vindre així perquè sí. Ella va venir abans a casa dels meus pares i tot això. I per reis vaig vindre jo. Pues em va fer portar un paquet amb aquest senyor. Un paquet o un regal. Jo no vaig veure lo que era. I li vaig entregar i em va pagar el viatge d'anada. I en arribar el de tornada. La meitat del bitllet m'entens. Però jo ja tenia molt clar, que després del show que em va muntar amb el d'allò de murano, vaig dir "ja veuràs tu, quan jo torni em busco la vida". I me la vaig buscar, clar. Em va demanar perdó i tal. Sí, però jo no aguanto aquesta històrica, perquè no em deixa estudiar. Al principi m'anava molt bé perquè em portava a passejar i em començava a xerrar, i em començava a xerrar. Molt bé, perquè anaves practicant l'anglès. Però quan tinc el curs sencer, que havia d'estudiar i exàmens i tal, a mi no m'interessava anar a xerrar i fer shopping. I després el rotllo que em va muntar amb això del d'allò del cendrer. "S'ha acabat", vaig dir. Jo acabo la feina, eh!! però jo quan torni em busco la vida.

E.- I com va ser que vas decidir anar a Londres d'au-pair?

Perquè era una manera d'estudiar anglès sense que te costés diners. Clar, a través d'una organització catòlica, International House Exciting, que estava aquí a Barcelona. i vaig escriure una carta i es van posar en contacte amb mi, i jo li vaig dir les característiques, i em destinen com una família, no?. que demanen noies i em vaig cartejar amb aquesta família. I quan vaig arribar vaig anar a aquesta agència. On estava això?. Mira, el lleterero d'això el vaig trobar a les Javerianas; aquí al carrer, aquí a la Catedral. Saps on està les Javerianas, al costat de Santa Caterina, al mercat de Santa Caterina?. Hi ha un edifici que són les Javerianas, que fan classes per la dona, que fan també el batxillerat. I està allà. No sabia perquè havia anat allà. A fer algun seminari d'aquells cristians o alguna cosa d'aquestes. i vaig anar. Em vaig apuntar i vaig escriure una carta en anglès i em van contestar. I em van dir, van fer, em van dir que fes un currículum, i llavors tenen una fitxa teva, i les famílies que demanen noies de Barcelona i d'aquí i d'allà, tenen la fitxa teva. Llavors em van dir que hi havia una família que s'havia interessat i que fes una carta. Em van escriure una carta per aquesta família i això. I ho vaig fer d'aquesta manera, perquè com jo ho tenia clar que em tenia que anar...perquè el problema era el passaport; el meu pare no el volia firmar. Fins que em va donar un cop de ma la meua germana, aquesta l'Elvira; sinó no vegis...Ho tenia clar que m'havia d'anar perquè si no, si volia fer batxillerat, eren masses coses. Si jo no tenia la possibilitat d'estudiar a La Matesa perquè havia plegat, el perdria jo l'anglès. En canvi, amb lo que sabia i amb lo que podia obtenir a Londres, em serviria a nivell professional després allà. O sigui que he perdut o hi he estat 3 anys estudiant...això si no tinc algo més no serveix de res, perquè si jo veig als estrangers que no entenc ni papa...pues no serveix gaire. T'has d'anar allà al país; ho tenia claríssim. I ho segueixo tenint claríssim, eh!. La gent que estudia si no se'n va allà no serveix de res. I això és el que volia fer. Lo que passa és que jo pensava que amb 3 mesos era suficient, i em vaig anar que no, que amb 3 mesos va bé per a enterar-te, per entendre'ls, però no per dominar l'idioma. Això és més temps. I va ser la coincidència que jo em vaig apuntar a aquests cursos d'anglès que hi havien a l'escola del poble, que era ----- Cambridge en aquell moment que donaven. i bueno, vaig passar el primer examen que feien. Primer un curs del setembre fins al juny. I el primer trimestre vaig passar, no?. I amb aquell títol podia jo trobar feina, no?. I jo soleta vaig pensar que podia fer-ho. Lo que passa és que clar, quan estàs allà estàs molt sola, estàs molt depressiu. No tens sol. Vaig arribar un 27 d'agost, i va començar a ploure, i no para de ploure fins jo què sé, fins a la primavera. Però no ploure molt, sinó aquest xirimiri. No veies el sol, no veies res. Era molt trist, eh!. El caràcter anglès era molt trist; jo crec que és per això. i a llavors clar, com que tenies necessitat de contactar amb altra gent perquè eren molt freds, els anglesos són molt freds. Pues clar, els dies que tenies festa, pues t'anaves a Londres, perquè jo vivia en un poble.----- Com si fos Sant Cugat, imaginat. Agafes el tren els ferrocarrils a la Plaça de Catalunya. Pues lo mateix allà. Hi havia allà com si fos la casa regional, pues la International House aquesta tenia gent de tot arreu, hi havia molts espanyols. Llavors et trobaves amb la gent, feien com una recepció per conèixe't. Clar, això anava bé per qüestió sentimental, perquè tothom es trobava molt sol, però per l'anglès res, perquè practicaves res. Espanyol pur totalment. I clar, poc a poc vaig pensar que era millor si volia fer anglès no anar massa perquè sinó no acabaria el curs. Llavors ja em vaig relacionar amb gent de l'escola. Encara que no era anglesa, que era d'altres països, parlaves en anglès. Havies de parlar en anglès perquè era gent d'altres llocs. O sigui, que això t'obligava parlar en anglès. I després amb la gent de la facultat d'oftalmologia també parlaves en anglès. O sigui, que ja vaig deixar una mica aquestes reunions d'au-pairs. Bueno, encara jo mantenía amistat amb varies d'elles. Perquè a més a més, la gent no tenia massa sort a nivell de cases; perquè jo en la pràctica feia de minyona. En molt poques cases es respectaven... en la que jo vivia, venia una senyora a fer la feina de la casa, jo m'encarregava dels nens i realment ella feia de cuinera. La senyora aquella estava tot el dia a casa. Jo era al noia de companyia més que res; així de clar. i que fes de missatger amb Barcelona. Hi havia una senyora que venia a netejar, hi havia l'àvia que era encantadora, que era encantadora. Era d'Escòcia. Era maquíssima. Va morir; quan era allà va morir. i bueno, jo realment feia d'au-pair. Jo recollia l'habitació dels nens. Quan

venien de l'escola llegien contes. Els feia companyia, no?. Els explicava coses d'Espanya amb el meu anglès; com podia, no?. Jugava amb ells, i això. Realment quan em llevava em preocupava de que els fills es vestissin, i tot això, i ella baixava. En aquest aspecte sí, perquè ja ho tenia aquesta senyora organitzat que hi havia una senyora netejant. Però altra gent ho havia de fer tot. I aquesta senyora era mica així retirada. Tenia un piano, tocava el piano per la nit. Però de tant en tant arribava el marit trompa perdut, vomitant i donava un espectacle. S'enrotllava amb les ATS, no dormien junts. L'home s'anava a dormir a l'habitació de la petita, que tenia 2 llits. I te'l trobaves allà dormint allà al matí. Sí, sí, però bueno, alguna cosa més?. De moment acabem, no?.

[FINAL CARA B, CINTA 4]

[INICIO CARA A, CINTA 5]

E.- Adoració Díez Fernández. 22 d'octubre de 1999. Tercera sessió. Bueno, no sé què vam servir l'altra dia català o castellà?.

No ho sé, jo diria que ho he explicat en català.

E.- I després de fer -----, lo que m'agradaria és que me parlessis avui de. De com continua la teva vida després d'anar a Londres, perquè ja/

Sí, va marcar, va marcar bastant. Pues a veure, contacto d'una forma més intensa, vull dir, al integrar-me a la fàbrica d'una manera...en contacte amb el moviment obrer d'una manera molt més directa, i m'implico més en tot lo que és el naixement de Comissions, les cèl·lules que es van crear. També inicio els contactes amb el partit. A darrera de la Comissió pues hi havies vèries formacions polítiques, i començo pues afer els seminaris a nivell de partit. Però sense deixar l'altra faceta meva que era el fet de continuar sent estudiant, i involucrant-me en el moviment estudiantil i involucrar-me en el moviment estudiantil tant a nivell de l'institut com a nivell després de la facultat., algo que vaig portar paral·lel, perquè feia les dues coses. Per mi era important el tema de l'activitat a nivell -----, era una fàbrica. La fàbrica on treballàvem, però clar, com que després t'havies de desplaçar a la facultat, també tenia un contacte a nivell polític amb el PSUC allà------. La gent de nocturn era diferent perquè normalment les activitats es feien més al matí i tarda. Nosaltres teníem reunions de tant en tant amb el responsable, que normalment era del -----, era un noi del ------. I després també hi havia ----- polític que era del PSUC, pues també algunes vegades hi havia xerrades i havia bastants coses. Coses determinades, puntuals de temes puntuals, no?. Però vamos, digamos que la meva militància a nivell de facultat era més limitada donat que durant el dia estàvem a nivell d'empresa, i per la nit no es feien tantes activitats. Si es feia algo a nivell de convocatòries de barri o tal, es feien més activitats al matí. Vull dir, que estava connectada i havia reunions, però la activitat més forta la portaven a nivell d'empresa. No sé, en principi era això.

E.- Quan entres a l'empresa que no em recordo el nom/

Cosmos, indústries Cosmos.

E.- Ah! Amb qui entres en contacte a nivell del moviment de Comissions?

Hi ah una noia de personal que és una veïna meva, en aquells moments estava vivint en casa dels seus pares com jo, i estava al departament de personal. I com que jo també anava a l'institut, també estava fent nocturn, em va dir que feia falta gent a l'empresa; si m'interessava. i jo li vaig dir que sí. i jo em vaig presentar. I en aquell moment van agafar molta gent. No demanaven massa antecedents ni estudis, ni currículums. Vull dir, era una selecció més aviat per treballar a les cadenes de muntatge. Se van fer unes proves mínimes de laboritat manual fonamentalment i ja està------. Jo crec que va ser un moment en que diguéssim que es va posar en marxa unes cadenes de muntatge molt més nou, i van contractar a unes 100 persones. i va ser en aquell moment quant vaig entrar. Llavors en aquell moment també és quan ja començo una mica a, a tindre un contacte amb la Ana, i comencem una mica a veure les possibilitats que hi ha a nivell d'empresa. Ens presentem a les convocatòries de les eleccions sindicals.

E.- A quin any?

Les més fortes van ser a nivell de, es convoquen eleccions a l'empresa. Es va convocar i ens vam presentar. L'Ana ----- va sortir per portar la gent d'oficina, i jo vaig sortir per fàbrica amb algú més. Però després va haver un període de candidatures democràtiques, i ja va ser una cosa diferent, perquè ja era per mandato, perquè hi havia gent que estava buit per cobrir vacants; que eren jurats d'empresa, i en canvi quan es va prendre la decisió de fer a nivell de les candidatures democràtiques...pues sí. És que

era un moment que Comissions no ho tenia clar, però nosaltres a nivell de la Cosmo veiem convenient que hi hagués algú al Comitè, i es van cobrir unes vacants, perquè no estaven ni molt menys cobertes pel número de treballadors que hi havia. I es van fer unes eleccions això parcials per cobrir vacants. Però després ja sí que es va fer una opció forta a nivell de Comissions. O sigui, "anem a ocupar el Sindicat Vertical a través dels Comitès d'empresa"----- Allò sí que va ser ja una candidatura molt més clara. Va ser gent de fàbrica nova, i va sortir una altra noia d'oficines també, que era bastant...estava bastant aquí en el partit. Era una noia que no hi havia destacat tant, però que poc a poc amb l'Ana AAgüera va contactar, i va sortir escollida per les eleccions.

E.- Qui era?

Maria José Feijoo; una noia d'oficines, no?. Que jo crec que és una dona que va jugar un paper important, perquè vull dir, home! d'oficines pues tens una relació diferent a nivell de fàbrica, però a nivell d'informació... perquè l'Ana Agüera estava més controlada al ser del comite. i estar al departament de personal no se com va aguantar tant de temps allà, perquè era com molt delicat estar el departament de recursos humans i a la vegada ser del comitè. Llavors, l'altra feia la funció de informació,----- i ho feia la Maria José. Perquè l'altra estava en una posició difícil, i s'havia de guardar més les formes, no?. Vull dir, la veritat és que...Ana AAgüera va jugar un paper important a nivell d'informació, però així.. estava molt més limitada la gent d'oficines. Vull dir, a nivell de convocatòries de vagues i tal, era difícil perquè quan es convocava una vaga, o la recolzàvem tothom –quan dic tothom era gent d'oficina. Elles es trobaven més limitades. Vull dir, a vegades no podien fer-ho, pues perquè la tensió que hi havia era molt més forta. En canvi a nivell de fàbrica pues encara que la fessin, no hi havia problema perquè la gent t'estava recolzant. Lo que sí que fèiem a nivell de cèl·lula diguéssim de Comissions, sí que repartíem ----- tant la Maria José com la Ana; la Ana AAgüera també ho repartia. A lo millor era una mica més discreta, pues per lo que s'hi jugava, no?. No es posava a la boca del metro d'Horta. Es posava en un altre lloc, m'entens?. En canvi nosaltres no teníem cap inconvenient en anar a la boca del barri. Vamos, no hi havia cap problema per part nostra. I en canvi tenia més problemes. Una mica per distinció, perquè clar, com que també funcionava a nivell de cèl·lula de partit, quan s'havia convocat ----- pues impulsava també al partit. A nivell de masses i a nivell de, a nivell de masses estava Comissions, no?. Ella estava integrada també amb el PSUC, perquè es feien discussions polítiques i el tema dels convocats havies de portar les coses que s'havien de fer, i ella estava...A vegades coordinaven. I a més, per temes de seguretat, perquè en aquell moments, si t'agafaven repartint octavetes pues se t'en emportaven. i llavors clar, hi havia coses que a lo millor no es veia, i es feien amb mesures de seguretat. Perquè si agafàvem a qualsevol de nosaltres, perquè no sapiguessin les coses, perquè si no enxampaven a molta més gent, no?. Estava així la cosa d'aquesta manera. I havia gent del Comitè que col·laboraven en algunes coses puntuals----- . Era gent de fàbrica normal, gent que treballava a la producció sense cap a veure no pertanyia a cap partit polític. Vull dir, la seva vinculació era a nivell del comitè d'empresa de Comissions. No tenien, no participaven a nivell de cèl·lula de partit. La Cosmo era l'Ana Agüera, la Maria José Feijoo i jo ens vam integrar en el PSUC

E.- Que formàveu totes tres una cèl·lula...

Amb altre gent, amb gent del barri, perquè el PSUC s'havia muntat a nivell de barri distribució del partit . Home, jo crec que la ----- tindria una cèl·lula, perquè era suficientment gran com a empresa, però ja el partit estava una miqueta a nivell de barri. i com que estàvem al barri pues... estava coordinat. Estaven a nivell de la cèl·lula de Comissions, que amb això sí que ho fèiem amb el Metall; el coordinar-se a nivell del sector i inclòs a nivell del partit. Perquè clar, Comissions no només estava la gent del PSUC, hi havia gent del MC, del OCR quantitat de gent que sortia per tot arreu. Hi havia un partit que es deia -----, que era una gent molt rara, del PT. Però tot això va desaparèixer, però en aquest moment pues...vull dir, havien com a seccions: gent que funcionava a nivell polític amb el seu, amb el seu moviment, no?. Però a nivell de Comissions estaven integrats i podien formar una acció conjunta.

E.- Quina activitat porteu al cèl·lula de Comissions a dintre de la empresa...o parlant del conflictes laborals que vas veure...

Nosaltres participàvem molt activament a nivell dels conflictes de...negociació col·lectiva al Metall. El conveni col·lectiu. Jo crec que el moviment del conveni col·lectiu es va agafar. i després hi havia conflictes a nivell d'empresa, es negociava molt amb la empresa. i per exemple, quan hi havia actes que anaven més enllà d'una reivindicació estrictament laboral, també repartíem octavetes i convocàvem a la gent a les assemblees que hi havia.

E.- Acostumaven a fer assemblees sense la empresa?

Sí, dintre de l'hora del bocata, o quan eren temes específics i de temes específics, demanàvem permís

per fer assemblea al migdia, a la hora de dinar al menjador, o inclús al final de la jornada laboral. Però a vegades aprofitàvem la hora del dinar, perquè com que veníem al menjador a dinar i teníem 1 hora, pues era el millor moment perquè teníem a tota la gent. Home, si eren assemblees que sortien fora de lo que era l'activitat pròpia sindical, eren més difícils, no?.

E.- Quines, per exemple?

Per exemple, tota una explicació sobre el referèndum. Això es va fer una assemblea i va venir molt poca gent. Es va repartir les octavetes a l'entrada de la fabrica. Però bueno, era algo que la gent no ho veia tant, tant vinculat, i es va convocar i es va fer però diguéssim que no va donar participació massiva. O quan la detenció amb motiu de l'Assemblea de Catalunya. Es va fer una assemblea i una explicació, es va repartir un d'allò. Vull dir, eren mitjans diguéssim de propagar l'activitat política que es feia a nivell del país mes ampli i es pot dir que no hi havia una assistència massiva, però sí que es feia un esforç d'aprofitar el fet que hagués molts treballadors, pues pel matí quan entraven, a la porta de l'entrada repartíem la fulla a la gent. I després els hi dèiem que hi havia una assemblea a la hora de dinar, i llavors els fèiem una explicació. I en principi vull dir, era l'ambient feia que assistís a tot això. Com que hi havia una manca de llibertat, vull dir encara que sigués per curiositat, jo crec que la gent intentava una mica escoltar. i aconseguir que la gent anés a les assemblees, vull dir, més enllà de les assemblees, que anés a convocatòries de concentracions, era ja molt més difícil salvo que fosi específicament per temes nostres. Per la concentració del conveni col·lectiu sí que venien. A nivell de convocatòries a nivell de... de vaga de conveni, o de temes específics de Comissions, era difícil. També es feien assemblees fora de la jornada laboral; també s'havien fet. També vam aconseguir que la gent vingúés a la toma d'aquest edifici. I la gent de la Cosmo ha vingut. Si era a hores laborables normalment, venia la gent del comitè, però si era fora d'hores laborals quan s'havia convocat, la gent venia. No hi havíem 400, però sí que aconseguíem que hagués bastant gent. Bueno, hi ha un sector de gent que anava seguint tot això. Havia un seguiment de la gent. Això a nivell de la fàbrica, a nivell de barri, a nivell polític, es veia la reacció de la gent, no?. -----una gran participació de bueno, de... no ens haguéssim legalitzat sinó fos per ells. Això jo crec que era una cosa que vam iniciar tothom, però que realment sí, es va fer una labor important i la gent va respondre molt bé, tant a nivell de barri com a nivell de fàbrica. Després hi havia petits tallers de reparació i així, però era molt difícil arribar perquè no teníem a ningú a dintre. Podies fer una acció des del barri no?? a nivell d'associació de veïns. Amb plataformes es repartia i tal. Però una incidència perquè tinguéssim algú allà i tal, no teníem. Sabíem les empreses que hi havia al barri, però eren molt petites i mai havia suficient diguéssim. I botigues també, i mercats, fèiem bastant cosa de mercat. Però del mercat qui podia venir? Una persona dependent? no veas una persona propietària. Vull dir, a les parades del mercat es feia una acció a nivell més, a nivell de més d'associació de veïns, perquè no hi havia suficients treballadors per aglutinar allò. Jo crec que es feia una labor...s'arribava al barri. Hi havia varies fonts diguéssim d'informació que arribaven al barri. Bé a través directa de la empresa, hi havia uns grups laborals que es deia "laborals", i pertanyia a l'associació de veïns. Jo crec que va fer bastant.

E.- I com es deia perdona?

"Grup Laboral". Que hi havia molta gent d'empreses del Metall, que vivien al barri i que a través de l'associació de veïns, van crear una secció que es deia la secció de laboral, i es feien xerrades, passaven pel·lícules, concentracions, convocatòries al barri. Aquell grup impulsava bastant, i la gent que estava darrera d'aquest grup era la gent del PSUC; tot i que havia també gent de l'associació de veïns: de Bandera, del MT, que venia gent que també estava a l'associació de veïns, i com que era una grup que diguéssim estava vinculat i era ampli, pues d'alguna ja estaven treballant amb nosaltres. Vull dir, es ven portar inclòs seminaris, es van fer xerrades, passes de pel·lícules. Vull dir, es va fer molta activitat a nivell de...

E.- Com era la relació entre vostès?

Bueno, era unes relacions, a veure, dintre de les diferents ideologies que defensàvem, jo crec que sí que hi havia una unitat d'acció. Realment jo vaig veure que havia una unitat d'acció.

E.- En aquell moments et va dir la empresa...

Sí, sí, sí. Jo crec que va ser fort per aquest motiu, perquè la gent hi havia una necessitat més acuciant de que la gent realment pogués diguéssim tirar endavant a enderrocar la dictadura. I això era l'objectiu molt més prioritari, que no pas les diferències ideològiques que poguéssim tenir. Veia que això creava una ----- interna. Home, hi havia els típics problemes d'això... "de qui ha convocat això no m'has posar a la signatura...". Xorrades, totalment xorrades, però vull dir, que sí, que la gent es picava perquè -----, i la gent es coneix com a partit, però es procura fer les coses a nivell ----- . I la veritat és que...inclòs la joventut que duia el partit també estava en contra, i a nivell de barri també es va intentar

portar coses conjuntament. També participava la gent de la joventut i també participava la gent de les comunitats cristianes que hi havia a la parròquia. Hi havia unes activitats que participaven molt, eren més àmplies i amb la col·laboració. I temes específics que ho feia pues una comissió determinada laboral, pues feia un seminari sobre seguretat en el treball. I bueno, es parlava d'això i d'altres coses, clar. Es feien convocatòries de tipus formal per parlar d'altres coses. Jo crec que es feia bastant... molta activitat al barri. Els dissabtes estaven sempre ocupats. Quan no havia fòrum hi havia xerrades, quan no...t'havies d'aixecar a repartir octavetes. Vull dir, que realment hi havia feina. Després clar, les reunions de cèl·lula es feien jo què sé un diumenge per la tarda, es solien fer, perquè si la gent treballava, tenia activitats i estudiava i tal/

E.- La cèl·lula del partit?

Del partit, es feia els diumenges per la tarda.

E.- I com era la teva cèl·lula.

Pues... hi havia gent de la Estàndar, hi havia de la Sincro, gent de l'associació de veïns, gent de Seat, gent de tallers, hi havia molta gent del Metall. Havia coincidit gent de la cèl·lula del partit, que a la vegada coincidíem a Comissions, perquè eren empreses del Metall no per coincidència, no?. Però era bastant coincident, vull dir. A part hi havia gent, hi havia algun que altre mestre a nivell de partit que també estava a nivell de barri i també estava a nivell d'empresa. Era, a veure, a vegades havíem sigut... no sabia dir-t'ho...possiblement 15 o així, havíem estat. Però en un moment donat a lo millor hi venia més gent si es feia una cosa puntual o informació del comitè central. Convocaven però venia més gent. d'aquí de Barcelona del comitè central Llavors la convocatòria era més àmplia.

E.- I en què consistien aquestes reunions?

Eren per una banda un estudi sobre el marxisme, i després una transmissió dels objectius explícits que es plantejava el partit a curt plaç o sigui Era una reunió informativa de com anaven les coses de la gent que entrava a la presó, del Procés 1001, i tot això hi havia informació directa des de el partit la gent que havien detingut, per saber com estaven els temes de propaganda, quin tipus d'orientacions polítiques s'havien imprimit -----l'aparell de propaganda però sí una mica les properes accions que es pensava el partit que era convenient decidir. Hi havia informació i despues hi havia, i la part que ens tocava a nosaltres fer pues ens arribava per la via directa, no?, la via del responsable de barri. Hi havia un responsable del barri que és que d'alguna manera assistia a reunions diguéssim en un altre nivell, que un cop li havien assignat quines són les feines que s'havien de fer per arribar a aquests objectius, a "nosaltres ens tocat això i ens toca fer això": i ja està.

E.- Es repartien així les tasques?

Sí, perquè hi havia com si diguéssim un centralisme democràtic que es deia. I a més en èpoques de clandestinitat era difícil fer-ho d'una altra manera. Vull dir, hi havia una informació, la suficient. Si no s'havia de saber més no sabia de saber més per mesures de seguretat. Vull dir, que tampoc interessava que tinguessis coneixement d'algo més perquè en qualsevol moment podien agafar a gent. Llavors suposo que per regles de seguretat, les informacions eren molt puntuals, en un moment donat tenies en principi no sabies que anaves a una convocatòria més àmplia. Tu anaves a una reunió que t'havien convocat i no sabies quanta gent havia de venir. Clar, i després al acabar la reunió... i a vegades et convocaven a concentracions més àmplies i era diferent.

E.- Més àmplies?

Sí, s'havia de concentrar per exemple tot el pogués a la presó model o a la Via Laietana. Pues la gent estava convocada i anava tota Barcelona. O als jutjats de guàrdia per recolzar perquè s'havia detingut a alguna persona. Pues aquestes convocatòries es feien via partit. Teníem un nom, a més a més la gent no es sabia com se deia un altre nom. Hi ha gent que, jo no me vaig enterar del seu nom fins anys enrera, més tard, quan ja l'havia conegut en altres àmbits i ----- . Perquè al gent tenia el nom de guerra, i tu l'havies conegut com a nom de guerra, i no sabies que es deia d'aquesta manera. Clar, perquè en principi quan entraves al partit et donaven un nom, un nom de guerra. I només sabia la gent que et deies això.

E.- Com et deien?

A mi em deien no si Laura. El nom que li vaig posar a la meva filla. Laura, imaginat, ningú se'n recordava, perquè jo sempre m'havien conegut com a Dorita. La gent del barri que ens coneixíem i no hi

havia problema. Però hi havia gent que havia vingut al barri a viure més tard, o a nivell de grup laboral, i jo tenia el nom de guerra d'una persona i el seu nom no em sonava. I és que el nom de guerra no tenia res a veure amb el nom que aquesta persona es deia, no?. Però bueno, jo crec que això era per mesures de seguretat es prenen però vamos jo crec que la gent les entenen perfectament.

E.- Quines tasques vas realitzar tu dintre de la cèl·lula del partit?

Fonamentalment assistia aquestes reunions, i puntualment assistia a seminaris, i assistia a convocatòries que el partit feia. Responsabilitat no vaig agafar mai cap, perquè estava més vinculada a Comissions, i a més a més estava en el moviment estudiantil també, o sigui que difícilment podia agafar cap mena de responsabilitat. No vaig portar... ¡home! Se'm va encomanar en un moment determinat una determinada documentació, però per mesures de seguretat la vaig tindre un temps i després la vaig retornar. Era d'una persona en concret que es pensava que l'estaven seguint, o com que a mi no se m'havia vinculat amb aquesta persona i amb aquest moviment, i al barri se'm va encomanar: "escolta, per motius de seguretat aquesta persona ha de treure de casa seva una sèrie de papers que en un moment donat si la enxampen és complicat" jo no vaig mirar els papers. Tal com me'ls van donar els vaig guardar, i quan les coses es van arreglar els vaig tornar. Els tenia jo a casa meva imaginat. Vull dir, a coses així puntuals que s'havien de fer, es buscava a la persona que en aquell moment la seva situació podia tindre més seguretat, i es feia. De la mateixa manera pues que tenia allí quan vivien els meus pares, una sèrie de documentació que no vegis...el problema que després es va crear quan... Però era perquè objectivament es podia tenir, no m'entens?. Però que no vaig portar jo cap aparell de propaganda, perquè la gent que feia físicament l'aparell de propaganda, no tenia res de documentació allà on estava, perquè no els poguessin enxampar. Era altre gent la que guardava els fotolitos o jo què sé. Estava una mica, jo diria que estava repartit perquè no es pogués enxampar tots de cop, tot l'aparell i es quedaven sense l'aparell de comunicació. Normalment es repartia, no?. I bueno, la veritat és que jo no sabia qui els tenia, això sí que és important. A lo millor potser hi havia una persona que ho sabés, però directament entre nosaltres no sabíem qui era responsable de què; en el sentit de...perquè no el poguéssim delatar. Perquè aquí quan es va dir: "mira, hi ha aquest problema i s'ha de fer això"; ho va dir una persona: "tu t'encarregues i ningú sap que jo tinc a casa meva això". Vull dir, i es feia una mica per aquest motiu. Tasques a nivell de responsabilitat política no vaig portar cap al partit. Perquè en el moment que jo vaig ingressar al partit que va ser a través de Comissions, teníem diguéssim que jo estava més vinculada a Comissions i la meva presència estava més abocada allà.

E.- I com era aquesta activitat dintre de Comissions?

A Comissions? A Comissions?

E.- Mmm

A Comissions estàvem una mica...a Comissions, a la fundació de Comissions estava per una banda l'intent d'afiliació a l'empresa, encara que no estàvem legalitzats, que hi havia gent que ja s'havia afiliat, i després a nivell... estàvem organitzats per branques de produccions com a Comissions Obreres, i seguint la mateixa estructura del Vertical. I la idea era d'alguna manera fer la introducció del sindicat a nivell de les empreses, tenint una organització forta per convocatòria de vagues, i fer una organització forta a nivell de sindicat perquè en un moment donat si es legalitzava ja teníem tota la organització muntada. Aquesta era una mica la tasca que fèiem. I inclòs Comissions va néixer com a cèl·lula, sense haver... sense un local determinat. Estava difuminat.-----cèl·lula de comissions Però no estava legalitzat. Llavors vam començar a funcionar a nivell d'aquesta casa-----. Va ser lo que va decidir comissions la nostra manera de sortida de les catacumbes es copant el Vertical. I avortar totes les estructura vertical. I vaig participar en aquesta aquesta diguéssim en aquesta finalitat.

E.- A quin any comença la teva vinculació en el moviment de Comissions?

A Comissions a veure, jo crec que va ser a l'any 74. 73-74, perquè les candidatures democràtiques van ser al 75, a l'abril del 75. Abans ja diguéssim que a través de l'Anna AAgüera i tal, que era de personal, jo havia tingut activitat i contacte amb Comissions, però diguéssim l'activitat més organitzada i forta va ser a l'any 74-75. Es reunien cada dos per tres. Sempre hi havia convocatòries. Clar, és que també et vinculava la situació política del país que es reforçava molt amb el moviment obrer. I el moviment obrer havia de respondre a les convocatòries, que a la vegada responien a temes específics del sector, i a la vegada també a vagues generals que es convocaven. I això s'havia fet ----- a les Comissions Obreres, perquè la vaga general que es va convocar la primera, de... que va ser molt més àmplia pel tema de la Seat i pel Procés 1001 i tot això, tot això es va fer des de Comissions. Convocatòries del metro, a les fàbriques. I llavors clar, tu a nivell de Comissions ens repartíem la feina. Que et tocava anar per exemple

a Sant Andreu, pues tu anaves amb un piquet a Sant Andreu. Sant Adrià, et tocava Sant Adrià, per el pont aquell, per Santa Coloma i per allà, pues et reparties allà. Home! L'activitat sindical la veritat és que jo crec que va ser molt més intensa, perquè hi havia moltes, moltes convocatòries, tant a nivell de sector com a nivell polític. Les grans vagues generals es van impulsar a través de la gent de Comissions. En aquell moment no veia que UGT tingués una força. UGT com a força política no estava organitzada com a Comissions. Jo crec que a la època de la clandestinitat realment la força sindical que aglutinava als treballadors era Comissions Obreres. Després bueno, la UGT pues sí, va sortir, no?. Hi havia gent que havia sortit d'allà d'UGT, que estava en el Vertical també, però com a moviment que incidís d'alguna manera en el moviment obrer, jo crec que la força sindical que més estava abocada.../

[FINAL CARA A, CINTA 5]

[INICIO CARA B, CINTA 5]

Jo crec que sí, vamos! és el que jo vaig conèixer però... home, també hi havia gent de moviments cristians però que es van acabar integrant a Comissions. La gent de la HOAC, que eren joves cristians obreros, vull dir, que també era una organització d'orientació cristiana, moltíssima gent es va integrar a Comissions, com a sindicat que ----- en aquell moment les necessitats de la gent. Vull dir, la USO també és un sindicat que quan va començar a participar, però era molt minoritari, estaven un sectors que no eren els que jo estava. Per exemple, ensenyament, a nivell d'ensenyament sí que jo vaig veure gent de Uso, no?. Comisiones Obreras a nivell convocatòries àmplies, vagues generals. Però no era gran, eren sectors concrets. Jo crec que en aquell temps la força sindical realment era Comissions. I després vam començar que si el PSUC, que si...i tot això. Va vindre al CNT, però en aquell moment no funcionava en plan del destí a les fàbriques.

E.- En plan de...?

Del destí, no vaig veure que hi hagués gent de la CNT. Almenys a la fàbrica on estava jo des de luego que no, perquè no hi havia res només que Comissions. Però que no veia jo que a nivell de moviment obrer hagués molta gent de la CNT tampoc, no havien tants.

E.- Com eren el contacte dintre de la cèl·lula de Comissions? Qui la formàveu? Com es repartien aquestes tasques?

L'activitat nostra/

E.- La manera de funcionar.

Mira, nosaltres al final es va trobar un local allà al carrer Bailén, i la forma de funcionar, era un responsable, hi havia un responsable de cèl·lula, i aquesta persona diguéssim també venia una mica amb els plan immediats. És a dir, aquelles accions que s'havien de fer a nivell de moviment obrer, i moltes vegades venia ja en connexió amb Madrid. Perquè hi havia un moviment, la coordinació estava allà. Pues per exemple, "s'ha de fer una convocatòria de vaga per tal dia a un lloc", i les accions que es van per arribar a aquesta convocatòria són aquestes tasques. Es farà... un s'encarregarà de confeccionar una fulla, uns altres s'encarregaran però vull dir A tu et deien: "pots participar en la redacció d'aquesta octaveta?"; participaves. T'apuntaves en un equip, no?. Jo m'havia apuntat en algunes ocasions. Llavors hi havia una persona que s'encarregava d'imprimir-la, altres recollien les octavetes, cadascú.. i quedàvem en el lloc que havien de repartir. Després d'acabar de repartir hi havia unes fites de seguretat perquè ningú li hagués passat res, no? a molts llocs.

E.- Unes cites de seguretat?

Sí, perquè a vegades clar, anaves en una boca a les 5 de la matinada, o anaves a un pont a la sortida de Sant Andreu, o allà a Fabra i Pugi clar la policia. Això estava prohibit, repartir tot això. Clar, si tu anaves amb 4 persones-----, lo que volien és que ningú hagués sortit agafat, perquè a llavors s'havia de prendre una sèrie de mides. Era, es portava una línia molt paral·lela amb al partit, però a Comissions era més en temes puntuals. Vull dir, era tota una activitat sindical que havies, acudies, ja sabies quines accions es podien plantejar a les fàbriques, i a partir d'aquest moment tu te feies responsable d'unes determinades coses. I deia "tal dia estarà feta", es portava a recollir de tal hora a tal hora; "com fem el reparto?", "s'ha de fer conjuntament, a tothom, a tal hora, als diferents llocs; "les cintes de seguretat a tal lloc". I això estava bastant organitzat. Nosaltres diguéssim participàvem en aquestes activitats. A mi em tocava molt a la zona de sant Andreu, perquè a lo millor era una zona que hi havia molta indústria en aquest temps. Tota la zona de la Sagrera, ara no hi ha indústries però en aquell temps sí. A la Pegaso, havien moltes empreses del Metall per allà. La Maquinista; bueno, la Maquinista encara té les seves

instal·lacions per allà. Però vull dir, que allà hi havia molta indústria/

E.- Qui?

Home, hi havia la gent que treballava allà, però després uns altres que també...i a lo millor gent de Sant Andreu venia a Horta, venia a Horta a repartir. Ja no sé ben bé com t'expliqui això, no sé ben bé com dir-te.

E.- I a dins de la empresa, conflictes de dins de l'empresa...?

Que si em tingut? Sí/

E.- Per exemple el primer que recordi.

E.- Conflicte. A veure, el, la primera d'allò que van tenir nosaltres a l'empresa va ser perquè, perquè hi havia un trasllat d'un sector de gent que s'anava, i va marxar negociant les condicions d'aquest trasllat. Aquell va ser el primer conflicte que vam tenir, perquè vam aconseguir aquell trasllat, després amb unes condicions de que la gent no se li perdés l'autobús se li facilités un autobús. Va ser el moment quan la empresa, unes seccions es van traslladar a Granollers amb la finalitat de que ----- aniríem tots allà. Van trigar 5 anys imaginat. Però bueno, aquell va ser un dels conflictes on realment la gent va participar, la gent ho veia com algo seu. Aquest va ser un conflicte que jo crec que va ser molt seguit tant per la gent que s'anava com per la gent que es quedava, perquè com que en realitat ens teníem que anar tots...si aquest es negociava en bones condicions, els demés seguiríem la mateixa pauta. Aquest va ser un conflicte que va generar que es fessin assemblees, tothom participava. Va ser un conflicte fort. Després van haver altres temes específics de la Cosmos, com el tema de la reivindicació de la dona, com el tema de la lactància, el tema per anar al metge amb el crios no?; hi havia problemes perquè no ens volien deixar sortir. El tema de, de, de fer cursets quan estaves embarassada; això també era...els de preparació al parto; això també ho vam negociar----- . Si havies d'anar a l'especialista tenies que portar un d'allò, tenies de portar un certificat. I nosaltres vam dir que bueno, que sí, però que si a nivell de la Seguretat Social es feien un cursets de preparació al parto, això era lo mateix que anar a l'especialista, perquè eren necessaris per al teva gestació i tot això. Van pactar que la empresa deixava anar a la gent en aquests cursets, prèviament autoritzats. Inclòs va haver-hi gent que a lo millor no feia específicament els que feien a la Seguretat Social, i en canvi, els hi deixaven fer en altres centres privats. Va haver-hi gent que no poder fer-ho en altres centres.

E.- Com es plantejaven aquestes... o d'on sortien aquestes reivindicacions... de la gent?

No, del comitè una mica.

E.- La gent les impulsava?

A veure, el comitè plantejava quines millores necessitava la gent, perquè a part de la negociació del conveni col·lectiu que es feia una plataforma, i nosaltres explicàvem lo que feia el conveni col·lectiu, li explicàvem cada un dels punts, per després votar a la assemblea de delegats. I després fer la convocatòria de vaga per recolzar això. Era un procediment...celebràvem la plataforma del conveni col·lectiu d'àmbit provincial. Participen les empreses que els hi toca directament, perquè també hi havia empreses del Metall que els hi toca directament sempre participen les empreses afectades. Es confecciona la plataforma, nosaltres a la empresa portàvem la plataforma a traves de comissions a traves d'aquestes cèl·lules, nosaltres a l'empresa portaven la plataforma i es discutien els punts. Si la gent deia que s'hagués d'haver d'incloure algun tipus de cosa que nosaltres no haguéssim previst, o que es veia necessari, es recorria. I això es portava a la assemblea que hi havia aquí, al Vertical, aquí a la quarta planta. I finalment sortia una plataforma aprovada per el conjunt de delegats. Funcionava molt amb un sistema assembleari. Si s'elaborava alguna cosa nosaltres anàvem a l'assemblea a explicar-ho, i demanàvem l'aprovació o la votació d'això de l' assemblea, perquè la gent una mica es sentís vinculada a això doncs això compromesa. Llavors quan nosaltres plantejàvem una vaga per recolzar aquesta plataforma, si la gent l'havia discutit i mínimament l'havia assumit, era més fàcil que hagués un seguiment de vaga. Aquest era una mica el procediment. A nivell de comitè, pues a nivell de comitè lo que es feia era: temes puntuals de la empresa que hi hagués algun problema amb algú encarregat o coses d'aquestes, interveníem el comitè. Quan havia una sanció que se li posava a alguna persona també nosaltres interveníem. En temes de salut laboral també interveníem, per manca de mesures de seguretat. Una mica la funció del comitè sí que la feien bastant, vull dir, es feia una intervenció directa de la gent. A més a més, com que la gent del comitè estava a les diferents seccions de la fàbrica, qualsevol problema que havia, aquesta persona es dirigia o feia una convocatòria de comitè, anava a parlar amb el jefe de personal. Hi havia una resposta immediata de la gent del comitè. Estava bastant coordinat. Jo

què sé, si algun encarregat es passava amb alguna noia, no?...que a vegades havia passat, pues això procuraven solucionar-ho. Home, no es feia una assemblea per això però sí que solucionava. Home, perquè eren temes que a lo millor a la noia pues no li agradava que sortissin fora, però si veies que hi havia algun problema pues anaves directament a parlar a "personal", es feia una petita reunió, no cal tot el comitè d'empresa, i es decidia què fer. En aquest punt sí que hi havia bastant col·laboració, no?. Clar, perquè es donava la característica que tot eren seccions fonamentalment de dones, amb algun encarregat. Els encarregats eren dones, però al secció era de dones. Després hi havia una secció específica mecànica, que eren tot homes. I clar, es produïa una certa divisió entre els homes que estaven en una secció específica i les dones. I com que hi havia una problemàtica que jo crec bastant...a nivell diríem de reivindicació de dones, inclòs es va crear un problema amb els homes, que deien que el comitè no els hi representava, perquè pensaven que eren reivindicacions nostres eren per les dones. Però bueno amb el temps això jo crec que es va anar a poc a poc suavitzant.

E.- Era conflictiva normalment dels encarregats amb les treballadores?

Era conflictiva perquè aquest encarregat, diguéssim era gent que portava molts anys a la empresa, que tenia uns certs coneixements tècnics, que se sentia superior, i que respecte a les noies pues...eren noies joves, moltes eren solteres. I jo crec que una mica feien servir el seu càrrec per, per fer-se una mica els interessants, o els prepotents. Va haver-hi algun cas de problemes de, no de acoso sexual, no, de problemes d'això, i moltes vegades vam intentar nosaltres vam intentar tallar-ho. Es va intentar tallar per la via de parlar, i per la via de fets també, perquè la gent deia: "o se soluciona d'una manera o se soluciona d'una altra, però aquest, aquest se li tallen les rodes".

E.- ----- portar a terme. (riu)

Sí, sí, la gent es va oferir, eh!

E.- A fer?

A un encarregat que no va deixar tranquil·la a una noia que el comitè va intervindre i tal, va vindre el jefe de persona, el tio seguia igual, i la gent va dir: "ah! sí..., això s'arregla". Tres cops se li van rebentar les rodes del cotxe, i va venir tard perquè no va poder agafar el cotxe de casa seva, que a més vivia al barri el tonto. I fardava perquè tenia un supermiriafiori- perquè era encarregat pues mira la gent-----. I saps què passa?, que amb ell ja no li feien ni cas, perquè la dona treballava a la empresa, a les oficines. I era encara més delicat, no?. I ella no sabia res, i ho vam portar lo més discret possible però la gent d'allà no es va poder callar. I la gent era conscient d'aquestes coses. Clar, havia una resposta col·lectiva, i jo crec pues perquè hi havia una consciència de que érem un grup de gent que ens havíem de recolzar els uns als altres.

E.- El recolzament era només entre les treballadores o venia també de part de altres treballadors homes?

És que els treballadors, a veure, és que és complicat, perquè aquesta secció de mecànica originàriament era una altra empresa, era una altra empresa que la va absorbir La Cosmos. L'empresari individual era el principal accionista de La Cosmos. Era una fusteria que feien mobles pel tocadiscos. Quan això, va haver-hi un moment, jo quan vaig entrar ja estava integrada, no?. Llavors clar, com que històricament sempre havia sigut una empresa independent, quan es va integrar a La Cosmos ja hi havia una plantilla de noies fent els tocadiscos. I sempre la gent de mecànica, pues després es va integrar en la mecànica, era gent que se sentia diferent, i això sempre s'havia arrossegat. I com que les tasques de mecànica les havien assignat als homes, pues perquè a lo millor l'empresa considerava que per fer soldadures o per fer coses d'aquestes eren més àgils les mans de les dones, pues hi havia tasques diferenciades. Llavors clar, vam tindre problemes amb els temes de les papereries, perquè es va crear un sistema de grups professionals, i amb una valoració. I bueno, teníem bastants problemes, perquè clar, hi havia gent de mecànica que tenia un sou, que no se li va tocar, però clar, se li va quedar com un complement personal. Llavors no acabàvem de veure que en una valoració de llocs de treball, hi haguéssim noies que tinguéssim una valoració més alta que els homes. Amb això vam tenir problema a l'hora de explicar-ho, perquè va vindre una empresa, una empresa d'aquestes de selecció de personal, eh!. Llavors no ho veien clar, els homes no ho veien clar. Clar, perquè si fèiem un sistema de grups amb categories...Hi havia una valoració, i amb aquesta valoració de cada lloc de treball independentment de la persona que l'ocupés, tenia una graduació i una puntuació. I això tenia una equiparació amb les taules de conveni. Clar, hi havia gent que pel seu lloc de treball, sobretot en control de qualitat, amb gent que feia suplències de les diferents parts de la cadena, se li donava un percentatge. Això sumava uns punts. I a vegades amb puntuació tenia més puntuació que a lo millor un puesto de mecànica, que també es va valorar. I es donava la circumstància de que aquell home guanyava més que aquesta noia, que al final va ocupar aquell lloc de treball. Pues la solució era, com que era una valoració de llocs de treball, la

persona que cobrava això tenia el sou de la valoració del treball més el complement personal. M'entens?. Per compensar. Bueno, a una persona no se li pot baixar el sou, llavors té la estructura salarial, i lo que cobrés de més és un complement personal no absorbible ni compensable. Això no podia ser absorbit, però això no els hi va agradar. No els hi va agradar el reconèixer o veure quan es fa una revaloració, i hi havia llocs de treball que estaven ocupats per les dones i que tenien més valoració que dels homes alguns, perquè altres no. Perquè ells tenien a lo millor eren... oficials de primera, mecànics, torneros, o... m'entens?. Això, però altres llocs de treball sí. Això va ser... això van trigar en fer tot això. Era una comissió específica del comitè que estava portant tot això en aquesta empresa. No vegis... quan es va acabar la valoració, i van començar a posar noms... Clar, perquè la gent no... però jo crec que això... no, no hi havia masses empreses que fessin això. Ara hi ha molts que ho fan, però passar d'un sistema tradicional de categories a valoració de llocs de treball, independentment de la persona que més faci, i a partir d'aquí començar a posar uns sous... Això va portar que féssim un pacte d'empresa. Nosaltres teníem el conveni provincial, amb un pacte d'empresa, amb el qual estava recollit totes aquestes coses. Les coses que no recollia el conveni provincial. Inclòs havia gent que tenia sous per sobre del conveni. Sous que estaven per sobre del conveni, i que la valoració de llocs de treball, la única solució era per mitjans de complements personals, que els tenien de històrics i que la empresa no els podia treure, però que allà estaven. Si pujaven de categoria consolidaria aquest plus, no?; estava inclòs. Però de moment, ho van fer d'aquesta manera molt suau pels problemes que podien haver-hi. Van haver-hi problemes. Jo recordo molta gent de mecànica, a més a més estàvem en aquell temps en la mecànica treballant. A mi em van posar de mecànica a treballar, perquè deien que així ----- la gent. No, i la meva relació per exemple amb els homes de mecànica no era negativa. Primer em veien com una cosa rara. No ho veien massa clar, no?: "¿qué hace esta tía aquí?". Més aviat no els hi feia gràcia. Però després clar, amb el temps, com que tenien problemes i jo els anava solucionant, i venia un problema de no se què, i ho preguntava, i clar, poc a poc ens vam entendre. I lo primer que em vaig entendre va ser amb el meu jefe. Em va dir: " no vull cap problema amb tu. Ja sé que ets conflictiva, m'ho han dit. Amb mi no tindràs problema. Una cosa que et demano és que quan tu tinguis que fer servir el teu temps sindical, les teves hores sindicals, tu fitxes, i ens posem d'acord i ja està". I m'organitzava. No vaig tenir amb ell cap problema. Deia: "mira, a les 11 que acabaré això, ja m'hi passaré i ho mirem". A més a més estava en lloc molt bé, perquè estava just al mig, la mecànica estava al mig de la fàbrica, al costat de la màquina del cafè i de l'aigua. I la gent venia a buscar aigua i cafè, i em deia: "oye Dorita no sé qué", y digo "bueno, pues espérate que tengo que acabar a las 11 y ya voy después". Yo fichaba, me iba, i cap problema. O sigui que la veritat és que a mi això em va anar bé. Després com quedava tan bé, em van posar a un lloc en el magatzem, amb una amiga de ----- que hi havia, empaquetant-----. Però no em donaven feina i em vaig posar a estudiar. No em donaven feina. Tenia una taula, m'agafava els meus apunts de classe i em posava a estudiar, perquè no em donaven feina. Així vaig estar jo què sé, vaig estar més d'1 any, eh!. O sigui que imaginat. Sí, vull dir, provaven. Primer aquí, després allà, i a més jo estava allà destinada però pertanyia a mecànica. O sigui, que vaig fer denúncies, pues bueno, tot. Però bueno/

E.- Ho vas aconseguir d'alguna forma?

Sí, primer que personalment no m'afectava. Vull dir, tenia temps per estudiar, i després em van treure d'allà va haver-hi una ordre------. I em van donar feina. Em va posar a baix a embalar tocadiscs. O sigui que...no, vull dir, em feia anar, jo denunciava, sortia efecte, complien l'ordre, i seguien. Vull dir la línia era aquesta.

E.- Feien això amb els demés treballadors o només amb tu?

Home, no. A veure, gent a fàbrica, lo que és fàbrica no s'hi ficaven. La resta de la gent estava bastant en cadenes de muntatge i no...A veure, jo tenia més hores sindicals perquè vam aconseguir lo de l'acumulació d'hores sindicals. Com que jo era la secretària del comitè, vam negociar amb la empresa, perquè a l'empresa també l'interessava. A veure, era una cadena de muntatge. A veure, la gent del comitè si cada dos per tres havia de sortir de la cadena de muntatge era un problema. Havia de portar un comodín allà. Era un problema. Llavors, quan hi havia una reunió del comitè, nosaltres avisàvem a l'empresa amb antelació perquè ho sapiguessin. Havíem de sortir fora, i avisàvem. Però a llavors per temes de moure't a nivell d'empresa, jo tenia una acumulació d'hores que me les havien cedit els altres I abans anava bé això, perquè llavors era la ----- que em bellugava. Això vull dir/

E.- I com està lligada més o menys?

No, pues jo tenia la meva feina, però no tenia suficients hores com per llibertar-me a mi; cuidado. El que passa és que van dir: "la secretària del comitè com que té més tasques, podem acordar que fulanita, fulanita, fulanita si tenien 50 hores mensuals, en fa 20, i si deixa a la secretària tanques". I per això tenia més hores. I això estava en una acta de comitè. Ho havíem acordat de manera que no es passessin de

les hores. Els problemes que es podien... home, a veure, la gent...que si ho veia bé, no?. Perquè com que jo no estava en una cadena posada, i això em permetia de cara a... a llavors no tenia problemes. No ho veia malament la gent. La gent s'estimava més això. A la empresa li sortia a comte, li sortia a comte, perquè sinó tenia un problema de posar substitucions. Tenien de venir més comodins a les cadenes. Va haver-hi un moment que ho van fer d'aquesta manera. I avui en dia això està prohibit a la llei, la possibilitat d'acumulació d'hores, però en aquell moment no estava previst, i nosaltres ho havíem de fer per l'empresa.

E.- Quins conflictes hi havia més a la empresa? O com es portava a terme la negociació per exemple... s'arribava...?

Home, en determinats moments es va parar la producció sense convocatòria de vaga.

E.- De manera espontània?

No es van engegar les màquines, les cadenes. Nosaltres havíem fet vagues puntuals sense...o per exemple no arribar a un rendiment que la empresa no havia pujat, no?...i paràvem les cadenes fins que aquest punt no s'hagués solucionat. I la gent parada.

E.- Amb control de temps?

Quan venien els cronometratges, quan no s'arribava, i la gent deia que no es podia arribar, allò no continuava. O tothom feia el mateix rendiment i no s'acceptava lo que la empresa havia donat. I això se seguia bastant.

E.- I hi havia una acció conjunta?

Això estava bastant controlat. Perquè és clar, si la primera no passava les maletes, les següents no podien seguir. Com que és una cosa que va coordinada...A la primera fase, la primera ho tenia clar i la resta claríssim. Això sí que...no m'enrecordo ara coses puntuals sense...ah! per fer el calendari, pel rotlló del calendari. Quan negociàvem els ponts, que si l'altre... pues la gent hi havia parat. Haver fet una assemblea, tocar el timbre, i la gent seguia amb l'assemblea. També quan va haver expedients de regulació i també es va parar. Van fer minuts de silència per la mort d'algú, es van fer. Inclòs la gent ca parar les cadenes de producció. Sobretot en la mort de Puig Antich. Coses d'aquestes puntuals...era fàcil. Vull dir, ho tenien muntat de tal manera que sí que es podien fer.

E.- Muntat de quina manera?

Pues tenies a la gent estratègicament col·locada a la empresa, i si tu havies fet una reunió de Comissions, i demà s'havia de parar per això... o no s'havien de començar les cadenes...com t'havies reunit prèviament...un dona un avís aquí, l'altre dona un avís allà, i un altre dona l'avís aquí, i la fàbrica la teníem parada; perquè cadascú tenia la seva zona d'influència i el seu àmbit de treball. El comitè estava molt repartit per les seccions, eh!. I els de oficines també tenien gent, que en moment donat va parar. És més difícil, però en moments puntuals va parar també. Oficines estava al pis de dalt. Era qüestió de pujar unes escales i estaven les oficines, no?. I també s'havien parat. A veure, era diferent perquè la gent hi havia temes que socialment t'afectaven, i no hi havia tampoc la llei de vaga, com no hi és ara. Però d'alguna manera es feien convocatòries i mínimament de la gent havia un recolzament, eh!.

E.- S'havia arribat a fer realment alguna vaga?

Sí. A nivell de conveni, ens van tirar 1 mes, eh!.

E.- A quin any?

No m'enrecordo. No sé si va ser...devia ser el conveni del 76-77, segurament. Va ser un que va durar molt. Sí, sí, vagues a nivell de sector i a nivell d'empresa. Llavors anàvem a les concentracions, i la gent no... Primer anàvem a l'empresa perquè la gent no entrés, i d'allà anàvem a les concentracions que es feien, portant la gent des del barri cap allà. Aquestes convocatòries també eren més àmplies. Però bé, encara que descomptaven el dia de vaga. Els encarregat no paraven. Amb aquests no contaves amb ells, no?. Però no paràvem, però tampoc feien res, perquè tenien una agenda i anàvem fent. Els hi pagaven un sou sense fer res. No els hi sortia massa a comte.

[FINAL CARA B, CINTA 5]

[INICIO CARA A, CINTA 6]

E.- Adoració Díez, 2 de novembre de 1999, quarta sessió. L'altre dia vam acabar parlant de les vagues que van haver a La Cosmos, que havíeu participat com a comitè. Si fas memòria em parles amb una mica més de detall?

Vagues que vam participar nosaltres, a veure, mira, a veure, nosaltres fonamentalment eren vagues de...vinculades al sector pertanyien al Metall. Jo crec que això és que lo que li donava cohesió. A veure, van haver-hi un moments puntes, com la negociació de conveni. Estàvem vinculats totalment perquè ens apoyaba la comunitat del Metall, i si havia una convocatòria de vaga nosaltres la secundàvem. I érem capaços d'aturar la fàbrica, eh!. Encara que hi hagués gent que no parés, no passava res, perquè érem capaços de no deixar entrar. En la qual, primer els dies de vaga et posaves a la porta de la empresa i no deixaves passar a ningú feies un piquet. I després un cop moment diguéssim... la primera mitja hora, tothom baixava immediatament fins a les concentracions que s'havien convocat;

E.- Que eren concentracions, empreses de concentracions.

Per exemple, a la Via Laietana, aquí, es concentrava la vaga. La Patronal de Fomento, o a la Gran Via, pues es traslladaven allà totes les empreses del sector. I això fonamentalment va néixer amb aquestes reivindicacions, aquestes les secundava tothom, els voluntaris i els no voluntaris. Perquè clar, un cop tu ja has aturat la fàbrica i no ha començat, també inclòs a la mateixa empresa, jo crec que no li sortia a compte tindre 4 persones allà, pagar-li el salari, i no fer una nova productivitat. Perquè això eren cadenes de muntatge, si faltava uns quants no funcionava. Vull dir que per a la mateixa empresa jo crec que també ja li anava bé que paréssim tot bueno mira. M'entens?. I hi havia gent, a vegades s'havia queixat gent perquè deia que ningú volia treballar. Jo deia es el seu problema aqu vostè no ha fitxat jo tinc ordres estrictes d'això i s'ha acabat m'en recordo haver vist gent de la oficina dient: "oiga es que yo vine pero es que no me dejaron entrar", "¡ah! oiga, expliqueselo a otro, aquí usted no ha fichado". I tancaven al porta i s'anaven al gent, saps?. Vull dir que...lo que passa és que és veritat que en aquell moment i havia, hi havien convocatòries més àmplies.

E.- En quin moment?

Pels anys 73, 74. 75... hi havia totes les convocatòries diguéssim pues mira, el Proceso 1001, la Assemblea de Catalunya, el Referèndum que va ser a l'any 76. Vull dir, tot això eren concentracions d'àmbit més ampli, inclòs convocatòries de vaga general amb reivindicacions diguéssim dels treballadors mes àmplies. Allò ens constava més, a veure, allò ens constava més que la gent ho entengués. Costava més. Però per exemple, recordo per lo del Referèndum, recordo que em va tocar a la fàbrica. Al Procés 1001, el dia del judici del to vam aturar la fàbrica. Coses molt puntuals, quan... I quan va venir convocatòria de vaga general, van haver-hi 3 o 4 convocatòries, per quant modificacions de llei que ens va costar molt més perquè la gent això ho veia con una cosa que no era d'ells. Costava molt més que vingués la gent, però es va poder parar. La gent es va aturar. Perquè portaven jo crec que va ser possible, primer perquè recordava tota una trajectòria assembleària, i la gent feies un seguiment, i també pues perquè hi havia un sector ja molt gran que tenia una incidència directa, que era gent molt clau de les cadenes de muntatge. I per això penso que moltes vagues la mateixa empresa no...no feia l'esquirol.Jo crec que hi havia ordres de l'empresa els interessava que sí, que si parava mitja fàbrica, que parés tota sencera, perquè no els hi sortia a compte tenir la instal·lació tot muntat si no es treia la producció. Jo crec que algo d'això hi havia, perquè un cop teníem ja mitja fàbrica ja controlada, després no veiem que hagués massa preocupació de la empresa, no pues ara per testimoni aquests es queden---
- No, més o menys quan veien que, que la cosa d'allò, fora, portes fora. I això jo crec que va ser una cosa que ens va propiciar que en moment donat pues la Cosmos vingués a les concentracions que hi havia a la Plaça Catalunya, al carrer Aragó. Vull dir, que això va ser important.

E.- Actuàveu d'una manera diferent en les concentracions més de...del conveni o més del Metall...que aquestes que dius més àmplies?

Més àmplies, ens costava més, i a llavors lo que fèiem, a veure, tal com les de conveni no teníem cap problema perquè es convocava una assemblea a la mateixa empresa, a la hora del bocata: "assemblea, reunió del conveni, plataforma". Com que hi havia tot un procés, tu iniciaves explicant que hi havia negociació de conveni, que acabava, que el venciment del conveni acabava el 31 de desembre de l'any 89. Tu ja des del setembre estaves preparant el conveni. Ho havíem denunciat, s'elaborava la plataforma, la gent participava a les assemblees en quines coses volia canviar del conveni. Aquesta plataforma es portava a la Comissió ejecutiva la provincial. Es feia una refundició, als delegats estaven convocats aquí al Vertical per fer tota la gent del comitè d'empresa...Vull dir, hi havia tot un ambient de preparació que feia, que quan es convocava una vaga del conveni col·lectiu la gent sabés lo que

s'estava ventilant. No era allò: "el conveni de la comissió provincial convoca". No, no, hi havia tot un procés de mesos, eh!. En això la Cosmos va participar molt activament. La Cosmos, la -----, la tele Sincro, vull dir, eren empreses fortes en aquest moment, i havia una implantació bona del comitè de la comissió provincial, eh!. Això feia que fos fàcil diguéssim el seguiment d'una vaga, perquè tu tenies tota una preparació. Clar, intentar que la gent es consciencies d'algo més fora d'ells, els seus interessos era més complicat. Llavors jo el que fèiem era... les octavetes, procuràvem a les assemblees explicar les coses més àmplies. Vull dir, i només en moments molt puntuals, de crispació del país, que hi havia tot una conscienciació hi havia piquets explicatius a la porta, i no deixaven entrar. Tot un procés d'explicació d'octavetes que s'havien fet prèviament. I llavors ens plantàvem allà i ningú entrava. Entens vull dir que-----estigués aturat aquell dia. Ens plantàvem els piquets informatius, ens reuníem allà, i a la gent no...es veia molta gent allà a la porta era gent de COSMO i gent que no era de COSMO. Els piquets quedaven allà, no?, pos allà començaven. I la gent ja veia que hi havia massa merder, els que no estaven massa convençuts i ja no...i marxaven. I alguns marxaven, no?. I quan ja passava una mitja horeta o així de l'hora de començar, tu veies que les portes es tancaven i les persianes aquesta mateixa gent baixàvem a les concentracions, i anàvem a aturar altres tallers que hi havien pel barri, i només érem capaços de para aquests tallers quan anàvem la Cosmo, eh!. Això és veritat. Vull dir eren tallers tan petits que no tenien representació. Llavors clar en temes, el Procés 1001 per exemple, m'enrecordo que vam fer taller per taller eh?? I vam aconseguir treure a gent, no?. Van baixar. Però eren coses ja de molta, molta repercussió...que la gent ho tenia molt clar. Com a mínim que estava molt conscienciada, no?. Eren coses molt puntuals, si no la gent no es movia. Jo penso que tenia una certa lògica, no?. No s'ho veien com algo seu, no ho veien com algo seu sinó que era una cosa com més. Però clar, lo del Referèndum també va se molt important. Això va ser fonamental. I també va haver-hi vam aconseguir lo de parar uns minuts de silenci, per lo de Puig Antich. M'enrecordo que vam aconseguir que la gent fes uns 5 minuts de silenci. Tu saps lo que és que de cop i volta la fàbrica amb el soroll que hi ha de les cadenes s'atura tot i la gent...?.Va ser una cosa només van ser 5 minuts però, però va ser impactant, eh!. Està tots allà i de peu, i de cop tot para. a les 12 en punt tot para. comença la primera fase i tots es comencen a parar, i es para tota la empresa. Només van ser 5 minuts eh?? m'enrecordo . Va ser molt poc, però va ser una senyal de que la gent tenia algo més de consciència, no?. Clar això es pot fer a que hi havia gent amb llocs claus de la fàbrica que si ells paren la resta una mica s'hi veuen abocats també. Això funcionava molt bé perquè mira, en el comitè teníem gent que estava, la mateixa gent del comitè, eh!, que estava en uns llocs que només ells podien fer-ho. Clar, es que tenien gent molt de base eh?? no creguis gens polititzada eh???. Es gent que havia vingut del poble amb els seus pares, gen immigrant, que a més era la primera feina que tenien al lloc, perquè havien estat sempre a l'escola era gent joveneta, eh!. Que si treballaven en una empresa amb sou, i mira, no tenien consciència política però es gent jove amb molta empena.

E.- Per què l'adquirien allà o...?

No, perquè ja ho portava de dintre. Vull dir, que no s'havien vist mai en una situació d'aquestes, però que ho sentia com algo propi, perquè escolta, jo tenia noies al comitè, i casades amb criatures. Vull dir que, amb responsabilitat familiar eh???. Vull dir que portaven la casa seva, ----- al local de comissions venien eh??? a i quan hi havia reunions al local de Comissions venia, eh!. A més tenien dos o tres noies, jo tenia 4 noies que la veritat, venien però molt. Eren molt bones operàries. Això sempre ho reconeixen els encarregats Estaven als punts claus. I després vull dir tenien problemes amb els seus marits respectius. Perquè no entenien aquesta capacitat de treball que era... Perquè clar treballes, portes les criatures, portes la casa i t'en vas a fer activitat. Era fort en aquell moment per a elles. Reconexo que era una situació forta per aquestes noies eh?? i acabaven de sortir del comitè eh?? acabaven de ser escollides, acabàvem de ser escollides pel comitè, no tenien cap experiència de lluita ni res. Era gent molt... de les que tenim a la foto aquesta de la revista, pues igual aquestes 4 estaven allà. Eren noies que valien molt. Dos eren d'Extremadura, una altra d'Andalusia, i una altra no sé si era de Jerez de al Frontera, una d'elles., vull dir són noies molt maques . vull dir jo sempre he pensat que també s'ha de saber també és saber escollir a la gent, eh!.

E.- Com escollir?

En el sentit de que la gent els votava, vam fer unes candidatures amb gent amb molta empena, però després em vaig jo sorprendre de la capacitat de reacció d'aquesta gent i de la capacitat de feina que tenien. Vull dir, que jo els hi parlés, bueno, no sé, al final ja m'acceptaven però, no sé, "esta es la estudiante". No sé com dir-te. Però elles eren persones que sortien de la mateixa fàbrica. Tenien un graduat escolar... no gaire. Havien acabat els estudis gairebé venir del poble, no?. Un nivell diguéssim de coneixements escassos. Vull dir no tenien gaires. I en canvi tenien com molta capacitat de convocatòria i de convenciment, eh!. Vull dir arguments, eh!. Vull dir, que jo me vaig sorprendre després de la seva capacitat de resposta, i de treball, eh!. "Este sector me lo dejas a mi que me encargo yo". Caramba tu... és que ho tenien controlat, eh!. "¿Cómo está eso?"; "nada, ya he conseguido un -----

que se ponen bordes pro no importa. Estas las tenemos controladas”no van a levantar la voz. Vull dir, que veia que realment eren noies que tenien capacitat de mando vull dir si si. Sempre tens a la empresa, pues sempre tens la noia típica noia que no hi entén res, o la pilota, m’entens?. Però aquestes les tenien controlades, eh!. Aquestes no obrien boca. No sé com s’ho feien. No sé si era per connexió, però que estava controlat... claríssim. I això funcionava, eh!. I eren molt solidàries a més a més. Quan hi havia un problema de injustícia. Quan una persona s’havia aprofitat d’un altre tenia un problema, o quan un encarregat s’havia passat...allà els encarregats anaven així, eh!. Jo no havia de dir res. Eren temes que jo veia que elles soles tenien capacitat de resoldre’ls, eh!. Vull dir, que quan ens reuníem el comitè o fèiem una reunió de cèl·lula, aquestes noies havien resolt una sèrie de problemes que ja estaven fets, eh!; que ja s’havien solucionat, eh!. No s’havien de discutir. No, no, elles havien posat...Per això dic que són gent amb molta capacitat. Quan va tancar la Cosmos a mi em va saber molt greu perquè aquesta gent es perdia. Va ser un moment de crisi, als anys 80. I a llavors què passa?, que no trobaven feina, i noies amb 40, 45 anys, que no trobaven res. Tothom estava a l’atur. I bueno, algunes sí que s’han recuperat. Dos o tres d’elles han trobat feina en contractes temporals, en empreses d’electrònica. Però clar, havien cotitzat a la Cosmos 10 anys, i es va acabar. Però es perdia tota una trajectòria, i a més a més es perdia una gent amb molta capacitat de feina i experiència. Que clar, després es van anar a l’atur, i es van col·locar com van poder. Però moltes van fent feines a cases, eh!. No han trobat res més. Hi havia molta gent aturada. Aquestes mateixes noies han tingut... tenen capacitat per tot, perquè a vegades me trobat amb elles perquè visc al barri, i les he vist: “¡què!”. Estan al matí treballant 4 o 5 hores fent feines a diferents cases, i s’ho organitzen com poden, però segueixen sent persones molt... ho tenen tot molt clar. Vull dir, que no els enganya ningú. Vull dir, treballant però no...podien treballar en una fàbrica o en un taller. Però a veure, amb contractes temporals... i als tres anys fora. I segons quina edat tens, no t’agafen. Això va ser una pena, perquè va ser un mal moment perquè va ser a l’any 80 quan va plegar, bueno, al final va ser al 82, l’últim expedient va ser al 82. Però una gent amb tanta capacitat que hi havia tingut, sap greu, no?. Veure-les que estan a l’atur, que no trobaven feina.

E.- Em semblava que m’havien comentat que l’havies portat tu aquest expedient?

Sí, vaig portar aquest expedient aquest, l’expedient de regulació. L’últim; el de tancament. Perquè com que vaig entrar al Metall, pues ja vaig portar jo l’expedient. Amb les noies del comitè jo tenia més vinculació, no?. Moltes d’elles pues són amigues meves, els hi segueixo veient.

E.- Com es desenvolupa l’expedient de regulació?

Pues a veure.

E.- O aquest en concret.

Aquest en concret, primer, va haver una primera fase que en aquells moments vaig entrar jo, era, es va reduir la plantilla perquè va haver-hi una...A veure, en aquell tema en concret, va ser la reconversió del sector de la línia marrón. Va haver-hi liberalització dels productes de la Unió Europea, que van entrar molts productes d’electrònica al país. A llavors clar, amb una competència molt forta, que no va aguantar l’estructura de la Cosmo, perquè pels mateixos aparells venien de fora i més bé de preu. Això va fer que es reduís bastant la productivitat la producció, i després quedessin només 2 o 3 models, que eren competitius diguéssim dels que fèiem. Això va provocar una reducció de plantilla per la viabilitat de l’empresa que es va negociar, i es va fer. I la gent, i va haver-hi com una marxa de voluntaris. Jo mateixa vaig marxar. I després més tard, va haver-hi una crisi concretament del sector de l’electrònica, que van plegar moltes empreses. Entre elles la Cosmos, va ser la Dieta, la Roselson, Elvis, la Lavis, i tot una sèrie d’empreses que feien això tocadiscos, magnetòfons i tot això. La competència de fora era tan forta, perquè van entrar també els japonesos, l’electrònica japonesa, que es va ofegar. No estàvem en condicions de competir. Això va fer que fos inviable la sortida del producte no va poder. A la Cosmo no se li va aprovar l’expedient de regulació, tot i que vam fer una oposició. I l’economista que ens ho va fer va ser el Luchetti. Era l’economista que portava el Metall. I bueno, va aguantar poc va aguantar 5 mesos. I als 5 mesos es va aprovar i tal. perquè clar, a més a més la gent estava allà sense treballar, i sense cobrar salaris. Que això va ser molt dur, eh!. I vam aconseguir vendre en unes subhastes. Nosaltres al primer expedient ja havíem embargat, perquè no havíem pagat lo que ens tocava. I vam aconseguir uns terrenys de la Cosmo, que es van vendre, i per les subhastes que van treure, van pagar el primer expedient i després encara van quedar uns diners per la gent, per la gent del segon expedient. I finalment, la resta/

E.- Pagar els salaris.

Salaris. Fonamentalment eren salaris, perquè hi havia bastant deutes salarials. Van fer dos procediments. Van fer primer procediment, reclamació de quantitat per enganxar amb el primer

expedient. I després vam inclús plantejar una demanda d'extinció de contractes a alguna gent. Que alguna gent va demanar una demanda d'extinció de contracte, perquè no li pagaven el salari. La gent estava molt, molt desesperada. Però clar, com que després van aprovar l'expedient d'extinció dels contractes a tota la plantilla, pues vam retirar la demanda d'aquesta gent, i ja tothom va entrar al mateix expedient de regulació. I ja tothom va plegar. Al final, van acabar cobrant la resta de les quantitats que els hi devien del Fons de Garantia. Una part es va cobrar de la primera subhasta que van poder embargar, i després ja no hi havia res per embargar. Perquè allò eren 4 xismes el que hi havia allà Res. Però bueno, diguéssim, que el primer expedient va ser a nivell de Magistratura, va obrir la bretxa, per quan va vindre el següent expedient. Hi havia molt camí recorregut, i van anar més ràpidament el Fons de Garantia. O sigui que van tenir bastant que coordinar això No, l veritat és que, a veure, l'expedient va sortir, en el sentit dintre de lo que hi ha...la gent va cobrar. Va cobrar una quantitat, no sé si eren 500 i pico mil. I després un milió vuit-centes de mitjana. Vull dir, els 20 dies més lo que li devien. Va ser el segon expedient que vaig portar jo allà al Metall. Un altre que em va entrar, petit, i després el de la Cosmo, que el vaig portar jo perquè em va dir la.. la Ascenció: "escolta, et toca a tu aquest, eh!", "sí, sí, ja soc conscient". No, i com que m'entenia molt bé la gent...inclòs gent de la Cosmo va estar col·laborant amb el Gabinet quan es va implantar el sistema informàtic. Tot el departament d'informàtica de la Cosmo, el director del departament d'informàtica, era del PSUC. Era del PSUC, eh!. I la gent que estava allà era gent maca. Una era del comitè, una noia era del comitè de fàbrica que va passar a fer un curset i va passar a informàtica la Maria Jesús. I van estar col·laborant gratuïtament mentre es portava expedients i tot això. Van estar pencant aquí al Gabinet, posant en marxa el sistema informàtic. Un cop es va posar, pues ja van plegar, perquè van començar a buscar feina i aquesta gent va trobar feina. La gent d'informàtica va ser la única que va poder trobar feina; mira. Tot el departament. Tota la gent del departament, que eren 5 persones. Perquè en aquell moment no hi havia massa gent que entengués d'informàtica. Ara tothom sap d'informàtica, però en aquell moment no. I sí, sí, en general, vull dir, aquesta gent va trobar feina. I hi havia gent de la fàbrica que havia fet estudis, havia fet cursos a la IBM es va anar a la IBM, i va passar directament a oficines. Eren del comitè, però tiraven per la banda de fàbrica. Però com que el mandat eren 4 anys, van estar igualment al comitè. Ningú els va d'allò, i estaven igual. Estaven a informàtica, a oficines. I tots estaven escollides per la gent de fàbrica. I ningú va dir res. La Mª Jesús és una de les noies que...a més sempre ha tingut molta sort aquesta noia. Tenia les coses molt clares, i sempre ha trobat feina tu. Li han enxampat a aquesta noia tres expedients de regulació d'empleo. No t'ho perdís, eh!. El de La Cosmo, primer, i un altre d'una agència de transports que el portava l'Ignasi del Gabinet, i ara una altra de la Gallina Blanca. Imaginat. En tres empreses que ha treballat, les tres han tancat per... Li dic: "nena, portes la negra: quan vas a una empresa, què passa? Que tanques o què?". Jo li he vist tres expedients a la Mª Jesús. I ara ja està treballant. Sí, sí, mira, amb la primera indemnització de la Cosmo, va donar l'entrada d'un pis; em va fer molta gràcia. Imaginat. Però bueno, la gent, salvo aquest departament, la resta va tindre moltes dificultats per trobar feina. Vull dir, feina en el sector. Perquè soldadores hi havien la tira, per muntar cables llargs la tira, treball en cadena hi havia... com que no tenien cap especialitat, no?. Jo reconeixo que ho van passar malament. I clar, amb els coneixements que tenien no podien plantejar-se més cosa, no?. Però bueno.

E.- Fa dies ja havíem parlat de la relació que tenies amb els teus pares, quan havies començat a treballar, i t'havies ficat en el moviment de Comissions...i de la Cosmos. I que no vam acabar d'entendre gaire, no?. voldria que en aquest aspecte tornessis una mica enrera, i m'expliquessis més potser des del teu punt de vista més personal que no tant de l'empresa o...

Ah! a veure, els meus pares, a veure, jo...amb els meus pares no soc conscient de...jo reconeixo que bueno, pues és difícil. La gent de la meva generació és difícil que hi hagués un diàleg amb els seus pares, en el sentit de...Home! Podia haver-hi gent jo crec que sí, que sempre hi ha, però en general, aquestes famílies estaven massa... s'havien vist obligades a deixar el seu poble no? vull dir per necessitats econòmiques. Has de venir a una ciutat gran per guanyar-te la vida, perds les teves arrels una mica, et costa situar-te aquí a Barcelona, i tens unes prioritats tan gran com és pues això, que la gent pugui treballar, que tingui una vivenda, unes necessitats que tenies de cobrir que no les tenies. Clar, això fa que altres coses de la vida quedin en segon terme, jo crec. Clar, si el meu pare és a més a més es una persona que no... com dir-te?... una persona com...no idealista, però una persona, no sé si era molt conscient de la responsabilitat que tenia de 10 fills, perquè jo veia com a més responsable el meu germà gran; imaginat. Vull dir primer, per la seva educació en una casa bé però siguent pobre. Després perquè va estar molts anys a la guerra. Li va agafar el servei militar i després la Guerra Civil. I clar, anaven venint els fills cada vegada que venia, però no... no podia fer-se càrrec ell directament d'això. I ho feia sempre la seva mare, que feia una mica de recolzament la que sempre havia estat a darrera. I la meva mare prou feina tenia en donar a l' abast en atendre als petits suposo no??. Clar, no sé com dir-te, això unit a l'educació de tipus autoritària de que aquí el pare és el que mana, i tot s'ha d'obeir...pues això al meu pare li va sortir molt de rana, eh!. Perquè no li va sortir gens bé. I cap fill li ha fet cas. És que ni cap ni un. Vull dir, tot el seu sentit de l'autoritat del patriarca... és que ni la petita clar que soc jo. Perquè és que ningú li feia cas. Vull dir, cadascú feia la seva vida. Tots, eh!. Tots els meus germans s'han

guanyant la vida per ells sols. I la petita també. No em va agafar l'època diguéssim dura, en el sentit de treballar 12 hores, però bueno, em va agafar l'escola, i si volia algo m'ho havia de guanyar jo. O sigui que... i clar, com que jo ja veia l'exemple dels meus germans que cadascú s'espavilava, pues jo també. Llavors clar, la relació de diàleg no existia, i moltes coses no entenien de lo que jo feia, no?. La única cosa que jo crec que la meva mare pensava és que "aquesta almenys ho té clar lo que vol". Això sí, eh!. Ho tenia claríssim tot. Deia: "vull això. Quins són els mitjans per tindre això?. Això?, pues els poso". Primer tenia clara una cosa, i al final anava. No m'importava gaire què s'havia de fer. "Què s'ha de fer per arribar" això!, pues ja ho faig i pim, pim, pim, i arribava. I em veia bastant segura la meva mare el que jo decidia. Clar, lo que no van entendre és que jo em tirés com 5 anys erre que erre per anar a Anglaterra, per anar a l'estranger. Torno, i en comptes de dedicar-me a això, canvio totalment i em vaig a estudiar. Això el meu pare... és que no ho entenia. La meva mare pensava que estava boja, i la meva germana també. I canviava de parer: "ara vull acabar això, i això ho deixo apartat". I això el meu pare no m'entenia de res, i la meva mare pensava "pues ésta está loca, no?". Però diguéssim que com que seguia estudiant i tal i jo crec que la meva mare era conscient de que quan van anar a parlar amb la mestra, què deuria tenir jo? 11 anys, no?. El batxillerat elemental en aquell temps es començava als 11 anys en aquell temps. Als 11 o 12, no m'enrecordo. No!, 11, quan li va dir la mestra que jo podia fer batxillerat elemental, i que convencés al meu pare, perquè en aquell temps era el cap de família necessitaves que signes la cartilla. Es que s'havia de signar la cartilla. I per aquesta xorrada no ho vaig fer, eh!. Això la meva mare...jo crec que dintre de la seva mentalitat, va pensar que era una injustícia lo que se'm feia. Això sí que ho va veure ella, perquè va intentar convèncer al meu pare, eh!. Jo la recordo dient al meu pare que ho havia de fer. No va voler. I com que en aquell moment el cap de família era ell, que no era la meva mare, que no podia ser la signatura de la meva mare, pues ella va veure que jo quedava frustrada en lo que volia fer. I per això a lo millor van pensar, bueno, això li va quedar dintre del seu raonament, i va pensar, ho tenia que fer quan tenia 11 anys, i ara que té 19 ara ho fa. Perquè ara pot. És major d'edat ara ho fa. I realment jo no ho vaig fer amb aquesta mentalitat, però jo crec que ella va pensar això. Si no que jo ho veia clar, perquè per lo que jo volia fer havia de fer això. No tant com un ressentiment de que en aquell moment no m'ho van deixar fer i ara ho feia. No, jo personalment no ho vaig viure així. Però jo crec que la meva mare, la única explicació que ella entenia que podia passar de perquè jo havia fet un curs a Anglaterra, i que rebutgés ofertes d'anglès. Ella no entenia. Jo crec que era realment perquè pensava que, que era com una cosa que m'havia quedat de petita. Com dient, ara com no pot perquè necessita la firma del seu pare, ara ho fa. Ara ho fa. I després ho vaig fer al nocturn. A lo millor la meva mare va pensar que era així. I després com veia amb l'Anna Agüera que era la veïna, que estava a personal, però que també anava a l'Institut amb ella, i tot això. Pues pensava, "bueno aquesta ja ho te clar lo que fa" al final el sou venia igual jo li entregava el sou íntegre als meus pares.

E.- Fins a quin anys... o més o menys fins quan li tragués el sou íntegre als teus pares?

Pues li vaig donar el sou als meus pares fins que em vaig anar a viure a/

[FINAL CARA A, CINTA 6]

[INICIO CARA B, CINTA 6]

Jo si quan jo em vaig anar a viure amb el meu company...bueno, jo vaig fer una reunió familiar; no t'ho perdís. Clar, perquè els meus pares depenien una mica de mi, perquè jo era la última, i així, no?. I el meu pare tenia una pensió molt petita perquè li va quedar un SOVI, que als 60 anys era una quantitat molt petita. Llavors, jo vaig fer una reunió familiar dient que amb el sou, que amb la pensió dels meus pares no podien viure els meus pares no?. No se jo crec que s'havia de fer una...jo crec que s'havia de fer una, érem 10 germans i tothom tenia suficients mitjans de vida com perquè féssim una aportació. I bueno, a mi em va sorprendre una germana meva, ara estem be no però vull dir a mi em va sorprendre molt aquesta germana meva perquè em va dir que jo era la petita, i que com que jo era la petita, era la que havia de, de mantenir als meus pares. I li vaig dir: i per què?, en base a què?". Perquè els petits sempre--- Perquè clar, no sé d'on t'ho has tret això, però jo no estic d'acord". I clar, com que jo no m'hi vaig casar, sinó que em vaig anar a viure amb el meu company perquè era una cosa que tenia molt clara, pues no ho veien bé. Mira, no ho veien bé els meus germans, determinats germans imaginat. Però en canvi el meu pare i la meva mare, que eren molt més grans que ells —és curiosíssim això- jo recordo una conversa del meu pare i la meva mare, que deien, textualment el meu pare li deia a la meva mare: "pues fíjate lo que te digo que esta con no casarse a lo mejor le salen mejor las cosas que a los otros". Això la conversa del meu pare, com volguent dir: "no por el hecho de casarse una persona garantizas que viva feliz toda la vida". I clar, saps què passa?, que el company meu, que és de Sevilla, pues és un tio bastant enrotllat amb la família. La veritat és que s'enrotlla molt bé amb la família i amb la gent de la Cosmo, perquè també s'enrotllava molt bé amb la gent de la Cosmo, i amb la gent del Gabinet. Un tio bastant sevillano i molt... Què passa?, pues que amb el meu pare tenia molt bon rotllo. El meu pare mai havia parat taula, ni sabia fer-se un ou ferrat, perquè era el típic home que la dona feia tot. Vull dir, a lo millor

anava a comprar el pa, perquè li havia encarregat la meva mare, però no era capaç de fer-se un ou ferrat. Pues jo recordo quan jo vivia a casa, ell sempre feia una jornada fins a les 3 de la tarda; jo mai però ell sempre, des de que el coneixo. Pues resulta que havia vingut a lo millor a les 3 de la tarda i la meva mare s'havia anat a algun lloc o lo que sigui, i bueno, històric, eh!. El meu pare a la cuina fent –li un ou ferrat i pernil al Sevilla. Jo quan m'ho va dir no m'ho podia creure. Vull dir que realment li va caure bé al, el meu company. Li va caure bé i ens van ajudar. Va ser al únics que ens van ajudar a, quan vam agafar un pis de lloguer allà a prop d'ells. Aquell cap de setmana per pujar mobles i, ajudant-se eren ells dos, eh!. És curiós, eh!. Els vaig dir que jo en em volia casar que jo no estava d'acord amb el matrimoni, i que ens anàvem a viure. Llavors ja havia resolt el tema dels meus germans, eh!. Ja havia parlat, i el fet de que aquesta germana em digués això...”es tu problema, si no quieres contribuir es tu problema, pero que yo me voy de casa, y que tengo el mismo derecho que tu a lo que yo gano es para mi casa, me case o no me case. ¡Vamos!, esto va a misa”; le dije. “Y si tu no quieres colaborar, será tu problema –le dije. Es tu problema, no el mío”. I s'ha acabat. I s'ha acabat el problema. I no sé, ho vam acordar que entre tots pagaríem una quantitat perquè els meus pares poguessin viure bé, sense cap problema. I ja està. Aquesta al cap d'un temps va col·laborar també. Sí, perquè no ho entenien. Eren més clàssics determinats germans meus que els mateixos pares. Eren més que els meus pares. Perquè els meus pares des del primer moment van conèixer al Sevilla. A tot això es deia Jesús, però clar, ningú, jo sempre li deia Sevilla, i clar, se'm feia molt estrany que jo li digués encara Sevilla. Pues bueno, si l'he conegut amb aquest nom, vols que li canviï ara perquè m'he anat a viure amb ell?. A tothom li estranyava, no?. Però bé, realment a la família va caure molt bé. I a nivell d'això molt bé el meu pare. Vull dir, que inclús és curiós, hi havia molta més relació de comunicació i de compartir coses, i de fer-li entendre als meus pares quan jo em vaig anar a viure amb el Sevilla, que abans. Perquè abans com que jo sempre estava fora de casa i sempre estava amb coses, pues no...”Hola!”. Arribava a les 11 de la nit, també m'anava i em deixaven allà un plat del sopar: pim, pim, pim, pim, i sopava. Però no els veia casi bé. En canvi a mida que vaig sortir amb el Sevilla i tal, com que hi havia una relació familiar, els caps de setmana o venien a dinar casa, o anàvem nosaltres a dinar i preparaven el dinar. Al meu marit li encanta la cuina. Vull dir, cuinava ell. A la meva mare no li agrada res, gens ni mica. Estava encantat amb el Sevilla que fes el dinar, perquè mai li ha agradat a la pobre. Encantada amb el Sevilla que fes el dinar. Vull dir, que ell sempre es va encarregar una miqueta de reconduir una mica les relacions familiars, tant amb els meus pares com amb els meus germans. Vull dir, que també a nivell de germans vam recuperar molt les relacions. És curiós, però des de que visc amb ell, ha hagut, bueno, per moltes més coses que han passat a la família, no?. Però les relacions amb els germans han sigut molt més... de molta més amistat diguéssim. Abans érem germans, i ara pues a part de germans tenim moltes coses en comú. I bueno, s'han pogut fer...compartir coses a nivell de política i a nivell d'altres coses. Abans no parlàvem, no... Vull dir, sí, des del meu germà gran fins als altres. Vull dir que hi ha molt...Clar, nosaltres érem 10 germans, són molta gent, però funcionem molt en plan clan familiar, saps?. Hi ha hagut fets així en la meva família, que han fet que funcionem una mica en plan tots a una no? Això es important. Això ens ha unit molt, i el meu pare pues era una persona que poc a poc tot això de rebutjar-ho inicialment quan va venir a Barcelona, perquè es veia desplaçat, perquè el que manava una mica, el que portava una mica la iniciativa era el meu germà gran. Quan va ser gran va recuperar una mica la sensació amb els fills, m'entens?. Vull dir la relació amb els fills. No era ja en plan autoritari, sinó no... no sé, era una altra relació, no?. vull dir, diferent. Jo crec que els últims anys del meu pare van ser bons en aquest aspecte. Podies parlar de moltes coses, perquè jo coses del meu pare em vaig enterar al final; ho deia ell. Jo no ho sabia; el clarinet i la música i totes aquestes coses jo em vaig enterar al final. Vull dir, que quan sortia la conversa i es parlava no??. Jo no ho sabia que tot això el meu pare, no?. I en canvi li sortia espontani, no? explicar-ho. Abans no ho havia ni parlat mai, no?. I bueno, era jo crec que va ser els últims anys de la seva vida que més va disfrutar del fills amb el sentit, i dels nets. També va haver-hi un fet a la meva vida important, no?. Jo crec que va marcar molt també a la meva família, perquè en principi jo era la única que no s'havia casat. Tots els demés s'havien casat. I bueno, això va ser una cosa que no va ser acceptada, però a poc a poc ho van anar acceptant molts dels meus germans; tot i que eren clàssics. I jo vaig decidir tindre una criatura, i en aquell moment no estava aprovada la llei d'afiliació, i em vaig decidir casar. I vaig dir: “pues ara em caso”. El meu casament va ser anar al jutjat. El dia que em vaig casar vam anar a l'enterrament d'un tio del partit del barri, un examen de dret polític. Una cosa increïble. no? vull dir Vamos!, a la 1 em casava, a les dues dinàvem, a les 4 a un enterrament i a les 5 un examen de dret polític. I per la nit m'anava de juerga amb la gent de la facultat o sigui que. Però vull dir que, quan em vaig decidir casar, ho tenia clar, després 2 anys més tard es va aprovar la llei de...d'afiliació. Perquè hi havia diferents drets pels fills de nascuts en el matrimoni i els fills naturals. I quan jo feia tercer de carrera, bueno, jo vaig tenir una criatura. Aquesta criatura va morir quan tenia 5 mesos i 20 dies. I això ens va marcar molt, perquè clar, jo treballava a la Cosmos, i el fill el deixava a casa dels meus pares. Estaven a prop de la Cosmo. Vull dir, jo al matí em llevava i deixava el meu fill allà. Anava a treballar a la Cosmo a les 7, i a la hora del bocata agafava la mitja hora de lactància i m'anava a casa de la meva mare. I aquell nen va morir pues als 10 minuts de jo deixar-lo. I clar, pues això a la meva família li va afectar. Al meu pare li va afectar molt, i a la meva mare també perquè la meva mare va ser un cop molt dur, perquè trobar-te que la criatura te las trobat morta...va ser molt fort per ella. Em van cridar a la

Cosmo, estava inspeccionant les instal·lacions de la fàbrica nova, ens havíem d'anar cap allà. I quan vaig baixar ja estava mort. Clar, el meu pare li va afectar molt, perquè vull dir, el meu fill el tenia tot el dia a casa seva. I estava el meu pare...pues des de que jo vaig tindre el meu fill no s'anava al lugar del pensionista. Estava pendent del nen. Si tenia que anar a penjar roba al terrat, ell estava pendent del nen. Clar, el va trobar, el va veure molt blanc. El va tocar i estava fred. I el meu pare no s'havia donat comte. Estava al costat d'ell i no s'havia donat comte. I una mica se sentia... no sé, no responsable, sinó com culpable d'algo, no?. I la meva mare també, i això els hi va afectar molt. Tot i que a mi també em va afectar, clar. I llavors quan jo vaig decidir tindre la segona criatura, jo tenia ja apuntada a la nena a una guarderia, però ell, però vaig parlar amb la noia de la guarderia, la secretària. I li vaig dir: "mira, tinc aquest problema, la meva mare fins ara s'ha quedat amb el meu fill, i clar, jo no li vull dir que he trobat una guarderia. Li vull deixar escollir amb ella perquè no pensi que és que li trec perquè no sé...perquè li acuso d'algo. Perquè això li pot passar a qualsevol, perquè a nosaltres ens van fer una autòpsia, i a nosaltres ens van fer uns anàlisis. I van veure que era un quadre metge que es presenta en el primer any de vida, que és la muerte súbita del lactante; que no saben la causa. Després ens vam enterar que hi havia molts més casos com els nostres. Però de moment no sabies res, no?. I inclòs hi ha una associació de pares d'això. Pot ser per moltes causes, no?. I jo vaig parlar amb la noia tot i que tenia la matrícula feta i tot això, i vaig dir que deixaria escollir a la meva mare. I que si em podien fer el favor de guardar-me la matrícula, perquè era una escola bressol de l'Ajuntament, i era molt difícil trobar plaça. I vaig parlar amb la meva mare i em va dir: "bueno, de aquí hasta navidades pues mejor me lo quedo yo, que es muy pequeña, no sé qué...". Vull dir, que la meva mare ho va veure clar, però també va pensar que era bona idea, no?. I el va tenir fins Nadal, i després ja al gener, quan va començar a obrir la guarderia, a mitjans de Gener ja la vaig començar a portar pel matí. I va ser una mica ella la que va veure que estava bé, i que li van deixar una mica la seva decisió, no?. Però clar, això als meus pares li va afectar molt, eh!. Jo crec que la mort del meu fill va ser un cop per ells molt dur, perquè no és lo mateix que com a net que com a fill. Vull dir, jo crec que es viu diferent. I més si el tens a casa, perquè vull dir, el meu pare ha tingut 22 nets; imaginat. I són molts. Però bueno, els últims jo crec que els ha tingut com més a casa, no?. Jo al treballar i tot això, pues ells havien participat molt en això. Per ells va ser un cop. I això va propiciar que la relació amb els meus pares fos més, més estreta. Havien altres necessitats, no sé, altra relació, no?. Jo m'entenia més amb la meva mare. Abans no és que no l'entengués, sinó que jo tenia altres coses i no?. Pensava que ella no tenia les seves preocupacions la seva manera de ser estava en la seva consciència Però aquella última època des de que jo vaig tindre criatures, que vaig tindre dos. El primer va morir, pues tot això en la meva família va suposar una trobada, que a lo millor passes un temps que amb la família pues està allà, pues no tens tanta relació. Tens la teva vida, no?. Però després et comences a trobar. I la família marca molt també. A veure, primer penses que la família la tens per naturalesa. Vull dir, els amics els trobes, no?. Però després no sé, eh?? no sé què pensar, perquè no dic que jo amb tots els meus germans tinc la mateixa relació; això no és veritat. Hi ha alguns que m'avinc més, no?. Però la família la tens allà, i comptes amb ella. Perquè nosaltres em tingut casos, pues mira, la família com el germà que és el... és el Ocaña, és el germà del meu marit, que era tan diferent amb ell... tan diferent. Però en canvi sempre comptava amb la família. És algo que té, tenia molt clar, no?. Tot i que no s'hi avenia, o era molt diferent, perquè era homosexual, i ell tenia la seva manera. Era...bueno, una altra manera d'entendre la vida. La família sempre l'havia tingut, i això sempre ho deia ell. I a vegades penso pues que té raó, no?. sempre la tenies allà. Vull dir, en la vida et podien passar moltes coses, però la família al final sempre estava. Vull dir, sempre responia. I he pogut veure en moments determinats de la meva vida, que la família ha respost. En diferents àmbits. Ha respost en situacions meves personals, i nosaltres em donat resposta a altres situacions dels meus germans no??. Quan la detenció del meu germà. Això va tenir una reacció important de tota la família. Vull dir que, sempre em estat allà, eh!. I el meu germà gran era el patriarca. Ell sempre ha sigut el que ha estat sempre preocupat per la família. Però bueno, la relació amb la meva família sempre ha sigut... com a mínim m'han deixat fer, que això és molt important, perquè m'hagués pogut equivocar. Però bueno, mira, has fet la teva vida. Però després en un moment donat quan els has necessitat sempre han estat. No, i a l'hora de...és gent que... no sé si es pot dir solidària, però entén les coses. Vull dir que en un moment donat entén les coses. I si algú troba a faltar algo pues respon. Entre nosaltres mateixos. Entre els germans. Quan algú ha necessitat donar-li un cop de ma per qualsevol cosa, tots com un clan ha respost. Vull dir, ha funcionat bastant en plan clan familiar. Tant a nivell polític, com a nivell econòmic; inclòs. A nivell econòmic també hi ha hagut moments difícils, i la família que ha pogut ha respost, eh!. I això és molt important per la gent. I jo crec que és important, perquè això es demostra en fets. La relació Hi ha membres de la família que a lo millor no els veus massa, però en un moment donat, quan ha hagut el moment de respondre, s'ha respost o sigui que... Un dia al Gabinet, el Ignasi em diu: "ya viene la Dorita con laa y el clan italiano". Em diu el clan italiano perquè com que sempre hi ha hagut moments puntuals de la meva família, que hi ha hagut problemes molt puntuals, que tothom ha respost... es peta de riure. Sí, és veritat. He tingut una relació familiar molt clara.

E.- A quin any vas començar a viure amb el teu company?

A l'any 76.

E.- Com l'havies conegut?

Pues mira, el vaig conèixer a la 4 planta del Sindicat Vertical. Sí, senyora, a les candidatures democràtiques. Ell era per l' Stàndar, ell venia per l'Stàndar, i jo per la Cosmo. Sí, sí, em va fer molta gràcia. Jo pensava, el dia que es va declarar jo pensava que venia a, a dir-me per introduir-me al partit, i resulta que me dice: "¿tu te crees que yo me he duchao y me he puesto de punto en blanco para pegarte el discurso del partido?, hombre, por Dios...esto no puede ser, esto no puede ser, ¡eh!. ¡Vamos!, como yo vengo hoy, que vengo como un cromó". És que va ser per riure. I després una amiga meva, la del Grup 2000, la del grup de cristians a la comunitat de base, ens va fer una vinyeta amb la declaració del Sevilla: com ens vam conèixer... Encara la tinc com a recordatori. En plan vinyeta, tipus Mafalda. Era molt divertit. Però bueno, sí, sí el vaig conèixer aquí, en aquesta casa a les candidatures democràtiques.

E.- I llavors vau començar a sortir, no?

Sí, sí, sí, sí, vam començar a sortir, i bueno, al cap d'un temps, ens vam plantejar viure junts, que va ser quan vam decidir que no teníem cap interès en casar-me. I després al cap de 4 anys, va ser quan em vaig decidir casar. Em vaig casar al 78. I va ser quan vam decidir tindre la criatura.

E.- Encara, abans... em sembla que m'havies dit que estaves estudiant anglès encara?

Sí, uii!, al Sevilla el vaig conèixer quan encara anava a l'Institut fent COU. Sí, i després vaig començar a fer dret. Hice de soporte logístico del Sevilla. Clar, com que nosaltres, saps què passa?, que teníem tanta activitat que els caps de setmana, tots els caps de setmana estudiàvem. Tots. Només quan teníem parcials, com que ens examinàvem sempre els dissabtes. Bueno, pues aquell dissabte que teníem l'examen, no estudiàvem perquè anàvem a l'examen. Bueno, pues al sortir de l'examen ens anàvem por ahí. Però el diumenge ja començàvem a estudiar. O sigui imaginat, i el pobre Sevilla, li tocava o bé criatura, perquè jo a tercer vaig tindre el nen –cuidar el nen. O bé li tocava fer el menjar per la gent que venia a estudiar a casa meva. Nosaltres estudiàvem a casa meva. Vull dir, nosaltres estudiàvem... fixes érem uns 6. Després hi havia més gent del partit, no?. Però així fixes hi havia un matrimoni d'Hospitalet, que també eren del partit i companys de l'Institut. Un altre company, company del Sevilla de l'Stàndar que també feia dret. Pues a llavors nosaltres estudiàvem a casa meva. Que era el lloc venien tots a casa. El matrimoni perquè era matrimoni, i la Charo perquè era soltera i no feia el dinar per ella. I el Hermosa perquè no sé què. Total, que tots dinaven a casa meva, i el Sevilla s'encarregava de fer el dinar el dissabte. I alguns diumenges el Hermosa s'anava amb la família, però també... si es quedaven el diumenge dinaven a casa meva. Perquè clar, vindre de l'Hospitalet al Carmel era un pal. I la Xaro vivia al Carmel. O sigui, que acostumaven a estudiar fixos, 4. I després hi havia gent que s'apuntava, o saps?. Però sí, sí, feia d'apoyo logístico. Teníem tota la intendència coberta amb el Sevilla. Anava a comprar, feia el dinar. I molts diumenges per al tarda em recordo, que anàvem allà, a reunions de cèl·lula del partit. Allà al barri. S'acostumava a fer els diumenges per la tarda. O sigui que, m'he passat 5 anys cada cap de setmana estudiant. Només sortíem als exàmens; imaginat. I mira, el pobre Sevilla s'ha supeditat també a aquest ritme, eh!, perquè l'ha patit amb mi tot això. Sí, sí, feia intendència. I clar, home, també a tercer decidir tenir una criatura...era un pal, eh!. Era un pla, perquè: criatura, 9 hores de feina, Comissions, institut, i després a la facultat.

E.- I per què vas decidir...per què vau decidir?

Pues no sé, pues perquè el Sevilla tenia moltes ganes de tindre criatures, sempre li agradaven molt els nens. Jo només volia un, només un. No volia tindre més d'una criatura perquè com que jo tenia tants germans, en tenia prou. I nebots. Però bueno, al final vam decidir tenir també el Josep. Jo la veritat és que soc menys...no sé, aguanto menys vull dir a les criatures. El Sevilla les aguanta molt. Sí, perquè li agraden molt. I sempre s'ha encarregat en el sentit d'estar físicament amb ells. Perquè jo sempre he treballat per les tardes, i el que s'ha encarregat pues d'estar amb ells, anar a buscar-los a la guarderia. La meva mare, el Sevilla, a vegades el meu pare. A vegades un company de l'Stàndar hi havia anat quan estava a Vic, perquè jo sempre sortíem a les 5; imaginat. Impossible. Sempre s'ha encarregat ell el tema de les criatures. El seu cuidado físic.

E.- Del cuidado físic?

Pues clar, anar a buscar-los, canviar-los, pues entrevistes a l'escola la compartíem. A la guarderia també vaig estar un temps fent de tesorera. En la comissió de la guarderia ves quin pal és un càrrec d'aquests que es horrorós però horrorós res mai més firmo, Va ser un pal. Però en canvi a nivell de classes de l'escola, estava més el Sevilla, perquè com que ells els anava a buscar, del consell escolar dels horaris

de classe i tot això s'encarregava ell. Perquè estava més pendent. Tenia més temps. Sempre una mica s'ha cuidat ell de tot això. Però tot i així dos eren bastant pal portar-los Jo et dic el cuidado físic en el sentit de que ell tenia més temps per la tarda més que jo. Però clar, tot lo altre... rentadores i tot això te tocava a tu. Anar a comprar la roba; tot això em tocava a mi pel cas. Compartit, lo que passa és que sí que reconeixo que si no hagués tingut al Sevilla pues suposo que no m'hagués platejat tindre més d'1 fill. No sé si hagués tingut. No sé, però clar, ell ho tenia molt lo de les criatures, i li agraden molt. Si no no sé si hagués decidit tenir-ne. jo no ho tenia tan clar. No tenia verdadera passió de mare jo. No, crec que no. Éra una de les coses que estava jo més capficada. Tot i que va anar bé, no vaig tindre problemes salvo el nen que es va morir, que va ser un cop molt dur. Quan vaig perdre el primer va ser un cop molt dur, eh!. Perquè no teníem una explicació, ens van mirar a nosaltres. Ens van fer no sé quants anàlisis allà al Vall Hebrón, a Sant Joan de Déu. buff És un pal, eh!. I llavors ens van recomanar que tinguéssim una altra criatura perquè això havien descartat que fos cap mena de tipus hereditari. Era un quadre metge que es presentava als primers anys de vida, al primer any de vida del lactant. Algun òrgan en el seu desenvolupament no estava ben format, o alguna cosa. No ens havien donat una explicació lògica, eh!. I per això vam decidir tenir a la Laura. Vam tenir a la Laura, i després al Josep, que és el petit, que ja té 15 anys, que de petit no té res, però bueno. Home, també un fill sol també jo crec que com que estic habituada a tants germans, també crec que és una mica soso, no?. Tot i que tens la família, però bueno, jo que crec que és una mica soso un germà sol. Ser sol a la família és una mica avorrit. Tres o quatre és millor; a la família vull dir. Una altra cosa és que puguis, perquè si estàs treballant no pots, però trobo que és millor.

[FINAL CARA B, CINTA 6]

[INICIO CARA A, CINTA 7]

E.- M'has dit que el teu company treballava a la Stàndar. Com havia arribat a treballar allà?. Parla'm una mica d'ell.

Bueno, pues ell és una persona que va néixer a un poble d'Andalusia. No era un poble d'emigració, no era un poble d'emigració, perquè era un poble ric, és un poble ric.

E.- Quin poble és?

Santillana, a la vera del Guadalquivir, i no té necessitat d'emigrar. La gent no va emigrar, a diferència de la resta de pobles d'Andalusia, aquest és un poble ric que hi havia feina. Lo que passa és que quan va fer el servei militar, volia va sortir d'allà, i van començar a...primer va anar a Madrid, i després va vindre a Barcelona. I tenia la il·lusió de sortir d'alla Llavors es va preparar aquí en una acadèmia per entrar a la Stàndar o a Telefònica.----mira que sortis es feien com unes oposicions. I en aquell moment la que millor funcionava era la Stàndar, i va sortir la convocatòria i va aprovar aquestes oposicions, i va entrar a treballar allà. I en el moviment obrer pues es va...bueno, va estar treballant a la Vanguàrdia, als tallers de la Vanguàrdia quan va vindre a Barcelona. I no sé a quants llocs més; dos o tres llocs. I per les tardes estudiava a una acadèmia això d'unes oposicions. I va entrar. I suposo que la seva formació en el moviment obrer, pues venia una mica per la seva consciència social. Va venir, com que el seu germà que era el artista aquest tan especial ell, no?. Pues com que anaven sempre junts, tampoc li va agradar Madrid, i va vindre a Barcelona. I es va instal·lar a la Plaça Real.

E.- Qui?

El germà, el Ocaña. I bueno, no s'hi avenien, eh!. Unes baralles tots dos, no es que bueno sempre. I després al final inclòs el petit dels germans també va venir; el Ocaña, el Rafa. A fer la mili aquí crec que a l'Hospital militar va fer la mili. I es va quedar també a Barcelona. La mare estava súper preocupada perquè tots s'havien vingut cap a Barcelona, si si. Son els tres que estan aquí. Els altres estan allà al poble. Però aquests tres van venir cap aquí. I jo crec que va ser la consciència social, que jo crec que li venia de la família, i de la gent d'allà del poble. I que va estar en contacte amb el moviment obrer. De manera bastant significativa, no?.

E.- Els seus pares militaven?

No, la seva mare era viuda, va morir quan ells tenien 11 anys, el seu pare. El seu pare en una fàbrica que hi havia al costat del poble, que es deia el Cardonar. I home, la seva família, la seva mare va tenir de passar bastant: 6 fills. Per tirar endavant viuda i amb 6 fills, eh!. Bastant, no?. El petit li va poder donar estudis, va estudiar laboral.

E.- Va estudiar, perdó?

Va estudiar a la universitat laboral, i els altres pues bueno, es guanyen la vida treballant no?, perquè allà hi havia feina. Aquell poble és un poble que hi ha feina. Però vamos, que no, no té una trajectòria de partit la seva família. Cap. la seva tia era d'esquerres. Com que eren bessons, a casa d'ells vivia una tia, la germana del pare, i un tio també que eren solters. Llavors la seva tia, se li va morir el nòvio quan la guerra, que era republicà. No es va casar. I aquesta senyora, aquesta senyora era una senyora superintelligent, i a més a més, vull dir, amb les idees molt clares. I era d'esquerres, perquè a més a més el nòvio era republicà. I clar, tu imaginat viure en una casa, amb la seva cunyada que venia amb influència familiar de Franco. Allò era... no es parlaven. No es parlaven entre elles dues. I durant 20 anys no s'havien parlat. Clar, el Sevilla que era un dels bessons, se'n va encarregar d'aquesta tia; su chacha María, per cuidar-lo. Com que eren dos a la vegada, pues com no podia la mare, pues sel's van repartir, en el sentit de... i el nen mimat de la chacha María era el Sevilla. Una xorrada d'aquestes, no?. Però això li va marcar molt al Sevilla, perquè clar, la seva tia era una senyora que tenia les idees molt clares eh?? buff . sempre les havia tingut claríssimes. I era de les poques que s'havia encarat amb les altres dones del poble i els hi deia de tot, eh!. No tenien collons de fer res, eh!, perquè sabia moltes històries i les respectava molt, eh! Al poble. Com que li van matar al nòvio, pues no vegis... era tota una institució. I després tenia una habilitat aquesta senyora. Jo la he conegut aquesta habilitat, perquè jo vaig anar allà i encara... bueno, va morir, va morir a l'any 85. O sigui, que no fa tant. I feia, sabia quan alguna persona se li trencava un os, o se li sortia de lloc, o tenia alguna malformació, o coses d'aquestes. Ella tenia aquesta habilitat que havia hereditat dels seus pares. I com que en els pobles la gent es coneix de sempre, pues jo havia vist com havia curat a un nen petit que havia de portar com una mena de crosses o no sé què, i la va mirar la chacha María. Va fer així "clac", li va posar bé, i de cop i volta el nen ni crosses ni res. Van anar al metge i diu: "¡ah!, si ya ha curao". Cony!, i coses d'aquestes. Si veia que alguna cosa trencada, no el tocava, eh!. Deia que s'havia de...però jo l'he vist intervindre així en 3 o 4 ocasions que jo estava per allà pel poble, i tenia una habilitat amb els ossos increïbles, però increïbles. Això li venia del seu pare. I era una dona que...bueno, li ha marcat molt també al Sevilla amb això. Les seves idees, la seva manera de ser. I després jo suposo que el contacte amb el moviment obrer a Barcelona va ser lo que més li va fer agafar consciència. Quan jo el vaig conèixer ja era líder sindical. O sigui que no li venia ja d'aquí.

E.- Com va pensar entrar a la Telefònica o...?

No, a la Telefònica va ser perquè en un moment donat la Stàndar, la Stàndar lo que feia era la instal·lació de les centraletes telefòniques.

E.- La instal·lació, perdona?

De centraletes telefòniques. No centraletes en una empresa com la que tenim aquí, no. les centrals telefòniques. Sistemes telefònics, on estaven els sistemes votaris. Vull dir, part de l'activitat de la Stàndar es feia als edificis de la Telefònica muntant centrals telefòniques. Vull dir, ell es va tirar uns casi bé 8 anys com a Stàndar, però allò era la central d'Horta. Després al final, per anar a caure a la central d'Horta a treballar, al cap de 15 anys. Vull dir que, la Stàndar era una empresa que treballava per la Telefònica muntant centrals telefòniques. Llavors en un moment donat s'els hi va obrir un expedient de regulació, i va signar un acord amb Telefònica, concretament a l'any 85. A l'any 85 va ser, que va adquirir part de la plantilla. I amb aquest lot, els últims que es van quedar en la bandera, va ser el Sevilla i un altre del comitè que no volien anar. I els enviaven a Canàries o no sé on, i els hi van donar una empenta i van entrar a Telefònica. I van dir: "o os quedáis solos, ¡eh!". I van fer un curs de reciclatge a Aranjuez, i ell quan va entrar a Telefònica, a la plantilla, li van destinar a Vic 5 anys. De l'any 85 al 90. Va ser un acord entre les dues empreses.

E.- No, és que com havies dit abans que quan arriba a Barcelona es planteja... va fer oposicions/

Sí, però és que la mateixa acadèmia preparava per les dues. Eren molt semblants el temes.

E.- El que et preguntava si sabies com havia estat que s'havia decidit fer el trasllat/

Perquè la primera convocatòria va ser la de Stàndar, i en aquell moment inclòs es cobrava més a la Stàndar que a Telefònica; bastant el sou. El conveni d'Standard era més alt que el de Telefònica. I va entrar a Stàndar. I després va haver-hi un acord, un acord entre la Stàndar i Telefònica, i van entrar cinquanta i pico de treballadors de la Stàndar. Perquè va haver-hi un expedient també de regulació també a la Stàndar; un d'àmbit estatal a Madrid. I bueno pràcticament no hi ha plantilla de la Standard a Catalunya, a Catalunya no hi ha. Hi ha Madrid però aquí queda molt poca gent, , però aquí queda molt poca gent. Instal·lacions només, perquè com que ha hagut tantes revolucions en el sector de les telecomunicacions, i tot això. Pues els sistemes de la fibra òptica han fet que les centrals telefòniques també es redueixin. Vull dir que ? i ara està a Telefonica des el any 85.

E.- Dius que ja els vas conèixer que ja era líder polític?

Sí home, en el moment en el que jo vaig conèixer al Sevilla ja era una mica la persona que portava junt amb altra gent d'altres empreses, tot el tema de la, de l'agrupació del Metall de Barcelona de Comissions. Va col·laborar amb el naixement de Comissions.

E.- Com s'havia implicat?

Bueno, ell ja era també jurat d'empresa. Ell va concórrer a l'any...72, ja estava com a jurat d'empresa. Estava amb el partit, va decidir després participar amb les eleccions del 75. Estava a Madrid. Anava i venia molt perquè estava per el Tercio Sindical. Estava també en aquest edifici del Vertical. I es feia molt amb els UTT Unió de tècnics y Trabajadores, i ell formava part d'això; d'aquest tercio. I nada, cada dos per tres a Madrid. I s'aprofitava anar a Madrid, per fer totes les reunions aquestes que, amb el... amb Camacho y companyia. I que s'aprofitava l'estructura del Vertical per coordinar tot el moviment obrer. I amb això ell estava molt ficat. Portava les assemblees. Era una persona molt representativa a nivell assembleari. El coneixia tothom. Tothom, inclòs la policia; clar. A ell sí que el van detenir. Quan jo el vaig conèixer j havia sortit. Algun judici de la SEAT. El van detenir. A un judici del comitè de SEAT Aquí a Magistratura. I després va guanyar el judici al TOP. Bueno, jo quan el vaig conèixer ja era un líder sindical. Ja era una persona bastant coneguda a nivell del Vertical, a nivell de Comissions. I era una persona, un líder en el sentit de assembleari. Era una persona molt coneguda com al gent. Mantenia dots naturals també, per comunicar-se amb la gent amb facilitat. I muntava molta tasca a nivell del Metall en aquell moment. Després no li va agradar la forma com es va diguéssim com es va desenvolupar o jo que se tot el sistema de muntatge del Metall. No li agradaven les formes com s'escollia a la gent. Es va anant desvinculant de lo que és l'estructura organitzativa de Comissions, quan es va legalitzar Comissions. I es va abocar més a l'empresa. Es va allunyar perquè no estava d'acord de com s'estava fent, m'entens?. Com que era una persona que no tenia cap fum, li donava igual. És que estava al partit i estava a Comissions, però de mentalitat és un anarco. Així de clar. Tota la seva vida és un anarco. Vull dir, no estava d'acord en com s'escollia a la gent ni tot això.

E.- I per quina raó?

Pues perquè veia molts interessos en la forma d'escollir. I vull dir que és una persona que s'hi entenia molt amb les diferents forces sindicals i de polítiques que hi havia a Comissions Obreres, i no li acabava d'agradar la forma com s'arribava a anomenar als secretaris generals de la Federació de Metall. No estava d'acord com s'arribava a anomenar.

E.- Com s'arribava a nomenar-lo?

Pues feien infraccions... "tu votes aquí i tu votes allà". M'entens?. Fent apanyos, i ell no estava d'acord. I deia que les persones no eren representatives, i li deia a la cara. Va haver-hi molts enfrontaments. I va pensar que lo millor que podia fer és anar-se a la seva empresa a treballar, i fer sindicalisme, perquè no tenia ganes de perdre el temps i barallant-se amb la gent. I això és lo que va fer. Va deixar la responsabilitat aquesta a nivell de Comissions, i van sortint secretaris generals per altres mitjans sense la seva participació i el seu vot. Ell ho va dir claríssim que no estava, de la mateixa manera que en un moment donat va dir: "o hay un relevo generacional aquí a Telefónica, o dimito ahora mismo". Com que no van fer cas pues va dimitir. I va seguir fent sindicalisme sense estar al comitè.

E.- Per què ho veia necessari això?

Sí, jo crec que sí, era la seva manera de veure les coses. Vull dir, ell creia que havia d'haver un relevo generacional. No podia ser la mateixa gent sempre al mateix càrrec. Tampoc tothom ha de sortir nou a les eleccions, i a llavors hi ha d'haver un relevo. I clar, un relevo no és posar als primers llocs als mateixos i posar la gent jove al darrera, perquè ja no surt. Un relevo vol dir ficar gent antiga que ha de sortir, perquè ha d'haver una continuïtat, però anant introduint nous elements, sinó no hi ha un relevo generacional. Això és fer el imbècil. Y eso: "ya lo hemos hecho, el 50% desde al candidatura son nuevos"; "sí, pero la cola...los que están en la cola no salen porque salen los primeros. Si hay 20 y salen los 10 primeros, se quedan los 10 restantes que no salen. ¿O es que somos gilipueñas?. Pues no, no somos gilipueñas". Vull dir, va agafar un rebote. I va dir: "ah! sí?, pues no, no; es que dimito, es que dimito". Y dimitió.

E.- Quan va ser això?

A les últimes eleccions de Telefónica. És una persona que té unes idees molt particulars sobre la forma

de funcionament del sindicat, i si no veu algú que no està d'acord ja ho diu. I primer va tindre ja a nivell de Comissions, però no estava d'acord en la forma com funcionava. Creia que no era suficientment democràtic. I després a nivell de Telefònica, a les últimes eleccions, no es va presentar perquè creia que no era la forma de portar-ho. Lo que passa és que com és una persona que ha sigut tota la vida sindical, pues l'és igual. No està al sindicat, però fa la feina de... a nivell sindical. Vull dir, no està en el comitè, però clar, a la central d'Horta el punt de referència és ell. Però bueno, vull dir lo que passa és que ara a Telefònica estan passant tantes coses que imaginat. És que la política de Telefònica es porta des de Madrid, pràcticament. El comitè intrencentral S'ha signat un expedient de regulació. Es que n'hi hagut, S'ha portat, fa molts anys que Telefònica, la negociació no es porta des de la base, sinó que es porta des del comitè intercentre allunyat de la realitat de al gent. I es prenen decisions que no són compartides, ni són explicades. I que la gent està molt decebuda, de Comissions, d'UGT, i de tots. Vull dir, allà hi ha de tot. Hi ha el BROCC, el de la CNT, el de la UGT, el de Comissions. Allà hi ha tots els sindicats. I tots fan el mateix. I bueno, la dinàmica de portar les coses a la gent, jo crec que és difícil en una empresa tan gran com és Telefònica. Vale, però d'això a fer convocatòries de vaga sense haver fet assemblees als centres de treball, això no té ni peus ni cap. Vull dir, que hi ha una diferència entre, entre no ser assembleari, perquè no esté perquè ser tan assembleari. Però clar, enterar-te de les coses pels mitjans de comunicació és fort, eh!, que t'afecten directament. Sense que els delegats es desplacin als centres de treball, a explicar les negociacions que s'estàn portant a Madrid. Hi ha una diferència. I això és lo que una mica és la que ell no... bueno, havia convatit, i bueno, no estava d'acord. I per això no va voler presentar-se. Així, indica que no hi havia un relevo generacional. Era una idea que tenia molt clara, que no podien ser sempre els mateixos. Hi havia d'haver gent nova. No deixant tot allò sense ningú, perquè hi ha d'haver una continuïtat, però sí realment si realment savia nova de gent que pogués una mica...A més a més una empresa com Telefònica que eren la tira de treballadors, i tenia unes expectatives de feina increïbles, perquè mira lo que tenim ara, es pensen reduir 10.000 empleos en 5 anys. Tota la reconversió d'aquest sector s'havia de fer amb un comitè fort, representatiu, i que al menys la gent sapigués lo que s'estava negociant. Si hi ha molt descontent a nivell de Telefònica en general perquè gent. Perquè s'ha firmat aquest expedient amb el comitè de centres, i la gent no ho ha vist clar. Però bueno, això del Sevilla sempre ha sigut ell...les coses al seu estil. És molt anarco. Sempre dic que és un anarco. Encara que serà del partit tota la seva vida, però és un anarco, però bueno. És una persona fidel a les seves conviccions personals. No conflictiva en el sentit de conflictiu, no, no és una persona conflictiva. Sinó que bueno, si viu que no...si ell veu que creu una cosa la defensa, i ja està. No té cap problema en dir-li qualsevol----- m'entens vull dir. Mai li ha agradat tindre càrrecs tampoc. Com que és tan anarco no li agradaven tampoc els càrrecs; això és una altra història. Ell era lliure per dir lo que pensava, perquè no tenia cap problema de retornar a la fàbrica, o cap problema de treballar. Perquè hi ha altra gent que no diu el que pensa pues perquè està molt condicionat pues pel càrrec que ocupa, o perquè si deixa aquest càrrec no pot tornar a la fàbrica perquè no hi és la fàbrica, o no s'acoplaria. I ell no ha tingut mai aquest problema. Ell sempre ha tingut una empresa on anar-hi. I això sempre li ha donat una llibertat per dir lo que pensava. Ha sigut una persona crítica, i sobretot en el naixement de Comissions en el Metall. Va tindre dos enfrontaments amb gent que ara no està a la direcció del Sindicat. Ja ha marxat, eh!. Amb el seu naixement. I després va ser a nivell de fàbrica. Bueno, a nivell d'empresa. Bueno, què més t'explico del meu marit?, perquè no hi ha gaire cosa més/

E.- Quina feina feia a la Stàndar?

EII?

E.- Sí.

A la Stàndar muntava les centrals telefòniques. Era un tècnic. Un treball d'això no sé, muntatge, muntatge de centrals. I aquí va fer un curs d'avaries, d'avaries d'aparatos. No, no avaries d'aquí de dintre de l'usuari, sinó els cables; no? pues això. Avaries de fora. Exteriors. Estava a planta exterior ell. Li encantava Vic estava encantat hi havia moltes avaries dels caçadors. Només que hagués estat en comtes de 70 quilòmetres (Vic) a 20 o a 30, ell no s'hagués anat de Vic. L'encantava la feina, la gent. Molt bé, molt bé, molt bé a nivell de feina. No ha tingut problema de.... L'únic que passa és que fer cada dia 70 quilòmetres era un pal. Así que va demanar trasllat, i el van passar de fer 70 quilòmetres a estar davant de casa, perquè va tindre la sort de que hi havia plaça a la central d'Horta; on havia estat amb la Stàndar 10 anys!. Imaginat. El van tindre putejat també a la Stàndar. Van estar uns 8 anys sense donar-li feina. Cada dia anava a treballar, i no li donaven feina. No li donaven feina. Però mira, és que és fort, eh!. Et paguen. Estàs allà. Clar, sempre el salari base, perquè mai feia hores extres. Mai feia, no tenia dietes, ni desplaçaments. Més diners es guanyava a la Stàndar. Sempre amb el salari pelat. I putejat. Però jo vaig estar sense que em donar-me feina 1 any, però el Sevilla va estar 8 eh. És fort, eh!. Després un tio de la central de Telefònica d'allà d'Horta, que es va jubilar no fa gaire, el recordava dient: "qué moral Ocaña, qué moral. Qué moral la tuya, como te han tenido puteado. Yo no sabía lo que tu cuanto aguantarías, porque siempre había la consigna: no darle faena". Es va jubilar.

E.- I amb quin objectiu no li donaven feina?

No sé, era una forma d'aburrir-lo, no?, suposo. O desprestigiar-lo davant dels treballadors. Però això, això ell ho portava molt bé. Vull dir, era una persona molt apreciada tant a nivell d'Stàndar com de Telefònica, perquè era una persona clara. No tenia problemes de... Home!, sap greu perquè a nivell professional suposa que estàs paralitzat, que no vas pujant de categoria. Però saps lo què passa?, que al ser Telefònica una empresa tan gran, pujar de categoria... mira, guanyar 12.000 peles més per manar a la gent, no valia la pena. A veure si m'entens?. Lo que et comportava una categoria superior no et valia la pena pels calers que et pagaven. És que no valia la pena, perquè et crea uns maldecaps, que no valia la pena. Havies d'agafar plaça on hi hagués. Hi havia un concurs oposició. Anaves; vale. Pujaves de categoria. A lo millor et pagaven 10.000 peles més. Pues havies d'agafar plaça on hi hagués. Podien enviar-te a Ponferrada, o jo què sé, o a Canàries, o a Madrid. I el Sevilla ho tenia claríssim que no li resultava. Ni molt menys!, les 10.000 peles que podia cobrar, m'entens?. Això, vamos!... ho ha tingut sempre claríssim. I encarregat?, si és una merda lo que guanyaves de diferència. Els maldecaps que guanyaven els encarregats per lo que guanyaves de diferència. Vull dir perquè són mandos intermitjos que no tenen cap poder de decisió. Això ho tenia molt clar. I jo també compartia això. I dic: "osti després de 5 anys aquí, deixat estar, tu eh!. Si no hi ha una plaça per aquí no concursis, perquè és terrorífic". A Telefònica hi havia promocions, però promocions que t'enviaven a la "Conchinchina". No valia la pena. I això ho ha tingut sempre ell molt clar en aquesta empresa, lo de les promocions que era un camelo. Mira, la única cosa que sap greu perquè ell volia ser mestre. Volia estudiar per magisteri. I clar, havia d'escollir entre...com que havia coincidit que jo havia fet dret, estava fent dret, i lo de los fills. Pues ell va decidir cuidar millor dels fills, i cuidar-se dels fills. I no posar-se a fer. I ara no...i ara li dona molta mandra posar-se a fer-ho a la edat que té. Si ja es pot prejubilar a l'edat que té a Telefònica. Sí, perquè són aquestes prejubilacions de 52 anys. I ja es poden ja prejubilar; imaginat. Ara no té cap interès en fer-ho. Bueno, ara fa uns anys que va pensar que no valia la pena. Perquè hi havia mestres de sobres; a "porrillo". Era aquella època que hi havia descens de natalitat, i que sobraven mestres per tot arreu. I diu: "¡ara em dona por hacer eso!. Chiquilla déjate estar"yo sigo leyendo. I mira, ha agafat la costum de llegir. Fa anys ja que llegeix molt. I llavors, mira, llegeix. Pensa que al menys això li compensa més que no pas posar-se a fer classes, no?. Perquè clar, fer una carrera és per poder exercir. No té cap sentit pagar una matrícula, amb els preus que estan, i com estan allò per quedar-te'l a casa. No, i llavors es dedica molt a llegir; molt. Llegeix molt ja fa temps.

E.- Quins estudis té?

Graduat escolar i cursos específics de Telefònica.

E.- Era una idea seva estudiar magisteri?

Sí, li va agradar. Tenia ganes de fer-ho. No ho tenia com una cosa pendent, però a mesura que anava fent coses, pues donava prioritat a altres coses i ho deixava de banda. Fins que va arribar un moment, que a lo millor podies fer-ho, però valors que no val la pena, perquè si ho vols fer és per practicar-ho. No perquè si és per tenir coneixements, t'agafes l'enciclopèdia, i ¡nena!, tot per tu, eh!. M'entens?. Vull dir o t'agafes la història i comences a llegir. A veure si m'entens. Perquè estudiar una carrera és perquè la vols fer, vols practicar-la. No té massa sentit posar-se a estudiar, pagar matrícula de classe, deixar altres coses. I després no trobes feina. I amb el moment que ell ho podia haver fet, que els nanos eren una mica més grans, una pedra trepitjaves i sortien mestres per tot arreu es veritat hi havia un excedent de mestres. Perquè hi havia un descens de la natalitat que no vegis. Dice: "pues he llegado tarde. Chiquilla, he llegado tarde, vamos si he llegado tarde"; me dice. I bueno, va pensar que podia fer altres coses de llegir o algo así, coses que amb ell li interessava. I va pensar: "pues bueno, no sirvo para eso ya he llegado tarde y ya está". Pero vamos...ens ho prenem be ens ho prenem bé. No és una persona que li ha creat molts problemes tot això. Té les coses, és molt simple. Té les coses molt clares. Veu una cosa clara; la fa. I quan no, ho deixa de banda i no li crea cap problema. No és una persona complicada, rebuscada no no, es molt clar, vull dir. Quan ha de fer les coses les fa, però sinó...ho descarta. I també això és important, perquè sinó...ara després pots pensar que la seva vida l'ha sacrificat per altres, no? també en el sentit de que ell podia haver estudiat com jo estava estudiant, en canvi va optar perquè estudiés jo, no?. Sinó algú s'havia d'encarregar de la família.

E.- Això és una decisió que es pren entre tots dos o...? Com es planteja una situació així?

Pues mira, jo crec que es parla, es veuen prioritats, es veu qui pot o no pot. I no sé, com que jo vaig conèixer al Sevilla que jo estava fent COU, pues volia fer biologia, em vaig canviar a dret. Ja estava molt ficada en el moviment obrer. Inclòs vam decidir-ho col·lectivament. Bueno, ho vam decidir tots dos, perquè, perquè era un servei al moviment obrer. Els meus estudis estaven en aquell moment... com que

el moviment obrer era prioritari –per molta gent no per mi sola/

[FINAL CARA A, CINTA 7]

[INICIO CARA B, CINTA 7]

En aquell moment el moviment obrer estava per davant de la família, per davant dels estudis, per davant de la feina de molta gent, no?. Pues en aquell moment van decidir que jo podia fer això, perquè em van convèncer los Luis Salvadores. I el Sevilla pues veia molt bé. Vull dir, creia que era la persona que podia, que estava en millors condicions. No havia de fer massa esforç m'entens. Ell contribuïa a aquesta decisió, perquè era prioritari el moviment obrer amb la seva col·laboració. I ens feia un apoyo logístico, como digo yo. Ens feia el menjar; ho tenia claríssim vull dir. m'entens?, era una decisió meva o una, jo havia de fer tot això, però era perquè havia una finalitat que era servir al moviment obrer. I com que això estava claríssim, pues tothom a pensar. Cadascú en la seva tasca. Clar, en aquell moment això es veia clar. Jo vaig veure clar deixar biologia per fer dret, perquè veia que era una manera de servir als treballadors; podia ser útil. M'ho va fer veure Luis Salvadores. I ell pues en aquell moment, veia que la seva funció podia ser, pues col·laborar a que pogués fer-ho. Sí, ho vam plantejar, però ell assumia tot això molt bé, no?.

E.- T'enrecordes tenir converses al voltant d'això?

Sí, perquè ell volia ser mestre en aquell temps. Però clar, ja havia de fer lo de majors de 25 anys. Estava molt embolicats tots dos amb el moviment obrer, com t'havies de posar a fer tot això?. És que era difícil, no? m'entens? vull dir. havies de deixar altres coses. I en canvi, jo podia compaginar bastant, perquè ja quan jo el vaig conèixer ja estava enrollada amb l'institut, el libro blanco i amb tot el rollo dels nocturnos i tot això. Ja estava bastant enrollada. I les Comissions Obreres ja ho tenia per la fàbrica vull dir. No sé, estava ja organitzat ja així. Vull dir que no és allò que diu: "ahora tu haces esto". No, no, jo més o menys ja estava fent lo que estava fent. Llavors era una persona que en aquell moment ho tenia més fàcil per continuar. Era com una continuació. En comptes de fer biologia em va fer canviar d'idea, i en comptes de fer laboratori vaig fer això. Però jo ja estava en aquesta onda no?. En canvi ell, significava deixar altres responsabilitats que tenia a nivell de moviment obrer, perquè fes això. I després a nivell familiar, com que ell va decidir que tenia molta il·lusió de tenir fills, a veure qui s'encarregava sinó d'ells?. En la meua feina si era dur estudiar, imaginat, acabo d'estudiar i em fico aquí a treballar a Comissions, fent d'advocat amb horaris intempestius totals. Tot el dia enrotllada. Pues clar, algú s'havia de fer càrrec de la família, perquè els nanos s'han de cuidar quan són petits no?. Vull dir que i li va sortir molt bé aquesta tasca. Vull dir, ho tenia molt assumit, i estava convençut i li agradava. Vull dir que ho tenia clar. Clar, quan ja es van començar a fer una mica més grans tots dos no?, que es porten 4 anys, que era el moment que podia... hi havia més mestres que jo que sé, i va dir: molt pràctic "¡uy! A esto ya he llegado tarde ya; se me ha escapado la oportunidad". Sí, sí, ho veia molt clar. Deia: "chiqui, ya he llegado tarde ya. Ya no sirvo para esto". I ja està. Vull dir, no...això nosaltres això ho havíem parlat. Cadascú juga el paper que ha de jugar en el moment però, no hi havia massa problema. En això sempre I mira, ara ja massa tard, no? per poder posar-se a fer...si no ho feia fa 5 anys, imaginat ara. No, però ell ho tenia clar. No veig que això li creés cap trauma, ni...cap problema. Els crios els va ajudar a nivell d'escola fins a les equacions, que ja no sabia ell. Però després ja... s'ha acabat. Però es que això es normal jo tampoc puc ajudar a la meua filla ara que fa química, fa bioquímica. Jo quan començo a veure els seus programes. Jo de dret laboral... "així", però el mercantil no gaire, eh!. Cadascú les seves coses, eh!. Cada cosa en el seu lloc. Clar, vull dir un sap fins on arriben les limitacions, i per això no deixes de ser el pare. Tu pots ajudar fins a on pots, després...saps?. Els coneixements no tens perquè saber com els mestres, no?. I una altra cosa que és justificar una mica als mestres també, perquè un mestre de biologia o una mestre d'història, en sabrà d'això però no en sap de mates, o no en sap d'altres coses. Hi ha temes d'història, els meus fills... Sevilla sabia més que moltes vegades els mestres de...o de geografia, eh!. La geografia és horrorós, només donen de Catalunya a les escoles d'aquí de Barcelona. I és horrorós perquè van superdespistats els chavals. Viatges por ahí i no saben geografia d'Espanya, de la resta d'Espanya. Imaginat d'Europa. Això és un hàndicap que tenim aquí a Catalunya. Només s'ensenya geografia d'aquí. Això què és!. I no saben on està Trujillo. Després viatges i què!. Jo amb això noestic d'acord. I en geografia i història era la baralla. Vull dir, els consells escolars va haver-hi una baralla amb això..."que ya está bien, yo soy el primero en defender lo del catalan no podemos aislarnos en Cataluña nada más. No sé qué, no sé cuantos". Un cachondeo a las asambleas en las escuelas, perquè la gent no estava d'acord. Hi ha una manca de geografia i d'història també. No tenen una visió de conjunt. Estava molt, molt centrada a nivell de revolució d'aquí de Catalunya i la resta que?. Vull dir, que hi ha una manca...No sé si ha sigut la teva generació, però...Sí, sí, la meua filla té 19 anys, i no sé, deuria ser quan feia sisè o setè que hi havia aquests problemes. S'implicava en els temes de l'escola. Pues clar, el moviment d'escoles. Bueno, la gent que està acostumada a participar s'implica allà on va. A l'assistir a les reunions ja t'impliques. Ja et fan responsable d'algo. És veritat. Si et deixes portar, ja estàs agafant

responsabilitats per tot arreu. Has d'anar en compte eh?, perquè sinó...Home, jo ja no hi anava a les assemblees per si de cas. Ja vaig sortir escaldada a la guarderia, vaig començar a anar imagina't amb tot el merder. A al comissió també de la guarderia. "Ma cago en dena!", perquè era un moviment d'escoles bressol; una època molt guapa per recuperar una mica les escoles bressol i la república. Es va xafar tot, eh!.

E.-També vas col·laborar?

El moviment de guarderies. Clar, perquè vam entrar a la bressol tots dos; els nanos. La primera per el tema de -----, i l'altre va entrar perquè encara hi havia una germana dintre, sinó no hagués entrat. I ens va agafar tota aquesta època de les escoles bressol. Ara ja no sé, ara suposo que són més funcionàries, suposo.

E.- Quina participació tenia al moviment d'escoles bressol?

Bueno, hi havia tota una lluita a nivell de l'Ajuntament, per intentar de que tinguessin una qualitat. Una qualitat de l'ensenyament amb el tema del número de monitores, el número de nens, el tipus d'ensenyament que es volia donar, que siguessin públiques, tot i que eren caríssimes. Jo reconeixo que eren caríssimes. És que sortia caríssim portar el nano allà. Sortia mare meva Em recordo que pagàvem 12 amb la Laura, i el pressupost d'aquella guarderia sortia...tot, eh! llum...neteja, jardiner, menjars, tot, sous de les noies; sortia un nano per unes 38.000 pessetes. De cost, eh!. Que això ho finançava tot l'ajuntament es clar és veritat Sortia car, eh!. però eren molts pocs nanos, dos monitores pel matí i l a tarda, que s'ajuntaven a l'hora del menjar, un sistema pedagògic. La cambres, les netejadores, lo del jardí, la llum es gastava la tira de llum les activitats. Parlo de l'any 80, ara no sé lo que costarà. Jo vaig estar a l'any 81. Em penso que era al 81-82, que jo estava a la comissió dels pares, i vaig estar fent el pressupost. També hi havia nanos que no pagaven, per allò de les necessitats. Dividit el cost pel número de nanos, sortia per unes 38.000 peles, i pagàvem 12. Sortia, car, car. Però una qualitat molt bona. una qualitat que valia la pena. Jo crec que ara mantenen la qualitat, però m'imagino que ara intentaran els preus han pujat més, bastant suposo encara que son de l'ajuntament la subvenció és més petita. I també intenten que hi hagin més número de nens, perquè és que sino no sortia, eh!. El meu fill va estar, el primer any que tenia 4 mesos, va estar amb només 4 nanos, i dos monitores; imaginat. Hi havia dos bessones que no venien mai, i vam ser els pares els que vam dir ens semblava un luxe que els hi guardéssim la plaça a aquestes nenes bessones, i que hi havia una llista d'espera; perquè és que és un luxe. Perquè era un luxe 4 nanos amb dos monitores imagina't que?? Tenia guasa la cosa, eh!. Eren uns 6 lactants, a la classe de lactants. 9 als mitjans, 12 quan ja caminaven, i 18 els més grans. Els lactants era un luxe guasa. Tu imaginat, només que tingués algun un refredat, es trobaven sols; amb un nano sols a lo millor. Pero bueno no, home, en general les escoles aquestes jo crec que ha funcionat bé. Jo crec que tenen un ensenyament maco. I ara ja es demana més coses vull dir en aquestes guarderies. Han d'estar titulades els hi ha donat un temps perquè es reciclin i puguin fer estudis universitaris de magisteri especialitats en parvulari al primer cicle d'ensenyament,. ara ho estan fent diferent. Però la gent que va començar primer, són gent que ara ja tenen una edat de prejubilar-se suposo. Además és una altra història, aquesta gent, estan a lo millor amb 58 o 60 anys, aguantant nanos, eh!. És molt pesat, eh!. Vull dir, és plasta.

Bueno, Conchi, què?

[FINAL CARA B, CINTA 7]

[INICIO CARA A, CINTA 8]

E.- Adoració Díez, 10 de novembre de 1999, cinquena sessió.
Com tenim això?

E.- Doncs bé, no?

Jo crec que avui l'haurem acabat.

E.- A veure, quan entres a treballar al Gabinet, bueno, avui m'agradaria que parléssim és de com, de com això, de com varia això en la teva vida de la teva tasca dintre al Gabinet. O aquests últims anys/

La última època, no?

E.- Una mica en general que em parlis/

Bueno, a veure, quan, quan jo acabo la carrera de dret, que tinc la meva filla, pues circumstancialment

em va vindre a visitar una persona d'aquí del Gabinet, que és la Montse Comas, que és amiga meva. I em fa aquesta oferta. Em diu: "escolta, ara hi ha una noia que marxa, et faig el preavís, i si a tu t'interessa pues mira...valdria la pena que dispondguessis". I m'esperen d'alguna manera no?. I llavors lo que vaig fer és pues anar col·laborant amb el gabinet diguéssim vaig aprendre a cobrir un puesto de treball que mentre vaig col·laborant amb el Gabinet i diguéssim vaig guanyar poder un puesto de treball. O sigui que la meva vinculació amb Comissions sempre havia sigut com a clienta i del ram del Metall, no?. La meva experiència sempre havia sigut el Metall. Llavors jo pensava inicialment que anava a cobrir el puesto de treball d' aquesta noia que es deia Merçè Molina, que estava portant els rams que portava jo----- i altres rams. Quan diguéssim jo m'entrevisto amb la comissió del Gabinet per substituir a aquesta noia i tal, es produeixen com uns canvis organitzatius a nivell de distribució de la feina dels mateixos advocats, i diguéssim que jo quedo adjudicada al Metall. Per la meva experiència al Metall, pel volum de feina que hi havia creien que podia ser més útil. I en aquell moment també es produeix que el Soler Barberà estava passant visita al Metall. I en aquell moment estava al carrer Padilla. El carrer Padilla diguéssim que hi havia hagut molt forta de consulta i d'assumptes. Tothom volia reclamar tot. Saps aquella expansió de la gent que mai ha pogut reclamar res però de cop a tothom li dona per reclamar tot, i a Comissions pues fem demandes per tot?. Era exclusiu, no era selectiu. Hi havia molta tasca. Al metall hi havia 3 advocats Vull dir, en el Metall hi havia tres advocats. I el Soler Barberà feia això. Feia un dia de consulta, però es un home que ja era gran. Ja tenia la suficient experiència com per...era malaguanyat tenir-lo a darrera d'una taula rebent una tarda la quantitat de liquidacions o la quantitat d'històries que li explicava una persona. Era una persona que era més vàlida en baixar-li en volum d'assumptes, i tenir-lo sempre com a col·laborador per portar assumptes puntuals. Podia fer un bon paper, i no feia falta cremar-lo en el dia a dia perquè ja era una persona gran, i tenia una col·laboració nostra, pues jo crec que un dia de dedicació. Amb aquell moment va ser el moment conjuntural que també es va prendre aquesta decisió. Vull dir, aquestes persones que tenien més solidesa pues tenir-les d'alguna manera més en coses puntuals, per al seva edat. I llavors, en el Gabinet en aquell moment, clar, era un moment explosiu. Molts despatxos es van integrar al Gabinet de Comissions, i van desaparèixer. Altres no van volguer desaparèixer. Vull dir, gent d'aquests despatxos es va marxar i va fer l'opció per Comissions, i altres es van quedar. Dels mateixos despatxos diguéssim, uns van continuar com a despatxos, altres es van integrar a Comissions. Vull dir, que era un moment, clar, com que el naixement de Comissions Obreres va ser a l'entorn d'aquests despatxos laboralistes, perquè no existia la liberalització del sindicat, diguéssim que ja estava la força sindical, no?. Quan es legalitza, és el moment de prendre la decisió, si apostem per un Gabinet d'alt sindicat, i vol dir que la gent deixa lo seu i s'incorpora al Gabinet de Comissions, o va haver-hi gent que va mantenir el seu Gabinet. I va haver-hi gent que dintre d'aquests despatxos va fer la opció, com que no hi havia una unanimitat, vull dir, pues bueno, "jo deixo aquest despatx i m'en vaig a Comissions". I altres despatxos van continuar amb el 50% de la plantilla. Perquè vull dir, el despatx de l'Albert Fina i la Montserrat Avilés més del 50% es va incorporar aquí a Comissions, i ells van seguir com a despatx. El despatx dels Salvadores va passar íntegrament tot. I vull dir, i altres despatxos del Baix Llobregat, perquè abans no estaven amb un Gabinet de la CONC. Abans lo que hi havia pues eren despatxos de les unions locals. Barcelona tenia 2 o 3 forts, que eren el seu, tothom hi anàvem. Però clar, es va produir aquesta diferència de que hi ha gent que es va integrar al Gabinet, va apostar pel Gabinet, i gent que es va quedar amb els seus despatxos.

E.- Va haver-hi conflictes?

A veure, la fundació del Gabinet es produeix abans del 78. Jo m'incorporo a l'any 80; finals del 80. Llavors què passa?, que jo no vaig viure diguéssim problemes directes, no?. suposo que sí, que deuria haver-hi les diferents maneres d'entendre l'assessorament, la configuració del Gabinet jurídic, no?. Gent que deia que no deixava el seu despatx, i gent que deia que s'havia d'apostar per un Gabinet fort al Sindicat. Bueno, i llavors clar, va néixer aquest gabinet jurídic, d'alguna manera...en un pis independent del sindicat també. Això es una altra història. L'any que vaig entrar, abans de produir-se la fusió física o la integració física amb la CONC. És que estàvem al carrer Bailén. En un pis maquíssim de l'Eixample, guapíssim. Amb unes vidrieres increïbles al carrer Bailén. I molt guapo, molt ben muntat. La gent que va apostar per un gabinet de Comissions, era gent amb molta professionalitat, amb experiència d'altres despatxos. Hi ha gent que venia del despatx dels Salvadores, del despatx de l'Albert Fina, el Juan Coscubiela, la Montserrat Comas, Paco González. Hi havia la tira d'aquí de la gent que s'havia integrat dels seus despatxos, no? I clar Allò donava un caliu molt bo perquè era un-----suficientment guapo. Vull dir que, hi havia un equip d'administratives pues també bastant consolidat. Gent sèria, que tenia experiència en despatxos professionals, i que es va incorporar també amb nosaltres. Vull dir, que es va plantejar no solsament a nivell d'advocats, inclòs a nivell d'administratius, que van deixar els despatxos dels Salvadores i es van incorporar al nostre. Vull dir que, però clar, en aquell moment va ser el de Barcelona. Era el Gabinet de Barcelona, i comarques era comarques, que fonamentalment era el Baix Llobregat. Hi havia com dos gabinets que pertanyien a Comissions, però dos despatxos diferents, i muntat una mica al parer, però vull dir, en situacions diferents. Jo em vaig integrar al gabinet de Barcelona, però coexistia amb nosaltres el gabinet de comarques. I en un moment donat Comissions, la

CONC, es planteja dos coses. La unificació d'aquest gabinet, i el trasllat físic d'estar a la CONC i dependent de la CONC. D'una forma... ja depeníem, però més bé d'una forma diguéssim física.

E.- En aquest edifici.

No, encara no, ens vam traslladar a la Ronda Sant Pere. I allà en aquest moment, quan la direcció del sindicat pren aquesta decisió, es produeix una ruptura, i la vaig viure jo.

E.- En quin any és això?

Any 81. A l'estiu del 81. Hi ha com 6 persones que, com 6 persones que no s'hi incorporen, perquè volien ser diguéssim ser un gabinet al servei de Comissions però mantenir la seva autonomia. M'entens?, una mica difícil d'explicar. O sigui, nosaltres érem el gabinet de Comissions, però teníem un configurament orgànic i econòmic i de dependència autònom. Hi havia una comissió que decidia, i una vinculació amb la ----- del sindicat a nivell diríem d'estructura.

E.- Econòmicament independent?

Sí.

E.- Com si fos un gabinet privat.

No hi havia un concert, eh!. Érem de Comissions. Lo que passa és que en aquell moment tampoc estava donats d'alta a la Seguretat Social. Estàvem més configurats com a despatx jurídic. Estàvem diguéssim a la mútua del col·legi d'advocats. No teníem Seguretat Social. No teníem la condició d'assalariats. Vull dir, era un despatx que hasta tenia la opció d'estar al servei del sindicat, i tots els clients venien del Sindicat. No clients adients per nosaltres passàvem consulta als rams. Tu tenies el despatx funcionant independent en un pis, però tu cada tarda t'anaves a passar consulta als rams. Jo m'anava al carrer Padilla a passar consulta. I cada un de nosaltres anava al carrer Padilla, i passava consulta als respectius rams: al Metall, a la fusta, a construcció, químiques, assegurances, banca. Tot estava allà.. a l'edifici de Comissions estava al carrer Padilla. El despatx nostre estava al carrer Bailén que estava a prop de Magistratura. Però tu per les tardes t'emportaves la teva maleta, a passar consulta al Sindicat. O sigui, que hi havia una vinculació en general, no?. Què passa?, que quan la CONC fa l'opció de que sigui no solsament sigui una, una dependència real sino física de diguéssim de passar a la Ronda Sant Pere. Hi havia un sector de gent que no estava d'acord, perquè deia que perdia autonomia professional o autonomia no estava d'acord amb aquest sistema.

E.- Això incloïa la categoria que tenies d'assalariat? Depenies de la CONC?

Encara no estàvem donats d'alta, eh!. A veure, ells lo que no volien és perdre la seva autonomia de funcionament, m'entens?. Aquest era un dels arguments que es perdia autonomia professional o dígalí com vulguis. No estaven d'acord, tindre una dependència tan directa de la direcció del Sindicat. Un altre sector va apostar per allà, i 6 persones van plegar. Això va ser un cop molt dur pel Gabinet, perquè de cop i volta trobar-te sense... fer un trasllat, encara que sigués curt, però ho vam fer físicament el trasllat, eh!. Vam traslladar els expedients del carrer Bailén a la Ronda Sant Pere. Vull dir, arxiva, vull dir empaqueta, i portal's cap allà i organitza-ho. Això ho teníem que fer tots nosaltres. Va ser un merder. Un mes d'agost; imaginat. I després quan arriba setembre aquesta gent no hi és. De cop i volta hi havia 3 advocats que no ens havien donat la llicència fiscal, perquè volíem esperar a final d'any, al gener, perquè home, era un gasto absurd, t'havies de col·legiar i pagar llicència fiscal a correu. Al novembre ens ho van fer, perquè vam tindre els primers judicis d'aquesta gent. Ràpidament. Luego en aquestes ruptura d'aquestes 6 persones, va ser un cop dur pel Gabinet, perquè va significar pues això, portar una carga de feina, però jo crec que es va afrontar amb capacitat i solidaritat de tothom.

E.- Quan advocats éreu abans d'aquesta ruptura?

No ho sabria dir-te el número exacte, però podríem ser perfectament 30. És que hi ha molta gent al Gabinet en aquell moment eren molts.. Clar, però com que aquestes persones tenen uns expedients i uns judicis pendants d'assenyalament, podies es va fer una mena de reorganització una altra vegada en al Gabinet, però jo no vaig sortir del Metall. Em vaig quedar al Metall. Al Miquel ----- el van posar al transport, que el pobre estava negre. Portava una quantitat d'assumptes increïbles. Perquè el Miquel Fabra va entrar quan jo. I recordo ell on estava. Crec que estava en un tema de formació o així no?, i de cop i volta el van necessitar per fer judicis, i es va tindre que posar al transport. Vull dir que, realment vam passar uns mesos molt fotuts. Jo dic que més que mesos. Jo diria que casi 1 any, eh!. Va haver-hi un any que estàvem ja negres. Però clar, també va passar, com et deia, i va haver-hi el procés de fusió

del nostre gabinet de Barcelona i amb el de comarques; tot en un sol. I això ja és més complicat, perquè si ja va haver-hi ruptura amb el de Barcelona, també va passar algo semblant amb la gent del Baix Llobregat. Ells nos van volguer. Uns es van incorporar, i altres van seguir amb el seu xiringuito. I va haver-hi molts problemes. Vull dir .Vam estar casi 2 o 3 anys m'entens. Tela, també. Llavors després en 3 o 4 anys ja es va consolidar el Gabinet una cosa ja bastant assumida i consolidada. A l'any 82, unes de les reivindicacions que teníem el advocats era que volíem tindre relacions laborals, ja que ens exigia una plena dedicació. No et podies dedicar només que això. A fer pleits de Comissions. Per tant, no era incompatible amb altra activitat, i per tant volíem una vinculació laboral. I sí, vam aconseguir que ens donessin d'alta. Això va coincidir amb tota la discussió a nivell de sindicat, a través dels congressos respectius, de que es pagués honoraris. Els afiliats, que va ser una cosa que va costar molt d'entendre, per part de l'afiliació. Però clar, com que el Gabinet s'havia d'automantenir. Si no es pagaven determinats serveis, no es podia autofinçar. Això va costar molt. Finalment es va aprovar en un congrés. Home, hi ha tota una sèrie de serveis que al afiliat no se li cobrava res, però hi havia determinats temes...quan ells rebien diners, que ells ens havien de pagar uns honoraris. I després també una de les coses que ha portat sempre el Gabinet de Comissions, de sempre, és que han posat un volum molt considerable de gent no afiliada. Jo crec que ha sigut fonamentalment, primer per la imatge atractiva que també donem com a estructura, que d'alguna manera donem una serietat de cara a les empreses amb la qual tenim incidència. Això és important, i la imatge que també donem com a gabinet ----- davant dels jutjats, perquè nosaltres rebem molta gent que ens ve recomanada de gent de funcionaris, que ens coneix. O del Ministeri de Treball, o del Departament... del servei territorial. Vull dir, a nosaltres ens arriba molta cosa de gent que ens coneix actuar, i que arriba gent que té problemes i els adreça nosaltres, com la gent més veterana a Barcelona que porta aquests temes. I després des del punt de vista d'honoraris, dintre de lo que hi ha a nivell de competència, sempre nosaltres hem jugat una carta que jo crec que és important; és ser més competitius o com a mínim no fer uns percentatges tan alts com ells.

E.- Com el...?

Com el reste de despatxos. Això ens ha permès d'una manera també agafar clientela. No hi ha hagut molts problemes al Gabinet, i sempre hem tingut una atenció constant amb la direcció del Sindicat, perquè jo crec que mira, els rams necessiten als advocats. Però si poguessin prescindir; encantats. Així de clar, m'entens?. Vull dir, tens de tenir en compte que la gent del Sindicat porta ja molts anys fent de sindicalista, i al veure que s'ho podien treure ells mateixos, ja estava bé. Ara, "si no hi ha més remei hem d'anar al advocat". M'entens?, aquest és el tema. I sobretot, es va produir aquesta actitud d'una manera molt més clara; imaginat...nosaltres vam estar a la Ronda Sant Pere uns 8 anys, eh!. I passàvem la consulta als rams. Anàvem amb la maleteta i ens desplaçàvem al ram, i estaves allà a la tarda. Primer fèiem tres tardes i vuit consultes, després vam fer dos tardes dotze consultes perquè eh??. I recordo que vull dir clar, que la noia del Metall, que estava allà fent filtre de sindicalista, pues clar... hi havia molt bon rotllo, pues perquè arribava, no?... i et deia pues la consulta, tot lo que tenies. T 'explicava una mica per on anava lo que havia apuntat. Entrava i sortia i et preguntava qualsevol cosa. I havia bastant relació. Aprofitaven el dia que tu anaves per, per, perquè parlessin dels temes que hi havia, no?. El Metall sempre tenia 3 advocats, normalment. Ara té 1 i mig. Dic un i mig, perquè fa mitja consulta l'Aguilera. Llavors què passa?, pues que jo crec que hi havia molt bona entesa, en el sentit de que hi havia una implicació... perquè tu te desplaçaves al ram, i s'aprofitava el que tu arribaves per enterar-te de lo que passava i tot. Quan vam baixar de la Ronda Sant Pere aquí, ningú sap ben be perquè es va canviar de dinàmica. Es va crear el gabinet jurídic igual. Ens vam traslladar físicament a la quarta planta. Un mogollón de papers, un esforç increïble. Molt bé, però les consultes ja no es feien als rams. Es van començar a passar amb caràcter indistint, a la primera planta d'aquell edifici.

E.- Amb caràcter indistint?

A veure, tot Barcelona tenia una plantilla de 12 advocats. Bueno, o més, perquè en l'administració pública 14, i Seguretat Social, 15. Llavors passaven visita a la primera planta, i hi havia una noia que es la que agafava les consultes de tots els advocat. Llavors què feien els rams?, quan alguna persona havia de donar hora a l'advocat, l'enviaven a la quarta planta a agafar dia i hora. Ja no es feia des del ram la visita. Això què fa que en la pràctica passi?, una desvinculació. Tu tens contacte amb el ram però menys. No tens aquest contacte natural de que tu vas dos tardes i segur que et veuen. Et veuen quan et necessiten per algo: "jeh, Dorita sal!". O per telèfon: " escolta, això, no sé què": però no hi ha aquesta relació quotidiana, diríem no?. Això fa que cada vegada el Sindicat creïn la seva pròpia estructura, inclòs d'assessorament; que ja s'està passant de primari, perquè va més enllà. "Primari vol dir la primera informació sindical d'orientació. I quan el tema és jurídic ha de passar un advocat. Bueno pues, l'estructura d'assessorament que s'ha creat primària a cadascun dels rams, està sobrepasant les fronteres de lo que es va acordar al congrés. Estan fent més enllà de les seves competències, perquè estan fent: conciliacions d'acomiadament del CMAC; ens estem veient inclús fins i tot per Magistratura fent judicis...Per què?, perquè contracten advocats les pròpies federacions. Les federacions tenen unes

persones que contracten graduats socials i advocats, que arriba un moment que si han acabat la carrera, tenen ganes d'exercir. I ara tenim un problema en aquests moments en determinats rams. Jo el tinc al Metall. Jo entenc a aquesta persona que ha acabat la carrera i vol exercir. És que no és la seva feina, és estar contractat per fer de sindicalista, però no fa de sindicalista------. I amb això tenim uns bollos que és increïble.

E.- Què és fer de sindicalista?

Pues fer l'assessorament als comitès d'empresa, anar a les empreses, denúncies a la inspecció de Treball, temes de vaga, temes d'assessorament de conveni. Tot lo que no impliqui anar a la Magistratura. Temes jurídics. Però què passa?, que no els hi sembla prou això. Aquesta persona que a lo millor porta 5 o 6 anys fent això, pues està avorrida de fer això, i li venen les ganes de fer d'advocat; m'entens?. Això crea uns problemes, de funcionament perquè clar, el Gabinet té una autonomia de funcionament. I té una caixa única i te uns criteris de funcionament. Té un funcionament, no?. I clar, això, això és molt aleatori pues perquè els rams respectius van en funció de les seves necessitats. Ells cobren directament coses directes. Bueno, en aquests moments hi ha molt merder. Hi ha molt merder perquè hi ha com una competència deslleial d'ingerencia. Vull dir, hi ha com una necessitat per part de diferents sindicats de la casa d'aquest edifici, de crear el seu propi assessorament. Però el problema que tenen és que això no els hi és suficient. I determinats temes que no donen quartos, els passen al Gabinet jurídic. Agafen allò, allò que poden solucionar i treure uns diners: modificacions de condicions, sancions, conflictes col·lectius, demandes d'eleccions sindicals, etc., etc., etc. això al Gabinet jurídic, perquè com són temes jurídics, i ja no hi ha manera a una empresa d'arribar a un acord, s'encarrega el Gabinet jurídic. Però clar, el Gabinet jurídic si això, només li entra això, l'estem ofegant. Perquè el Gabinet té una tasca única, i es compensa aquests serveis que els ha de donar el Sindicat, aquests que t'estic dient... i que no pot cobrar, perquè està prohibit en els estatuts que no ha de cobrar aquest servei. Però clar, els ha de complimentar amb altres serveis que sí que es cobren. Si això no, no s'equilibra, i tota la balança és a fer uns serveis que no es cobren, pues arribarà un moment en que s'acabaran els expedients de regulació d'empleo que tenim començats de fa 3 anys, i per la seva mateixa dinàmica, per la mateixa dinàmica, el pressupost del Gabinet acabarà sent un pressupost que no cobrirà gastos. No cobrirà els salaris del Gabinet si no s'arregla. I en principi està concebut el Gabinet com un servei jurídic autosuficient, que fins ara s'havia perfectament equilibrat això. És més, hi ha hagut moltes èpoques excedents, que s'han passat a, sempre a la direcció de la CONC. Però aquest és el problema. Portem una dinàmica en els últims 2 anys, i tu ja veus lo que entra, i lo que entra saps tu...Clar, mira, els Fogasas, Fons de Garantia Salarial, són unes...a veure, tu arribes als fons de garanties salarial, amb un procediment que a lo millor fa 3 anys que l'has començat. Però al final cobres dels Fons de garantia perquè la empresa és insolvent. I lo que més equilibrava una mica els pressupostos del Gabinet, era que tenia molts fons de garantia per expedients de regulació d'ocupació, però és que això ara ja fa temps que no hi ha. I els pocs que n'hi ha, molts els negocien els rams, i tu no els veus perquè no entren. Què passa?, que això, o se soluciona o un projecte com el que tenim amb una existència de 23 anys, se'ns pot "anar a norris", perquè no s'està cuidant aquest fill que té el Sindicat. No és una empresa més el gabinet jurídic, és el gabinet jurídic. És el suport jurídic dels afiliats. És un servei que té una incidència molt gran. Si no existís aquest servei, jo no sé si l'afiliació estaria com està. Joestic convençuda de que molta gent manté l'afiliació al Sindicat. No tanta gent està per convenciment ideològic, eh!, sinó pel servei que se li dona. Si fas un bon servei la gent vindrà, però sinó malament, eh!

E.- S'han plantejat reivindicacions al respecte la direcció?

Sí, bueno... si tenim una batalla cada dia. És continuo. Sempre hi ha hagut molts problemes d'això. Fa anys ja. Fa anys, perquè sempre ha coexistit això. A més a més, a nivell del Gabinet sempre ha existit una comissió de funcionament, que era una mica responsable de coordinar el treball professional. I qualsevol decisió que s'havia de prendre pues es prenia col·lectivament, no?. Era una mica corresponsable de les decisions de gestió del Gabinet. I cada vegada això s'està perdent, perquè ara han contractat una gerent, i aquesta senyora és la que decidirà. A veure, el Sindicat ha optat per la contractació d'un gerent. És que, a més a més, no...no vincula al resta de la gent. No sé, fa dos setmanes que l'han contractat. No sé com acabarà això. No sé el resultat d'aquesta contractació. Però clar, no corren bons temps pel Gabinet, en el sentit de que jo crec que si això de ser una miqueta sensible...Perquè clar, el Gabinet ha passat per moltes situacions de crisi i de d'allò, i ha tirat endavant, però ha tirat endavant perquè ja hi havia una gent que apostava pel Gabinet. I s'ho creia lo del Gabinet, i estava vinculada al Sindicat, pel convenciment ideològic i d'afinitat. Ara, s'està més per una contractació professional.

E.- Per què creus que ha canviat aquesta cosa? Per què s'ha produït això?

Pues la direcció del Sindicat, pues perquè està cada vegada apostant més per un sindicat de serveis. Tot

això intenta diguéssim mantenir l'afiliació a base de serveis. I jo crec que amb això s'ha de tindre molt de cuidado perquè arribarà un moment en que no serem competitiu, perquè clar, si no cuidem la imatge del Gabinet, si a la gent li cobrem tants honoraris. Ahí ho dèiem. Mira, una persona arriba, un afiliat, perquè l'afiliat té unes característiques diferents, eh?. Arriba al ram, per un despido; un exemple. Li cobren 4.000 peles de consulta per no solucionar-li res, perquè al final ha de pujar al Gabinet perquè li facin la demanda l'advocat. Bueno, pues puja al Gabinet de Comissions. S'apunta: 4500 peles més el IVA, perquè no li tornen les que ha donat al notari, i no li han fet res, eh!. Suma. I quan ve a l'advocat, que creu que té possibilitats de tirar endavant la seva demanda, com que és un afiliat ha de pagar una provisió de fons a part dels honoraris, per tirar endavant els expedients. Si a més a més aquesta persona la has de rebre a corre cuita, perquè aquell dia tens 13 visites... a veure qui aguanta aquest tema, perquè altra gent va a un advocat particular, i vale, per una carta d'acomiadament, i el primer dia que va es tira a lo millor en pues perfectament mitja hora tres quarts –no un quart d'hora com nosaltres, perquè tenim les visites cada quart d'hora. Li cobraran 5000 peles, i lo de la prohibició no sé com s'ho faràn. A vegades cobren provisió i a vegades no cobren provisió els advocats particulars. Depèn com ho veuen. Però aquest senyor d'entrada ja no ha pagat tant, eh'. Això s'ha de vigilar. Has de tenir una mica de sensibilitat. Si ens posem tan economicistes, tan de diners, tant aquí exigint horaris la final la gent fugirà. Vull dir, s'ha de tindre una mica de tacte amb tot això. Jo entenc que si una persona va al Metall, poso el meu exemple, i el Metall no li pot solucionar res perquè li envia l'advocat, pues és normal que no li cobrés res, i que l'apuntés directament al Metall ay al gabinet. I que se li cobri només una vegada per la visita; no dos cops. I bueno, el problema és que a la gent pues l'has d'atendre pues d'una manera més massificada que si aquesta persona va a un despatx normal i corrent. Això s'ha de cuidar. Si no es cuida una mica... el mateix tracte, el mateix preu... pues se'n van a un altre lloc. Jo crec que és un dels problemes que en aquests moments estem detectant últimament això no depèn de nosaltres dels advocats. Perquè la gent clar, quan desfàs una frontera de veure a l'advocat, ja canvia una mica la cosa. Però el primer contacte amb el Sindicat és increïble. És de sablazo. És que és de sablazo. És així, i s'ha de cuidar. I qui ha de cuidar això?, pues els rams. La persona que arriba al ram, molta gent arriba al Gabinet, eh!. Demanen per l'advocat perquè tenen la carta d'acomiadament. Però normalment -----no tinguessis aquesta persona al ram quan li vas a cobrar una consulta quan tu saps que no li vas a fer res puja'l a dalt directament-----que la gent pugui pujar i baixar escales

[FINAL CARA A, CINTA 8]

[INICIO CARA B, CINTA 8]

Perquè el volum que baixa i puja del Gabinet és tremendo, és tremendo, eh!. És tremendo. Has de tenir en compte que permanentment cada tarda aquí estem passant visita 12 advocats, amb un promig de 12 consultes, són moltes consultes. Són molta gent que ve, molta gent que ve. Aquest ritme, aquest ritme s'ha de saber una mica tractar, perquè si no al final caiem en la massificació. I la gent quan té un problema li agrada que se li escolti, i li agrada que se li tracti bé... en el sentit de que no sigui un número. I això, la primera impressió del Gabinet, per mi no està ben cuidada. Té la sensació de "sablazo" i de "massificació". Són temes que fins ara nosaltres sempre havíem pogut incidir a través de la Comissió del Gabinet. I és un tema que sempre havíem intentat cuidar... però clar, ara se'ns desborda perquè això no està en les nostres mans. Això ho decideix el jefe del Gabinet. Aquest és el problema que tenim en aquests moments. I jo crec que això és molt perillós perquè si no es cuida això, pot acabar en un deterioro del servei. I això que nosaltres ho hem avisat, eh!. Nosaltres... lo que passa que també és veritat que aquí a nivell de Gabinet sempre hi ha hagut una gent molt compromesa amb el Gabinet. Som una plantilla bastant estable. La gent més, més nova té 8 anys al Gabinet. La més nova dels últims que van entrar tenen 8 anys d'antiguitat. Els demés porten 20 i pico, perquè es va crear al 78, i molta gent ja venia d'altres despatxos; imaginat. Són molts anys veient lo que ha passat aquí, molts anys apostant pel Gabinet, i ara t'hi trobes que via decisions de congressos i tot lo que vulguis, que cada vegada més estan acorralant la capacitat de maniobra del Gabinet. I jo que crec que com que no es viu el dia a dia, s'equivoquen. Per mi s'equivoquen, eh!. Aquestes decisions que en prenen, després no es poden rebobinar, eh!. Vull dir, perquè una imatge costa molt crear-la, i és molt fàcil deteriorar-la. Vull dir, el prestigi s'ha de guanyar a pols, però carregar-se una, una institució, i més unes sigles, és molt més fàcil, eh!. Perquè clar, un advocat particular de fulano de tal, mira, hi ha la tira... però és molt més fàcil eh?? carregar-se un gabinet jurídic, perquè no identifiquen amb persones...sinó...el de la focos, el Gabinet de las Focos y ya la hemos liao. Clar, igual que ha costat molt tenir un prestigi i un reconeixement a nivell de jutjats... t'els pot carregar, eh!. I això crec que d'aquest perill no se n'enteren. I això ho hem dit, eh. En els últims temps ho estem dient això, però com que no estem a nivell d'organisme de decisió, pues no sé com acabarem. Vull dir, les coses no han de passar, perquè tu les puguis preveure i les puguis veure que pot passar. I amb aquesta història estem. No estem en una situació optimista; la veritat. No ho estem. Vull dir, paro per la gent veterana, eh!. Estic en plan derrotista. Avui m'he cascat 3 judicis, mira. Ah! per cert, he guanyat aquell judici de la... t'ho vaig dir?. He guanyat aquell de la nul·litat de la noia aquella. Ahir tarda, ahir tarda ens van donar la sentència. La pobre va votar tu...quan la vaig trucar al telèfon. Tenia el nen a sobre, i el nen es va posar a plorar i tot, del d'allò que va fer. Estava més contenta. Jo la

vaig trucar, perquè "a lo millor l'empresa et truca, per readmetre't. Bueno, perquè t'incorporis demà: que ho sàpigues". I sí, estava molt, molt contenta. Aquesta noia ho tenia claríssim això de tornar a treballar. De tant en tant la nostra feina a vegades és una mica més gratificant. Sí, aconseguir una nul·litat és important, eh? perquè avui en dia donen molt poques. Nul·litat vol dir que la empresa no et pot substituir per una indemnització vol dir que ha de readmetre per collons, perquè és una nul·litat per discriminació. I jo crec que des del punt de vista nostre és molt important; i sindical també. Això suposa una victòria per aquesta noia i una incidència a les oficines, perquè allà no tenim incidències d'admissions. I com que la gent que la va recolzar a aquesta noia és la gent de Comissions de fàbrica,, pues tenim com una mena de bretxa oberta a les oficines. Estava molt contenta diu que faria una carta d'agraïment a la gent que l'ha recolzat i que es posaria al taulell d'anuncis ala sentència alguna cosa de tant en tant va sortint be.

E.- Des del principi que t'incorpores al Gabinet fins ara, han anat variant el tipus de reclamacions?

Han variat molt, molt. Mira, ens va agafar l'època en que tothom reclamava tot. Tothom va començar a reivindicar i fèiem demandes per un tubo. I a més a mes es feien... com que havia tal volum, i també el Jutjat de lo social de avui en dia eren les antigues magistratures de treball, que depenien del Ministeri de Treball. No era necessari l'assistència lletrada, com no ho és ara. Llavors, hi havia una mica més de permissibilitat en la confecció de les demandes. No eren tant processalistes; m'entens?. Ni tan formalistes.

E.- Podien fer demandes per qualsevol cosa?

Sí, a veure si m'entens, no era tan escrupulós, m'entens?. Ni tan de tipus processamental, no?. I bueno clar, es reclamava de tot.

E.- Com què per exemple? Alguna cosa que recordis...?

Quantitats...que se li donés, mides de seguretat. D' acomiadaments hi havia molts. Aplicacions de conveni, sancions, reconeixements de drets. Hi havia molt, molt volum, encara que no hi hagués tanta qualitat. Va haver-hi aquesta època boom, que tothom reclamava, i que diguéssim els mateixos magistrats ja estaven habituats a demandes sense massa qualitat... diguéssim jurídiques, argumentacions jurídiques, jo diria. Però això poc a poc va passar, va anar diguéssim... aquest descens de reclamacions que la gent... es va aplacar. Diguéssim que va d'alguna manera es consolidés més a l'actualitat de les demandes nostres.

E.- Creus que la situació econòmica va influenciar?

Sí, sí, sí, sí mira. La gent abans teníem una plantilla de treballadors que eren estables i s'atrevia a reclamar. Després vam tenir la crisi dels 80, que va haver-hi el tancament de la tira d'empreses i va haver-hi molts expedients de regulació d'ocupació. Clar, i per por a que feien fora a la gent, o perquè havia...per què anaves a reclamar una categoria si la empresa estava a punt de tancar?. M'entens?. Vull dir, vam guanyar diguéssim terreny les demandes d'expedients i d'acomiadaments. I com que ara lo que tenim és molta contractació temporal, les antiguitats han variat molt. Ara tenim molta multiplicitat de, de, d'assumptes diferents amb contractacions molt variables, perquè hi ha tot una bagatge de contractes temporals que es van creant nous, però encara subsisteixen els antics. És molt canviant la legislació laboral. Té molta complicitat, perquè és molt farragosa, però en canvi, i diguéssim que l'antiguitat de la gent és molt més curta. És menys antiguitat. I com que les indemnitzacions es calculen en base a l'antiguitat, la indemnització és molt més petita. Vull dir, tenim més complicitat d'assumptes. Requereixen més dedicació, però els ingressos són menys, perquè com que vas a percentatges sobre lo que la gent cobra...les indemnitzacions són molt més petites. Què passa?, pues que tenim això, molta diversitat de, de temes més complicats per totes les professions legislatives que han hagut en els ultims 10 anys i qu e implica estar al dia. Això sí, qualsevol despatx, si no és laboralista, està perdut. La gent de civil, de penal, que intenti fer una demanda de laboral estava molt perdut, perquè com que és tan canviant el dret, has d'estar continuament reciclant-te. En canvi la gent que porta penal... home!, ha sortit una reforma del codi penal, però feia jo què sé, 35 anys que no es feia. La jurisprudència és estable. Nosaltres tenim molta jurisprudència canviant, perquè a més amés, sentències del Suprem que interpreten una llei que ja no està vigent, no serveixen. M'entens?. Has d'anar sempre continuament... has d'estar molt al dia en els temes laboral perquè són molt canviant.

E.- Exigeix una formació contínua.

Contínua, exigeix una reciclatge continu. Però ja, la feina ha canviat, i això ho diuen tots els despatxos de laboral que es dediquen. La complicitat dels temes. Cada vegada la llei va assignant més procediments al jutjat de lo social, en detriment de l'inspecció de treball. Abans havien temes que eren competència de

l'autoritat laboral que és la inspecció de treball. Amb la última reforma s'han polit la tira. Llavors, són temes que estan... la competència és de la ordre del jutjat de lo social, però que "no entenen ni flowers" els magistrats. Tot això són temes molt complicats, molt, i que els magistrats no se n'enteren. Són tècnics, a més. Són problemes tècnics moltes vegades. Peritatges.

E.- Peritatges?

Sí, ampèrits, experts en la matèria. Tècnics. Clar, això per un treballador és una carga, perquè si has d'anar a un judici amb un pèrit, en un tema de modificació de condicions...

E.- Què són les modificacions de condicions?

Pues de jornada, d'horari, de, de llocs de treball. Des del 41, que van ser de la competència de disposició de treball.

E.- Perdona?

Les de l'article 41, que van ser de la competència de la disposició de treball, i que ara són competència del jutjat de lo social. Moltes d'aquestes... sistemes de rendiment, de primes, d'horaris. Tot això és un procediment ràpid, perquè té un plaç de 20 dies, i que és una carga pel treballador en aquests moments; si vols una defensa mínimament correcta. Perquè a més a més, ha de pagar el pèrit, perquè el pèrit... per fer un peritatge. I comparèixer a Magistratura, pues et cobren 100.000 peles. I això abans no hi era. Era competència de l'autoritat laboral, i del Ministeri de Treball i punt. S'encarregaven els inspectors de acabar lo que sigués. Pues ara això ha encarit la situació de la gent. És un dels problemes que ens trobem. I que tampoc tenim aquí al Sindicat tants crèdits com per fer tot això, eh!. Els has de buscar a fora. Vull dir, que realment, sí, ha canviat bastant, eh!.

E.- Quina és la -----?

És una persona tècnica en la matèria, com expert, que fa diguéssim que recolça els arguments que hi havia a la demanda.

E.- Com per exemple?

A veure, una persona per el tema de trasllat. Trasllat d'un centre de treball a l'altre. Nosaltres contractem un perit, que constata que el fer tants viatges d'aquí allà, i en major temps invertit d'aquí a la nova tal, és tal. això ho fa una persona experta. En temes per exemple de primes, de rendiments. S'ha d'agafar un tècnic, un tècnic d'organització d'empresa i de cronometratges, que discuteixi que aquests cronometratges que la empresa ha fet, són correctes o no; amb arguments tècnics. Això està dintre del 41, de l'article 41. Clar, això abans es feia via inspecció de treball. I aquests temes als afiliats no, no els hi val diners, però el perit s'ha de pagar. O sigui, que són més complicats els temes. I en temes de Seguretat Social també veig porten fins i tot perits, no sé perquè ben bé però...a part dels metges. També he vist que porten pells, i no sé perquè. En temes d'accidents de treball, als peritatges també et paguen un metge.

E.- Si haguessis de dir quina és la reclamació...

Avui, pues normalment és per acomiadament, quantitats, perquè no li paguen els salaris, perquè no li paguen bé els salaris, perquè creu que té dret a unes reclamacions, a unes primes...lo de quantitat és molt ampli, eh!? es de tot. O no li paguen el salari perquè no li vol pagar, o li paguen malament, o li han tret un plus que li havien de cobrar i ara no li paguen, o li han absorbit amb l' increment de conveni una cosa que cobrava i per lo tant no lo han pujat res encara que... o drets. Però en quantitat és molt, molt extens, perquè no acostumen a pagar. No acostumen a pagar. Mmm... conflictes col·lectius d'interpretació, normalment a les empreses grans, de convenis col·lectius. També hi ha moltes modificacions de condicions, i menys, menys, són les categories professionals. Ho porta Comissions i UGT, i para de contar, perquè als depatxos no els hi agrada portar categories professionals perquè són complicadismes i no donen ni un duro. Perquè demanar una categoria professional per cobrar a l'any 20.000 peles més, això en números és poc. I que són molt complicades també de portar. Llavors, nosaltres també, d'aquestes hem fet bastants, però l'estrella, l'estrella jo crec que la nostra ha sigut la d'acomiadaments i quantitat. I sancions també. A la gent que la sancionen també, nosaltres ho portem bastant. A delegats, a gent afiliada, i a gent no afiliada també.

E.- Hi ha alguna diferència entre un tipus de programes que tenen les dones treballadores o que presenten a les dones treballadores, amb els que presenten als homes treballadors?

Sí, a veure, jo crec que les dones diguéssim d'alguna manera hi ha un volum molt, molt important de contractació temporal.

E.- Entre les dones.

Molt, molt. Més gran que els dels homes. Normalment, com que els hi fan contractes malament, si es decideixen a reclamar, pràcticament tot són fraudulents, però a vegades no els hi surt a compte perquè volen que els hi renovin el contracte, que els hi facin un altre contracte. I bueno, quan ja no poden més, venen i volen resoldre tots els contractes malament que els han fet, no?. I a vegades venen a informar-se i assessorar-se, i amb funció de l'assessorament que tenen, decideixen si els interessa recórrer això o esperar a si li renoven. Si no li renoven, a llavors recorren, i és...saben una mica... primer volen estar enterades del tema, però en funció de com estigui el tema, decideixen tirar endavant o no tirar endavant. Van jugant amb això. Hi ha molta, molta contractació temporal de... i si lo que tenim en aquests moments al Sindicat, això és veritat, crec que és un dels gabinets que més portem això, són les unitats per la discriminació de la dona. Vull dir, des de discriminació salarial a discriminació per maternitat, o coses d'aquestes o coses d'aquestes. En això el Sindicat és bastant sensible, i hi ha tot un departament de la dona que està reconduint tot això, i que sí, sí, el Gabinet està donant una resposta bastant bona. Home, altres despatxos també ho porten, no?... però jo crec que Comissions, el Gabinet està fent bastant bé, bastant aïros a mes a mes eh!. Vull dir tenim bastants sentències guanyades d'aquestes, no?. Són temes, a veure, els jutjats són molt reacis a donar nul·litats, i més aviat... ho donen amb comptagotes.

E.- Per?

Pues perquè no volen, pues perquè són reacis a aquestes nul·litats. Se'ls hi ha de donar bastant mastegat, o ho tenen de veure molt clar. Tenen un mínim d'indicis de discriminació, i a partir d'aquí depen on et toqui decideixen si la tindràs o no la tindràs.

E.- Quin seria un mínim?

Pues donar unes raons objectives, per exemple, i que la empresa no pugui amb la carta d'acomiadament, no tinguin consistència. Si la empresa no acredita que les raons per acomiadar són sèries i tenen una justificació, s'ha d'entendre que l'alegació de discriminació nostre té sentit, perquè es donen les característiques concretes de acabar..."embarassada", "baixa per maternitat", "incorporació", "reducció de jornada": això no l'interessa a l'empresa... objectivament no li interessa. Llavors, si fa un acomiadament per pagar els 45 dies, i la carta no està suficientment diguéssim fonamentada, i després en un judici tampoc intenta acreditar la causa real, és obvi que les raons que tu alegues tenen una consistència. I en base a això, s'inverteix la carga en la prova/

E.- La què?

És la empresa la que ha d'acreditar que existeixen raons clares per acomiadar, i no ho acrediten l'acomiadament és nul. Aquest és una mica el procediment que es fa. Però ja et dic que normalment no són fàcils aquestes demandes. Ara jo crec que hi ha una actitud als mitjans de comunicació davant de la dona, i això afavoreix davant dels jutjats. Però bueno, jo crec que els jutjats són molt particulars, cadascú té la seva forma de pensar. No sé si influeix molt els mitjans de comunicació; no ho sé, saps?. Hi ha molts que viuen en el seu cascaró i no se n'enteren massa. Tenim 30 jutjats, cadascun és del seu pare i de la seva mare. No hi ha jutges molt prooperaris/

E.- Molt?

Prooperaris, o protreballadors. Estan molt contadets aquests que hi ha. És una jurisdicció molt dura, perquè es treballa molt, i és molt immediat, és molt àgil, és molt ràpida. I és un ritme dur, i quan poden se'n van a les altres jurisdiccions. Si es senteixen obligats, quan passen els dos anys demanen -----, per renovació de plantilla, tan de secretaris com de jutges; contínuament. Moltes de les coses es cobreixen per ascens automàtic, i així que passen els dos anys que estan, marxen. Per això vull dir que no...bueno, hi ha alguns que sí, hi ha alguns que estan d'acord. Vull dir, que han optat per l'especialització laboral, i bueno són transfugues. Ara tenim dos o tres que han demanat ja. Ara quan els hi donin pues tornarem a tenir de nous. Però bueno, així portem molts anys vull dir.... És una jurisdicció així.

Algo més senyora meva?

E.- Sí.

Digues.

E.- L'entrada al gabinet a nivell personal i familiar què va representar?

Buf! Ni te cuento, una mica més i em separo del meu marit. Sí, perquè quan jo vaig entrar hi havia un volum molt fort de feina, cada dia tenia un judici. A mi em va agafar l'època quan van marxar aquestes 3 persones. I clar, com que resulta que la gent ja tenia prou amb els seus expedients, el Falguera i jo i algú més, no m'enrecordo qui era l'altre, pues no teníem judicis propis, i ens van caure tots aquests judicis d'aquesta gent. I com que no ens havíem col·legiat ens tocava... i bueno no veguis, bé... cada dia em portava els expedients a casa per mirar el judici de l'endemà. No tenies temps de mirar-t'ho. Primer, perquè no era teu, no havies tu fet ni la demanda, i cada dia hi ha assenyalaments. Pues nada, a casa teva amb els expedients, i mirant a veure què hi havia a l'endemà, perquè era nou. Va ser molt dur. Jo em vaig tirar un any i pico, que bueno, si això segueix així em penso que ho tenim clar. Clar, és que són moltes hores de gabinet, i després te'n vas a casa i te'n portes la feina, pues... Però no podíem fer altra cosa perquè amb el volum que teníem a la mà, sorties del jutjat, t'anaves a fer la consulta, i ja t'ho havies de portar a casa teva els expedients del judici de demà per mirar-te'ls. Bueno, o llevar-te a les 6 del matí, anar al gabinet i mirar-te'ls. No sé què era pitjor, perquè clar, no tenies temps de mirar-te els judicis, eh!. Aquella època va ser molt dura, el començament va ser molt dur. Per això, perquè ens va agafar tot el follón aquell, no?. Marxar de cop 6 persones era molt, eh!. Vam tindre una judicis que va ser massa. Nosaltres havíem anat veient judicis i tal, però clar, de cop i volta se'n van, ens vam trobar col·lapsats. Clar, amb el temps ja es va acabar aquesta massificació ja es va una mica frenar no?. I ja anaves fent judicis de les teves mateixes demandes. Però això de començar sense pensar-ho, i coses que no són teves, que no sabies perquè havien plantejat això, i ho havies de defensar, no?. Després a poc a poc ja es van anar arxivant aquests expedients------. Jo en aquella època dormia molt poc, primer perquè no em podia anar a dormir més d'hora perquè m'ho havia de mirar, i després perquè em preocupava lo que havia llegit. Hi havia coses que no les entenia. No podia preguntar-li a ningú, perquè l'advocat que havia fet aquesta demanda no hi era. I al treballador el veia a l'endemà. I mira, anàvem sortint com podíem.

E.- I el teu marit que... m'explicaves l'altra dia que havia sigut el suport logístic durant la carrera rebia la seva

Ja, però és que no acabava d'entendre que tinguéssim de treballar tantes hores, i a més a més m'hagués d'emportar el treball a casa. Diu que ens estaven explotant. Deia: "en casa del herrero cuchara de palo. Esto es una sobre-explotación". Clar, ell feia una jornada de, de 7 a 3 tota la vida... imaginat. Vull dir, va ser molt fort. No ho veia clar. Em deia: "pues que pongan otros abogados". Es van cobrir algunes places, però entre que cobreixes i no cobreixes els judicis estaven iguals; s'havien de fer. Va ser una situació una mica molt fotuda. L'advocat estava per formar, qualsevol advocat que contractesis una mica de formació havia de tenir... no el tiraràs allà al plató, al ruedo... ¡jala!. Ha d'haver-hi un mínim de rodatge, i per això ens va agafar aquesta època tan dolenta, pues perquè mira, vam contractar a gent però els tenies que formar una mica, no?. Com a mínim 6 mesos de rodatge. No ho entenia, i jo estava negra.

E.- M'ha semblat recordar que m'havies parlat que havies participat en alguns actes de l'Assemblea de Catalunya...

Allà...ah!, bueno, quan es va constituir allà a Sant Cugat, vam anar allà a la concentració que hi havia. Jo no formava part dels 113, però en els actes que convocava l'Assemblea de Catalunya tenia un recolzament molt, molt fort, perquè la gent que la constituïa era gent molt variada, de moltes forces polítiques que hi havia son de dretes. I la capacitat de convocatòria era molt, molt àmplia. Inclòs dels partits polítics i inclòs de l'Església. Va ser un moviment que va ser capaç de dominar un sectors molt diversos de tota Catalunya, eh!. Des dels monjos de Montserrat com jo dic, al Bisbat de Barcelona. És que d'alguna manera estaven allà també. I vull dir, jo crec que va ser una manifestació de les més importants en el moment històric de Catalunya... la constitució d'aquesta Assemblea de Catalunya. És lo que va donar empenta a que tota una sèrie de gent que no s'atrevia a lo millor a aflorar a nivell de sindicats o de partits, en aquesta Assemblea, amb aquest conjunt tan variopinto de gent, vull dir, era capaç d'aflorar. Vull dir, va ser capaç d'aglutinar una sèrie de sectors socials d'aquí de Catalunya, que no s'haguessin atrevit a fer aquest salt en altres àmbits... com van ser partits polítics concrets i determinats, o com poden ser sindicats. I a través d'aquí, crear una plataforma molt important perquè la recolzés un mecanisme de sectors de gent que mai havia participat ni a un partit polític ni a un sindicat.

E.- Qualsevol que estava dintre del moviment obrer, havia de pertànyer a aquesta plataforma?

Sí, estaven molt implicats, i jo crec que va ser un encert. Jo crec que allò van ser una de les coses més

ben pensades, per donar un salt qualitatiu. S' havia de donar un salt qualitatiu. S'havia de trencar unes estructures tancades, i s'havien de crear noves formes d'associació de la gent o plataformes on la gent si podés identificar, i que no tingués la por dels comunistes. I jo crec que l'Assemblea de Catalunya, tot i jo crec que la gent sabia que el motor estava en els comunistes, però era més ampli això, molt més ampli. Hi havia sectors molt de dretes. Jo crec que va ser important.

E.- I creus que el motor eren el comunistes?

Sí, és que la gent que la va intentar crear era el Partit Comunista. Una altra cosa és que amb aquest projecte pogués incorporar gent d'altres sectors, perquè era un gran projecte que podia tenir afinitat, o podia connectar amb aquesta gent. Però el motor estava aquí amb la gent, amb la gent organitzada del partit. Era capaç d'arribar a molts sectors socials com les associacions, les universitats. Tots aquests sectors es van integrar, per què?... perquè hi havia tota una infiltració que va incorporar professionals, van incorporar totes les associacions de veïns que allà també estaven implicats al partit d'una manera molt directa.

E.- Tu què estaves...?

Una mica a tot arreu. Fonamentalment estava a Comissions, però amb el moviment estudiantil vaig estar amb una participació molt forta a l'Institut, i després quan va ser l'època de la universitat, estava organitzada en una cel·lula, però anava quan podia/

[FINAL CARA, CINTA 8]

[INICIO CARA A, CINTA 9]

La gent de la universitat estava més organitzada. Els de la nit, que erem nosaltres que començaven a les 6, era gent que com tothom sabia que treballava i tal, estava en altres àmbits d'organització; tot i que estaven connectats amb els responsables en moments puntuals per coses concretes si que estavem coordinats, no?. Però no teníem una reunió de cel·lula amb aquella gent. Només ho teníem a nivell de barri, perquè no teníem prou, eh!. Vam participar en el moviment estudiantil però no d'una manera tan directa com en el moviment obrer.

E.- La relació... per la teva pròpia experiència, la relació era bona?

No, era molt diversa que treballava a Banca o a oficines. Bueno, en general eren estudiants, no?. bé, bé, sí. La gent de nit Però la ----- tenia la seva organització a la seva pròpia empresa en el barri. Llavors, amb els estudiants de dia quan a vegades ens havíem de coordinar per fer octavetes m'entes o per fer coses d'aquestes, per emparerar lo de la Diagonal allà anàvem tothom, no?. Però això no feia falta fer una reunió. Hi havia un responsable que ens coordinava, i es repartien les feines i ja està. A tres quarts de sis; pues ja en teníem prou. Ja en teníem prou. El jefe, que també era del partit, ell a la tarda es quedava a coordinar a nosaltres. Hi havia: matí, tarda i nit. Tres torns, eh!. Però clar, nosaltres no podíem estar a les 12 del matí fotent papeletes o repartint papers. Podíem estar a les 6 de la tarda, i llavors repartíem. Ho preparàvem tot o a la sortida a la 13.30 també ho preparàvem. Vull dir que, però teníem també molta més cosa. A vegades, hi havíem anat a alguna conferència-----

E.- Dius que la teva implicació era més forta a nivell de barri.

Les activitats polítiques es feien a nivell de barri. Dintre de la cel·lula del partit estava... al barri.

E.- Dintre de l'associació de veïns?

Diguéssim que la projecció política del partit del PSUC estava molt, molt ficada amb l'associació de veïns. Es va crear un grup laboral es va crear un grup de moviment ciutadà. Jo que se hi havia unes quantes

Mira, jo estava ficada en el grup de grans. Hi havia el grup de joves, el tema de vivendes. Jo estava ficada en el grup laboral. Després es feien xerrades, activitats a nivell de barri,. Els dissabtes es feia formacions, es feien xerrades, es feien activitats de barri, hi havia un grup de joves cristians... que també estava amb els grups ----- de base. Hi havia una activitat molt conjunta, no?. Qualsevol cosa que fèiem, ens ajuntàvem... com que l'associació estava oberta per tothom, pues amb tothom confluïem. Hi havia gent de diferents ideologies polítiques, de diferents moviments... estar d'acord en fer amb qualsevol cosa, qualsevol activitat, qualsevol plantejament, convocatòries de manifestacions al barri, reivindicacions pròpies del barri, reivindicacions polítiques que hi havia ja més de política general. Jo crec que la política del partit era anar a llocs on hi ha concentració de gent de diferents àmbits, per

poder portar a terme la seva política; implicar-se i des de allà. Això, és una conscienciació bruta. I la nostra associació estava abocada al barri.

E.- La mort de Franco a l'inici de la transició creus que marca algun canvi o segons com ho vas viure?

Sí... home!, a veure, sí. Nosaltres pensàvem que seria d'una altra manera.

E.- De quina manera?

Pues que seria més radical el trencament. Si al morir Franco d'aquella manera que escltesin d'una altra manera les reivindicacions democràtiques Va ser d'una manera molt pactada com es va fer. No d'una manera tan pactada com es va fer aquesta transició amb el Suárez, i la intervenció del rei i tot això. Jo pensava que seria més clara i més ràpida. I no va ser ni tan ràpida ni va solucionar tants problemes. Llavors va crear una mica la sensació de... no sé, com de descontent o frustració. Pensaves que havies lluitat tant, i que el tio s'havia mort sense que ningú li tirés fora. I no s'havia aconseguit tant com es pensaves, m'entens?. Tot va costar molt. Si ja la vam tindre fotudes amb el Suárez, quan va arribar el Felipe González ja, "apaga y vámonos". Ja va ser massa. Com interlocutors eren molt bons a la hora de negociar la CDS que el PSOE, perquè el PSOE era molt més dur a nivell laboral. Les lleis més durs s'han fet en el mandat del PSOE contra els treballadors, eh!. Les més dures. Amb l'únic problema i és que venien tots de la mateixa branca, i a la hora de negociar és molt més difícil negociar amb un que sigui de la mateixa colla teva que amb un contrari històric. La prova ara és que està el PP. Estan aconseguint més a nivell laboral que amb el PSUC si si va ser bastant frustrant. Això és bastant estrany. Primer, perquè no... no es van trencar motlles. Va ser una continuïtat, una transició, una cosa seguida, i no se sabia que cony estava passant. I després guanya el PSOE i comences a rebre patacades la crisi econòmica. Estan en crisi, i després no vegis! Com va anar, eh!.

E.- Llavors creus que va en funció de la crisi econòmica?

Bueno, això va afectar d'una forma directa. En principi eren unes ----- que realment no eren calculades. Als 80... una falta de... trencament d'empreses que això va provocar un canvi del mercat del treball, no?. Va ser bastant dur. Van convocar varies vagues, eh! amb el PSOE.

E.- Hi ha que diu que la transició el Sindicat es crea a una posició de subordinació respecte la seva política diguéssim... funciona així?

A veure, hi havia una forta incidència el PSUC al Sindicat de Catalunya, tot i que representava altres sectors, eh?... cuidado també!. Que tingues una gran incidència no vol dir, però es reivindicava la independència, eh!. Però clar, de fet era independent, però clar, la gent que donç que tenia la direcció del sindicat----- a la majoria dels seus quadros eren del partit del Sindicat. Llavors és difícil. Hi ha una independència orgànica i es veritat, però no pots oblidar que la gent que està portant endavant el Sindicat, els quadros que qualsevol de les diferents branques de la producció i de la direcció i dels sindicats, eren majoritàriament del PSUC. Això crea unes friccions amb altres forces polítiques que també estaven al Sindicat, a les diferents federacions com ara el MC, etc. I les guerres diguéssim així obertes de les minories que això li va afavorir al Sindicat per res, perquè tothom aquí va ficar cullera, uns perquè els interessava fer-se les víctimes perquè eren minoritaris que tampoc fotien brot i els altres perquè no consentien que no fes lo que ells volien: "tu no me gustas porque no sé qué, pues fuera no eres de mi confianza ala-----". Ha d'haver-hi una dualitat. I això van crear molts problemes de fricció al Sindicat. Les minories no estaven representades. A lo millor hagues sigut bo fer una representació al Sindicat de les forces reals que hi havia. Tampoc costava tant, perquè com eren minories seguien sent minories. Això no es va fer. Això també va ser negatiu.

E.- Això que expliques són els Pactes de la Moncloa?

Això, bueno, això va ser un pas més perquè a la Moncloa van suposar un trencament al Sindicat. Hi havia tot un sector de gent que estava en contra, i hi havia tot un sector majoritari que estava a favor perquè era el sector del partit, això va fer que molta gent hi haguessin uns enfrontaments reals.

E.- Com els vas viure aquests enfrontaments?

Jo estava en aquell moment al partit. No és que tingués que decidir si m'interessava o no, perquè no estava al càrrec de direcció, però no ho veien massa clar, perquè no sabien a on ens portava. Era un moment en el qual es reconeixia la crisi econòmica, però jo no sé si la solució era aquesta. Això va suposar prendre paper protagonista al Sindicat. Hi havia uns pactes per sobre signats amb les forces polítiques, i llavors el Sindicat va quedar una mica mediatitzat per aquests pactes.

E.- Lo que dèiem de la posició -----?

D'alguna manera no era al barri, era al Sindicat. Es va veure agafat en aquest compromís, i es va deixar una mica immovilitzat en les seves reivindicacions. Des del punt de vista de repercussió de la filial, jo crec que no va ser positiu. Jo crec que es va trobar agafat a la gent del Sindicat, a l'hora de plantejar altres tipus de reivindicacions.

E.- Creus que això va condicionar totalment tota la organització del Sindicat?

Això ha sigut un moviment important, però no crec que sigui un fort condicionant en la història del Sindicat.

E.- Quina creus que ha estat aquesta trajectòria i perquè ha estat condicionada?

A veure, entrem en una política de pactes, s'intentanegociar per dalt, no s'acaba de connectar amb els sectors de base i llavors no hi ha una comunicació no?. Vull dir hi ha una sensació de què, que no tens una participació en les negociacions i que diguéssim... que a vegades et creen més quadros en allunyats de la realitat i que es dediquen a negociar per dalt. Aquesta és la sensació com jo sentia al Sindicat. A vegades hi havia més gent que en els seus àmbits per on es movien sempre eren amb les altes esferes, però que no tenien un contacte directe ni amb les fàbriques ni amb els empleats. I això, fa que d'alguna manera aquesta encara s'esta fent aquesta política al Sindicat. No s'acaba de tindre una entesa amb la gent. Es perd la realitat, estan sempre negociant. I més quan aquest d'això s'ha fet una professió els polítics han d'esser renovables, no pot estar una persona vuit anys en un càrrec perquè es que sinó al final no sap lo que cony està fent ja que es lo que està negociant i perquè?. De professió: negociador sindicalista. Clar no pot ser això!. Els càrrecs polítics són mandats, i han d'acabar quan acaben. I la gent a de tornar a la realitat, perquè sinó s'anquilen a les alçades i ja no saben lo que estan negociant; lo que jo dic-----d'una manera lo que que es la realitat eh?, i a vegades no toquen de peus a terra.!. No toquen de peus a terra. Porten masses anys amb la direcció del Sindicat, i s'ha perdut la realitat quotidiana. Jo crec que és un problema serio del Sindicat.

E.- Vas assistir a l'assemblea constituent de Comissions com confederació sindical a l'any 76?

Sí, vam anar a Madrid.

E.- Quines expectatives va tenir?

Home, va ser molt bo, un , encara que no estigui legalitzada. Això va ser un moment molt guapo. Vull dir, portàvem tants anys amb la cel·lula com es deia, i que en el moment que es va anar a Madrid es va prendre la decisió de que nosaltres ja copàvem el Vertical, i a més a més ja ens ideclaràvem com a sindicat, que era la única forma de que hi hagués un ple reconeixement. Va ser trencar, trencar motlles. Vull dir, prou de se clandestins a partir d'aquell moment a ja ens coneix la gent, no?. Pues bueno, sortireme ja com a comissions i després clar amb, després ens vam legalitzar. Però en aquell moment de Madrid va ser un moment molt optimista. Per nosaltres va ser un moment d'eufòria molt guapo, perquè ja la gent ens coneixia, però legalment no estàvem constituïts. I bueno, jo crec que amb una combinació de l'esforç que portàvem anys ja fent i...es va tindre molt clar que s'havia de sortir d'aquí. No hi havia cap més remei. Si volien que ens legalitzéssim, la única solució era ----- . I no recordo que hi haguessin moltes detencions per el fet de què ens legalitzéssim eh?. Vull dir, de dir públicament qui érem. No va haver-hi. Tornàvem tots amb el tren cap a Barcelona, no vegis!. Jo deia: "com vingués la policia ens enxampava a tots", deia jo.

E.- Amb qui vas anar?

Amb la gent del Metall. Però vam agafar molta gent d'altres federacions: de gràfiques, de construcció. Si es que com era una hora determinada tothom vam anar a agafar el mateix tren. Bueno, alguna gent anava en cotxe, però vull dir, jo vaig anar amb tren. I va ser molt guapo. I em recordo que anàvem la gent de diferents comitès d'empresa. Era la gent de la direcció del Sindicat, bueno, de moment no estava l'estructura tan d'allò, era per rams de produccions. Però va anar bastant gent. Molta gent d'empreses. Clar, la gent que teníem hores sindicals, però bueno l'ambient que havia a par les candidatures democràtiques eren gent que tenien noves.

E.- Si haguessis de valorar ràpidament la transició la transició?

La transició, a veure...

E.- I tots aquests fets que...

Aquests fets van ser des del punt de vista personal gratificants. Després, passada la transició jo m'esperava més. Va ser una mica decepcionant. Jo pensava que aconseguiríem més coses.

E.- Acabat el govern de Suárez, vols dir?

Inclòs durant el govern de Suárez. Pensava que la força política que nosaltres representàvem es podia treure més, que s'hagués pogut treure més, perquè jo veia que teníem tal capacitat de convocatòria, teníem tanta incidència... que poc a poc això es va perdre. La gent es va decepcionar. Jo no sé lo que va passar. Però vull dir, amb la capacitat de convocatòria que teníem, i amb la força real d'incidència que teníem, s'hagués pogut aconseguir moltes més coses i no es van aconseguir. Es va començar a negociar per d'alt, com jo dic, a les altures, i això va ser va crear una mica de frustració personal. Almenys a mi personalment. Tant de lluitar, per aconseguir només això. I el batacazo fort ja va ser quan al PSOE. A mi això ja em va deixar... Pensava que un govern socialista havia de fer uns canvis importants, i més a nivell dels treballadors. I anaven retallant, anaven retallant. Va ser dur, això va ser dur. Molt decepcionant. Mira, el Suárez, venia de dretes, però bueno, aquest ja sabies de qui és, però els altres... això va ser increïble. Sí, sí, perquè al guanyar les eleccions els socialistes vam pensar: "bueno, ara se produirà el canvi". Jope...en moltes coses vam tindre d'enyorar al Suárez. Eren més favorables als treballadors que les que van dictar al PSOE. Va ser decepcionant. A veure la gent pensava que tot l'esforç que s' havia fet, eren capaços de aconseguir més llibertats, o més poder, més millores socials, i això no va ser gens facil.

E.- A les jornades de la Dona a l'any 1976 hi vas assistir?

No, no estava organitzada amb les dones. He estat vinculada però no organitzada. Amb lo de les dones, amb el moviment de dones, jo recordo que al barri hi havia la Manuela que va estar en aquest Congrés de les dones, perquè era una gent que havien lluitat a l'època de la Guerra i tot això eren gent d'aquest moviment. Originàriament s'havien organitzat a nivell de resistència i tot això. Són gent que provenien que havia sigut maltractada a l'època de la guerra i aquestes dones sortien d'allà I bueno, ens va donar una xarxa la Manuela, i ha resistit i tot això i he seguit una mica el moviment, però directament implicada en aquest moviment no hi he estat.

E.- I de quin tipus era la teva vinculació?

Pues mira, a nivell de Comissions sí que hi havia xerrades que ens feien. A nivell del Metall hi havia una sessió de dones, i com que jo portava una empresa que eren moltes dones, assistíem als temes específics, als seminaris que havien donat sobre drets de la dona. Una mica seguir-lo sí que l'hem seguit, però jo no he estat participant d'una manera activa. Vaig anar a unes quantes xerrades que em van demanar els temaris que van donar hi vaig col·laborar. Però no he estat organitzada com a dona. Ni a la Secretaria de la Dona, ni en el moviment de la dona...ho he entès, crec que ha sigut important, però no m'he sentit directament identificada amb aquest moviment. O sigui No he tingut la necessitat de militar específicament en aquestes seccions.

E.-Perquè?

Pues no sé, suposo que estava ficada en altres llocs i no veia la necessitat de ficar-me aquí. A veure, no sé com dir-te, si jo hagués sigut una dona apallissada, una dona que m'haguessin deixat fer, una maruja diguessim clàssica, pues a lo millor m'hagués identificat molt més en aquesta Secretaria que no pas amb la el Metall. Però com que no he patit directament una situació d'aquest tipus, a lo millor no m'he vist tan abocada per militar d'això. La cosa no té més explicació, si no que el dia només té 24 hores, i jo més no podia fer entre altres coses. Però sí que he tingut molta relació amb gent que estava militant en aquests moviments; gent del barri eh? molta gent del barri. I aquí a nivell de la federació hi havien varies persones responsables del tema de dones, i com que jo anava amb una empresa que tenia molta dona, sempre teníem una bona relació. Xerrades que es feien i tot això si que anaven. Crec que era interessant fer-ho. Vull dir això si que interesava fer-ho.

E.- Quan et plantejes si és necessari o no crear la secretaria de dones per les reivindicacions específiques de les dones vas estar d'acord?

Jo vaig Sempre estar plenament d'acord, perquè saps què passa?... si no es crea algo especific no es fa res. Tot passa igual. Jo crec que ha sigut necessari tot això que s'ha fet, perquè arribéssim a on hem arribat. I encara falta molt. I jo segueixo pensant que és necessari aquests moviments de tots els sector

marginals. En el moviment de la dona jo crec que hi ha una sensibilitat, que hi ha una necessitat; això estic convençuda, sinó no s'hagués arribat on estem ara.

E.- A on hem arribat?

Bueno, pues a unes reivindicacions de drets i a una acceptació per part de la societat, de què aquests drets s'han de respectar i que som iguals. Una altra cosa és que hi hagin unes cultures o hi hagin... jo què sé, a nivell familiar, que això costa molt de treure, tant a la dona com a l'home, perquè el problema aquest no es solsament és de l'home... és que també hi ha moltes dones que tampoc volen canviar. Ja estan bé de marujas, ja els hi agrada. A més a més t'ho diuen clarament, eh!: "sois tontas. Estáis doblemente explotadas. Con este cachondeo que tenéis de trabajr y tal, trabajáis doble. Yo al menos ya sé que soy maruja, pero na más trabajo una vez". T'ho diuen clarament. No estan per aquesta labor. El problema que jo crec és que lo més important de tota aquesta història és la dependència econòmica. Si una persona depèn econòmicament d'una altra, una persona no es lliure si depen econòmicament d'una altre...sigui el pare o sigui el marit. No tens capacitat de decisió. Hi ha molta gent que veu que hauria de fugir, però si la teva feina no es pot subsistir per ella mateixa, està aguantant una situació que no tindria perquè aguantar-la. Si tingués un treball, pues ja hagués deixat al marit feia anys. Aquest és el problema de fons. És un problema personal. Mentre tu no tinguis una autonomia econòmica no ets lliure per decidir les coses. Clar, aquest és el problema de fons. Això jo ho veig claríssim que a mi no m'ha de mantenir ningú. Això li dic a la meva filla i al meu fill. A la vida per un prendre decisions, no pot dependre de ningú. Si depèn d'algú, no ets lliure per prendre decisions.

E.- Això ho penses ara o...?

Ho he pensat sempre, des de que tenia 12 anys. Tinc claríssim que jo no em caso perquè em mantinguin, a diferència d'altra gent: "no, no, yo me caso pa que me mantengan. I tant si es rico mejor, y sin trabajo encantada". Això són maneres de pensar. Abans molta gent ho tenia claríssim, es casava para que la mantuvieras, solo faltaría que tuviera que trabajar.

E.- Per què creus tu que ja ho pensaves als 12 anys?

Perquè a la meva vida, tota la meva família s'ha auto-mantingut per ella mateixa, s'ha espavilat per ella mateixa, i jo també. No havia de canviar per això. I perquè jo crec que si una persona no té problemes de dependència econòmica, és molt més lliure per prendre qualsevol decisió a nivell familiar i a nivell de parella. A nivell familiar, si tu no t'hi avens amb la teva família i treballes, pues "ho sento molt", però ja pot cridar lo que vulgui, però te'n vas i prou. I te'n vas, no passa res. I a nivell de parella, si no t'avens amb una persona no tens perquè aguantar-la, perquè tu et separe i segueixes vivint i ja està. Està claríssim per mi. Per mi la independència econòmica és fonamental. Això és lo que fa que molta gent... a vegades ho veu així, però quan té els problemes no sap com sortint-se'n. I és molt difícil perquè aquestes decisions que es prenen en un moment donat, quan te n'adones a lo millor tens 45, 50 anys, i en aquesta edat què trobes?, quines feines trobes per tindre una independència econòmica?. Hi ha gent que és molt conscient de la seva situació i no pot fer res perquè és massa tard, eh!. Ho està reconeixent, que va ser un craso error, però ara què fa?... pues vides paral-leles, matrimonis ficticis, mentres aguantin. Cadascú va a la seva, i si es manté la ficció de la parella perquè a tots dos els hi va bé, però...a mi aquest tipus d'història no em va. Hi ha molta gent que és molt conscient que l'ha cagat i que no pot fer res, eh!. Vull dir, jo crec que és molt, molt important que hi hagi aquests moviments, perquè que fa que aflori situacions que coneixem i que no sinó no sortien, no?. Vull dir, vamos el fet que jo no estigui vinculada o militant, en aquests moments no m'indentifique jo crec que val la pena que es faci, eh!. I que existeixin, perquè són un punt de referència per aquesta gent que en algun moment donat no sap a on acudir. És molt important saber que hi ha uns moviments de dones, que quan donen el salt aquestes persones puguin, es vegin mínimament recolzades, eh!.

E.- Queden unes quantes preguntes, però... primer voldria saber con veus el moviment sindical d'avui, el present.

El present?

E.- I el futur.

Pues mira, el moviment sindical d'avui jo crec que estem perdent qualitats reivindicatives, que ens em deixat escapar una força molt important que tenim... que no hem sapigut mantenir la comunicació entre la base i la direcció del Sindicat. Això s'ha perdut. I que tornar a això serà molt difícil, perquè els temps no estan per aquí. I malauradament estem passant d'un sindicat reivindicatiu a un Sindicat de serveis. I que la gent s'afilia al Sindicat no per conviccions, perquè cregui que un s'ha d'associar perquè els

treballadors associats tenen més força, i poden plantejar millor les seves reivindicacions, sinó en funció dels serveis que els hi donen. "En això m'afilio perquè em dona això, això, això". Clar, està bé fer un servei. No podem estar tota la vida amb les reivindicacions. La gent necessita algo més. Però jo crec que s'hagués tingut de crear aquests serveis sense perdre aquesta vitalitat i aquesta fluïdesa que hi havia abans entre la base i la direcció. Això s'ha perdut, i no sé com es torna a recuperar, perquè clar, cada vegada estem més allunyats de les fàbriques. Cada vegada la gent no, no, no compta amb les empreses. Jo ho veig així. I es creen decisions per d'alt. Vull dir diuen: "el moviment no està per fer vagues amb un seguiment de conveni". Bueno, és que no s'han posat els mitjans. Abans sí que era pitjor i ho feien. Es feia tot un procés d'informació, tot un procés de participació de la gent, per què no es pot fer ara?. Per què a la gent se l'ha de donar tot fet?. Es rebota. I té una excusa perfecta per dir: "que es fotin" i més a més tinran rao. Jo crec que hem de saber compaginar un sindicat de serveis que jo crec que s'ha de donar, i be i bons, i ser competitiu, però sense deixar de banda els nostres orígens que són reivindicatius. Som un Sindicat de classe. I la gent ha de tindre una informació, ha d'haver-hi una fluïdesa i una participació. I la direcció del Sindicat ha de comptar amb la base... és que sinó estem morts. La gent es tingui que anar perquè té un problema... i quan se li acaba el problema, pues si no li surt a compte, pues es desafiliarà ia així anem. Jo ho veig així.

E.- I el futur?

Pues el futur passa per superar aquesta situació, i tornar una mica a afrontar els problemes que té el Sindicat de baix/

[FINAL CARA A, CINTA 9]
[INICIO CARA B, CINTA 9]

No hi veig una actitud receptiv de la direcció del Sindicat a les crítiques de la base. De seguida la gent li posa una etiqueta, saps?. Vull dir, qualsevol que és crític, ja li diuen: "este es del PCC este es el no sé qué,". Li posen ja etiquetes, i jo crec que això és un error... però si hi ha de tots els colors a tot arreu!. Si hi ha gent al PSC amb la mateixa actitud que del PSUC i d'Iniciativa aquí al Sindicat!. Ja ningú sap de qui és!. Aquestes actituds de les que jo estic parlant no és un problema d'afinitat política, és un problema de sistema de funcionament que no és correcte. I no és correcte molts dirigents dels PSC i molts dirigents d'Iniciativa.No en aquest tema són iguals.I estan a la direcció del sindicat Per mi és un problema d'això, i que no s'està portant amb la gent les coses d'una manera oberta i formativa i participativa. Aquí compartimentos estancos... cadascú amb un funcionament orgànic i ja està. Amb un organigrama... jo crec que això és negatiu. Aquí no podem traspasar els criteris empresarials. Això no és una empresa. Això és un sindicat de serveis. I no podem perdre mai la finalitat i la raó de ser nostre. Si apliquem tècniques empresarials, i si al final apliquem ideologia empresarial... què cony estem fent aquí?. Això és el problema.Vull dir que hem de buscar els mitjans de ser més eficaços, però sense perdre l'oremus, eh!... que son un sindicat de serveis, eh!. I un sindicat de classe, i això s'ha de compaginar, sinó imaginat tu quin sentit té... clar, la gent al final diu: "això és una empresa?, pues mira, jo fitxar de 8 a 3. Me'n vaig. Quan toqui el timbre me'n vaig". I això no pot ser. Hem de ser gent que fem algo més de treballar en un horari. I si això no ho entenen pues malament. Jo crec que cada vegada més es contracta gent amb una mentalitat més de, de complir la seva feina i prou. El seu horari i ja està. A més a més s'ha masificat bastant no?per contractació però bueno no se lo millor aniran petant determinats serveis ja veurem què passa. Sí, perquè poden petar, clar els serveis. I el futur pues està negre, pels sindicats està negre, i pels partits no vegis!... no tenen ni candidats per un canto altres han de fer pactes. O sigui, que políticament estem també molt malament. Ho tenim negre l'esquerra. Com no sigui aquí algun dominant que aglutini la gent d'esquerra, cosa que dubto.

E.- Estàs afiliada a algun partit?

No, vaig deixar la militància d'Iniciativa.

E.- A quin any vas deixar...?

Fa 2 anys.

E.- Per quin tema?

Pues mira, el tema que va haver-hi era... passar del PSUC a Iniciativa, i tot el tema de López Raimundo. A mi em va afectar i vaig dir s'ha acabat. Ja no m'identifico amb aquesta gent i prou. I ho vaig deixar. Vaig enviar una carta de dimissió. Dimitia perquè no em sentia representada per la gent que hi havia, i s'ha acabat. Jo portava fa temps que no ho veia clar tot el rotllo d'Iniciativa. Ho veia pero com que encara alguns eren del PSUC vaig dir bueno mira em sembla be, pero res de res, vaig dir s'ha acabat

personalment no vull contribuir a algo que no m'identifico.

E.- Per què no t'identifiques?

Perquè no m'identifico ni amb els dirigent d'Iniciativa ni en el seva forma de ser, ni en la política. Per mi, millor que se'n vagin al PSOE, i així ens deixaran a tothom tranqui que només ----l. És que sinó al final...no sabem on t' estem. Aquesta ambigüitat...sí però no...en aquelles províncies sí, amb aquestes no. Conyl, al final què estàs votant?. Personalment acabes boig, eh!. I mira, no tenim espai en aquests moments, eh!.Està més dividit que la pera. Això és una constant bastant de l'esquerra. Hi ha massa gent leninista a l'esquerra. Tothom vol manar, no sé què passa. A tothom li agraden els càrrecs. A mi no m'agraden gens. A qualsevol grup d'esquerres sempre es barallen per el puesto. Sempre el mateix problema. A qualsevol coalició o formació d'esquerres, sempre hi ha el problema aquest: tothom vol manar.No se hi ha com una ansia de poder. A la dreta van més marcats, eh!. Aquí el Pujol diu això, i fora Roca!. Fora se'l carrega. Aquests van més...els nosaltres sempre són tan democràtics, ho fan tot tan així que tothom vol manar. I tothom vol espai. I qualsevol cosa... "que l'has de deixar al segon, que l'has de deixar al tercer". Home!, arriba un moment en el qual és inaguantable. Jo crec que no hi ha una alternativa. No sé si ha de passar molt de temps perquè la gent es torni una mica més sensata i comenci a veure que no es pot estar un barallant pel puesto que ocupa la llista de. Això és lo que està passant avui en dia. Perquè programes, programes... no hi ha tantes diferències. Han passat més la vida tirant-se uns als altres les seves històries aquestes últimes eleccions ahan sigut un cacao. Però bueno, a mi lo del tema del PSUC, és que jo no estava d'acord amb lo d'Iniciativa, no ho veia clar. Però hi havia tot un sector que seguia sent del PSUC. Però bueno, jo crec que van haver-hi una sèrie de maniobres que a mi no em van agradar.

E.- Maniobres?

Sí, amb tot el tema de López Raimundo, jo crec que és una persona suficientment honesta com per haver-li demanat jo què sé... un puesto de, de president que li permetés una miqueta aglutinar la gent. No ha sigut mai un home arribista. Com se'l va tractar...això sí que no ho aguanto. Aquí no passo jo. S'ha acabat. Trobo que van tenir molt poc tacte amb això, perquè és home que va ser molt necessari. No és com el Carrillo, no, no. Aquest tio va deixar la presidència i s'ha acabat. Però home, lo que no pot fer la gent tractar-ho d'aquesta manera, no?. És una persona que té una trajectòria de la seva vida bastant exemplar. No podem aquí a la gent carregant-se-la així com així. I per així dic que no m'agrada la gent que es va quedar a les esquerres. I bueno, no li veia sentit, no m' identificava amb els seus plantejaments,pues fora. Pues bueno, i ara no estic militant en cap partit. Entre altres coses perquè no hi ha cap que m'agradi, o que m'identifiqui. Per això et dic que si en algun moment surt alguna coalició, o algo que realment..."bueno, això té més peus i cap", pues a lo millor m'ho hauré de pensar. Però de moment...

E.- No estàs d'acord amb la mentalitat de l'esquerra?

Si però una unitat amb ----- . Jo estic d'acord en que hi hagi una unitat, però no a base de concessions, sinó amb uns programes que tothom estigui disposat a defensar i no a imposar. Fins ara és lo que hi ha. Jo ben bé tampoc sé quin és el programa del Maragall. Encara no m'hi enterat. Això és fort, eh!. Inviten als empresaris, inviten...al final a que cony està fent a qui li donen la raó, què estan dient?. Quins programes ha defensat?. Perquè ha sigut molt contradictori.Les ajudes----- Com que pot ser que estigui contentant a tothom?. Si lo que volem és una força d'esquerres al Parlament per contrarestar la força de dretes, que sigui una força d'esquerres clara, sinó que?. Ja tenim Convergència i el PP, per representar els interessos d' altres, aquí una cosa híbrida, una cosa que so sabies ben bé lo que era. Pues mira, aquí ho tenim.I els altres que no engegem res. Es veia venir que no,testimonial només. Pues ja veurem què passa en les properes. Però en aquests moments no sé, és un moment difícil de... no veig que hi hagi una unitat de la gent d' esquerres. No sé si serem capaços de fer un programa, un programa, eh! Que tothom vulgui defensar, i que no cadascú se'l vulgui emportar. Clar, perquè els pactes que es van proposar no són de coses conjuntes, sinó "tu t'integres i tu t'anul·les: i aquí mano jo". Home!, això què és!. Això no és un pacte. Aquest és el problema. Pues per això no cal que et presentis com a força. T'integres i votem a una sola força. I així tothom sabem lo que estem dient. És un rotllo.

E.- Bueno, la última part. És una mica tipus test. Deia que et volia fer unes preguntes ràpides, si me les podries contestar...

Vinga, va.

E.- Què és per tu la democràcia?

La democràcia?, és la participació dels ciutadans amb les decisions del Govern.

E.- Com valoren el sistema democràtic que tenim avui al nostre país?

En números? De l'1 al 10?

E.- No.

Ah!, no. Bueno, crec que és sistema democràtic però mediatitzats pels mitjans de comunicació. Hi ha una forta incidència pels mitjans de comunicació, de conducció dels mitjans de comunicació.

E.- Podries definir el capitalisme?

Capitalisme és la... és la ideologia de la economia de mercat per sobre d'altres interessos i altres valors de la persona. Lo important és la plusvalua, l'obtenció de beneficis i les forces del mercat.

E.- Parlamentarisme?

El Parlamentarisme és una forma d'expressió de la democràcia a través de les votacions que fan els ciutadans, i trobo que és la expressió de la democràcia a nivell de govern.

E.- Feixisme?

Feixisme és una ideologia d'exclusió de tot lo que no sigui la teva ideologia.

E.- Liberalisme?

Liberalisme és posar com a primer valor, les forces del mercat de competència, fins i tot com a primer valor per sobre d'altres valors de la persona. Trepitjar inclòs valors d'altre tipu.

E.- Quins?

Pues posar per sobre dels interessos, per exemple dels interessos econòmics, pues valors com la solidaritat, la família, la igualtat, la llibertat de l'altre, el dret al treball, el dret a que tothom té dret q tindre una vivenda o a tindre unes condicions de vida dignes. Això, el liberalisme no hi entén. És la llei del mercat de treball, i lo altre no l'importa.

E.- Socialisme?

Socialisme, és la forma d'un sistema de govern que intenta que la gent treballi per contribuir a l'esforç comú, però que d'alguna manera hi han valors com és la persona, que estan per sobre dels mitjans de producció. Els mitjans de producció són uns elements que permeten a la gent viure, per fer un repartiment més equitatiu de la riquesa. No hi ha propietat. On la gent cadascú contribueix amb el seu esforç, però en la producció d'aquest benefici també és compartit per tots en igualtat de condicions. Sense que un s'aprofiti de l'esforç dels altres.

E.- Comunisme?

Comunisme és molt semblant al tema del socialisme, només que no hi ha tanta planificació de l'economia. Pensa, que per el mateix funcionament natural, això pot funcionar sense una planificació. Però de moment encara no tenim cap país que hi funcioni. És una ideologia avui en dia, perquè en els països que es deien comunistes, no estaven posant en marxa un comunisme, sinó més aviat un socialisme planificat.

E.- Anarquisme?

Pues mira, anarquisme és una ideologia que està en contra de qualsevol planificació, en contra de qualsevol sistema establert, i que pensa que per la seva naturalesa les coses han de ser diguéssim bones i que no fa falta cap mena ni de govern, ni de cap sistema de lleis, perquè les coses funcionaran soles molt bé. I que cadascú pot fer lo que li dona la gana.

E.- Sindicalisme?

El sindicalisme és la ideologia del moviment obrer organitzat davant del capitalisme, per fer front a les seves ingerències, a les seves diguéssim... mutilacions que fa de la persona. Jo crec que és una reacció a un sistema de capitalisme brutal, i un sistema d'organització dels treballadors, per fer front de manera col·lectiva i frenar aquest capitalisme salvatge que està des del segle XIX. Davant unes injustícies que s'estaven fent per part de les empreses.

E.- Feminisme?

Feminisme pues també és un terme que neix quan les dones prenen consciència de què estan sent maltractades, que d'alguna manera la seva situació és d'inferioritat, i neix la necessitat d'organitzar-se per poder fer front a aquesta desigualtat. És un sistema d'organització o un sistema d'ideologia, que permet defensar la igualtat de la dona, davant de la societat.

E.- Com definiries participació?

Participació.

E.- Què entens per participació?

Participació vol dir que tota la gent vinculada a una organització o qualsevol partit polític o en un país, té la capacitat de poder opinar... no sé, i que hi ha uns canals oberts que permetin que les aspiracions de la gent arribin i que d'alguna manera això es tingui en compte. Això és el sistema participatiu.

E.- Justícia?

Justícia, a veure, és un terme que no s'ha de confondre amb dret. No té res a veure. Justícia és algo més. És el sentit que té la persona, de què una cosa està ben feta o està mal feta. És una sensació de consciència jo diria. No tant en funció d'unes lleis, sinó en funció de què la teva llibertat acaba quan comença la llibertat dels altres. I tot una sèrie de temes o de formes de ser no són justes. Un és conscient quan una cosa està feta justa o injustament, perquè té una consciència de què no se li pot ferir a l'altra persona. Sinó que a teva llibertat acaba quan l'altra comença.

E.- Igualtat.

Igualtat, és no solsament que hi hagin unes lleis que declari la igualtat de les persones, sinó que hi hagin uns mitjans que afavoreixin que aquelles desigualtats es puguin arribar a aconseguir aquesta igualtat. No solsament és una qüestió de lleis. Sino és una qüestió de moviments democràtics, de consciència social, perquè això acabi. Perquè hi hagi una consciència social de què això... aquesta desigualtat s'han d'acabar.

E.- Solidaritat?

Solidaritat és un terme que va molt lligat amb la consciència i amb la injustícia. No és tant un problema de quan i hagi una, una desgràcia en un país que tothom estigui portant aliments i tal. Jo no ho veig tant com això, sinó d'alguna manera no creure que som els millors, perquè tenim una economia més desenvolupada, sinó que realment ser conscients de què aquestes economies estan més desenvolupades a costa d'altres països. I la solidaritat no és simplement donar algo que et sobra, sinó crear les condicions perquè aquests països puguin tindre el mateix desenvolupament que nosaltres. Si no és d'aquesta manera, lo altre són migajassos. Hi ha moltes ONG'S que avui en dia funcionen, i jo crec que està bé, però que no tracten el problema de fons.

E.- Intolerància?

Intolerància no és feixisme, però té algo de veure amb el feixisme. És aquella persona que no admet que pot haver-hi opinions diferents.

E.- Racisme?

Pues té molt de veure molt amb la intolerància. Racisme, és entendre que la teva cultura i la teva raça és la millor, i és la única, i les demés no valen res. I per això, s'han d'eliminar o no s'han de respectar. No serveixen per res diguéssim.

E.- Corrupció?

Corrupció... a veure, per aconseguir uns interessos, a la persona no l'importa passar o falsificar, o fer delictes, per aconseguir uns interessos de tipus econòmic o de posició o de nivell.

E.- Regeneració?

Regeneració, seria relacionat amb la possibilitats de canviar una situació. La possibilitat de mitjançant de canvia els dirigents o canvia l'equip que ha de portar a terme qualsevol tasca, substituint-lo per uns altres, es pugui regenerar i fer un altre tipus de tasca.

E.- M' agradaria molt que valoressis el conjunt de l'entrevista.

A veure, l'entrevista, jo en principi creia que era una cosa molt relacionada amb el meu moviment obrer amb les dones, així de clar. I pensava que era una cosa d'una tarda o dos tardes. Després, amb tota aquestes tardes que portem ja no sé ni lo que he parlat. És molt àmplia. No se. Ja et dic que jo personalment no sé... quina podia ser la vostra finalitat. Suposo que després de tot això es traurà un resum, però que clar, és difícil, jo, així puntualment, fer memòria de tantes coses que he viscut. Estàs treballant, talles, faig l'entrevista, i tinc de tallar tot lo altre per recordar-me de algo. Em costa fer memòria. Em costa fer memòria o recordar aquells moments no?. però és curiós que a vegades després de l'entrevista aquí, després m'he anat al metro, i no sé, he pujat amb alguna companya d'aquí de la feina, i he recordat coses: "ai! Mira, ara m'estan venint coses a la memòria i no m'enrecordava allà". Com si les tingués ja com guardades, i a raó d'aquestes entrevistes m'ha servit per remuntar-me m'entens. Bueno, sempre et fixes amb el teu recorregut personal, però en el dia a dia... ho vas com dipositat, sedimentant, no?. Però aquí al veurem obligada una mica a recordar coses, és com remoure. I en aquell moment a lo millor no te'n recordes de tot, però després quan passen les hores, et queda en el subconscient, no sé perquè, penses i dius: "m'ha fet pensar: m'ha fet una mica obligar-me a pensar en tots aquests anys que portem dintre d'aquest moviment, en el moviment obrer".

E.- Amb això que dius, creus que l'entrevista recull lo que volies explicar o...?

Pues no ho sé. Pues això ho haureu de veure vosaltres. A veure, jo no sé els objectius d'aquesta entrevista. Lo que jo en principi pensava que era una mica més concreta amb temes relacionats directament amb la dona i amb el moviment obrer. Aquesta entrevista ha sigut molt més àmplia des del punt de vista familiar, des del punt de vista personal, des de la implicació a nivell d'estudis, a nivell de feina, a nivell de carrera professional. Ha abarcat molt més amb el meu compromís amb el partit i amb el Sindicat, amb els diferents moviments que hi he participat. És més ampli. Jo pensava que era molt més concreta. Jo crec que les coses...la veritat, de les coses que no m'havia donat mai compte és que valia la pena. Tot allò que estàvem fent, que un va fent, en un moment donat ho lences els papers no?. Segurament no sé el material que s'ha pogut recuperar de la Cosmo, però ho sé perquè el noi aquest ho estava intentant no?. Però no era conscient quan tot això ho feia, no era conscient de què tot això tindria una validesa de futur, per veure una mica o estudiar la consolidació o les diferents característiques del moviment obrer en aquell moment, la composició de les persones, quin tipus de feines es feien. Ho feies i ja està. Vamos!, impossible de què ho siguessis conscient, com ara tampoc soc conscient de la importància de lo que estic fent ara. M'entens?. I mira, afortunadament, encara no es va cremar l'arxiu de la Cosmo, però jo cada vegada que em canvio de pis, ja es el tercer pis que m'he canviat llanço papers per un tubo perquè sinó no sé què faria. Quan estàs en una casa no lences mai res, però quan et canvies, per no portar paquets...bueno, ho no guardo res.

E.- A quina edat comences ser conscient de la importància de la teva tasca en el moviment?

A veure, no... mira, és que saps què passa?... a veure, jo personalment no crec que sigui una persona que tingui una importància en aquesta tasca; sincerament. A veure, jo em sento dintre d'un moviment més col·lectiu/

E.- Creus que té importància per conèixer aquest moviment col·lectiu?

Sí, pel moviment col·lectiu, m'entens?, perquè jo penso que com a persona individual com jo en el Sindicat hi ha hagut molts, molta gent. Ha coincidit que per circumstències he estat a molts llocs. Et trobaves, i com que hi havies de fer, pues t'hi posaves. Però mai, mai he sigut una persona que m'ha agradat ni ocupar càrrecs ni ser dirigent. No, no, hi segueixo sent igual eh! vull dir. No he volgut mai agafar càrrecs en aquesta casa; sincerament a mi em cauen amples no m'agrada. No estic jo per agafar poders, així de clar. Veig altra gent que es baralla per això. Jo personalment és que no vull. Lo que sí em sento com en un moviment més ampli. Jo crec que he participat plenament. Em sento que en la meua vida porto molts anys donant, moltes hores de la meua vida en dedicació personal en algo que he cregut però col·lectivament, eh!. Penso que la sensació que tingut sempre que jo he col·laborat en tot això, és

que em sentia molt solidària amb tothom. I que em sentia bé no?entens.Vull dir que la gent responia. I això també és molt important. Vull dir, que quan estàs treballant amb algú tothom una mica té la sensació de què està fent algo per algo, no?. I vull dir, no em costava involucrar-me o comprometre'm a fer accions que s'havien de fer, o anar a aquelles reunions. Si ens havíem de llevar a les 3 o a les 4, pues ens llevàvem i ja està. Vull dir si ho veies clar que s'havia de fer, els mitjans que posaves i ja està. Crec que em sentia solidària i bé amb la gent.

E.- Creus que aquesta implicació tan forta deixessis de fer altres coses?

Sí, segur.

E.- Què pot ser que volguessis preferir fer o...?

Sempre, en cada moment havies d'escollir. Lo que sí, una cosa que tinc clara, és que mai me'n penedeixo de no haver fet una cosa o altra; a veure si m'entens. Vull dir, jo soc una persona que de sempre, quan tinc una cosa clara, poso els mitjans i ho faig. Vull dir, si jo tinc d'anar aquí, m'informo de què és lo que tinc de fer per anar aquí i el faig. Això em passa a qualsevol decisió de la meua vida. I un cop ja la tinc feta no em penedeixo. No, no, en aquell moment prens una decisió i això és lo primer que has de fer. Endavant. Segur que si no hagués conegut a Lluís Salvadores ni hagués treballat a la Cosmo, a lo millor no estaria fent lo que estic fent ara. Estic convençuda. Segur, perquè vaig tenir que prendre decisions en un moment determinat. I això ja no pot tirar enrera. Això estic convençuda.

E.- Hi ha hagut moments puntuals en els que ha sigut difícil la prioritat aquesta?

A veure, sí, quan vaig decidir fer dret va ser un moment difícil. Bueno, m'ho vaig pensar bastant. No ho tenia clar perquè a mi no m'agradava. M'ho vaig pensar, perquè no podia estar 5 anys fent algo que no t'agrada. Allò va ser una decisió que me la vaig pensar molt, però després vaig veure la part positiva, la part d'activitat, tenia sentit en la meua militància, tenia sentit en el moviment obrer. I bueno, compensava l'esforç que tenia de fer d'algo que no m'agradava amb lo que veia que podia ser rentable a llarg termini, perquè podia fer d'això un ofici, una professió, una defensa dels treballadors. Però sí, aquella decisió em va costar una mica. Per exemple, bueno, clar, tota la decisió de dir "bueno, pues si vull fer això no puc treballar allà".Vull dir havia d'escollir entre una feina o seguir estudiar batxillerat, però són decisions que has de prendre. Però un cop les tens clares, després a mi no em costava gaire posar els mitjans. Quan ja ho tenia clar, no em costava cap remordiment. Quan tenia la decisió... em podia tirar uns dies que no o veia massa clar que m'ho pensava, no?..... Però un cop tenia la decisió ja, no, no, tornava a fer replantejaments, eh!. Era això, i endavant.Si no no podies. Si jo tinc les coses clares no m'ho torno a replantejar , eh!. Tiro per aquí i s'ha acabat. Si després m'he equivocat...bueno, pues mira m'he equivocat. No sé si m'he equivocat o no, però aquí estic. Sí, sí, sempre a la vida has d'anar prenent decisions, i normalment les valoro i escolleixo les que més m'interessen, o lo que jo crec que s'ha de fer, no?. I un cop fet, no tinc cap problema en posar-ho en marxa. Algo més senyora meua?

E.- Si estaries disposada a fer una entrevista del mateix tipus?

Molt pesat, nena!

E.- (risas).

És pessadíssim això.

E.- Sí?

Amb això ja en tenim feina, eh!.

E.- De tota manera quan passem la transcripció, i han quedat coses, et sabia molt de greu...?

No, tu em crides i lo que tu no vegis clar que a la vegada de transcriure-ho no veus clar, pues m'ho dius, eh!. No hi ha cap problema. Estic a la casa. Però sí que és una mica pesat, reviure tantes coses. Ara, la feina vostre té tela, nena...

[FINAL CARA B, CINTA 9]

[FINAL DE L'ENTREVISTA A ADORACIÓ DÍEZ]